



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

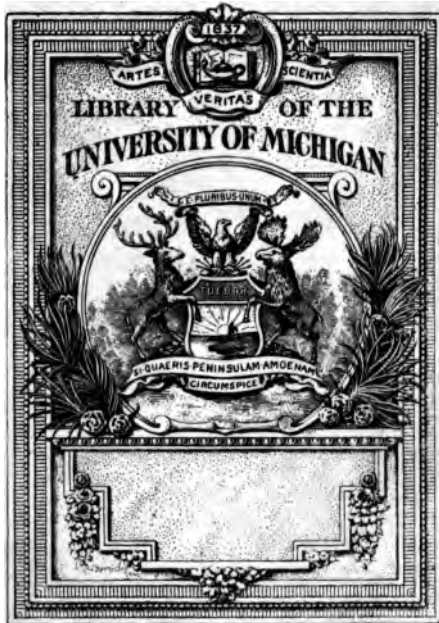
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B

972,584





839.6
S92

STRENGLEIKAR

EDA

LIODABOK.

EN SAMLING AF ROMANTISKE FORTÆLLINGER EFTER BRETONISKE FOLKESANGE (LAIS),

OVERSAT FRA FRANSK PAA NORSK VED MIDTEN AF TRETTENDE AARHUNDREDE EFTER FORANSTALTNING AF KONG HAAKON HAAKONSSÖN.

Udgivet

af

R. Keyser og C. R. Unger.

Med lithographeret Skriftpröve.

Christiania.

Trykt paa Feilberg & Landmarks Forlag

i Carl C. Werner & Comp.s Bogtrykkeri.

1850.



60

May 2, 17 272

Fortale.

Det tør ansees for en almindelig bekjendt Sag, at der af den oldnorske Literatur, foruden en Mængde høist mærkelige originale Verker, ogsaa er bevaret et stort Antal Oversættelser fra forskjellige fremmede Sprog, skjönt det fortrinlige Verd, man naturligviis har tillagt hine, har bevirket, at man hidtil kun lidet har agtet paa disse, og sammenligningsviis i saare ringe Grad draget Omhu for deres Offentliggjørelse.

Men disse Oversættelser, om end fra Materiens Side betragtede ofte af underordnet Interesse, ere i sproglig og literærhistorisk Henseende af stor Vigtighed. Man lærer nemlig af dem, hvorledes Nordmændene i Middelalderen opfattede de fremmede Sprogs Aand og Former i Forhold til Modersmaalets; hvorledes de vidste at hjælpe sig, naar det gjaldt om at udtrykke i dette Tanker og Sætninger, som ikke vare udsprungne umiddelbart af deres egen Bevidsthed, eller som de ikke havde hørt udtalte i de hjemlige tilvante Toner, men som de skulde tilegne sig fra Udlændinger gennem disses Tungemaal; hvorledes Nordmændene forstode af Modersmaalets indre Kraftfylde at skabe Udtryk svarende til det fremmede Sprogs, i Tilfælde hvor saadanne tilforn manglede; hvorledes de formaaede at gjengive med Troskab det fremmede Forbillede uden Brud paa Modersmaalets eiendommelige Væsen. Man vinder end videre af dem et Indblik i det oldnorske Sprogs Udvikling, forsaavidt denne er bleven paavirket af literær Forbindelse med Udlandet, af den almindelige europæiske Culturretning, og man lærer endelig af dem at kjende denne litæfære Forbindelses hele Udstrækning og dens Indfyldelse paa den nationale Character, Smag og Videnskabelighed.

Det maa derhos overhovedet bemærkes, at det er en aldeles eensidig og vrang Forestilling, naar man med disse oldnorske Oversættelser forbinder som uadskilleligt Begrebet om et forvansket, skjödesløst Sprog, toungne Vendinger og affectede Udtryk. Alle ere de naturligviis ikke lige heldige og lige smagsfulde; men om den større Deel af dem tør man nok uden Betænkning sige, at Sproget i dem kun staaer lidet tilbage for, ja endog i mange Tilfælde fuldkommen kan maale sig med det i Literaturens bedste originale Verker, hvilket det endogsaa ikke sjælden overgaaer i Udtrykkenes Afveexling og Rigdom, — og at om nogen Affectation i Stilen findes, da er dette en Feil, der er overført fra Originalen, og en ligefrem Følge af Emnets Beskaffenhed samt Tidsalderens almindelige Tone i visse Gjensstandes Behandling. Oversættelserne findes jævnlig at være foranstaltede af Norges Konger og mægtigste Høvdinger, og det naturligviis for at læses og give Underholdning i Samfundslivets høieste Kredse, i hvilke den almindelige europæiske Dannelse mest var indtrængt; det maa saaledes ikke undre os at finde denne Dannelse i de her omtalte Literaturfrembringelser give sig tilkjende i et mere slebent og blomstrende Sprog, om end dette mangen Gang er mindre tiltrækkende for os end det haardere og mere afbrudte, men naive og kraftige, som findes i mange af de originale Verker, især de ældre. Hine ere Tidsalderens almindelige høiere Dannelses, disse den ægte Folkeaands Frembringelser; hver af de to Klasser maa betragtes fra sit særegne Synspunct for ikke at miskjendes. For den norske Sproggrandskning, Literaturhistorie og Culturhistorie maae altsaa disse Oversættelser være af overordentlig Vigtighed, og af den Grund alene fortjene de at fremdrages for Lyset, om end ikke andre Fortjenester skulde findes hos dem.

Dog ogsaa med Hensyn til Emnet fortjener denne Green af den oldnorske Literatur Opmærksomhed. Det er almindeligviis hentet fra Middelalderens Theologi og Romantik, Fag som nu ikke mere betragtes med fornem Ringeagt, men som i det seneste halve Aarhundrede have fundet ivrige Beundrere og flittige Granskere. Vist nok have Oversættelserne ikke Originalernes Verd, af hvilke de ofte kun give en svag Afglands; men i mange Tilfælde tjene de dog til at berigtige og fuldstændiggjøre dem i deres nuværende Tilstand; mangen Gang yde de Bistand til Originalens Fortolkning, i det de ligge selve Forfattelsestiden nær, og vise hvorledes man dengang har opfattet Meningen, medens man endnu var fortrølig med de Sæder, Skikke og Forhold, under hvilke den oprindelige Forfatter levede

og virkede¹; endelig ere ikke sjælden Originalerne tabte, og Oversættelserne have da dobbelt Verd, i det de maae træde i hines Sted.

Det Anførte, haabe vi, vil vise, at denne Klasse af oldnorske Literaturfrembringelser vel fortjener en større Opmærksomhed, end hidtil er bleven den til Deel; og til at vække en saadan Opmærksomhed have vi ønsket at bidrage vort ved Offentliggjørelsen af efterfølgende Samling af mindre romantiske Digtninger, oprindeligen behandlede i Form af Folkesange i det bretoniske Sprog, siden overførte som versificerede Fortællinger i det gamle Nordfranske og fra dette igjen oversatte paa Oldnorsk i ubunden Stil. Vi have troet at burde foretrække til en Begyndelse dette Arbeide for andre af samme Slags af flere Grunde: — 1) fordi det maa antages at være af høi Interesse ikke alene for den norske men ogsaa for den franske Literaturhistorie; — 2) fordi det er et af de omhyggeligst udarbejdede i sit Slags; — 3) fordi man er saa heldig at kunne for en stor Deel sammenligne det med dets Original; — 4) fordi det er et af dem, hvis Alder man kan bestemme og hvis Oprindelse man med Sikkerhed kan forfølge; — og endelig 5) fordi vi have det levet i et samtidigt, udmærket godt Haandskrift, hvilket er det eneste hidtil bekjendte, hvis mulige Tab, før det blev udgivet, vilde være uerstateligt. — I det vi haabe, at disse Grunde noksom ville tale til Forsvar for vort Valg, skulle vi for det første omhandle Verkets Forhold til den franske Romantik i Middelalderen, dernæst yttre os om Oversættelsens Forhold til Originalen og endelig beskrive det benyttede Haandskrift samt gjøre Rede for vor Fremgangsmaade ved dets Udgivelse.

Fra det 11te Aarhundrede af, da det fra Latinen udsprungne romanske Sprog begyndte i Frankrige almindeligen at dyrkes og uddannes som Skriftsprog, deelte det sig som bekjendt i tvende Hovedgrene: det nordfranske (langue d'oïl) og det sydfranske eller provençalske (langue d'oc). Et yndet Emne for begge blev snart den versificerede eller rimede Fortælling, der undertiden valgte sin Gjenstand af den virkelige Historie, men langt oftere dog behandlede fabelagtige Sagn og saaledes frembragte en overmaade rig romantisk Literatur, der saa at sige fremvøxet med Riddervæsenet afspejlede dette baade fra dets lyse og dets mørke Side. Det var i den nordfranske Sproggreen at dette Slags Digtninger især trivedes, og Normandi var det Middelpunct hvorfra det spredte sig

¹) Saaledes kan t. Ex. den franske Text af Yweneo l. 115 berigtiges ved den norske Oversættelse i Jonet S. 75. L. 37. s. Anm. til dette Sted.

baade over det øvrige Nord-Frankrige og med Normannernes Indflydelse og Sprog tillige over andre Dele af Europa som England, Skotland og Nedre-Italien¹. Efterat England i 1066 var blevet erobret af den normanniske Hertug Vilhelm Bastard, var i Løbet af tvende Aarhundreder de anglonormanniske Kongers Hof at betragte som den nordfranske Digtekunsts og især Romantiks Hovedsæde, og denne, skjönt i sin Aånd altid ægte fransk, modtog saaledes sin Udvikling og Afslibning ikke mindre i England end i Frankrige selv. Den anden Halvdeel af det 12te og hele det 13de Aarhundrede var den nordfranske Romantiks ypperste Blomstringstid, da dens Verker fandt Beundrere, Oversættere og Efterlignere næsten over hele Europa.

Af den nordfranske Romantiks Verker gives der en talrig Klasse, som i det romanske Sprog benævnes Lais. Meningen er at de deelte med Hensyn til hvad der egentlig ved denne Benævnelse skulde antydes, og hvad under samme rigtigst indbefattes. De nyeste Undersøgelser angaaende denne Gjenstand have imidlertid, som os synes, tilfredsstillende hævet Usikkerheden, i det de have godtgjort, at ved Lais forstodes oprindelig: Folkedigtninger, indrettede til at synges under Ledsagning af Instrumentalmusik, — senere: kunstigere Bearbejdelser af saadanne Folkesange, hvad enten nu disse Bearbejdelser vare indrettede for Sång eller for blot at frem-siges, — og endelig, ved en Misbrug af Benævnelsen: rimede Kunstdigtninger i Almindelighed, ikke blot episke men ogsaa lyriske, uden Hensyn til deres Oprindelse. I sidste Tilfælde har altsaa Benævnelsen tabt alt egentlig Characteristisk².

Benævnelsen er i sin Oprindelse keltisk. I det Kymriske har Llais den almindelige Betydning: Stemme, Tone, Sång; i det Gæliske og Irske betegner Laoidh (ogsaa Laoi, Laidh): Vers, Digt³. Den keltiske Folkeklasse besad og besidder endnu i alle sine Forgreninger megen Sands for Poesi og Musik. Det var i Oldtiden ikke alene de kunstigere Bardesange, som vakte deres Beundring og bandede sig Vei til deres Hjerter men ogsaa simplere Folkesange, udgangne saa at sige uden Forfatter umiddelbart fra Folkets Følelser. Disse sidste Digtninger overlevede i Almindelighed de første paa Folkets Læber og have, tildeels i mundtlig Tradition bevaret sig lige til vore

¹) Roquefort-Flaméricourt: de l'état de la poésie française dans les XIIe et XIIIe siècles (1815) p. 25, 39—46, 58.

²) F. Wolf: über die Lais. Heidelberg 1841. p. 1—12.

³) F. Wolf: über die Lais p. 8.

Tider¹, og disse, der paa det nøieste vare bundne til visse Melodier, var det man betegnede med det ovenanföerte Navn.

Men som bekendt dannede Kelter den ældre Grundbefolkning i de Lande, hvor Franker og Angelsaxer siden bleve herskende, og hvor det franske og det engelske Rige oprettedes. I England trængtes de for største Delen til Side af det erobrende germanisk-tydske Folk, der beholdt sit eiendommelige Sprog, ligesom de fortrængte Kelter sit. I Frankrige derimod, hvor de allerede forud vare stærkt romaniserede, blandedes de efterhaanden sammen med Erobrerne til en større Masse med det ovenfor omtalte fra Latinen udgangne romanske Sprog, med Undtagelse af Indbyggerne i Bretagne (Britannia minor), hvilke forstærkede ved keltiske Flygtninger fra det større Britannia vedligeholdte sit keltiske Sprog og sin keltiske Folkeeiendommelighed. At en Mængde keltiske Folkesagn saaledes maatte gaae i Arv til Franskændene, var naturligt, og Naboskab og Omgang med de reen-keltiske Bretoner bidrog til at vedligeholde og opfriske dem. Da nu i Normandi, Bretagnes nærmeste Naboland, en fransk-romansk Literatur begyndte at udoikle sig, og denne i sin fortrinnsviis poetiske Retning søgte et passende Stof, saa laa intet saadant nærmere end netop hine gamle keltiske Folkesagn. Dem bearbejdede nu de nordfranske Kunstdigtere paa forskjellig Maade, i det nogle behandlede Sagnene friere, blot anvendende Indholdet uden Hensyn til den ældre digteriske Behandling, — andre derimod toge selve de keltiske Folkesange for sig, saaledes som de endnu levede paa Bretonernes Læber som Llais, og omarbejdede dem, uden Hensyn paa deres rythmiske Form, til franske Kunstdigtninger efter den franske eller anglonormanniske Smags og det romanske Sprogs Fordringer. Disse sidste Bearbejdelser — thi frie Oversættelser tør man neppe kalde dem — var det egentlig man benævnte med det samme Navn, de i sin originale Form og sit hjemlige Sprog bare, og kaldte Lais, i det man derved tilkjendegav baade deres oprindelige Bestemmelse at foredrages i Sang ledsaget af Instrumental-Musik, og deres Herkomst fra Frankriges keltiske Beboere, fortrinnsviis fra Bretonerne.

En Samling af saadanne franske Lais er det, som vi her have for os i oldnorsk Oversættelse. Da Verket aabnes med en Prolog, hvori den franske Digter tydeligen omtaler sit Arbejde som omfattende flere af ham i det franske Sprog overførte Folkesange (Lais),

¹) Th. H. de la Villemarqué: chants populaires de la Bretagne (1846), Introduction.

og den samme Prolog ogsaa findes i Spidsen for den norske Bearbejdelse, saa er det klart, at den norske Oversætters Original har dannet en afsluttet Samling, hvis forskjellige Stykker skrive sig fra een og samme franske Forfatter, eller i det mindste have gaaet under hans Navn. Den franske Samling er endnu i det mindste for en Deel til i meer eller mindre fuldstændige Haandskrifter, men den er ikke udgiven i sit fulde Omfang. En betydelig Deel af den er leveret af B. de Roquefort i hans Poésies de Marie de France (Paris 1820), T. 1., og et Tillæg (nemlig le lai del Désiré) findes i Lais inédits par Fr. Michel (Paris 1836). Man har almindelig tillagt Digterinden Marie de France (Maria af Frankrige) Forfatterskabet. Denne Maria antages at have levet i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, at have været født i Frankrige, men at have opholdt sig meget i England og at have været beskyttet i sin Forfattervirksomhed af engelske Stormænd. Man tillægger hende tvende Hovedværker, som endnu ere levnede, nemlig en Samling af versificerede Fabler tildeels efter Æsop, og den her omhandlede Samling af Lais¹. At Fabel-Samlingen virkelig er af hende fremgaaer klart af den Epilog, som følger samme, hvor det i Begyndelsen heder: Au finement de cest escrit, k'en Romanz ai turné et dit, me numerai par remembrance; Marie ai num, si sui de Fraunce: „Ved Enden af dette Skrift, som jeg har overført og digtet paa Fransk, vil jeg nævne mig for Erindrings Skyld; jeg har Navnet Marie, og er fra Frankrige“². Samstedts siges ogsaa, at hun har udført dette Arbejde efter Tilskyndelse af en Greve Vilhelm (le cunte Willaume), hvilken man antager at have været Vilhelm med Tilnavn Longue-épée (Langsværd), Greve af Salisbury (+ 1226), en vægte Søn af den engelske Konge Henrik II. Mere usikkert forekommer os hendes Forfatterskab til Samlingen af Lais. Man udleder dette af Udtrykkene i Indledningen til Lai de Gugemer (Guiamars liöd), hvilken Indledning ei findes i den norske Oversættelse (s. Anm. S. 94—95); den lyder i sin Heelhed saaledes: Volentiers devreit-hum oïr cose k'est bonne à retenir; ki de boine mœere traite mult me peise se bien n'est faite. Oiez, seg-nurs, ke dit Marie ki en sun tens pas ne s'ublie: Celui deivent la gent loer, ki en bien fait de sei parler; mais quant oent en un païs, hamme u femme de grant pris, cil ki de sun bien unt envie, suvent en dient vileinie; sun pris li volent abeisier; par ceo coumencent le

¹) Roquefort: Poésies de Marie de France (1820) I. p. 1—23; I. L. Ideler: Geschichte der Altfranzösischen National-Literatur (1842) p. 185—189.

²) Roquefort II. p. 401.

mestier del' malveís chien, coart, félun, ki mort la gent par traisun nel' voil mie pur çeo laissier. Si jangleur u si losengier le me voilent à mal turner çeo est lur dreit de mesparler, d. e. „Man burde gjerne ville høre paa en Ting, som er god at erindre. Naar nogen behandler et godt Emne, gjør det mig meget ondt, naar det ikke er godt gjort. Hör Herrer! hvad Marie siger, som i sin Tid ikke glemmes: Den bør Folk rose, som for det Gode lader Folk tale om sig (som handler saaledes at han fortjener en god Omtale); men naar man hører i et Land (tale om) en Mand eller Kvinde af stor Fortjeneste, saa tale de, som misunde deres Lykke, ofte ondt om dem; deres Ros ville de nedsætte; dermed begynde de en Id, som eigner den onde, feige, lumske Hund, der bider Folk paa Nidingsviis, og aldeles ikke vil lade det fare. Hvis Spottere eller Smigrere ville vende mig dette til Onde, saa er det deres Ret at tale ilde om Folk“¹. De Udtryk, hvori Marie her nævnes, forekomme os imidlertid mere at ligne et Citat hentet af Digterindens Arbejder, en Paaberaabelse af hendes Autoritet, end en ligefrem Yttring af hende selv som Digtets Forfatterske; og hvis denne vor Anskuelse skulde være rigtig, saa maa det anførte Sted snarere tale mod end for hendes Forfatterskab med Hensyn til Samlingen af Lais². Men i hvorledes det end med Maries Forfatterskab kan forholde sig, saa maa dog efter al Sandsynlighed Verket være tilblevet i den tidligere Halvdeel af det 13de Aarhundrede. Thi af det ikke er ældre end dette Aarhundredes Begyndelse, antyder Sproget, og at det ikke er yngre end dets Midte, beviser den norske Oversættelse paa det uimodsigeligste, da den, som senere skal vises, maa være foretagen ved den nævnte Tid. Ogsaa synes det Bekjendtskab til det engelske Sprog, som den franske Forfatter lægger for Dagen, noksom at vise, at han har været fortrolig med England og rimeligviis en Anglo-Norman; og den Formodning, som af flere er fremsat, bliver saaledes heller ikke urimelig, at den Konge, hvem Verket i Prologen tilegnes, kunde være Henrik III af England, der regjerede fra 1216 til 1272³.

At Verker af den nordfranske eller anglonormanniske Literatur kunde finde Veien til Norge og blive oversatte i det norske Sprog, kan ikke vække nogen Forundring, naar man blot sætter sig en Smule

¹) Roquefort I. p. 48.

²) Hermed vilde med det samme den af Roquefort og Ideler yttrede Formodning, at Marie paa Grund af hendes Kjendskab til det bretoniske Sprog, skulde være født i Nedre-Bretagne, tabe sit eneste Støttepunkt.

³) Roquefort og Ideler paa de anf. Steder.

ind i dette Riges videnskabelige og literære Forhold i Middelalderen. Norge modtog Christendommen og med den Deelagtigheden i den almindelige europæiske Cultur fra England¹. Denne Omstændighed knyttede allerede et mægtigt aandeligt Baand mellem begge Folk, som Handelsforbindelse og idelig politisk Beröring bidrog til at styrke. Det var den angelsaxiske Cultur og Videnskabelighed, som fra først af ved denne Forbindelse aabnede sig for Nordmændene. Den aflöstes imidlertid i England efter dette Riges Erobring ved den normanniske Hertug Vilhelm Bastard i 1066 af den nordfranske eller anglonormanniske. Vist nok maatte denne i Begyndelsen forekomme Nordmændene mere fremmed end hiin, da det nordfranske Sprog stod det oldnorske fjærnt, medens det angelsaxiske havde været det nærbeslægtet; men paa den anden Side vidste Nordmændene meget vel, at de England erobrende normanniske Herrer vare af deres eget Blod, noget disse ogsaa selv erkjendte. Den gamle baade aandelige og politiske Forbindelse mellem begge Riger fortsattes derfor fremdeles efter hiin store Omvæltning ligesom før; Forskjellen blev kun, at det nu var den anglonormanniske Cultur og Videnskabelighed, som gennem det nordfranske Sprog tilflød Norge fra England. Forskjelligartede Beröringer med det normanniserede Skotland og med selve Frankrige, ved hvis Höiskoler desuden flere Nordmænd studerede, gjorde disse end mere modtagelige for dens Indvirkning. Saaledes var det lige til langt ud i det 14de Aarhundrede, ligetil henimod den oldnorske Literaturs Hendöen i Norge, anglonormannisk Aandskultur og Videnskabelighed, der dannede det nærmeste Forbillede for den norske, for saavidt denne stræbte at tilegne sig et almindelig europæisk Præg. Det kan under saadanne Omstændigheder ikke forundre nogen, at Nordmændene i hiin Tid alder kjendte den anglonormanniske Literaturs fornemste Frembringelser og önskede at udbrede dem blandt sig ved Oversættelser.

Hvad nu nærværende oldnorske Oversættelsesværk i Særdeleshed angaaer, da er det ifölge Oversætterens Fortale (S. 1) foretaget fra Fransk efter Foranstaltning af Kong Haakon (hinn virðulegi Hákon konongr lét norrœna or völsku máli). Om hvo denne Kong Haakon

¹) Nordmændene, som i det Hele de nordiske Folkesfærd, havde, vel at mærke, allerede i Hedendommen sin eiendommelige Cultur og Videnskabelighed, hvilken i visse Retninger vedblev ogsaa efter Christendommens Indførelse at udvikle sig selvstændigen. Her er kun Tale om den Tilvæxt til og Udvidelse af hiin Cultur, som den ved Christendommen knyttede nöiere Forbindelse med det övrige civiliserede Europa skjænkede dem.

er, kan der neppe næres nogen Tvivl: det er Kong Haakon Haakonssøn, der styrede Norge fra 1217 til 1263. Vist nok udmærkede sig ogsaa tvende andre norske Konger af samme Navn ved Iver for den norske Literatur og ved literær Virksomhed, nemlig hans Fader Haakon Sverressøn (1202—1204) og hans Sønnesøn Haakon Magnussøn (1299—1319). Af disse oversatte nemlig den førstnævnte selv den berømte theologiske Roman om Barlaam og Josafat paa Norsk¹; og den sidstnævnte foranstaltede og havde selv en virksom Haand med i Forfattelsen af den gamle norske Bibelparaphrase bekjendt under Navnet Stjorn². Men ingen af disse Konger kunne være den, som Fortalen mener. Hvad nemlig den første angaaer, da falder hans Levetid for tidlig, til at man vel kan antage den franske Samling af Lais, hvilken som før er sagt ikke synes at være tilbleven før i Begyndelsen af det 13de Aarhundrede, allerede da at have været bekjendt i Norge. Hvad den sidste angaaer, da er det tilværende Haandskrift af Oversættelsen aabenbare ældre end hans Dage, eftersom det maa henføres omtrent til Midten af det 13de Aarhundrede. Paa Kong Haakon Haakonssøn derimod passe de nævnte Omstændigheder fortræffeligt. Om ham vide vi derhos, at

¹) Herom giver Cod. membr. No. 5. fol. i det Stockh. Kgl. Bibl. Mscr.-Sml., indeholdende blandt mere Biskop Gudmunds Saga, en mærkelig Underretning. Det heder nemlig her Cap. 24: „Þat var i upphafi rikis herra Hakonar konungs Sverrissonar. en ei kunnu ver greina hvar Guðmundr byskup kom til hans. en þat er skrifat at herra konungriinn tok hann kærliga. er þat ok liklig saugn firir þa sæk at Hakon konungr unngi hefir verit hinn mesti höfþingi ok höfsemdar maðr ok allt aa Island lifir hans verka þat er hann hefir snarat meðr einkannligum stil saugu Barlaam ok Josaphaat er voru aa daugum Damasi pafa ok sæls Jeronimi“. Jfr. Cod. Arn. Magn. No. 398. qv. Bl. 27.

²) Dette viser sig af selve Fortalen til Stjorn s. K. Gíslason: Um frum-parta íslenzkrar tungu í fornöld p. X—XIV, hvor „virðulegr herra Hacon Noregs konungr hinn coronadi son Magnusar konungs“ nævnes som den der lod Bogen oversætte paa Norsk (norræna), i det han forsynede den med Tillæg af historia scolastica, speculum historiale og flere Verker „eptir sialfs hans foersögn saman lesnum ok til lögdum“. Om den samme Konges Iver for Ridderromaners Oversættelse paa Norsk fra fremmede Sprog vidner Indledningen til Sagaen om Blaus og Viktor (No. 567. qv. i den Arnm. Sml. og No. 7. fol. i det Stockh. Kgl. Bibl. Mscr.-Sml.), hvor det heder: Marga merkilega hluti heyrðum vér sagða af herra Hákonni Noregs konungi Magnussyni einkanliga at hann héllt mikit gaman at fögrum frásögnum ok at hann lét venda mörgum riddara sögum i norrænu or girzku eðr fraunzku (franzeisu).

han ved Siden af en levende Opmærksomhed for den oldnorske Litteraturs originale Frembringelser tillige i høi Grad yndede den samtidige franske eller anglonormanniske Romantik og lod oversætte mange af dens berømteste Frembringelser, som *Tristan og Ysold*, *Ivent*, *Elis* og *Rosamuada m. f. paa Norsk*¹. Til at blive bekendt med den franske Original til nærværende Verk, som til flere af samme Slags, søvned Kong Haakon ikke Anledning. I sin lange Regjeringstid stod han i jævnlig Berørelse med Ludvig IX af Frankrige, med Henrik III af England og Alexander II og III af Skotland, og norske Sendemænd besøgte i Rigets og Kongens Anliggender deres Hoffer, ligesom Sendemænd fra dem igjen indfandt sig i Norge, og den bekendte engelske Skribent, den lærde Mathæus Parisiensis var under Haakons Regjering to Gange her i Landet og stod i stor Yndest hos Kongen. Denne Konges Foranstaltning kunne vi saaledes med fuld Føie tilskrive det her omhandlede Oversættelsesverk. Hvo selve Oversætteren har været lader sig ei bestemme; maaskee var det den samme Broder Robert, der i andre lignende Arbejder fra Haakons Tid nævnes som Forfatter².

Det norske Verk har i det gamle Haandskrift ingen Titelloverskrift, men benævnes i selve Fortalen: *ljóðabók* (*Sangbog*), ligesom dens enkelte Stykker benævnes snart *ljóð*, snart *ljóðsöngar*, snart *strengleikar*, snart *strengleiksljóð*, snart *strengleikssögur*, — alt Benævnelser, som aubenbare skulle gjengive det franske *Lais*. *Ljóð* og *ljóðsöngur* betegner simpelt hen *Sang*, *Kvad* bestemt til at synges; *strengleikr*, der egentlig betyder *Strengelæg*, *Streng-Instrument*, udtrykker skarpere det oprindelige Begreb af det franske *lai*, nemlig *Digt* bestemt for *Sang* under *Ledsugning* af *Instrumental-Musik*, og det samme gjør *strengleiksljóð* endnu tydeligere; *strengleikssaga* endelig henpeger paa *Digtenes* fortællende *Form* og er maaskee tillige brugt med *Sidehensyn* til den *Skikkelse*, de i den norske *Oversættelse* have antaget, i det nemlig der den *versificerede* *Fortælling* er

¹) *Tristans Saga* i den *Arn. magn. Saml.* No. 543. qv. begynder med den Efterretning, at den i Aaret 1226 er skreven paa Norsk af Broder Robert efter Kong Haakons Befaling s. *Nyrups Morskabslæsning* S. 119—20. — I Slutningen af *Ivents Saga* (*Cod. mbr. No. 6. qv. i det Stockh. Kgl. Bibl.*) heder det: „ok lykr her sögu herra Ivenz er Hakon konungr gamli let snua or franzeisu i norenu“. — I Slutningen af *Elis Saga* (*Cod. mbr. No. 4—7. fol. i den Delagardiske Mscr.-Sml. i Ups. Univ. Bibl.*) heder det: „Robert aboti sneri ok Hakon konungr son Hakonar konungs lét snua þessi norrœnu bok“.

²) s. *Not. o. f.*

gjengiven i Prosa og saaledes bleven til hvad Nordmændene almindelig bænævnte Saga. Digtingernes oprindelige Bestemmelse at foredrages i Sang og med Musik er tydelig nok i dem selv angiven, og der er ogsaa henpeget til, at Musikken eller Melodien var noget meget væsentligt ved dem¹. Dette maa imidlertid, saavidt skjønnes, blot gjælde dem i deres oprindelige Form som Folkesange, saadanne som de foredroges i det bretoniske Sprog; thi fra Bretagne angivø de sig næsten alle udtrykkelig at være komne. Allerede i deres franske Bearbejdelse synes derimod deres Bestemmelse til at synges at være opgiven; men derfor er det ikke umuligt, at den oprindelige Melodi, der tilhørte hver enkelt, dog kunde være vedligeholdt i Erindringen og som et eget Musikstykke have ledsaget Fortællingen. I denne Henseende ere Udtrykkene i Strandar ljöd mærkelige². Hvad den norske Oversættelse angaaer, der er i reën Prosa, da kan naturligtviis ved den aldeles ikke tænkes paa noget Foredrag i Sang; men ganske umuligt er det dog ikke, at, dersom visse Musikstykker have været satte i Forbindelse med den franske Text, disse da ogsaa kunne være blevene forplantede til Norge med Fortællingerne selv, og have forhøiet disses Interesse ved at foredrages som derhen hørende Slaatter. Man kalde sig kun i Minde, hvorledes endnu visse Sagn ledsage flere af vore nationale Melodier uden dog at knytte sig til disse som deres Sangtext.

Hvad Indholdet af denne Digtsamling angaaer, da ligner det overhovedet de øvrige nordfranske romantiske Digtninger fra samme Tidsrum; den mest iøinefaldende Forskjel er den, at hine Digtninger ere af ringere Omfang, simplere i Anlæg og i sine Enkeltheder mindre udførte i det Brede, end de egentlige Romaner, — en naturlig Følge af, at hine strængere fulgte de ældre Folkesange, hvis Character som saadanne udelukkede en vidt dreven Udførlighed eller en kunstig Indskydning af Episoder. Forresten maa man naturligtviis ved Bedømmelsen af Aand og Tone i disse Digtninger i Almindelighed tage strængt Hensyn til den Tidsalder, som frembragte dem, og til den Nation og den Samskuds-klasser de tilhørte. De udviklede sig, som allerede ovenfor yttret, med det franske Riddervæsen og bare ganske dettes Præg. En ofte affecteret Zirlighed i Udtrykket, en overdreven Sentimentalitet i Tonen, en vis Løshed i Sædelighedsbegrebet og deraf følgende Døvelen ved letfærdige Skildringer, — dette er Pletter, som strax falde i Øinene. Paa den anden Side

¹) Jfr. S. 1, 14, 37, 67, 68, 89.

²) Jfr. S. 67—68.

maa man beundre den livlige Indbildningskraft, den varme Følelse for tapper Daad, for opoffrende Venskab og Kjærlighed, som udtaler sig i dem. Men disse baade Lyder og Dyder havde sin Rod i selve Riddersæsenet, i hvis eiendommelige Character de dannede fremspringende Træk.

Den norske Oversættelse, som saadan betragtet, er i det Hele taget, meget god. Sammenligner man den med Originalen, vil man finde den fri, undertiden forøgende, endnu oftere forkortende, men, paa faa Undtagelser nær, hvor Oversætteren ikke tilfulde har forstaaet det franske Udtryk, eller hvor han er blevet vildledt ved Utydeligheder eller Feil i det ham foreliggende Haandskrift¹, — nøiagtig i at gjengive sin Originals Mening. Sproget er reent, Ord og Talemaader valgte med stor Omhu af dets eget Forraad. Originalens Zirlighed er heldig gjengiven og vel vedligeholdt. Aanden i det Hele, Sentimentaliteten naturligtviis medregnet, er klart opfattet og mesterlig overført. Hoed man kan dadle er at Oversætteren paa enkelte Steder röber en vis Tankeløshed eller i det mindste Uagtsomhed med Hensyn til Fortællingens Sammenhæng, mulig en Følge af Hastværk². Iøvrigt sporer man i denne Oversættelse som i de allerfleste af samme Slags den i vore Tanker meget rigtige Maneer, at Oversætteren ikke har gjengivet Originalen Sætning for Sætning, men at han har gjenmenlæst et større Stykke af den ad Gangen, og efterat have fuldkommen tilegnet sig dettes Indhold i Tankerne, nedskrevet det paa Norsk, saaledes som det i dette Sprog fremstillede sig for ham. Oversætteren har forudskikket sit Arbeide en egen Fortale og gjør ogsaa paa forskjellige Steder sine originale Bemærkninger. Disse, der ere foranledigede af Materien, fremsættes i et reent og flydende Sprog samt tyde hen paa en lærd Skoledannelse hos Forfatteren³.

Det er forresten en Egenhed, som dog ikke tilhører nærværende Arbeide alene, men er fælles for alle af samme Slags, at den norske Oversættelse er i ubunden Stiil, skjönt Originalen er versificeret. Aarsagen hertil ligger uden Tvivl i den store Forskjel baade med Hensyn til Form og Character, der endnu i det 13de Aarhun-

¹) Jfr. t. Ex. S. 4. L. 31, S. 39. L. 31, S. 41. L. 27, S. 69. L. 26, S. 78. L. 23. o. f. S.

²) Jfr. S. 34. L. 24, S. 40. L. 8, S. 47. L. 24, S. 62. L. 12. 19, S. 63. L. 29, S. 64. L. 35, S. 76. L. 17, S. 89. L. 25.

³) Jfr. Slutningen af Equitans liöd (S. 30) og forresten Bisclarets liöd (S. 35) o. fl. St.

drede fñndt Sted mellem den franske og den oldnorske Poesi. Hiin benyttede simple enderimede Vers og forresten et Sprog og en Udtryksmaade, som ganske faldt sammen med Prosaen; denne derimod bevægede sig i stivere Former, benyttede ikke Enderimet som noget karakteristisk, men derimod Bogstavrim og tildeels Stavelserim inde i Verslinien, medens Sproget i flere Henseender betydelig skjelnede sig fra det prosaiske baade i Udtryk og Vendinger. Desuden, om man ikke vil lægge Vegt paa Uligheden mellem begge Sprogs Versformer, saa var der en anden mere dybtliggende Uoverensstemmelse. Den franske Poesi var jævn og klar, men derhos saare vidtsvævende i sine Skildringer og bred i sine Samtaler; den oldnorske var afbrudt og ofte dunkel, men kort og kraftfuld, meer antydende end udmalende, oftest endog, i den simplere fortællende Form, beregnet paa at udfyldes og forklares ved Tillæg af den Foredragende i ubunden Stiil. Skulde nu de franske Digtninger have været overførte paa Oldnorsk under lagttagelse af dettes eiendommelige poetiske Form og Tone, da er det aabenbart, at hele deres Eiendommelighed med det samme vilde være gangen tabt, og at i Oversættelsen Originalen ei mere vilde have været at gjenkjennde¹. Den lettere enderimede Versform, der udmærkede de saakaldte Rimur eller Kjæmpeviser, og som fra det 14de Aarhundrede af fik stærkt Indpas baade i Norge og paa Island, efterat have, som det synes, allerede langt tidligere fortrængt de ældre nordiske Versformer i Danmark og Sverige, — var i det 13de Aarhundrede, da den oldnorske Literatur mest beskæftigede sig med de her omhandlede Oversættelser, endnu kun saare lidet anvendt; og selv denne Versform bærer altfor meget Folkepoesiens Præg til ret at kunne gjengive den franske Kunstpoesi. Naar nu hertil kommer, at i det Oldnorske Prosaen allerede dengang havde naaet en saadan Udvikling, som i faa samtidige Sprog, og i den fortællende Stiil især anvendtes med et Slags Mesterskab, — saa falder det let begribeligt, at de norske Oversættere foretrak den ubundne Stiil i sine Arbejder og gjengav de versificerede Fortællinger som Sagaer.

Hvor mange enkelte Fortællinger nærværende Oversætters Arbejde har omfattet, lader sig paa Grund af det eneste bekjendte

¹) Lettere kunde man uden Tvivl tænke sig den oldnorske Poesi at have gjengivet de bretoniske Folkesange, som dannede de franske Digtningers Grundlag, naar man tænker sig hine overhovedet at have staaet i samme Forhold til disse, som den bretoniske Sang om Nattergalen (Laustiiks liöd) til den franske Bearbejdelse af samme, s. p. 104—106.

Haandskrifts Ufuldstændighed ikke afgjøre. De deels hele deels i Brudstykker bevarede ere følgende: I. Guiamars liöd, II. Eskuu l., III. Equitans l., IV. Bisclarets l., V. Laustiks l., VI. Desire l., VII. Tidorels l., VIII. Chetovel, IX. Douns l., X. Tveggia elskanda l., XI. Guruns l., XII. Miluns l., XIII. Geitarlauf, XIV. Strandar l., XV. Leikara l., XVI. Ianuals l., XVII. Ionets l., XVIII. Naboreis l., XIX. Ricar hinn gamli; hvortil endnu komme de i Anhanget leverede Brudstykker af en Fortælling, hvis Titel ikke kjendes, og af Grelents saga. Imellem I og XIX synes ingen heel Fortælling at mangle, saaledes at vi for saavidt uden Tvivl have Rækken, hvad Tilerne angaaer, fuldstændig; men hvorvidt Samlingen efter XIX har indeholdt flere end de tvende, af hvilke Brudstykker ere leverede i Anhanget, lader sig med de til vor Raadighed staaende Hjælpemidler ikke bestemme. At den norske Oversættelse har omfattet den Samling af Lais, som den franske Fortale tilhører, i dens Heelhed og gjengivet dens Indhold i Originalens Orden, er høist sandsynligt. Havde man altsaa Adgang til at kjende denne franske Samling, saa vilde man uden Tvivl af den kunne slutte sig til, hvad den norske Oversættelse i fuldstændig Tilstand har indeholdt. Men en saadan Samling er, saavidt vi have kunnet erfare, hidtil ikke udgivet; og vi have heller ikke fundet udførlig Beskrivelse over noget Haandskrift, der kunde antages at indeholde den franske Samling heel, skjönt dette maaskee kunde være Tilfældet med det Haandskrift i Musæum Britannicum (Bibl. Harleiana No. 978), hvori Fortalen findes, og efter hvilken denne er aftrykt hos Roquefort (I. p. 42). De af Roquefort udgivne Lais ere tagne af flere forskjellige Haandskrifter, og Ordenen, hvori de i hans Udgave forekomme, synes at være vilkaarlig. Der findes hos ham to, som sættes i den norske Oversættelse, nemlig: Lai d'Éli-duc (I. p. 399—484) og Lai de l'Espine (I. p. 542—581); men saa findes der igjen i den norske Oversættelse flere, som mangle hos Roquefort, nemlig: VI, VII, IX, XI, XIV, XV, XVIII, XIX, og af Anhanget den første, som er uden Titel; af de her nævnte findes dog VI hos Michel. Det er saaledes kun en Deel af de i den norske Oversættelse forekommende Fortællinger, som vi have høit Anledning til at jævnføre med deres franske Originaler, og disse ere: I. med Lai de Gugemer (Roquef. I. p. 48—113), II. med Lai del Freisne (Roquef. I. p. 137—177), III. med Lai d'Equitan (Roquef. I. p. 114—137), IV. med Lai du Bisclaveret (Roquef. I. p. 178—201), V. med Lai du Laustic (Roquef. I. p. 314—327), VI. med Lai del Désiré (Michel p. 5—37), VIII. med Lai du Chai-

tivel (*Roquef. I. p. 368—387*), X. med Lai des deus amanz (*Roquef. I. p. 252—271*), XII. med Lai de Milun (*Roquef. I. p. 328—367*), XIII. med Lai du Chevrefoil (*Roquef. I. p. 388—399*), XVI. med Lai de Lanval (*Roquef. I. p. 202—251*), XVII. med Lai d'Yweneec (*Roquef. I. p. 271—313*), samt af Anhanget Grelents saga med Lai de Graelent (*Roquef. I. p. 486—541*)¹. Af disse finder med Hensyn til V. desforuden den interessante Omstændighed Sted, at man endnu eier den gamle bretoniske Folkesang, der har dannet Grundlaget for den franske Digtning², og altsaa har Anledning til ved Sammenligning at gjøre sig en klar Forestilling om, hvorledes den anglonormanniske Kunstdigter har behandlet sine af Folkepoesien laante Emner. Hvad nu de Stykker angaaer, som ikke vides udgivne, da have vi al Anledning til at troe, at Originalerne til flere af dem, om ikke til Alle, ved nærmere Undersøgelse maae findes i Haandskrifter i franske og engelske Bibliotheker. Saaledes nævner Michel i Indledningen til sin Tristan (p. LXIV) en Lai de Nabaret, som efter Titelen at dømmes synes at svare til den norske Oversættelses Naboreis ljød³. Den norske Oversættelse vil, som vi haabe, give en nyttig Veiledning i fremtidige Undersøgelser med Hensyn til Omfang og Indhold af den franske Samling af Lais, som man, med Ret eller Uret, har tillagt Marie de France.

Det Haandskrift af nærværende Verk, hvilket ved Udgaven er benyttet, er som allerede ovenfor yttret det eneste hidtil bekjendte. Det findes i det Upsalske Universitets-Bibliothek i dettes Delagardiske Manuscript-Samling i Codex Membr. No. 4—7 fol. Bogen i sin Heelhed bestaaer af 42 Pergamentblade, hvert 12 Tom. langt og 9 Tom. bredt, alle beskrevne i to Spalter. Den indeholder egentlig Levninger af tvende forskjellige Codices, hvilke ved Indbinding ere forenede, og det maaskee ikke før end i 15de eller 16de Aarhundrede.

¹) At Fortællingen om Grelent ligesaa vel som den meget lignende om Ianual eller Lanval findes i den norske Oversættelse, beviser at Roquefort har Ret, naar han henfører begge til een og samme Digtsamling og Forfatter, hvorfor han med Uret er bleven dadlet af flere f. Ex. af Wolf (über die Lais p. 236).

) Th. H. de la Villemarqué, Chants populaires de la Bretagne I. p. 247—253.

) Der gives et tydsk Digt med Titelen Titurel, men som dog, hvad Indholdet angaaer, ikke vedkommer Strengleiken VII af dette Navn, og den Lai de Guirun, som Wolf omtaler (über die Lais p. 236), synes heller ikke at staae i nogen Forbindelse med Strengleiken XI.

Af den første Codex er nu blot de to sidste Blade levede, indeholdende Slutningen af en Olaf Tryggvæssøns Saga efter Odd Munk; i flere Henseender afvigende fra den i Fornmanna sögur X. udgivne. Brudstykket begynder i Beskrivelsen af Svolder-Slaget med de Ord: En Olafs konongs menn flyðu þá allir upp a Orminn langa af oðrum skipunum ser til vigis o. s. v., og ender paa andet Blad, første Side, 2den Spalte saaledes: Her lykr nu sögu Olafs konongs er at retto ma kallazt postoli Norðmanna. þessa sögu ritaði ok setti Oddr munkr til dyrðar þessom hinom agæta konongi ok til minnis þæim monnom er siðar ero ok til froðlæiks þæim monnum er vita vilia slik stormærki. þo at æigi se sagan samansett með mikilli malsnilld. Fragmentet er skrevet snarere för end efter Midten af det 13de Aarhundrede med en overmaade smuk Haand samt med ypperlig norsk Retskrivning. Paa sidste Side, der af Afskriveren er ladet blank, findes en Paategning fra circa 1300: herra Snara Aslaksson a mik (Hr. Snara Aslakssön eier mig), hvoraf man altsaa seer, at Haandskriftet af Olafs Saga den Gang har været i hiin bekjendte norske Ridders Besiddelse. Paa samme blanke Side findes en Tegning med Blæk, der rimeligviis skal forestille Kong Olaf, med en Overskrift: Olafs dyrd, der synes at være fra 15de eller 16de Aarhundrede.

Den anden Deel af Bogen, der ligeledes udgjör en Codex for sig, indeholder følgende: a) Dialog mellem tvende Elskende, Pamphilus og Galathea; efter Bl. 5 indfalder en Lacune paa 3 Blade, hvorved Slutningen af denne Dialog er gaaen tabt ligesom Begyndelsen til — b) Dialog mellem Mod og Feighed (hugrekki ok æðra), hvoraf kun de sidste 13 Linier ere tilbage; — c) Elis saga, der begynder Bl. 6 S. 1 Sp. 1; efter Bl. 10 falder en Lacune paa 2 Blade; Sagaen slutter Bl. 17 S. 2 Sp. 1; — d) Strengleikar eller Ljóðabók, der begynder Bl. 17. S. 2 Sp. 1 Lin. 6 og ender med Bl. 43 hvilket er det sidste i Bogen¹.

Stykkerne a, b og c ere skrevne med een og samme Haand, en smuk og fast Haand fra Midten af det 13de Aarhundrede og med en consequent og god norsk Retskrivning.

Stykket d, hvilket er det som her nærmest vedkommer os, er skrevet med to, baade fra den foregaaende og indbyrdes forskjellige

¹) Da dette Stykke (d) begynder ikke alene paa samme Side men endog i samme Spalte som det næstforegaaende (c) slutter, saa seer man, at skjönt Haanden er forskjellig, Stykkerne dog ligesaa fra Afskrifternes Tilblivelse have hör til een og samme Codex.

Hænder, af hvilke den første gaaer fra Begyndelsen af Stykket indtil Slutningen af Bl. 29, og den anden begynder med et nyt Læg øverst Bl. 30 (nærværende Udgave S. 40 L. 18 med de Ord: at eigi þarf) og vedvarer til Bogens Ende, samt gjenfindes i de Brudstykker i den Arna-magnæanske Samling i Kjöbenhavn, hvilke i nærværende Udgave ere leverede som Anhang. Da den første Haand slutter og den anden begynder midt i en Sætning, kan man med Bestemthed antage dem for samtidige, hvad ogsaa Bogstavtrækkenes Character viser. De ere begge faste og smukke, omtrent fra Midten af det 13de Aarhundrede, og bære paafaldende Lighed med Skriften i enkelte Breve fra Kong Haakon Haakonssöns Tid. Ved Begyndelsen af de fleste Fortællinger findes Titel-Overskrifter med rødt, alle skrevne med den anden Haand. Initial-Bogstaverne, der maaskee ogsaa ere fra den anden Haand, ere tegnede med rød og blaa Farve. Om Skriftens Udseende giver forresten det Udgaven vedföiede Facsimil et godt Begreb; I er Pröve af den første Haand (jfr. Texten i Udg. S. 17 L. 1 og 31), II af den anden (jfr. S. 47 L. 27 og S. 48 L. 25). Det er ingenlunde usandsynligt, at vi i Haandskriftet have for os den første Reenskrift af Forfatterens Concept, hvilken Reenskrivning da er bleven besörget ved tvende Afskrivere. I ethvert Fald er det af Haandskriftets Beskaffenhed klart, at det ikke er Gjenpart af noget meget ældre med utydelige eller udslettede Steder. Feilene, som forekomme, ere ikke andre end saadanne, som let kunne forklares, endog om man antog Haandskriftet for at være umiddelbart efter Forfatterens eget Dictamen eller endog af hans egen Haand. Retskrivningen er for begge Hænders Vedkommende reen norsk, dog med en liden Forskjel mellem dem indbyrdes. Saaledes bruger I (første Haand) ofte æ for e, II (anden Haand) adskiller for det meste rigtig disse Vokaler; I skriver Omlydsformen af au: æy, II anvender derimod det strengt taget rigtigere ey. Egenheder hvori begge stöde sammen ere: nöagtig Adskillelse af æ og œ, og et Forvæxling i saa Henseende forekommer, saavidt erindres, kun paa eet Sted hvor œ er brugt for æ, nemlig i Ordet lanndamære, Side 67, dog findes her strax nedenfor den rigtigere Form lanndamære. Ö-Omlyden af a paa Grund af et paafölgende u, lades deels ubetegnet, deels gjengives den ved o, sjelden ved au. Træder ö-Lyden istedenfor eller væxler med en anden Lyd, skrives den i Almindelighed œ: sæfr, S. 46 L. 21 = sefr, gære S. 47 L. 36 = gere, kæm S. 87 L. 34 = kem, mærna S. 77 L. 15 = morna; ligeledes naar den skriver sig fra et a, som gjenfindes i et andet beslægget

Sprog (og i dette Tilfælde vœxler den undertiden ogsaa med e i Oldn.) f. Ex. glæggr, got. glaggvus, œngr, got. aggvus; saaledes skrives endog i een og samme Linie nøkkuidr og nokkuidr S. 31 L. 33, got. naqvaps. Den reflexive Form af Verberne udtrykkes dels ved zc dels ved zt, undertiden zk eller sk, af og til ogsaa ved s, som: bums S. 38 L. 22, fals S. 66 L. 4, dvols S. 84 L. 36, gærdes S. 39 L. 7, snys S. 39 L. 35.

Hvad den Delagardiske Codex i det Hele angaaer, da har den nærmest för den kom i Grev Magn. Gabr. de la Gardies Hænder, af hvem den skjænkedes til Upsalas Universitets-Bibliothek, tilhört den bekjendte Stephanius eller dennes Bogsamling. Paa et Papiersblad foran i Bogen er med hans smukke Haand skrevet en Indholdsliste paa Latin. Paa det sidst beskrevne Pergamentsblad staaer nederst til Höire: „L. Samuelides Arctander, 1624, m. nbr. Herness in Nordlandia“. Sidst i Codex er et blankt Pergamentsblad, som tydelig viser sig at være det yderste af det sidste Læg i Bogen, og er sammenhængende med det senest beskrevne, saaledes at de til sammen have dannet det förste og sidste Blad i Lægget. Da nu hvert Læg i denne Codex synes i Almindelighed at have indeholdt 8 Blade, saa skulde her 6 mangle, og Verket i dem være sluttet. Paa det sidste blanke Blads förste Side staaer tvende Gange skrevet med en Haand fra 16de Aarhundrede „Tolla Benckestock“, og paa den anden Side findes nogle halv udslettede, som det synes, i 16de eller Begyndelsen af 17de Aarhundrede med en slet Haand skrevne Ord, nemlig: „gammel Norsk Krönicke paa Gammel Norsk“, og nedenfor noget næsten ganske udslettet, hvoraf dog kan læses: „ . . . heller Gilleskaal i Nordland“, og Underskrift: „Samuelides Arctander“. Bogen har altsaa ved Begyndelsen af det 17de Aarhundrede været i Nordlandene i Norge. Bogen er nu indbunden i hvidt Pergament.

Vi have allerede berört, at den Delagardiske Codex i denne Udgave ved Slutningen er bleven, dog desværre kun for en ringe Deel, suppleret ved nogle Brudstykker af samme, der findes i den Arnsmagnæanske Samling i Universitets-Bibliotheket i Kjöbenhavn. Disse Brudstykker findes under No. 666 b. qv. og udgjöre større og mindre Levninger af 4 Membranblade, skrevne med samme Haand som den senere Deel af Strengleikerne i den Delagardiske Codex, og aabenbare oprindelig tilhørende dennes nu ufuldstændige sidste Læg. De ere ifölge en Annotation af Arne Magnussön fundne inden i en gammel Biskopshue paa Island. Da nu Haandskriftet er norsk og af de anförte Paategninger sees at have været i det nordlige Norge

i det 16de og 17de Aarhundrede, samt ikke bærer Spor af nogen-
sinde at have været paa Island, saa maa man antage, at det i Norge,
rimeligviis i Catholicismens allersidste Tider, af uskjönsonne Ihæn-
dehavere er blevet lemlæstet for at benytte Pergamentet, en beklæ-
gelig Fremgangsmaade, der har ødelagt saa mange ypperlige inden-
landske Membran-Codices fra Middelalderen, hvis ubetydelige Stum-
per og Stykker, der nu med Møie sammensamles, vidne om hvad li-
terært Tab vi ved saadanne Ytringer af Raahed og Vankundighed
have lidt.

Vi skyldte til Slutning at gjøre Rede for vor Fremgangsmaade
ved nærværende Udgave. I denne Henseende maa vi først og fremst
bemærke, at vi have fulgt Membran-Haandskriftet paa det nøiagtigste
med streng Iagttagelse af dets Retskrivning, og uden at tillade os
nogen Forandring i Texten, undtagen hvor en Feilskrivning var
aabenbar, og da stedse med Anførelse af den oprindelige Læsemaade
nedenunder Siden. Hvor vi fandt os overbeviste om at et Ord var ude-
glemt, have vi for Korthedens Skyld tilføiet det i Texten, men mellem (),
saaledes at Tilsætningen let falder i Öinene. Indholdet af de Brud-
stykker af Codex, som findes i Kjöbenhavn, have vi tilføiet som et An-
hang, da det havde sine Vanskeligheder at lade det løbe sammen med
den övrige Text. Denne er trykt efter en ved undertegnede Unger tagen
Afskrift af den Delagardiske Membran-Codex, hvilken Afskrift til
yderligere Sikkerhed af begge Udgivere i Forening var collationeret
med Originalen; efter denne blev ligeledes een Correctur læst af
begge Udgivere i Forening. De i Anhanget leverede Brudstykker
bleve afskrevne i Kjöbenhavn og siden sammesteds af undertegnede
Unger nöie collationerede med Originalen. Vi ere os saaledes be-
vidste ingen Umage at have sparet for at levere Texten nöiagtig og
correct. Hovedtitelen Strengleikar have vi, da ingen saadan fandtes
i Codex, tilføiet, idet vi have benyttet en i selve Texten ofte fore-
kommende Benævnelse. Titlerne til de enkelte Stykker mangle i Co-
dex ved flere og ere ved andre feilagtig tilsatte eller slet redigerede;
vi have i denne Henseende tilladt os nogle smaa Forandringer, hvilke
dog altid nedenunder ere bemærkede. Hvad Anmærkningerne an-
gaaer, da have vi i dem stræbt at forklare de vanskeligste Steder
af Texten tildeels ved at jævnføre dem med den franske Original.
Vi kunne maaskee synes i disse Jævnførelser undertiden at have
været noget vidtløftige; men vi antage, at Sagen, i det mindste for
nogle Læsere, havde saa stor Interesse, at vor Møie i den Hen-
seende ei vilde være spildt. I vore Oversættelser og Fortolkninger

af de anførte Stykker af den franske Text have vi gjort os al mulig Flid for at udfinde det Rette; der hvor det maaskee ikke skulde have lykkets os haabe vi Overbærenhed paa Grund af de utilstrækkelige Hjælpemidler. Vi maa herved bemærke, at vi ikke altid have kunnet følge Roqueforts smukke og smagfulde nyfranske Oversættelse, deels fordi denne var meget for fri til vort Brug, og deels fordi vi fandt den ikke allesteds at gjengive Originalens Mening nøiagtigen. At vi i Anmærkningerne have optaget Sangen om Nattergalen (Lautstiks liöd) i fuld Udstrækning baade i ordret Oversættelse efter dens oprindelige bretoniske Form og i den oldfranske Text, haabe vi vil finde Læserens Bifald, ligesom og, at vi have i kortfattet Fremstilling meddeelt Indholdet af de Digtninger, som i den oldnorske Oversættelse vare os leenede i mangelfuld Tilstand, og som kunde fuldstændiggjøres efter den franske Original. I det tilføiede Ordregister ere ikkun Ord og Tulemaader optagne, der ikke forekomme i de her forhen udgivne oldnorske Skrifter.

Vi ende dette vort lille Arbeide, i det vi aflægge vor Tak til de Mænd, som ved sin beredvillige Understøttelse have sat os istand til at udføre det. Vi nævne først og fremst Hr. Professor Dr. J. H. Schröder, Bibliothekar ved Upsalas Universitets-Bibliothek, der ledet af sand Iver for Videnskaben med en Liberalitet og Velvillie, som vi ikke noksom kunne paaskjønne, betroede os den Delagardiske Codex udlaant til Afbenyttelse i Christiania. Vi nævne ogsaa Hr. Thordsen, Bibliothekar ved Universitets-Bibliotheket i Kjöbenhavn, der har viist os den Godhed at besørge Afskrift af de i den Arnsmagnæanske Samling bevarede Brudstykker. Nordmændene have hidtil ikkun med stort Besvær selv kunnet arbeide for sin Oldlitteraturs Udbredelse. Saagodt som hver Levning af den er vandret til fremmede Lande, hvor vi med stor Oposffrelse baade af Tid og Bekostning have maattet søge den, hvis vi selv vilde have en Haand med i dens Udgivelse og ikke nøies med at skyldte Udlændingers Iver og Virksomhed Takken for Alt hvad der i den Retning gjøres. Den Liberalitet og Tjenstvillighed, som ved nærværende Leilighed er os viist fra Upsalas Universitets-Bibliotheks Side, og som ligeledes samtidigen er viist os af det Kongelige Bibliotheks Bestyrer i Stockholm, der ved lignende Udlaan har sat Undertegnede i Stand til at lægge Haand paa et nyt Arbeide af samme Beskaffenhed som dette, — denne Velvillie, hvilken vi ikke betænke os paa at betragte som en Yttring af hele det svenske Brodersfolks venskabelige Følelser, har aabnet for os lysere Udsigter i Fremtiden. De svenske

Biblioteker indeholde mange kostelige Læringer af den oldnorske Literatur, og i det der gives os Adgang til at erholde disse udlaante til Norge, skjænkes os Fortisning om, at vi ogsaa i Hjemmet kunne arbejde for hiint Maal og dertil anvende Kræfter, som hidtil have maattet ligge ubenyttede. Vilde Danmark i Tiden ved lignende Anledning vise os samme Velvillie — og hvorfor skulde vi ikke vente dette? — da skulde vor Virksomhed end mere kunne udvikle sig og som vi haabe bære forholdsviis rigere Frugter. At der i Norge, endog i en videre Kreds og især blandt den yngre Slægt ikke fattes Interesse for en saadan Virksomhed eller Villie til at understøtte den; det viser blandt mere den Forening, som i dette Aar har dannet sig for at befordre Udgivelsen af oldnorske Skrifter. Man bør altid have for Öie, at der er nok at gjøre for alle Nordens Folk til Opklaring af deres Fortid; ordnes deres Virksomhed i denne Retning paa en fornuftig Maade, skal aldrig det ene gaae det andet i Veien.

Christiania i December 1849.

B. Keyser. C. B. Unger.

Indhold.

	Side
Forræða	1
I. Guiamars lioð	2
II. Eskiú lioð	15
III. Equitans lioð	23
IV. Bisclarets lioð	30
V. Laustiks lioð	36
VI. Desire lioð	37
VII. Tidorels lioð	48
VIII. Chetovel	49
IX. Douns lioð	51
X. Tveggia elskanda lioð	54
XI. Guruns lioð	57
XII. Miluns lioð	61
XIII. Geitarlauf	65
XIV. Strandar lioð	67
XV. Leikara lioð	68
XVI. Iannuals lioð	69
XVII. Ionets lioð	74
XVIII. Naboreis lioð	81
XIX. Ricar hinn gamli	82
Anhang	84



STRENGLEIKAR.

Forroða¹.

Athæve þeirra er i fyrnskunni varo likaðe oss at forvitna oc rannzaka. þui at þeir varo listugir i velom sinom glægsynir i skynsemdom hygnir i raðagærðom vaskir i vapnom hæverskir i hirðsiðum millder i giofum oc (at) allzskonar drængscap hinir frægiazsto. Oc fyrir þui at i fyrnskunni gerðuzc marger undarleger lutir oc ohæyrðir atburðir a varom dogum. þa syndizc oss at fræða verande oc viðrkomande þeim sogum er margfroðer menn gærðo um athæve þeirra sem i fyrnskunni varo oc a bokom leto rita til ævenlægrar aminningar til skæmfanar oc margfræðes viðrkomande þioða. at huerr bæte oc birte sitt lif af kunnasto liðenna luta. oc at æigi læynizsk þat at hinum siðarstom dogum er gærðezk² i andværðom. sva oc at huerr ihugi með allre kunnasto oc koste með ollu afle freme oc fullgere með ollum fongum at bua oc bæta sialvan sec til rikis guðs með somasamlegum siðum oc goðom athævom oc hælgom lifsænda. þui at daðer oc drængskaper oc allzkonar goðlæikr er skryddi oc pryddi lif þeirra er guði likaðo. oc þeirra er i þæssa hæims atgærðom frægðost oc vinsællozt i fyrnskonne. huerfr þess giorsamlegre sem hæims þæssa dagar mæirr fram liða.

En bok þessor er hinn virðulege Hacon konongr let norrœna or volsko male ma hæita liða bok. þui at af þeim sogum er þæssor³ bok birtir gærðo skolld i syðra Brætlande er liggr i Frannz liðsonga. þa er gæræze i horpum gigiom simphanom organom timpanom sallterium oc corom oc allzkonar oðrum strænglæikum er menn gera ser oc oðrum til skemtunar þæssa lifs. oc lykr her forræðo þæssare. oc þesso nest er upphaf sanganna.

¹) Overskriften mangler i Codex. ²) rettet for gærðozk ³) r. f. þæssir

Ollum þeim er guð hævur let vizku oc kunnasto oc snilld at birta. þa samer ægi at fela ne læyna lan guðs i ser. hælldr fellr þeim at syna oðrom með goðvilia þat sem guði likaðe þeim at lia. þa bera þeir sem hinn villdaste viðr lauf oc blóm. oc sem goðlæikr þeirra frægizst i annars umbotum. þa fullgærezt allden þeirra oc nærer aðra. þa var siðr hygginna oc hæverskra manna i fyrnskonne. at þeir mællto fræðe sin sua sem segi með myrkom orðom oc diupom skilnengom saker þeirra sem ukomner varo. at þeir skylldo lysa með liosom umræðom þat sem hinir fyrro höfðu mællt. oc rannzaka af sinu viti þat sem til skyringar höfðu oc retrrar skilnengar af þeim kænningom er philosophi forner spekingar höfðu gort. Siðan sem alldren læið framm oc æve mannanna þa vox list oc athygli oc smasmugli mannkynsens með margskonar hætte. sva at i ollom londum gærðuzc hinir margfroðasto menn mælande sinna landa tungum. En þeir sem lif sitt vilia lytalaust varðvæita. þa samer iamnan nokot þat at ihuga oc iðna er þa gære sialfa vinsæla oc af kunnasto sinne mege aðra fræða. Oc fyrir þui ihugaða ec at gæra nokora goða sogu oc or volsku i bokmal snua. at þat mætte flæsta hugga er flæstir mego skilia. En lioð þau er ec hævi hœyrt er gor varo i syðra Brætlande af þeim kynlegom atburðom er i þui lande gærðuzc. þa likaðe mer at snua oc oðrum segia. þui at ec hafða mioc morg hœyrt þau er ec vil at visu fram telia. oc engom glæyma af þui er ec ma minni minu a koma. æinum kurtæisum konongi er guð leðe yvir oss vizku oc valld. gævo oc gnott margfallegs hins frægiazta goðlæiks. þui ihuga ec oftsamlega at samna lioðen oll oc i æina bok at færa þer herra minn hinn hæverske konongr. ef þer lika þa er mer fagnaðr at starf mitt þækkez oc hugnar sua hygnum höfðingia oc hans hirðar kurtæisom klærkom oc hæverskom hirðmonnom.

I.

Guiamars lioð¹.

1. Sogur þær er ec vœit sannar oc Brættar hava lioðsonga af gort vil ec segia yðr sem ec ma með fæstom orðum. En sua sem ritningar hava synt mer vil ec sægja yðr atburði, þa sem gerðuzt a hinu syðra Bretlande i fyrnskunni. Um þa daga reð þui riki Odels konongr stundom i friði oftsamlega i úro oc i ufriði. Þessom kononge þionaðe með villd oc goðvilia æinn ríkr lændr maðr er allre reð æinn Leunborg. oc var hann kallaðr Dridias at nafne. Þesse var æin-

¹) *Overskr. mgl. i Cod.*

kennelegr vinnur og hinn kæraste herra sinom konongenom. hann var hinn vaskaste riddare i vapnom. og atte hann með sinni æiginni pusu tvau börnn sun og dottor. Vugen het dotter hans. en sun hans Guie-
mar. I ollum þeim konongdome var engi maðr honum iamfriðr. moðer hans unni honum yvir alla livande. og i allum lutom likaðe hann vel fæðr sinom. Þegar sem hann var hæiman fær. þa sænde hann faðer hans hæiman til konongs hirðar at þiona kononge. En suæinnen var vitr og vaskr þokkaðezt og vinsællezd allu konongs hirðliði. Siðan sem honum vox vit og vasklæikr. þa bio konongrenn hann rikulega ollum riddara hærlæðom sua tigurlega sem hann villdi sialfr æskia.

2. Gviamar sem hann var riddare. þa dualdeztt hann þar mioc længe. Siðan skildizk hann við konong og allt hirðlið hans i vinsælld og vinatto. og stæfnde hann þaðan i Flandr at rœyna rœysti og riddaraskap sinn. þui at um þa daga var þar iafnan ufriðr og bardagar. En huerge i Lorenge ne i Burgunnie. og æigi i Angeo ne i Gaskunnia fanzk engi honum iamvaskr i vapnaskifti. En þat var undarlegst i hans nattuero at hann hafnaðe vandlega konom at unna. þui at engi var sua frið ne agæt fru ne frið mæer at hann villdi sinni æst til snua. En engi myndi honum syniazc ef hann villdi til mæla. Margar birtu honum bærelega vilia sinn. en hann lezk æcki vita huat er þær villdu. þuiat hugr hans horfðe sua vandlega fra þeim at engi þæirra gat þat fundit at hann myndi kono vilia hava.

3. Sem hann var i bloma og hæzstom tima æsko sinnar. þa for hann hæim at sia foðor sinn og herra. moðor og systur. er lengi hoðu langat til hans hæimkuamo og fundar. og dualdeztt hann þa hæima með þeim vel sua manað fullan. þui nest likaðe honom at fara a dyra væiðar. og stefndi hann þa til sin um kuellidit riddarom sinom og væiðemonnum. En um morgonen for hann i morkena. þui at þeskonar skemt看 likaðe honom æinkar vel og fundu þær þegar æinn mikinn hiort og varo þa hundarner læystir og fylgðo þa væiðemenn hirtinom. En sa hinn ungi maðr ræið tomlega æstir og æinn suæina hans og færðe honom boga hans. og sporrakka dyra og villisvina. En hann villdi giarna skiota ef nokot dyr kæme i skotmål fyrr en hann fære þaðan. þa læit hann æigi fiarre ser i æinum þykkom runn hiartkollo æina og kalf hennar hia hænni. en var oll sniohuit og hafði æina kuisl hiartarhorns i miðio ænni. og liop hon þegar or runnenom er hon hæyrði gauð sporrakkanna. En hann bændi boga sinn og skaut at hænni og laust hana framan i briostet. en hon fell þegar til iarðar. en broðrenn þegar aftr snærizc og laust Gviamar

i gægnom læret oc nam staðar fastr i hæstinom. oc varð¹ þa af stiga hæstinom oc fell hann þar a grasvollenn hia kolloune. En kollan er þar la sár virkti sar sitt oc kærði angr sinn. En þui nest mællte hon með þessom hætte. Harmr er mer at ec em nu drepen. en þu gaurr er mec særðe. þæsse skulo vera þin orlog. alldre scalltu fa lækneng huarke af grosom ne grasa rotom. ækki sculo tia læknar ne hæilsu-drykkir at bæta þer. oc all dri scalltu hæill verða af þesso sare. er nu hævir þu i þinu lære. til þess er su græðir þec er saker þinnar astar scal bera oc þola sua miklar pinsler hugsotta oc harma at all dri fyrr bar kuenmaðr þuilika. oc þu þuilik fyrir saker hennar. sua at aller þæir er ælscaðt hava oc framlaeðes sculo konor ælsca manu undra oc kynlegt þykkia með hueriom hætte er þit mattoð sua mykinn astar harm bera. Skrið brott sem skiotast oc lat mec hava frið fyrir þer. þesse orlog skulo sannast þer.

4. Gviamar var skæindr oc þotte honom kynlegt þat sem dyret hafðe sagt honum oc ihugaðe hann þa i huært land hann skyllði fara til læknengar at lata græða sar sitt. þui at honum likar æigi sua bunum at dœyia. Hann væit at sonnu oc hugr sægir honum at all dregi likaðe honum kuenna aster. oc all dregi sa hann þa er hanom være fyst a. ne þa er hann vissi at sar kynni at græða. Oc kallaðe hann þa suæin sinn oc mællti. Vinr kuað hann lœyp sem skiotast hæsti þinum oc stæfn hingat fælagom minom. þui at ec vil tala við þa. Oc þa for svæinnen fra honum. en hann dualdesk æstir oc angraðe hann miok saret. Scar hann þa skyrtu sina oc batt um saret sem hann kunni. þui nest stæig hann a hæst sinn oc stæfndi þaðan a brott oc skundaðe at firrazt felaga sina. þui at hann villði at engi þæirra vissi huært hann snerizt. oc for hann þa af vegeom um þuæran skogenn. oc fann hann þa gatú grasvaxna. oc minkaðe þa skogenn. oc þui nest kom hann a sletta vullu oc kom hann at fialle myklo. oc undir fialleno rann á oc fylgðe hann anne til þess er kom til siovar. oc var þar hafnar vagr oc i hofnenne sa hann æitt skip. oc gecc hann a þat skip oc ræiste treet. En þat skip var kynlegom hagleik gort. þui at uttan borz oc innan matte ængi sia samfelling borðanna ne nægling naglanna nema sua var til synis sem æinn viðr være allt. oc komsk hann þa með myklo angre sarsins a scipet. oc hugði hann at menn være a skipino þæir er gætte skipsens. oc sa hann ængan mann þann er þar væri a. oc sa hann a miðiu skipi rækkio gorva með myklo hagleik. Forfialar varo gorvar með Salomons hagleik. gullgorvar með hinum fægstu skurðom af cipres oc filsbæinum. En silkipell gullvofet

¹⁾ r. f. var

var yvir bræitt rekkiona sem kullt være. En æigi kann ec virða þau onnur klæði er i rækkionne varo. nema þat sæge ec yðr fra koddanom. at sa er hann lagði a hofuð sitt skyllði alldri ælldazt. En hit æfra abræizl¹ var purpura ór Alexandria landi oc undir gor sabelina skinn. I framstafne stóðu .ii. kærtistikur af hinu skirasta gulle. hin lakara var mikils² fiár værd. oc a þeim .ii. tændrað stafkærti. oc (af) ollu þui er hann sa þa þotte honum þat kynlegast. Síðan hallaðezc hann i rækionha at huilazc. þui at saret virkti hann mioc. Estir þat sem stund var liðin þa stoð hann upp oc villdi brott ganga. en hann matte æigi þa afr komazt. þui at skipet var fiarre i hafe oc hinn mæsti skriðr at oc byrr hinn bazti oc hinn hægazti. oc fann hann þa at hónum teði æcki afr at læita. oc rygðizc hann þa mioc oc vissi æi huat hann skyllði at havazk. oc var þat æigi kynlegt þui at mikill var værkr i sare hans. oc verðr hann allt at þola. þui at hann fær ækki at gort þessom kynlega atburð. oc bað hann þa mioc guð miskunar sér oc sia til sin at veria hann fyrir dauða. oc koma honom til hafnar. Síðan lagðezt hann i rækkiona oc sofnaðe. Nu er honum liðet þat sem harðazt var. þui at skipet man bratt lenda þar sem hann man hæilso fa.

5. Vndir æinni fornæskio borg er hovoðborg var allz þess rikis lændi skipit. En sa herra oc hofðingi er þeirre borg reð oc stiornaðe var gamall at alldre oc kuangaðr unгри kono. Þesse fru var hinnar bæztu ættar mild oc kurtæis hyggin oc hæværsk oc hin mætasta i allom kurtæisra kuenna kuenskum. hin friðasta oc fægresta. En pusi hænnar oc herra var ohofsamlega abrúðigr. þui at þat bæiddezit nattura hans. þui at gamler menn er lilla fyst³ hava til kuenna oc þat villdu er þeir mægo æigi oc natturan syniar þeim. en iamnan avunda oc hata þa er ungrir ero. Með þeim hætte er lundærni gamalla manna. En þessi hinn auðgi maðr hafði sua um sec buet at alnar viðan garð undir⁴ borgar turnenom hafðe hann lateð gærða hovan grøens malmara grioz vegg mikinn oc sua at æcki matti yvir komazt. oc æinar dyrr litlar til kastalans oc þar gæta netr oc daga með uruggom vorðom. En oðrum megin gecc sior oc matte þann væg ækki at komazt nema a bate kæme ef i kastalann ætte nokkot at sysla. En þui let herra kastalans gærða sua hom vegg oc þykkum at hann skyllði uræddr oc uruggv varðvæita þar kono sina. þar let hann gera hænni hit fægresta oc friðasta loft oc þar kapellu i hia. oc þar æinn gamall prest⁵ til tíðavæizlu blæikr oc bloðlaus. kalldr oc kolnaðr or ollum likams losta. hann song iafnan mæssor oc byrllaðe at borðe. þat hit friða loft var stæint innan hinum friðastom liknæskium pruðra manna oc friðra kuenna.

¹) r. f. abræizl ²) r. f. mikil ³) r. f. fyrst ⁴) r. f. endir ⁵) r. f. prest

oc þeirra aster oc astar þokke oc með hueriom hætte samer at ælska oc tryglega astar gæta. sua sem Ouidius kennir i bok astarvela. Þar var su hin kurtæisa fru sætt. oc æina friða mœy fecc herra hennar at þiona henni. þesse var systur dotter hans. hin kærasta huar¹ annarre hon oc fru hennar. Með frunne var þesse mæð þeim stundum er hon for hæiman til þess er hon hæim kom. þes a milli² kom þar alldregi maðr ne kuenmaðr. sua var hon byrgð innan þess hins hova stæingarz oc gecc alldregi or garðenom.

6. Þann hinn sama dag sem non var liðit. su hin friða fru sem hon hafðe sofet æstir mat. þa gæcc hon i grasgarðenn oc þionostomær hennar með hænne at huggaz oc skæmta ser. Sem þær litu ovan til siovarins. þa sa þær skipet siglande með innfallande flod i hofnenä. oc engan mann a skipino. oc lændi þar undir stæingarðenom. Sem hon hafðe þetta set þa ræddecc hon oc villdi brott ganga oc var þat æigi undr at henni þotte kynlegt sua at hon roðnaðe oll. En fylgismær hennar var kurtæis oc hyggin. huggaðe fru sina oc gærðe urugga oc ureda. oc kastaðe skikkiu sinni oc gecc ovan til strandar oc sa a skipet sua fritt oc fagrt oc sua rikulega buet. at all dri sa hon annat þui likt. oc fann hon þar ækki vetta a. nema riddara æinn sofanda. Oc fyrir þui at hon sa hann blæikan oc blodlausan. þa hugði hon at hann være dauðr oc skundaðe hon þa aftr oc kallaðe þangat fru sina. oc sagðe henne þat sem hon hafðe set oc kærðe mioc oc kuiddi at riddarenn myndi dauðr vera.

7. Fru hennar suaraðe henni. Skundum nu sagðe hon til skipsens. ef hann er andaðr vit skulom grava hann. prestr³ varr man duga okr. en ef vit finnum hann kuikan þa man hann ræða við okr. þui nest skundaðo þær baðar fruen fyrir en mæren æstir henni. Sem hon var komen a skipet. þa nam hon staðar fyrir rækkionne oc hugði vandlega at riddaranom. oc kærðe hon þa oc harmaðe mioc cesko hans oc rygglaik oc varkyndi siuklaik hans. oc lagðe hon þa hond sina a briost honom oc kændi at hann var hæitr oc at hiarta hans barðe undir siðunni. En riddarenn er aðr var sofande vaknaðe i þui er hon tok a honom. oc er hann læit hana þa gladdecc hann myklom fagnaðe oc hæilsaðe hænne þegar með hinum bliðastom orðum. Nu væit hann at sonnu at hann hævir lænt. En hon gret þegar ahyggiofull fyrir honum. suaraðe kuæðiu hans fagrur oc goðviliðom orðum. oc spurði hann þui nest or huerio lande hann var komenn. eða or bardaga flyt.

8. Fru sagðe hann þat er æi með þeim hætte. en ef þer likar

¹) r. f. hua ²) r. f. milli ³) r. f. prest

at ec gere þer þann atburð kunnegan. er mer er fallenn. þa vil ec æigi læyna þec. Ec em komenn or hinu minna Brætlande. oc var ec i dag a væiðar farenn oc laust ec i dag i væiðemorkenne æina huita kollu með or minni. oc er ec hafðe lostet hana þa flaug oren astr at mer oc laust mec i læræt oc hævir sua miok sært mec at ec ottomk at ec værði æigi grœddr. En er ec hafði lostet kollona þa kærðe hon miok at ec hafðe dræpit hana. oc mællte hon þa oc bolvaðe mer. oc svor mikinn æið at alldregi skyllða ec hæill værða ne grœðeng fa. nema kona grœdde mek. oc væit eç æi huar ec skal þa finna. Sem ec hafða høyrð þesse orlog þa skunndaða ec or skog-enom oc sa ec þa i hofn æinni þetta skip. oc fell mer hæmsca at ec dirfðumk a at ganga. fyrir þui þægar sem ec var a komenn þa tok skipet brott i haf. Nu væit ec æi huar ec hævi lænt. ne huat þesse borg hæiter. þui bið ec yðr hin friða fru min fyrir guðs saker oc høeyversku saker yðarrar miskunneð mer með hialpræðe yðro. þui at ec væit æi huert ec skal hæðan fara oc æigi em ec fœrr þesso skipi at stiørna.

9. þa suaraðe honom su hin friða fru. Goðe herra sagðe hon oc hinn kæraste giarna vil ec væita þer hialpræðe. þessa borg a minn herra oc allt landet umhuervis. hann er ríkr maðr oflugr oc ætgoðr. en hann er miok a alldr siginn angraðr oc abruðigr. fyrir þui hævir hann her byrgt mec oc læst i þæssom stæingarðe er æitt at æinu er liðet a. oc æinn gamall prestr fyrir sættr gæzlomaðr er bol oc bál brænni. Sua em ec her byrgð netr oc daga oc æigi sua diorf at ec þore út at ganga nema minn herra sændi æftir mér. Hær a ec loft oc kapello oc þessa mœy mer fylgiande. Nu er þer likar her huilazt til þess er þer bætezt oc batnar. giarna skulom ver þer með goðvilia þiona.

10. Nu er hann hafðe høyrð ræðo hennar. þa þakkaðe hann hænne með sætom oc scemelegom orðum. oc kuaðsk vilia duæliask giarna með hænne. oc ræistezk hann þa upp or rækkiunne oc þær baðar studdu hann oc læiddu i lopt hennar oc logðu hann þar i hægia huilo. oc þuógo þær þa lær hans oc saret. oc er þær hofðu þuægit af blødet giorsamlega. þa bundo þær fyrst um saret. Sem þau varo mett at kuælli þa gecc hon i brott. Nu er honom væl gætet af gnogom mat oc goðom drykc. en ast hævir nu skæint hug hans. oc hiarta i úro. þui at su hin friða fru hævir lostet hann hugkæmelegre ast. oc kænnir hann. nu þat er hann kændi alldri fyrr. Allu hævir hann nu glœymt fostrlande sinu fæðr oc frændom oc fostrbrœðrum. oc kænner hann allz ængan verk sars sins. Andvarpar¹ hann af ollu

¹) r. f. andvar

hiarta með kynlego angre oc undarlegre úro. oc bað þa fruon þion-
osto mœy sina at hon skyllde geva riddaranom svæfnhuilld oc ró. oc
gecc hon þægar ifra hœnni er hon gaf henni lœyvi. En fru hœnnar
var þa orvað oc tændrað þæim uroar ælidi er herra Guiamar kœndi
sec skœindan af uhofof samlegom hœtte oc hug oc ollu hiarta.

11. Nv duælsk þar riddaren æinn saman fullr angrs oc astar
uroar. en þo vœit hann æigi enn at sonnu mæð hueriom hœtte uro
hans stendr. en þo finnr hann at fullo at ef æi vill su hin frida fru
hugga harm hans þa vœit hann at viso buenn bana sinn. Vakte hann
alla þa nott með angre oc uró oc optsamlegom anduorpum. oc gængo
alldregi or hug hans rœðor hœnnar. oc fægrð. hœnnar augna oc anndliz
oc allr friðlœikr vaxtar hœnnar. oc mœllti hann oflega innan tanna
ser. miskunna mer fru min. oc at komet at hann myndi kalla hana
unnasto sina. En ef hann hœfði at sonnu vitat at hon kœndi þess hins
sama sars. þa myndi harmr hans nokot huggazt oc lass hans lettazc.
en nu gærer hann blœikan oc bloðlausan.

12. Miok arlla sœm tok at daga. þa stoð upp su hin fagra fru
oc klæddæzc oc kærðe hon at hon hafðe litt sofet um nottena. oc
voldde þui uro astar hœnnar er fostum bondum hafðe bundet hana.
En mæren er þionaðe hœnni fann þægar huat þæim var. oc at ast
voldde huarotvæggia hanom oc hœnni. oc at fruon var fastre ast tekin
þæss riddara er þar dualdezc at grœða sár sitt oc þar huilldisk i lofeno.
En þo¹ vissi hon æigi til sanz nema af grunsæmð huart riddarenn
unni nokot fru hœnnar æða æcki. Sem fru hœnnar var² i gengen
kapellona þa gæcc mæren i loptet til riddarans. oc sættiz fyrir huilu
hans oc mœllte til hans. Herra sagðe hon. huert er fru min gængin.
hui er fru min sua arlla upp staðen. En hann þagnaðe oc andvarp-
aðe. Oc mœllti hon oðru sinni til hans. Herra sagðe hon þu annt
at visu. Se við at þu lœynize æigi oflengi. þu matt unna með þæim
hœtti oc þæirre er vel fellr ast þinni. Sa er unna vill fru minni
honum samer mart at ihuga. oc være ykkur ast vel samfallen ef þit
været bæðe staðfost. þui at þu ert hinn friðasti maðr. hon er hin
frægiasta fru. En þa suaraðe hann mœynne. Ek em kuað hann þæirre
ast tækinn. at skiott man mer snuazc til harms mæira. nema ec se
skiota huggan. Hin sæta iungfru min viðr hialp mer þat sem þu matt.
En hon þægar huggaðe hann oc het honom staðfastlega þat sem hann
bað hana. Siðan gecc hon til fru hœnnar oc sagðe hœnni huilikan
harm riddarenn hafðe af ast hœnnar.

13. Nv sem fru hœnnar hafðe hœyrt þat sem hœllti. þa

1) r. f. þu 2) r. f. va

glöymdi hon ægi oc gecc þægar aftr til hans oc villdi vita huersu hann matte. þui at hon kændi sec miok ast kænna af honum. oc hæilsaðe hann hænni oc hon honum. oc hava þau nu i myklum oc kynlegom harms bondum nætiazt. En hon villdi ægi sægia honom ne syna vilia sinn. þui at hann var hænni ukunnegr oc or oðru lande. hon ottaðezc ef hon birter nokot fyrir honum þat sem hon hafðe hugfast. at hann myndi hata hana oc hafna hænni. En hann þægar hinn diarfaste synde hænni vilia sinn. Fru min sagðe hann ec dœy fyrir þinar saker. þinn hugr oc minn oc hiarta er harms oc angrs fullt. oc bið ec astarþokka þins oc hœyversku. at þu hafner mer ægi. Sem hon hafðe skilt þat sem hann bað oc bæiddezc. þa suaraðe hon kurtæislega oc læiande mællte til hans. Vnnaste sagðe hon þat være ofbraðskœytilegt at væita þer sua skiott þessa bœn. ægi em ec lætlætetskona ne von sliku misværki. Fru min sagðe hann fyrirkuun æi orðum minum. su kona er skartsom er samer at lata biðiazt længi oc mætazt oc myklazt at maðr hyggi hana þæim mun villdri sem¹ hon syniazt længr. En þu hin friða fru min sua sem ec bið vær unnasta en ec unnasti. Oc fann hon þa at hann sagðe satt um kuenna lunndærne. oc iatte honom þægar þat sem hann bæiddezt. oc var þa herra Gviamar i felagskap hennar full þriu missare. En þat misfell þæim at þa kom upp samvist þæirra.

14. Andværðo sumre miok arlla dags sem þau lago bæði i faðme sua sem baðom þæim likaðe. þa mællte su hin friða til Guiamars. Hinn sæte minn unnaste sagðe hon. mer sægir sua hugr at ec mað bratt missa þin. oc man nu samvist okkor upp koma. oc ef þu værðr her drepinn. þa scal ec her dœyia með þer. en ef þu brott kœms. þa mantu fa þer aðra unnasto. en ec man astar saker þinnar iamnan vera harms full oc hugsottar. Fru sagðe hann mæl ægi slikt. alldre se mer friðr ne fagnaðr ef ec sny hug minn til annarrar². ottast all dri þat. Vnnasti sagðe hon handsala mer þat oc fa mer skyrtio þina. en ec scal fallda hana sua saman. ef þu finnr nokora þa huar sem þat er. er æftir fallde þæima falld. þa gæf ec þer læyvi at unna þæirre. Oc tok hon þa skyrtiona oc falldaðe saman. oc handsalaðe hann þa hænni þat sem hon bæiddezt oc mællte þa. at ængi myndi þann falld aftr fallda næma með knifi skæri eða með soxum klippi. Sem hon hafðe saman falldat. þa fecc hon honom skyrtiona með þæim formala sem hon hafðe sagt. at hon skyllde æi æfaze ne ottazc at hann myndi hallda hænni handsol sin. Sua oc tok hann þui nest bællti æitt oc batt um bœran likam hennar hældr i fastara lage. sua sem innyfli hennar gato boret.

¹) r. f. sen ²) r. f. annarr

oc mællte. Ec lofa þer at unna þeim er þætta bæltti læysir af þer. Þui nest kystuzt þau oc stoð þa sua buen viðrœða þeirra astsæmd oc skæmtan þeirra.

15. Þann hinn sama dag kom upp viðrskifti þeirra oc funnu menn þau bæde saman. oc fannz þat allom sæm tit var hiuskaps með þeim. Þui at æinn vandr riddare hafðe allt þegar uppi. er herra hænunar hafðe þangat sænt at rœða við hana. oc er hann kom at lopteno þa komsk hann æigi inn. oc sa hann igægnom glygg æinn þat sem þar var titt. oc gecc hann þegar til herra sins oc sagðe honom þat sem þar hafðe hann séét. Sem herra hænunar hafðe hœyrt frasogu hans þa fecc hann hinn mæsta harm oc angr. oc kallaðe hann þa til sin þria hina villdasto vini sina. oc gængo þegar til svæfnlofsz hænunar oc let hann þa briota upp hurðena. oc fann hann þar riddarann með hænni. Oc af þeirre hinni¹ myklo ræiðe er a honum la. þa bauð hann þeim þegar at dræpa riddarann. En Guimar hinn vaskaste maðr oc hinn vapndiarfaste liop þa upp oc ottaðezc þa allzækki. oc græip æina digra furustong er klæðe a hengo. oc mañ hann nu gera æinum buerium þeirra œrénng angr ef þær læita til hans. oc aðr en þær skilezk þa [man hann² sua læika þa oc læmia at þeim være hœgra hæima. En herra þeirra læit þa længi a hann. oc spurði huat manna hann være. oc huar hann var barnnfœddr. oc talðe hann honom allt huersu hann kom þangat oc huersu fru hans tok væl við honom. oc fra kollonne er sagðe honom orlog hans þa er hann hafðe sært hana. oc huerso hann fecc sar af henni oc fra skipi þui er hann a stæig oc huersu skipit flutti hann þannog. oc með þæssom hætti kom ec i þitt valld. þa suaraðe sa herra honum at hann truði æigi þui er hann hafðe sagt honum. en ef sua er sem þu hævir sagt. oc væðr skipet fundit. þa scal þegar ræka hann i haf. ef hann tynizt þa er honom fagnaðr. en ef hann kœmr kuikr oc hæill af skipino þa likar honom illa. Þui nest sem hann hafðe hætet honum uruggan frið þa gengo þær ovan til strandar. oc fundu þær skip i hofnenne oc gecc hann þegar a skipet. oc toc þa skipet mikinn skrið oc stæfndi i haf. En riddarenn andvarpaðe gret oc harmaðe unnasto sina. oc bað hann þa guð at hann skyllde skiótt brott takazt oc koma alldri til hafnar næma hann fae unnasto sina er hann ann enn sem livi sinu. Sua sem honom hellt þesse harmr. þa kom hann þui nest til hafnar þar sem hann fyrst skipet sa hia fylki sinu. oc gekk hann þegar af. sem hann var at lande komenn. þa sa hann æinn af sinum svæinum fylgianda riddara æinom oc læidde vapnhæst i toge. oc kende hann þegar suæinenn oc

¹) r. f. hinna ²) r. f. mann

kallaðe a hann. Oc er suæinnen læit a bak ser. þa kændi hann herra sinn oc stæig þa af hæsti sinom oc fecc herra sinom oc fylgði honum með myklom sagnaðe. oc aller vinir hans sagnaðo kuamo hans. þui at hann var hinn vinsælaste oc hinn frægaste i fostrlande sinu. En siðan er hann hæim kom. þa var hann iafnan hugsuokr oc ahyggiofullr. oc villdo þa vinir hans oc frændr at hann kuangaðesc¹. En hann villde þat ængom koste. oc mællte² hann at hann skyllde³ engarrar⁴ kono fa nema þæirrar er æstir kunni fallda skyrtu hans. huarki sakar rikis ne fiár ne fægrðar ne astsæmdar. Oc foru þæsse tiðendi um allt Brætland. oc kuomo þa til herra Guiamars allar þær ækkior oc mæyiar er friðastar oc rikastar varo, oc kynbæztar i allu Brætlande oc fræista ef æstir gæte falldat skyrtu hans oc fannz allz ængi i allum þæim er þat kunni at gera.

16. Nv þæssu nest samer at syna yðr oc sægia fra þæirre hinni friðu fru er herra Gviamar villdi sua miok unna. Sa hinn riki gamle maðr er fecc hænnar æstir þui sem æinn af lendum monnom hans reð hanom. sætte hana i æinn hovan turnn. þar hafðe hon illt um daga en værri um nætr. þar þolde hon sua margfalleghan harm oc hugsott oc piningar oc væsallder oc mæinlæte. angr oc uro. sorg oc svæfnlöysi. oc allzkonar mæin oc mæinlæte. at engi gætr ritat ne rannsakað. Sua netr sem daga var likamr hænnar oc lif i harin oc hugsott. oc var hon i turnnenom bætr en tva vætr með slikum valkom oc væsalldom. oc fecc þar allzænga huggan ne hiolp sinna harma. Oft kærande oc mælte hon. Herra minn Gviamar sorg er mer at ec sa þæc. myklu kys ec hældr skiotan dauða en sua læiðar oc langar vesallder. Ef ek ma heðan brot komask þa scal ec þar a sioen laupa sem ec sa þæc siðarst a skip ganga. Sem hon mællti þætta þa stoð hon upp. oc gæcc at duronom. oc fann (æigi) loko fyrir hurðenné. oc af þæssom atburð gecc hon brott oc fann allz ækki þat er hænni var til mæina. Oc er hon kom i hofnena sa hon skipet þar sem hon villdi ganga a kaf oc dræpa sæk sialva. oc gecc hon a skipet oc ihugaðe at þar være unnaste hænnar druknaðr. Oc er hon gat æigi a fotom staðet. þa let hon fallazc a skipet oc þolde þar valk oc pineng.

17. Skipet tok þægar er hon var a komen hinn mæsta skrið oc lændi siðan a Brætlande undir kastala æinum myklom oc osækelegom. En herra sa er þann kastala atte var kallaðr at nafne Meriadus. Oc fyrir þui at hann atte nokkot at sysla til æins græiva sins. þa var hann arlla upp staðenn oc villdi brott senda hirðlið sitt at gera skaða uvinom sinom. Sem hann sat hia æinom glygg i-kastalanom. þa læit

¹) r. f. kuangaðec ²) r. f. mællt ³) r. f. skyll ⁴) r. f. engarra

hann skipet er þar lænde. oc gecc hann þægar ofan um graddornar oc kallaðe til sin æinn rækkiosvæin sinn. oc gængo þæir þa baðer skyndelega. ovan til skipsens. oc funndu þæir þar æina friða fru sëm alfkona være. oc tok hann þa i skikkioskaut hænnar oc læidde hana með ser i kastalann. oc var hann mioc feginn af þæim hinum fagra fund. þui at hon var hin friðasta allra þæirra er hann hafðe fyrr set. oc vissi hann at sonnu at hon var rikrar (ættar). oc sneri hann sua mikilli ast til hænnar at alldregi fyrr unni hann kono sua mykit. þæsse herra atte æina systor¹ hina friðasto mœy. oc læiddi hann hana þangat i þat hit fagra loft systur sinnar. oc fecc þa hina friðv fru i gæzlo oc felagskap² hænnar. oc var hon þar i myklo yvirlæte. oc rikulega hæne þionat. Hann klædde hana rikulega með hinum villdastom klæðom. er i þui lande funndusk. hann gecc oftsamlega til hænnar. þui at hann unni hænni af ollu hiarta. oc bað hann hænnar þa mioc. En hon lezc æigi vita þat sem hann mællti. oc syndi hon honum þa bælltit er læst var um hana oc mællti. Alldre scaf ec unna manne sagðe hon næma þæim er sua lœysi þetta bællti af mer. at hann sliti þat æigi i sundr. Sem hann hafðe hœyrt svor hænnar þa ræiddize hann oc mællte til hænnar i angre oc ræiði sinne. Sua er þer sem riddara æinom er her i landeno. hann værsk fyrir kuanfange oc kuæzc engarrar kono vilia fa ne engri unna fyrir saker rikis ne fiar. nema þæirrar æinnar er æstir fallde skyrtu hans sua huarke viðr kome knifr ne sox. oc hygg ec sagðe hann at þu mant þann folld hava gort. Sem hon hœyrðe þa andvarpaðe hon oc myndi nesta i uvit³ falla. En hann tok hana i faðm ser oc sundr skar bliatbonden oc tok hændi sinni a bælltino oc viðr læitaðe at lœysa oc gat allzækki at gort. Oc þui nest var ængi sa riddari i Brætlande at æigi for þangat at fræista ef bælltit gæti lœyst. oc gato allz ængi at syst. oc stoð þa sua buet lengi.

18. Þvi nest bar sua. at at Meriadus lagðe atræið við riddara þann er ufriði upp hællt i mote honom. oc stæfndi hann þa til sin myklom fiolda riddara. oc kom þar fyrstr allra herra Gviamarr rikulega herbuin oc i fylgð hans hundrað riddara væl klædder a goðom vapn-hæstom. þui at Meriadus hafði honom orðsænding gorva upp a mikla aumbun. sem hinum villdasta vin sinom oc felaga. at hann skyllði æigi bila honom i slikri nauðsyn. at hialpa honom. Nu sem Gviamar var þar komenn þa fagnaðe honum Meriadus. oc herbyrgði hann oc herlið hans i turn kastala sins scemelega með gnogum fungum. Oc sændi hann þa æstir systur sinni tva riddara oc bauð hænni i astsæmd sina

¹) r. f. systor ²) r. f. flagskap ³) r. f. vit

at hon kome at fagna gæstom hans. oc sū hin friða fru með hænni er honum var sua æinkannlega ast a. þær varo rikulega klæddar oc hælldoze þær i hændr oc gengo sua i hollena. Sem fruen hœyrði nafn Gviamars. þa myndi hon i uvit falla æf æigi hælde mæren a hænni. þuiat hon var litlaus oc hugsjuk. En Gviamar liop upp þægar sœm hann sa þær inngangande. Sem hann læit fruna þa sa hann miok a hana at vera viss af atævi hœnnar. ef hann hœfði rætt kœnt hana. Oc nokkoro sidarr mœllte hann. Er æigi þæsse unnasta min. von min. lif mitt. hiarta mitt. min sœta fru er sua mioc unni mer. huaðan er hon komen eða huerr' hœvir hana hængat flutt. Nu hœvi ec ihugat mikla hœmsku. þui at margar ero likar konor. en með þui at hon er sua lik þæirre er ec ann sua mioc. oc allr skœlfr hugr minn oc hiarta. þa vil ec giarna rœða við hana. Oc gecc þa riddarenn framm oc kysti hana. oc sætti hana i hia ser oc mœllte hann ækki flœira til hœnnar nema þat at hon skylldi sitia i hia honum. Mæriadus hugði at þæim. oc fyrir kunni hann miok at þau leto sua bliðlega. oc mœllte hann þa til Gviamars læiande. Herra sagðe hann ef þer likaðe þa villda et at mær þæsse fræisti ef hon gæti afr falldat skyrtu þina. Mikill fagnaðr vœre mér ef hon gæte nokot at syst afr at fallda folldenn. Oc suaraðe þa Gviamar. þui iatta ec yðr sagðe hann giarnsamlega. Oc mœllti hann þa til fehirðis sins at fœra ser skyrtuna. oc fecc hann hana mœynne. oc tok hon viðr oc viðlœitaðe allt þat er hon kunni oc matte oc gat æigi lœyst. Sem fruen læit skyrtuna. þa kœnde hon folldenn þægar. oc var þa hugr hœnnar i myklo angre. at hon þorðe æigi þat sem hon villdi. til at taka skyrtunnar oc lœysa falldenn. Oc fann þægar Meriadus at fruen villdi viðlœita at lœysa falldenn. oc var honum mikill harmr at þui oc gat þo ækki at gort. oc mœllti hann þa. Fru sagðe hann fræista þu nu huat þu kant at gœra at þessom fallde. er sua margar hava við læitat oc ekki at syst. þægar sem hon skilldi þat sem hann bauð hænni. þa tok hon skyrtuna oc hafðe skiott lœyst. Herra Gviamar undraðe oc kynlegt þotte. hann kœnnði oc þo iváðezc¹ hann i oc mœllti þa. þu hin friða skepna ertu þæsse unnasta min. sœg mer satt oc lat mec sia likam þinn. ef þu hœvir bællti þat er ec læsta um þæc. Oc lagðe hann þa hændr sinar a siðu hœnnar oc kœnnði þægar bælltit oc mœllti. Min hin friða sagðe hann með hueriom hœtte komt þu hingat. eða hueriom atburð hœvi ec þec hær fundit. Oc talde hon honum þa pinsler oc mœinlæte oc vœsallder er hon hafðe i turnenom haft fyrir saker hans. mæðan hon var þar illa hallden. oc þa atburði er siðan viðr kuomo. huersu hon kom or

¹) r. f. ivazenc

turnenom oc fann skipet oc a gecc oc lændi þar. oc huersu riddarenn fann hana. oc síðan sæmelega haldet hana. með ríku yvirlæte. íafnan með villd oc vinatto. oc oftsamlega bæizt astar hænnar. En nu er kuað hon fagnaðr minn fundinn. Vnnaste sagðe hon kom mer heðan i brott. at vit mægem i frælse oc i friði saman bua oc með fagnaðe framlæiðis líva.

19. Gviamar stoð þa upp oc mællti. Herrar sagðe hann lyðit ræðo minni. Ec hævi her i dag fundit unnasto mina. er ec hugðome hava tapat. Nu bið ec Mæriadum með vinatto oc felagscap. at hann upp gævi mer unnasto mina. en ec skal þiona honom sem æginn hans riddare með hundrað riddarom. æða flæiri ef hann vill. Þa suar- aðe Meriadus. Herra Guiamar sagðe hann góðe vinr. ec em æigi sua cængðr með ufriði ne uvinum. at ec vili þessa bæn íatta þer. Ec fann þessa fru oc ec scal veria hana imote þer. Sem Gviamar hœyrði suor hans. þa bauð hann hirðliði skyndilega at hærklæðazt¹ oc stiga a hæsta sina. oc for þa þaðan oc sagðe Meriadum or vinatto sinni oc i fullan fiandskap. oc for þa við sua buet i brot harmsfullr oc hugsíukr. oc unnasta hans æftir sat. En aller þær riddarar er til banlagaraz varo komner oc atræiðar. staðfæstu honum tru sina at þær skulo aller fylgia honum huert sem hann vill stæfna. oc sa skíott dauðr ef nokot bilar honum. Oc komo þær þat sama kuæld til kastala þess riddara er ufriðinum hællt upp i mote² honum Meriadus. Æn hann þegar feginn oc glaðr við kuamo þærirra hærbyrgði þa rikulega með dyr- legom fagnaðe. huggaðr miok at herra Gviamar var komenn til hans með sua myklom riddara styrck at viðr hialpa honum. þui at nu væit hann at hann man sigrazt oc ufriðrenn friðazt. Um morgonenn arlla þa hærklæddezt allt lidet um allan bæenn þar sem þær varo i hær- bærgiom oc riðu þui nest or bænum með myklom gny. Herra Gvia- mar var læiðtoge oc mærkismaðr. oc er þær komo til kastalans. þa reðo þær vasklega til at sækia hann. oc gato æigi sott. Oc skipaði þa Gviamar liðinu um huerfis borgina oc vill engom koste brott fyrr en hann have sott. En þa vox sua miok lið hans frendr hans oc felagar. oc toko þær vistena³ alla fyrir þeim oc svællto alla þa er i varo borgenne oc kastalanom. Síðan tok Gviamar borgena oc kastalann oc drap Meriadum er fyrir sat. oc tok hann sua þaðan unnasto sina með fogrum sigri oc miklum fagnaðe. oc stæig sua yvir alla sina harma. En af þessare sagu er nu have þer hœyrt. þa gærðu Brættar i horpum oc i gigium. symphoniis oc organis hin fægrstu strænglæiks lioð. oc hæitir þætta Gviamars lioð með hinum fægrstum notum er a

¹) r. f. hærklæðazt ²) r. f. motte ³) r. f. viste.

Brætlände funnusc. En yör se fræde ok friðr oc fagnaðr er hæyrt haveð. Amen.

II.

Eskiuliöð¹.

1. Her sægir nu annan atburð annarrar sögu oc var af þessare þat liöð gort er Brættar kalla æskiuliöð². en ec vil sægia yör æstir kunnasto minni. I Brætlände i fyrnskonne bioggu tvæir riddarar. goðer grannar oc hinir bæztu felagar. rikir menn oc væl æignaðer oc mioc fiæder. vasker oc traustir at riddarascap. hinir hæverscasto at kurtæisi oc ollum goðum hirðsiðum. oc huartvægge þæirra atle friða puso. Oc bar þa sua at at önnur þæirra varð ulett af æignum bonda sinum. oc bar hon hofn sina æstir til siðvæniolægs burðar i tima. oc fædde hon þa tviburur. tvau fogr svæinborn. oc var bonde hænnar miok fagnande þæssom atburð burðar hænnar. Nu af þæssom fagra atburð oc þæim fagnaðe er riddarenn fecc af gætnaðe sinom. þa sændi hann orð granna sinom oc hinum bæzta felaga at koma til sin oc at vera guðzifi hans i skirnarhalde annars sunar hans oc gæva honum nafn sitt. Nu sem sa hinn riki riddare sat yvir matborðe þa kom sændimaðr granna hans oc felaga oc sættiz a kne fyrir borðe hans. oc hæilsaðe honom oc talðe honom ærende sitt. Riddarenn þakkaðe guði oc gaf sændemannenom felaga sins goðan hæst. En pusa riddarans er hia honom sat at borðe lo at orðom sændimanzsens. þui at hon (var) grimm kona oc drambsom. illmalog oc ovundsruk³. oc mællte hon þa hæimslega allom a hæyrandom er i varo hollenne. Guð hialpe mer sua kuað hon at mer þykkir þat kynlegt huar þæsse hinn goðe maðr tok þat rað at hann hævir orð sænt herra minum. oc þo skom sina oc svivirðeng. at kona hans hævir fæðtt tva sunu af huæim þau ero bæði suivirð. þui at ver vitum huat þar til kæmr. þat var all dri fyrr oc all dri man verða at sa atburðr mege við koma at æin kona mege fæða i senn tvau bornn nema .ii. menn have alla hana. Spusi hænnar oc herra læit længi til hænnar ræiðum augom oc grimum oc mællti. Fru hætt slikum orðum. þer samer illa slikt at mæla. þat vitu aller dugande menn þessa landz. at su hin goða kona var alldregin illmællt ne rópað. þui at allt folket er kann hana oc frægit hævir til hænnar væit at sonnu at hon er trygg oc goð kona. fræg oc lofsæl at ollum goðum lutom oc kurtæisri kuænsko. oc hinnar bæztu ættar þessa landz. oc iafnan veret roplaus oc sua svivirðinga. En þæir er i hollenne varo oc orð hænnar hæyrðo foro með þæsso rope sua miok

1) *Overskr. mgl. i Cod.* 2) *r. f. æskiliöð* 3) *r. f. ovunds*

at þetta for openbærlega um allt Brættland. sua at hiner skyldasto frændr hënnar oc hinir villdasto vinir hataðo oc hafnaðo hënni af þesso saklauso rope. Allar þær konor rikar oc fatækjar er hënni varo kunnigar hafnaðo at vitia hënnar oc sia hana. Sua var hon miok hatað af þesso ropi at frændr hënnar hofðo ætlat at mæiða hana. Sa er i sændifærðena for talðe herra sinom allt þat er hann hafðe hœyrt þar mælli. En sa hinn goðe maðr varð mioc ryggur af þesso ropi. oc gat æcki at gort. nema hataðe oc hafnaðe sinni goðre spuso sua at iafnan siðan hafðe hann tortrygð a hënni oc let hallda hana i cengre gæzlo fyrir allzængan misværka hënnar.

2. En granna hënnar er laug a hana þesso rope (oc) suivirði hana saklausa. þrutnaðe af gætnaðe a þeim samu tolfmanaðom. oc gecc digr með tvæim. oc hævur guð nu hæfnt grannu hënnar. Oc er at kom burð hënnar. þa fœdde hon sialfre ser harm tvær dœtr. Varð hon mioc rygg oc harmaðe hormulega sialfa sec. Væsol em ec nu sagðe hon. huat scal ec nu gera. Alldri man ec fa sæmd ne soma heðan af. virðing ne vinsælld. frægð ne lofsælo. At visu em ec sviuirð. bonde minn man huervitna vera ropaðr hafnaðr oc hæddr oc hataðr. frændr minir oc vinir manu iafnan næita mer oc næikuæða oc alldri vinir minir vera. þa er þetta spyrsk. þui at huervitna þar sem upp kæmr af þessom atburð hævi ec fyrir dœmt sialva mec. þui at ec amællte ollom konom þa er ec laust þeim udœmom upp. at ængi kona mætte æiga eða fœða tvau bornn nema .ii. menn hæfðe læget hana. En nu er mer bærlega synt at ec hævi af æinum manne tvau bornn fœðtt. oc er nu minn lutr hinn dalegre. Sa er a annan lygr oc oðrum likar at amæla oc halla. væit ugiorlla huat ser sialfum kann at falla. þui at þeim mannum mego menn mismæla er mæira lofs ero værðir en þær er (at) annarra livi tælia oc annarra manna lif lasta. en sina glœpi vilia alldregi hœyra. En nu at væria sialfa mec fyrir skomm oc svivirðing þa værð ec at myrða aðra mœyina. þui at hælldr vil ec þetta mandrap bæta við guð en verða fyrir hatre oc hafnan allra minna ætlingia oc ropi allz folksens. fyrir þui at sonnu ef þetta kæmr upp fyrir unnasta minn oc frændr. þa man ec æiga allzængan vin þar sem nu a ec marga. þui at ec dœmda sialfa mec i róp oc hatr oc amæli allra dugandi kuenna. En þær sem i svæfnlofteno svafo með hënni huggaðo hana oc mællto at þær skylldo þat alldregi þola hënni at gera mann-ðrap. þeim vitande. þui at mandrap er hið hœste hofuðglœpr. hættir fyrir monnum en haske fyrir guði. Með þessari fru var æin kurtæis mæri miok nalæg frendkona hënnar rikrar ættar oc hœverskra manna. þesse hafðe lengi veret i fostre frunnar með villd oc virðing oc hino bæzta

yvirlæte. Sem hon læit fru sina hormulega grata. þa mislikaðe henne mioc harmr hennar oc gæcc hon þa til hennar oc huggaði hana oc mællti. Fru min bætt þæssom hormulegom latom. fa mer higat aðra-
tvæggja mœyianna. ec skal¹ koma hœnni sua fra þer at alldri scalltu fa svivirðing ne róp ne hatr af hœnni. oc skal hon alldri oftar koma i þitt auglit. Ec scal bera hana til kirkiudura hæila oc halldna. nokkorr dugandi maðr man finna hana. oc ef guð vill man hann lata fostra hana. Nu er fru hennar hœyrði þetta. þa huggaðez hon mioc oc fagnaðe raðe oc ræðo hennar. oc het hon þa rika ombun ef hon kæmr þesso alæiðess.

3. Sem þetta rað var gort þa toko þær þat hit friða oc hit goða barnn oc vofðu i æitt huitt silkipell. oc yvir þetta æitt hit dyrasta pell gullvofet með huclum oc kringlum. er bondi hennar hafði haft með ser or Myklagarðe. sua vel gort oc agætt at engi hafði villdra sét. oc batt moðeren um hinn hœgra armlegg mœyiarennar æitt fingrgull. er stoð œyri brendz gullz með hinum hagasta hætte gort. oc sætt stœini þæim er hæitir iagunnzze. En umhuervis gimstæinenn varo bokstafer. þui nest tok mærin við barneno oc gecc þegar i brott or svæfnlopteno oc kom hon þa a æina mykla þioðgatu er læidde hana i þykka mork. a þæim tima nattar er menn sofa oc aller huilazc. oc for hon þa um skogenn með barneno oc fylgði æ þioðgatunne. Sem hon gecc sua æin saman þa hœyrði hon miok fiarre a hœgre hond hunda gauð oc hana galdr. oc væit hon af þui at þar man at visu bæer vera. oc stefndi hon þa þangat með myklom skunda sem hon hœyrði hundana gœyia. þui nest kom hon i æinn bæ rikan oc læynelegan. oc biuggu þar nunnur fyrir oc abbadis yvir flokk þæirra. Mæren sa þui nest kirkiona stopulenn oc hovan stæinvegg oc kom þangat með myklom skunda oc nam þa staðar fyrer kirkiuduroc oc lagði þar barnet er hon bar niðr i hia ser. oc sættizc a kne með miklo litillæti. oc hof hon þa bæen sina með þessom (orðom). Herra guð sagðe hon hinn halæiti drottenn. saker hins hœlgasta þins nafns ef vili þinn er varðvæit þetta barnn i miskunn þinni. at æigi tynizc.

4. Nv sem hon lauk bæen sinni þa læit hon a bak ser oc sa æinn mykinn askvið vaxinn margum oc þykkum kuistum at gera oc geva þar skugga um sumrum fyrer solar bruna. þui var viðrenn þar plantaðr. Undir þænna við lagðe hon barnet oc fal þat undir guðs varnaði oc varðvæizlo. oc for þa hæim aftr oc sagðe fru sinne þat sem hon hafði gort af barneno. En at þæim hœlga stað er barnet var lagt. þa var æinn garðzliðs gæzlomaðr. oc þesse hinn same var

¹) r. f. ska

klokkare vanr at ringia og uppluka kirkiudyrr þær er horfðu at bœnom. at aller havi buna inngongu er hælgar tíðir vilia hœyra. A þæirri samu nott var hann upp staðenn i fyrra lage. tændraðe kærti og lysti lampa. ringði klokkonum og upp lauk kirkiudyrr. og læit hann klæði þau er lago undir askinom. og hugði hann at þau klæði myndu stolen vera og þar kastað. og gecc hann þængat sem skiotast. Og er hann tok hændi a klæðonom. þa fann hann barnet og þakkaðe guði og tok þat þegar og skundaðe hæim berande barnet. En hann atte dottor og var ækkia atbonda sinum dauðom. og atti barnn i voggu er a brioste var. Sa hinn goðe maðr þægar sem hann kom inn. þa kallaðe hann a dottor sina. Dotter sagðe hann statt upp. skunda tændra ælld og kærti. ec fære þer her æitt barnn er ec fann undir askinom. gæf þesso barne briost þitt at drækka. og síðan gær þui laug og lauga þat sem bæzt kant þu. Hon gærðe sua sem faðer hænnar mællte. tændraðe ælld og tok við barneno. og fann hon þa fingrgullit. er um var bundit armlægg mœyiarennar. og þat hit rika þæll og hit friðasta og hit agæt-asta¹. og þat sem gravet var a fingrgullino. Uiti þæir er þætta barnn finna. at þat er fœðt af auðgom monnum og agætóm.

5. Vm morgonen sem loket var tíðom og abbadis var or gengen kirkiu. þa kom kirkiu gæzlomaðr og vorðr garðzens at rœða við abbadisi. og talði hann hænni allan þann atburð um barnet. huersu og huar hann fann þat. og þa luti sem fylgðu barneno. þa bauð abbadis honom at lata fœra ser barnet með ollu þui er barneno (fylgði). En hann gærði sua sem hon mællte. og er barnet kom til hænnar þa læit hon a længi og mællti hon þa. at hon scal lata skira barnet og hafa hana ser fyrir fostro og frændkono. En með þui at hon var fundia undir askenom. þa likar hænni at lata kalla æskio mœyna. þui at þat er fægrsta nafn og atkuæði i volsku male. Abbadis bauð þa klokkaranom at hann gere engom manne kunnegt. með huerium hætti þætta gærðizt. Abbadis upp hellt siolf þætta barnn i skirn hæilagte með þui nafne sem ver gatóm. og kallaðe hana ser mioc skyllða. og var hon síðan innan klaustrs i fostri til þess er hon var fullkomen i fogrum likams væxti. Sem hon var at ollu vaxen. þa syndizt hon sua fogr og frið og ræyndize sua hæversk og kurtæis sua scemeleg at goðom síðum. sua hyggen i væl skipaðom orðom og ælskulegom afhæfom og atgærðom og allzkonar kurtæisom kuenna meðfærðum. at i ollo Brætlande fænnz ængi i kuænmannum hænnar make at orlæik og at bliðlæti. og at goðom kænningom margfallegrar kunnasto. Hon var hueriom manne kær þæim er hon var nokkot kunnegt. og huerr sa er

¹) r. f. agæstasta

augom sa hana. Þá gærði hana lofsæla og frægja í goðum frasogum seenna athæfa hennar. hygginna orða og sèmelegra meðfærða hinnar kurtæisazlo kuensko.

6. Borg ein er a Brætlande er Dool hætir. Þessari borg reð um þa daga sua ríkr herra og raustr riddare. sua goðr og gævofullr. frægr og vinsæll og at ollum drængskap sua lofsæll. at alldregi fyrir honum ne æstir hans daga bio þar hans íafningi. Þæssi hinn kurtæisi maðr fra or nunnusætri. at sú hin friða og hin hœverska mæR var skrydd¹ og prydd hinni lofsælasto kuensko. og af hennar fogru frægð þa snæri hann allri hugar ost til hennar. Þæssi herra var kallaðr² Gurún at nafni. Oc bar þa sua at at hann for til atræiðar þar sem riddarar at riðaz æinir imote oðrum at rœyna riddaraskap sinn. Sem hann for þaðan frægr og sigrsæll. þa hærbyrgði hann um kuældit at nunnusætri. og sagði hann abbadisi þa at hann villdi síá mœyna. og kom hon þægar þangat sem abbadis mællti. og sa hann at hon var hin friðasta. hœversk og hyggin og lærd kurtæisom siðom. og lætr hann at hann er svivirðr. æf hann fær æigi ost þæssarar mœyiar. þui at hann hafði alldregi fyrr set þa aðra er honum sua vel hugnaðezt. ne sua hugastlega likaði. En vant synizt honum um þæssa ast at vela. þui at bonum finnc. ef hann vitiar oft þingat. þa man abbadis verða vis huat hann vill og at huerio hann fær. og man æigi lofa hænni at koma þar sem hann er. Oc ihugaði hann þa. at hann scal auðga staðenn með æignum sinum og bæta hann ævenlega. at honum se þangat hæimillt at koma og þar duæliazt sua lengi sem honum likar. og gaf hann þa þangat ríka æign til brœðralags þæirra. En honum er myklo mæira um mœyna en allar þæirra bæner. Sem hann atte hæimillt þangat at koma. þa vitiaðe hann þæirra oftsamlega og rœddi við mœyna. Sua miok bað hann hennar og sua mikít het hann hænni. at hon iatti vilia hans og bænom og gærði hans vilia með astsam-
lêgom hætte.

7. Einn dag þui nest þa rœddi hann við hana. Nu er sua hin kærasta min kuað hann at þu hævir gort mec unnasta þinn. far nu brott at fullo með mer. þui at þu matt vita sannlega þat sem mec ventir. at ef abbadis verðr vis eða sannfroð hiuscaps okkars. þa man hænni illa lika. og ef þu fær her hofn og gætnað undir gæzlo hennar. þa man hon ræiðaz þer og ræka þec í brott. Nu ef þu villt min rað hava fylg mer hæim. Vittu at visu at alldregi scal ec bila þer. Ec scal hallda þec og varðvæita og virða rikulega og sèmelega. Hon þægar er tryggri ast unni hanum fullgorlega iatti hans orðum og

¹) r. f. skryddr ²) r. f. kallaðar

ræðom. oc hafði hann hana þá brott með ser. oc hafði hon siolf þá í sinni gæzlo fingurgull sitt oc pell. þui at þegar sem hon var fullkomen at vexti oc vizzko. þa fecc abbadis i hænnar gæzlo' oc mælli. þu vart her sagðe hon funnin i kirkiogarðe varom undir hinum mykla askviði. oc fylgði þer þetta fingurgull oc þetta pell. nu gæt siolf. þui at ækki var¹ fé mæira funnit með þer. Nu hævi ec síðan varðvæitt oc virðt oc sæmt þec oc síðat lært þæc goðom kenningom hæverskri oc kurtæsri² kuensku. oc fostrat þec oc framm drægit sem æigna frændkono mina oc fostrdottor iafnan við villd oc virðeng.

8. Nu sem mæren hafðe viðr tekit pellino oc fingurgullino. þa læsti hon i kistli oc hirti sem hon kunni bæzt oc villdi. ængom kosti glæyma kistlenom æstir ser oc hafði hann með ser. En sa hinn riki maðr riddarenn. er brott hafði hana með ser. unni hænni hugfastalega oc tignaðe hana með ser virðelegom sœmdom oc riko yvirlæti. sua at ængi var sa hans riddara ne hirðmanna. svæina hans ne þionostomanna er æigi tignaðe hana oc þionaðe henni. oc æstir let oc lyðnaðezc³ með fullom goðvilia. þui at hon likaðe oc væl þokknaðizc hueriom manni af gnogom goðlæik hæverski sinnar oc orlæik. Oc var hon oc herra hænnar miok lengi með myklom fagnaðe oc yndilego lifi sœmelega saman. allt til þess er riddarar hans oc vinir oc frændr kuomo til hans með ræðom oc raðagærðom sinum æggiande hann at fa ser æignar spuso. oc lata at fullu af þæssare. Sagðu at þat var fagnaðr þæirra ef hann ætti loglegan arva. er æigner hans oc rika ærfð mætti taka æstir hann. En þat verðr þæim harmr oc honum skomm oc skaðe. ef hann fyrer lætr saker frillu sinnar at æiga rettan arva af loglegri spuso. þæir vilia honum alldregi þiona ne hafa hann fyrir höfðingia oc herra. nema hann gere þat æstir raðom oc ræðom þæirra. Sem hann hafðe ræðor oc rað þæirra hœyrt. þa iatte hann þui er þæir reðu. at pusa ser æigna kono æstir forsio þæirra. En nu se þer fyrir huar þat scal vera. at þat mege loglega vera.

9. Granni kuaðo þæir her scamt ifra oss byr æinn dyrrlegr maðr ríkr herra oc goðr höfðingi. oc hævir hann rœtt við oss. hann a æina dottor er arfi hans er. Með hænni mattu æignazt⁴ oc auðgast morgum oc rikum æignum. En su hin friða iungfrú dotter hans hæitir Hæsla. i ollu þesso lande er ængi friðari henni. fyrir þui skalltu nu skifta æskionni i hæslí. at askr berr alldri alldin ne huggan. en hasl berr netr oc skæmtan. Nu skulo ver at visu sysla þer þetta kuanfang. oc gærðu þæir þa sua mykit at af huarratvæggia holfu var þetta trygt oc staðfest iattat oc fæstum bundit. En nu er þat harmr oc hormung at

¹) r. f. va ²) r. f. kurtæsri ³) r. f. lyðnaðec ⁴) r. f. æigast

hinn goðe maðr væit æigi huat titt er um þænna atburð. þui at baðar þær ero ðetr hans oc tviburur. su er herra Gurun hævir fengit oc hin er nu er raðen at hann scal fa. Eskia var nu læynd oc brott send. En nu hævir unnasti hænnar pusat systur hænnar. Sem hon fra at unnasti hænnar hafðe aðra pusat. þa let hon ækki a finnaze at hænni fyrir þotte. hon þionaðe herra sinom með hinu sama litillæti oc goðlyndi. oc tignaði allt hyski hans oc hirðlið. Marger varo þær innan hirðar er mikinn harm höfðu at þær skylldo aðra fru fa en hana oc hænni um skifta.

10. Nu er at kom þæim degi er æindagr¹ var til brullaupsens. sændi herra Gurun æftir sinum riddarom oc frændom oc boðmonnum at fylgia ser til brullaups sins. oc biuggu þær ser rikan bunað vapna oc goðra klæðna. þui at erkibyscop var þar fyrir. Nu samnazc allt i Dools borg. þa kom faðer brudarennar. oc moðer hænnar fylgði hænni oc ottaðizc mioc at frilla hans væri nokkot i návist hans. með þui at hann unni hænni sua mikit at af þui myndi spillazc dottor hænnar ast oc hiuskapr. Oc fyrir þui ihugaði hon at hon skal raða herra sinom at koma hænni ifra honom oc gifta hana nokkorom manni sem fyrst ma hann. oc með þæssom hætti ætlazc hon at skilia þau. oc koma frillu hans sua i fiarska.

11. Brullaup var þa væitt væl oc rikulega oc var þar allzskonar skæmtan er huggar þætta lif með margfallegru oc goðri goðgæt. En frilla herra Gúrums þionaði i svæfnlofti með þæim er þar varo sua litillatlega oc miklu bliðlæti. sem hænni væri hinn mæsti fagnaðr a þæirra hiuskap. sua at engi fann a hænni at nokot væri hænni mislikandi af ollu þui er hon sa þar værandi. oc alldri ræiddizc hon ne angraðezc². iamnan gloð oc bliðlát. þionaði með goðom vilia oc buenni þionosto frunni moður brudarennar. sua kurtæislega oc myklo goðlyndi oc litillæte. at aller þær er þar³ i þæirri hinni myklo samkund varo samnaðer. undraðo høversko hænnar oc margfallæik goðgærðar oc goðra meðfærða. En fruen hugði oft at hænni oc fæsti længi augo a athævom hænnar. oc hugnaðizt hænni sua vel scemelæikr hænnar oc siðer at hon gærðe ser at fullu i hug. at ef hon hæfði fyrr vitað hana sua kurtæisa oc goðlynda. at alldregi skylldi hon lata buanda sinn sakar dottor hænnar. Nu er at kom svæfnis tima oc rækkio-konor oc svæfnburs svæinar biuggu oc gærðu rækkio brudarennar. þa kastaðe hon skikio sinne oc gecc þannog oc kallaðe til sin rækkio-svæina. oc kændi þæim rækkio at gæra. sua sem hon vissi herra sinom bæzt lika oc hægst at sofa. þui at hon hafðe oftast sèt oc gærst vissi

¹) r. f. æinn dagr ²) r. f. angraðec ³) Cod. tilf. ero

oc bazt villdi. Sem þær hófu rækkiona buet þa kastöðo þær yvir æitt fornt þæll. En hon þægar fann at þat samði æigi tign herra hænnar. oc fyrir kunni hon oc mislikaði henni svivirðing boanda sins ef hann svæfi undir sliku pelli. sua sviurðilego abraizle. Tok hon þægar kistil sinn oc drog or þat hit agæta pell sitt. oc yvir bræiddi rækkio herra sins. at tigna sœmd hans. þui at hon vissi at herra¹ erkibyscop myndi þar koma at signa rekkio þæirra. sua sem samði tign hans oc vigslu. þui nest sem aller varo brotgengner or² svæfnloptino. þa kom fruen oc læiddi með ser dottor sina til suæfus. oc mællti at hon skyldi af klæðazt. Sem hon læit þellit yvir bræitt rækkiona. sua dyrlegt at alldregi sa hon annat þæssu likt. nema æitt er hon sendi með dottor sinni. er hon brott sændi at læyna. oc kom hænni þa mœyen sua mioc i hug at allr skalf hugr hænnar. Oc kallaðe hon þa rækkiu-svæinenn til sin. Sæg mer svæinn sagðe hon upp a tru þina. huar var þetta hit goða pell funnit. Fru sagðe hann þu skallt þat brátt vita. Su hin hygna kona yvirbræiddi rækkiona þætta þæll. þui at hænni syndize of sviurðelegt þat sem undir liggr. æftir þui sem ec hygg þa a hon þetta pell at viso. Oc let hon þegar kalla hana til sin oc mællti. þu hin friða oc hin kurtæisa. læyn mec æigi. huar var þetta hit friða pell fengit. huaðan kom þer eða huerr gaf þer. seg mer satt huerr fecc þer. Hon afklæðdis skikkio sinni. oc knióm standande fyrir hænni suaraði henni bliðom orðom litillatlega. Fru min kuað hon frendkona min er fostraði mec fru abbadis er þellit fecc mer bauð mer. at ec skyllða þetta pell vel varðvæita. þui at þær er þangat sændo mec til fostrs leto fylgia mer æitt fingrgull oc þætta þæll.

12. þa suaraðe hænni fruen. Hin friða min sagðe hon mattu syna mer fingrgullet. Ja fru min kuað hon væl likar mer at þer seð. oc færðe hon hænni þægar fingrgullit. oc kændi hon þægar hvartvæggia fingrgullit oc þællit. er hon hafði aðr seet vandlega at hyggiande. kændi at fullo oc ivaze hon æigi. hælldr væit hon at sonnu. at sá hin friða oc hin kurtæisa Æskia er at visu dotter hænnar. Oc mæler hon þa allum a hœyrandi. oc læynði allz ækki. Hin kæra vina min kuað hon ec em at sonnu moðer þin. Oc af þæim mykla (charm oc) hormung er hon fecc. at hon fann dottor sina er hugðize hava tynt. þa fell hon til iarðar i ovit. Siðan sem hon vitkaðezt. þa sændi hon sem skiotast æftir herra sinom oc boanda. oc kom hann þægar allr sturllaðr. vissi æigi huat þæssu gegndi. Sem hann kom i svæfnloptit. þa fell hon iamnskiott til fota hans oc bað hann miskunnar af misverkum sinum. En hann er æigi var vitande huat titt var mællti.

¹) r. f. herr ²) r. f. er

Fru sagðe hann huat kærere þu. með þui at vit erom satt oc samþykk oc engi lutr með okr til angrs oc uroar. Allt se upp gævet þat er þer þykkir at vera. Sæg mer vilia þinn. oc huat þu kærere.

13. Herra minn sagðe hon. með þui at þer havet upp gævet saker minar oc syndir. þa lyðit þui er ec sægi yðr. Miok longu saker hæimsku minnar amællta ec graunno minni oc mismællta ec um tvi-burur hænnar. oc mistok ec imote mer sialfre. Þui at þui nest tok ec við hofn. oc fœdda ec tvær døtr. en aðra læynða ec. oc let ec kasta hana fyrir kirkiudyrr. oc þetta yðart pell um let ec fylgia henni. oc þat fingrgull er þer gavot mer. þa i fyrstunni er þer ræðdoð við mec um hiuscap okkarnn. Oc ma yðr æigi lengr þetta læynazc. þui at nu er pellit oc fingrgullit fundit oc dotter okkor er ec hugðumc hava tynt. þæssor iungfru er at sonnu¹ okkor dottir. er þæssi riddari hævir mioc ælscat. frið oc kurtæis allom sêmelegom siðom lærð oc lofsæl. er nu hævir pusat systor hænnar. Sem faðer hænnar hafðe þætta spurt. þa varð hann mioc feginn oc mællti. Með þui kuað hann at guð gaf oss þetta at vita fyrr en syndin aukaðezc oc tvæfalldaðizc. þa gacc með mer dotter min. Oc fagnaði þa mioc su hin unga frú þæssom atburð. er hon hœyrði. En faðer hænnar gecc þægar skyndelega æftir magi sinom. oc ærkibyskop hafðe hann þangat með ser. oc taldi þæim þænna allan atburð. Sem riddarenn hafðe þætta spurt þa var hann alldri fyrr sua feginn. En ærkibyscop sagði at honum samði at skilia þau um morgonenn. oc siðan pusa honum unasto sina. Faðer hænnar gaf mage sinom halfar allar æigner sinar með goðvilia. þui at hann var honum hinn kærasti oc hinn kurtæisazti herra. oc væitti þa moðer hennar brullaup með mikilli scemð oc goðom fagnaðe. Siðan sem þau komo hæim i fylkit oc fostrland sitt. þa hofðu þau með ser Hæslu dottur sina. oc var hon siðan rikolega gift auðgom oc agætum herra. Nu sem þæssi atburð² upp kom oc spurðizc um allt Brætland. þa likaði Brættom at koma þessa sogu i strenglæiks liod. oc kallaðo þætta æskio liod. en i valsco lai de fræðni.

III.

Equitans liod³.

1. Dyrleger menn oc daðafuller. hygner menn oc hœverskir voru i fyrnskonne i Brætlandi at riki oc at rœysti. at vizsko oc at valde. at forsio oc kurtæisi. er um atburði þa er innanlandz gærðuzt. at kunnigir skylldo vera viðrkomandom oc æigi glœymazt okunnom. þa

¹) er *tílf. Cd.* ²) *r. f.* þæssir atburðir ³) Equitans strengleicr er her *Orsk. i Cd.*

leto þeir rita til aminningar i strænglæika lióð oc af þeim gera til skemtanar. oc varo mioc margir þeir atburðir er oss samer ægi at glæyma er viðr læitom lióðabok at gera.

2. Einn ríkr maðr oc herra hæverskr oc kurtæis hófðingi oc ræfingastiore Namsborgar Ekuitan at nafni. hinn vaskaste i vapnom hinn traustasti i riddaraskap. vinsæll oc frægr i sinu fostrlandi. let lika ser skæmtan oc kurtæisi. riddarascap¹ oc hirðsiði. en allan hug ohofsamlega lagðe hann a aster oc kuenna þokka. þui at þeir er miok ælsca tyna skyndsæmð rett at skilia. Herra Ekuitan atte ræðesmann æinn er var raustr riddare vel mannaðr oc trygggr maðr. þessom hafðe herra hans fengit gaumgæfð oc gæzlo allz rikis² sins. með rettyndom oc ræfingom. oc for hann sua vel með manna malom æftir logum oc landsiðom. at engi vandi kunni sa geraz at herra hans þurfti i at valkazi³. þui for hann iafnan at skemtan sinni með hundum oc haukom at væiða dyr oc fugla oc riddarar hans oc hirðsvæinar. En ræðismaðr hans atte puso oc æigna kono. af þessari kono varð ollu þui ríki síðan harmr oc hormung. þesse fru var sua frið orðen at væxti oc fægrð oc allri likams skæpnu. at þo at natturan hæfði henni huætvitna gevet þat er til fægrðar væri. Engi var sua ræinlifr munkr i allu þui ríki. er hann sa nokkora stund apnlit oc alit hënnar at hann myndi ægi skiott snua allum hug sinom til hënnar oc allum hug at unna hënni.

3. Herra Ekuitan er hófðingi oc herra var þæss lanndz oc rikis hœyrði⁴ lof fægrðar hënnar oc frægðar. at engi var i ollu þui konongs ríki iamnfrið hënni. Hann sendi hënni oft astsamlegar kueðior oc rikar giaver oc optsamlega girntisk hann felaxskaps hënnar. þui nest kaus hann æinn fagran dag at fara þangat með famenni at skemta ser sem ræðesmaðr hans bio. oc til þess kastala er su hin friða fru var fyrir. Hon herbyrgði hann þar um nottena. þa er hann kom af skemtan væiði sinnar. Nu mæler hann við hana sua mart sem honom likar. oc ma hann nu syna hënni allan huga sinn oc vilia. oc fann hann hana hygna oc hæverska oc goðviliða. hina bliðasto i orðum. oc sæmeleg i hirðsiðum. oc sua vel ser likande yvir allar þær er honum hófðu fyrr hugnat. Oc af þessare viðrræðo hënnar er hann nu sua inætiaðr ast hënnar. at alla nott fecc hann huarki huilld ne svæfn saker þessarar fru. er hann hafði ollum hug sinum til snuit. Sua er hann af ollum hug oc henni um snuinn. at hann er allr angrs fullr oc ahyggio. oc verðr hann nu allr til hënnar horfa. þui at hann

¹) r. f. riddarscap ²) r. f. rikins ³) r. f. kazt ⁴) r. f. hœyrð

gætr æigi vart sec fyrir valki. oc kærði hann mioc harm sinn oc mælltiz æinn við.

4. Hov herra guð sagðe hann huilik orlog oc harðr atburðr hava lætt mek i þetta fylki. at harmr oc angr¹ sua hava bundit mec sarom sorgum af fru þessarre er ec hæfi² her sét. oc losteð hug minn oc hiarta sua unytri ahyggio oc allan mec fra tekit sialfum mer með sua kynlegom hætti. at skynsemð min ter mer ækki. oc valld mitt oc sua mikit riki er mer mæirr harmr en huggan. Ec skialfr allr oc þo usiukr. Mec ventir at ec værði ælsca hana. oc hallda henni trygglega ast mina oc æinorð. sua sem ec villdi at hon gærðr mer. En ef herra hennar oc pusi verðr við varr nokkorri niosn oc umsát. þa man honom at visu mislika miok. En þo at sua se þa ma þat vel setiazc. hældr en ec fyrir faromc oc tynemc af akefð oc ohofsemð astar hænnar. Osyniom være hon sua frið fru ef hon scal vela um æinn bonda. oc ængan æiga hia unnasta. Engi maðr er sa livande. ef þæssi fru væri honum unnandi. at hann myndi æigi bætazt af henni. ef hann væri hennar tryggr unnasti. En ef ræðesmaðr minn spyrr þetta. þa samer honum æigi illa kunna. Eiga ma hann hana en æigi æinn saman. at visu vil ec at hann miðle hana við mec. Sem hann hafðe mællt þetta. þa andvarpaðe hann af ollu hiarta. oc la þa enn kyrr oc ihugaði. Oc siðan mællti hann. Til huers sagðe hann eða hui hævi ec slikan angr. oc gere ec mér uró. Enn er mer okunnegt huart þessi fru likar eða æigi at ec se unnasti hænnar. En ec skal vita sem fyrst huart hon hævir nokot kært þess er ec kenni. Ec skal nu hætta oc hafna þessom hæimska harm er byr i astar oviti oc cerslo. er gerer mer sua mikinn angr oc uró. at ec fêr æigi huilld ne ró. en nu er langt liðit siðan er ec for her at væiðum. Nu er daga tok þa ræis hann upp þægar oc klæddizt sa hinn riki maðr þægar oc hofðingi allz þess rikis. er mykla pining hafðe haft þa nott. hann upp ræis oc for þægar a væiðar. En skiott kom hann astr oc kuaðs vera siukr miok oc gekk hann þægar i hitt innzta suæfnhus oc lagðezt³ i rækkio. Ræðesmaðr hans oc rikis-stiori varð ryggr oc harmsfullr af þunglæik sins herra. en hann væit æigi huat sott hann hævir. þui at æigin kona hans er sottar sok herra hans. Hon bryddir hann oc gaddar. hon cenguir honom oc hann angrar. hon er hans riðusott oc ma vera honum sem sarbót. En at gæra ser huggan oc skæmtan. þa sendi hann æstir hænni at ræða við hana. oc sagðe hann hænni þa oc syndi hænni allan vilia sian. oc gerer henni kunnegt at hann dœyr fyrir sakar hænnar. Hon ma frialsa

¹) sem tilf. Cd. ²) r. f. haf ³) r. f. lagðet

hon ma bæta honum ef hon vill. hon ma vera dauði hans. ef hon sua illa vill.

5. Herra minn kuað su hin friða fru. yör samer at fræsta mer suor min. þui at ec hævi æigi at hugt þesso hino fyrsta sinni ne rað mitt tækit. Þu ert hofðingi mikils rikis oc agætrar tignar. En ec em æigi sua mikils rikis ne sua mattogra manna ne sua rikra at hofðingia-
scap. oc er þer æigi fallet at snua til min ast oc astarþokka. Ef þer hæfðit gort vilia yðarn til min. þa væit ec, at visu at þu myndir skiott hafna mer oc fyrir lata mek. En frægð min myndi falla oc lofsæla spillazc. oc mynda ec þa æiga þar fiandr sem nu a ec frændr. þar ovini sem nu a ek vini. Þui at þu ert æinn hinn rikasti hofðingi oc minn herra hæfir sitt valld af yðro lane¹. oc myndir þu sua sem ec hygg ætla at ec mynda bila þer. oc gera þer vanda at unna mer. En ast er engo nýt nema hon se trygg oc staðfost. Myklo er villdra felauss maðr oc friðr. ef hann er hygginn oc væl mannaðr at daðom oc drængscap. oc mæire fagnaðr af hans gofuglæik. en at rikum hofðingia oc mattofum manne er huerflynt hævir lundærni oc gæðlaust af ostaðfæsto. Sa er ann þæirre er herra er kyns oc mattar en hans kynkuisl eða valldi fellr oc samer. hann ottazt æ at su bili honum er hann ann. oc fyrir þui þionar hann hænni með ollum hug oc æstir-
læti. En sa er rikr er hann ottazt ækki at nokkorr dirvizt at taka unnasto hans. þui at hann hygzt æiga allt hœimillt. oc um urugt bua sakar valldz sins oc rikis. fyrir þui ann hann litit eða allz ækki. þo at hann æigi hina friðasto oc hina villdasto kono.

6. Ekuitan svaraðe hænni. Miskunn fru sagðe hann. mæl æigi slikt. Æigi er sa at fullu kurtæiss er mangar ser unnasto sem bæar-
maðr voru a stræti. Mangare verr fe sitt i marga vanda varu at auðgast oc æignast af þui. Undir himninom er ængi su fru. ef hon er hyggin oc hæversk. milld oc goðviliað. ef hon er asttrygg oc æigi nybrættin. þo at hon ætti allz ækki nema æina skikkiu. þa scemde æinum herra riks kastala mikit saker hænnar tigna hana oc trygglega unna hænni. En þæir er nybrætnir ero oc i astom otryggvir oc kuenna svikarar. listugir at spotta. undir fagrmele bunir at blækkia. þa hovum ver marga séna er æigi (ero) værðugir duganda manna felag-
scaps. þui tyna þæir ollum scæmdom at þæir at fara illzkum oc svikum. En hin kæra unnasta min. þer iatta ec at ollu sialfan mec. hallt mec æi fyrir herra ne hofðingia hældr vin þinn oc æiginn mann. Urug-
lega suær ec þer oc at sonnu sægi ec þer. at ec scal gera þat sem þer likar. Ver þu fru en ec herra. Ver þu mikillot en ec biðill

¹) r. f. lande

þinn þic biðjande. Sa hinn ríki herra oc hófðingi het henni sua mykit. oc sua oft bað hann hana miskunna ser. at hon fæsti honum asta vilia hans. en hann iattaðe hænni sialfan sec. oc gaf þa huartvægja þæirra oðru samband sitt með umskifti fingrgulla sinna. oc fæsti huart oðru oruggan trygglaek upp a tru sina. oc hælðo þau vél handsol sin með tryggri ast. oc stoð þa mioc lengi sua buet astarþokke þæirra sua at ægi kom upp fyrir aðra menn. En huerio sinni er þau sotto stæfnu fundar sins. þa let sa hinn ríki herra gera hirðliði sinu kunnegt at hann var bloðlatenn. oc varo þa byrgðar allar hurðir¹ svæfnloftanna. oc var engi sua diarfr at þar þorðe at koma. nema æstir honum vøre sænt. En um nætr kom hon til hans oc um nætr for hon fra honom er hon unni sua mikit. En ríkisstiore herrans hellt vel oc virðulega allt hirðlið hans oc gærðe orskurð allra mala oc saka þæirra er sættar varo. Hann unni þessare fru mioc længi sua trygglega at ægi var hugr hans a annarre. þui at hann villde ænga pusa ser. oc mællti at ængi skyllði þæss geta. En raðgíofum hans oc vinum mislikaðe þat miok oc sagðo þat vera mykit urað. oc ræddo þæir slikt sua openberlega at kona ræðesmannzens hœyrði roð þæirra oc ræðor oft samlega. oc likaðe hænne þat allilla. þui at hon ottaðezc þat at hann myndi fyrir lata hana. oc at hon myndi tyna ast hans oc felaglegom vilia.

7. Síðan sem hon matte at komazt at ræða við hann oc gera honum giarna slikt bliðlæte sem hann girntizc kossa oc halsfong oc likams losta. þa stygðizc hon honum oc rygðizc oc gærðizc sua harmsfull. at hon gret undarlega mioc sua at hon higsti af sorg oc grate. Sem herra Ekuitan spurði hana hui er hon let sua rygglega oc huat hænni var. oc huerr slikan harm vakte hænni. þa suaraðe hon. Ec græt sagðe hon saker þin oc okkarrar astar. þui at ast okkor man snuask mer i mykinn harm oc angr. Ec væit at visu sagðe hon at þu mant kono pusa. en ec man vera þa hatað oc hafnað. huat man þa verða af mer er ec em fyrir laten af þer. Ec scal þa siolf fyrir fara mer. þui at ec se mer enga huggan þa er skiotare luki minum harmum en dauðann.

8. Þa suaraðe henni Ekuitan af mykilli ast. Hin fríðasta unnasta min sagðe hann. ottazk allz ækki. vit þat at sonnu oc tru at fullo. ef herra þinn lykr nasom oc sinom dagum. þec skyllða ec gera fru oc drotningo allz mins ríkis. valldz oc hirðliðs. allra minna æigna oc kastala. Þægar sem hon hafðe hœyrt þa þakkaðe hon honum goðvilia hans með mikilli avusu oc mællti². Ef þer herra trygguið mer.

¹) r. f. hurð ²) r. f. mællt

at þer skuloð ægi fyrir lata mec saker annarrar. þa man ec skiott þat sysla oc alæiðis koma. at minn herra se dauðr. þui at litið er fyrir þui ef þer vileð tíá mér oc samþykkiazt. Hann svaraðe hænni. at hann scal giarna þat gæra sem hænni likar. oc hon vill hava sagt honom. æftir mætti sinom. huart sem þat kann snuazt til illz eða goðs.

9. Herra sagðe hon. ef yðr likar þa fareð a væiðar i væiðimork vars fylkis þar sem optazt sit ec. oc kom i kastala mins herra at huilazc. oc skulo þer þar yðr bloð lata. Eftir hinn þriðia dag bloðláz scalltu laugazt. En minn herra scal þa oc laugazt oc með þer bloð lata. Seg honum at hann halde þer fyrir huetvitna framm dælan felagscap. En ec man lata gera laugárnar oc lata sœra laugarkæren i svæfnhusit. oc þa scal ec lata gera laugena i sialfs hans kere sua hæita oc vællande. at engi er sa livande maðr ef hann kæmr i sua buna laugena at hann scal ægi soðen vera oc mæiddr þa er hann hævir i sæzc kæret. oc hann dauðr oc soðenn. Sændið æftir yðrom monnom oc hans vinum. synið þa oc sægið ollum með hueriom hætte er hann er dauðr i laugænne at uvarom þeim oc braðom dauða.

10. Herra Ekuitan iatte henni oc samþyktizt at hann scal at visu gera þat sem hænnar vili er til. A hinum þriðia manaðe kom Ekuitan þangat i væiðimorkena oc let ser þar bloð. oc þo ægi til hælsu oc hugganar. hælldr til ugævo oc ukomennar úhamengiu. Oc at hallda honum felagscap þa let bloð með honum ræðismaðr hans. Eftir hinn þriðia dag bloðláz. kuazc hann vilia laugazc oc þat villdi oc ræðesmaðr hans. Oc þa mællte oc herra hans. Vit skolum kuað hann baðer saman laug hava sua sem bloðlát. Herra sagðe hann sua hævi ec ætlat sem þer vilið. Fru hans gecc um laugargærð. oc let bua huartvæggia kæret. annat með vællanda vatne. er hon ætlaðe boanda sinom. en annat herra sinom. þat er var með vormu vatne eftir mundangs hove. En sa hinn dugande ræðesmaðr var arlla uppstaðenn oc utgængenn at skemta ser. en fruen kom þa oc rædde við herra sinn. oc logðuazt þa bæðe saman i rækkio ræðesmannzens oc skæmtaðo ser oc leko sua sem þeim likaðe. þau leto vorð hia hurðenne. mær æin gætte duranna. Sem ræðesmaðr kom astr þa gecc hann þegar þangat. oc er hann villde upp skiota hurðenni. þa hellt mæren lokonne. en hann laust hana af ræiði. oc skaut upp hurðenne með ollu afe. oc læit hann þa hærra sinn oc kono sina bæði i æinni ræckio. Herra hans þegar sem hann læit hann kómande. oc at fela synd sina oc svivirðing hins. þa gaðe hann ægi fyrir at sia. oc liop sem skiotazt i þat kæret er vællande vatnet var i. skyrðu æinni klæddr oc skolaus. do þegar oc soðnaðe allr. Nu er hann tckinn i sialfs sins gilldru

oc aftr snuen a hann sialfs hans illzka. en hinn hæill oc væl halldenn er hann ætlaðe at dœyða. En ræðesmaðrenn fann þægar þat sem titt var um herra hans. oc vissi þa at sonnu at þau höfðu raðet honum dauða. Hann græip með skunda kono sina. oc skaut hænni at höfði ovan i kæret. oc luku þau þar bæðe sinu svikafullu livi mæð værdugum hætti.

11. En sa er rett kann at skynia oc skynsemd hævir rett at skilia. af þessarre sogu ma hann sannfræðazc. at sa er oðrum gærer svik oc ætlar dauða. ma fyrr giallda sinnar illzsku. en hann megi þæim fyrir koma er hann villdi giarna illt gera.

12. En sa er þessa bok norrœnaðe ræðr ollum er þessa sogu hœyra oc hœyrt hava. at þæir girnizc alldregi þat er aðrer æigu rettifengt. huarke (fe) ne hiuscaps felaga. ne ovunde alldre annars gott næ gævo. þui at guð skipar lanom sinom sem hanum synizc. gæfr þæim er hann vill gævet hava. fra tekr þæim er illa nyta. æða ælligar at ræinsa þa oc rœyna sem hinn hælga Iobb. Girnizc oc ængi at auðga sec af annars dauða. þui at marger dœyia þæir fyrr illum dauða er oðrum æfna oc ætla skiotan dauðan. þui at guð yvir vaker misværkum mannanna oc ser illvilia þæirra. snyr upp a þa sialfa þær illzskur er þæir oðrum gilldra. Guð er vornn oc varnaðr. gnog gæva oc urugg gæzla saklausra oc mæinlausra. ryðr skiott oc af þæim rindr uvini oc umsætr¹ allzskyns. Girnizsk oc alldrægi at gera þæim svik ne svi- virðingar er yðr gera tign oc þionosto. sœmder oc sama. þui at þæir ero dalegstir i þæsso livi. en væslastir i oðru livi. er giallda illt fyrir goðvilia i þæsso livi. Ef þer vitið oc kœnið yðr sækkia við guð i mæinum oc misverkum til þæirra er yðr þionat hava oc yðr tignat. bæteð við þa eða þæirra arva. er skylldaster ero. ef hinir ero brott tækner. mæðan er þer haveð tima oc frælsi þessa lifs. þui at ækki tær þæim i æilivu livi er hafna at bætaze i þæsso livi. Ecki tæði þæim hinum rika manne er syniaðe hinum hælga Lazaro likþram brauðmola borðz sins. þa er hann bað hinn hælga Abraham miskunnar ser i pinslum. at Lazarus skyllde kœla brænnande tungu hans. oc þa hann æigi. Hann villdi oc at brœðr hans hylpizt er æftir hann lifðu. oc tæðe honum huarki. Fyrr þui hialp honum allz ækki i æilivu livi þat sem hann bað oc villdi. at hann hafnaðe at nyta frælsi lifs. mæðan er hann hafðe oc mætte. Til slikra mælti hinn hælgi Augustinus þetta. Quia cum potuit homo bene facere noluit. inflictum est ei non posse cum uelit.

13. Seð vinir guðs. Ekuitan rikr herra oc agætr höfðingi svæik

¹) oc *sif. Cd.*

oc svivirði hinn villdasta vin sinn. æigin þion sinn. ræðesmann allz ríkis sins. er hanum þionaðe oc hann tignaðe með goðom raðom oc rettom raðom oc ræðom. með starve sinu oc stiornn. oc af honum tok allan vanda. æftir rettom logum oc landzsiðum hann or skar ollum vandamalom. at herra hans skyldi vera¹ frials fyrir ollum ahyggjom. En herra hans svæik hann oc sviuirði puso hans. oc samþyktiz dauða hans. En hans fals pusa. er slæit við guð oc hann handsol sin² saker mæiri tignar er hon girntize oc til sa. bio æignum pusa sinum svik ok dauða. En varr hinn riki drottenn varðe þann er saclauss var oc aftr snere svikumum a þau er svikin gærðo oc sæk varo. Þui at þenna dom hafðe guð longu aðr dæmt oc upp sagt i orðum hælagra manna. Sua sannar hælilagt bokmal. Omnis iniquitas in suum redibit auctorem. Nu þo at þetta have gorzt i fyrnskunni oc þo at þetta se fornn saga. þa ognar hon verandom oc viðrkomandom allum er i svikum oc illzsku likar at bua. þui at huetvitna þat er illt er kann at ændr nyiazc. þo at i fyrnskunni gærðize. þui var þetta með skynsamre snilld sannlega mællt. Rumor e ueteri faciet uentura timeri. Cras poterunt fieri turpia sicut heri. Oc lykr her nu sinu ærendi sa er bok þessare sneri.

14. En Brættar a Brætlandi. þar sem þetta gærðize sua sem boken hævir talt upp. gerðu Ekuitans lioð i strænglæikum huersu hann lauk livi sinu. oc su með honum er hann unni sua miok. ser oc hænni til dauða. Equitanus rex fuit. sed silenda est dignitas ubi nulla bonitas sed finis iniquitas.

IV.

Bisclaretz lioð³.

1. Nu með þui at ec viðrlæita at gæra oc sægia yðr lioða oc strænglæiks sagur. þa vil ec æigi gløyma Bisclaret. Bisclaret var æinn riddare vaskr oc kurtæiss. vapndiarfr oc oflugr. Bisclaret het hann i bræzsko male. en Norðmandingar kallaðo hann vargulf. I fyrn-skonne matte hœyra þat sem optsamlega kunni gerazc. at marger menn hamskiptuzt oc vurðu vargar oc biuggu i morkum oc i skogum. oc þar atto hus oc rik hibili. En vargulfr var æitt kuikuændi. mæðan hann byr i vargs ham. þa skitr hann i þæirre œðe menn ef hann nær. oc gærir mikit illt. hann løypr um skoga oc um mærkr oc þar byr hann mæðan hann i þeim [ham er⁴. Nu læt ec þat standa sua buet. þuiat ec vil sægia yðr frá Bisclaret.

2. I Brætlande bio dyrlegr maðr. hinn sæmelegste oc hinn lof-

¹) r. f. ver ²) oc tilf. Cd. ³) er her tilf. Cd. ⁴) r. f. hame

sælasti yvir alla hans maka gafugr riddare. hællt sec væl oc rikulega oc var hinn kæraste sinom herra. vinsæll oc goðviliadr allum gronnum sinum. Þesse pusaðe æina friða kono hoska oc vel siðaða. oc unni huart þeirra oðru. Nu var æinn lutr sa er hænni var mæst til angrs. at hon misti hans þria daga fulla i huerri viku. sua at hon vissi æigi huært er hann for. eða huar hann var komenn. oc ængi af hans monnum kunni nokot at sægia af honum. Einn dag sem hann var hæim komenn oc i holl sinni bliðr oc glaðverr. þa spurði hon hann æstir. Herra sagðe hon hinn friðaste unnasti. ec villda giarna spyria yðr æins lutar ef ec þærða. oc þer æigi fyrir kunnið. Þægar sem hann hœyrði orð hænnar. þa halsfaðmaðe hann hana oc dro hana til sið oc kysti oc mællti til hænnar. Vnnasta sagðe hann spyr þess er þu villt. Engi lutr er sa er þu villt vita oc mer er kunnegr er ec scal æigi sægia þer með sonnum goðvilia. Þat væit tru min herra minn sagðe hon. nu hævir þu mioc huggat mec. Herra sagðe hon. ec em þa iafnan rygg oc rædd oc i miklum angre um daga þa. er ec missi yðar. oc oll em ec hugsuk oc harms full oc ottomk ec miok at ec tyna þer. Nema þer huggið mec skiott þa fæ ec 'dauða af þessom harme. Nu hinn kærasti unnasti sagði hon. ec bið þec sua sem þu villt gæta lifs mins þa sæg mer huert er þu ferr oc huar þu ert oc i huæim stað þu býr. þui at ec ottumk at þu unnir nokorri kono hia mer. oc ef sua er þa ertu fælltr oc villtr oc ec svivirð oc dauðven af þessom harm.

3. Fru sagðe hann miskunnið orðum yðrom. þui at mer man værða at skaðe oc mæin ef ec sægi yðr. Ec man þa tyna ast þinni oc fyrir koma sialfum mer. Sem hon hafðe orð hans hœyrt þa villdi hon með engom kosti sua buit lata vera. hælldr lokkaðe hon hann oc mædde sua lengi með bœnom oc bliðlæti. at hann gærðe hænni kunnegan allan sinn atburð oc mællte. Fru sagðe hann. ec hamskiptumk oc læyp ec um morkena æinn saman þar sem hon er þykkazt. oc livi ec við dyra hold þeirra sem ec dræp. Sem hann hafði allan sinn atburð talt hænni. þa spurði hon hann þægar huart hann gengi klædr æða nækkuiðr. Fru sagðe hann nokkuiðr læyp ec. Herra minn sagðe hon huar ero þa klæði yðor. Fru sagðe hann þat vil ec ængom sægia. fyrir þui at ef klæði min være fra mer tækin oc vissi nokkor huar er þau lægi. þa væra ec iafnan i þæim ham. oc alldregi fenga ec huilld ne ró æða afstrkuamo i mannz ham. fyrr en klæði min være mer aftr fengin. oc vil ec engom segia. huar ec hirði þau. Þa suar- aðe hon. Herra minn ec ann þer fyrir huetvetna framm þat er i er hæimenom. Engan lut samer þer at læyna mec. fyrir þui samer þer

æigi at hava illa grunsæmd oða nokkórnn tortryglæik a mer. þa være mer at sonnu engi ast a þer. ef ec villda svikia þek. Seg mer oc ottaze allz ækki. seg mer oc man þer gagn af standa oc gæva. Sua længi oc miok lokkaðe hann bliðlæti hænnar oc sua vel likaðe honum bœn hænnar. at hon fiaraðe hann uppi. oc stoðsk hann æigi bliðlæti hænnar ne lokkan. oc sagðe hann hænni allt oc mællti.

4. Fru sagðe hann. þar i skogenom hia vægenom. þar sem ec em van at ganga. er æin fornn kapella er mer hævir mikit gott gort. oc þer oftsamlega gagn oc hiolp fengit. þar er stæinn æinn skorenn innan holr hia runni æinum. þar legg ec klæði min mæðan ec em uti til þess er ec fær hæim astr. Sem þesse fru hafðe høeyrt þesse hin kynlego tiðendi. þa oskraðe hon oc ottazeze þenna atburð. oc ihugaðe hon þa með listugu athygli huersu hon skyllði skiliazt við hann. sua at hon lægi æigi hia honom oftarr. Nu var æinn riddare i þui fylki er længi hafði unnat hænni. oc lengi bæðet hænnar oc oft læitat at fa vilia hænnar til munugðar sinnar. margar gjafer rikar gævet hænni oc miok þionat hænni. en hon hafði allz ækki unnat honom oc enga bœn hans iatt honum. En nu sændi hon til hans sændimann sinn oc sneri ollum hug sinom til hans. oc mællti a brævi til hans. Unnasti vær nu fæginn bliðr oc glæðr. þui at þat er þu hævir lengi i valkæzt. þa væiti ec þer nu ast mina oc likam minn. þu scallt gera mec unnasto þina. Hann þakkaðe hænni morgum þokkum oc viðr tok tru hænnar oc trygðar fæstum. oc þui nest tok hann æið af hænni. at hann skyllði uruggur um væra oc bua uræddr.

5. Sem formali þeirra oc felagskapr var gorr. þa let hon upp allt oc sagðe honom giorsamlega þat sem bonde hænnar hafðe sagt henni. huerssu hann skifti ham sinum oc huert hann for oc huar hann var. meðan hann var i vargs ham. Hon gærðe hanom alla luti þessa kunnega. oc siðan visaðe honom til markarennar. oc sagðe honom huar klæðe hans lago. oc at hann skyllði hava þau hæim með ser. Mæð þæssom (hætte) var herra Bisclaret svikinn oc illa halldenn af ihzsko kono sinnar. oc fyrir þat at hann huarf sua oft i brott. þa hugðo aller at hann være nu at ollu tyndr. oc var þa huærvetna æstir honum spurt oc læitat hans. oc kunni ængi fra honum at sægia. oc fannz hann huærgi. oc fyrir þui var hann skiott glœymðr sem sa er dauðr er. þa biuggi sa kono hans er lengi hafði hænni unnat. oc stoð nu sua tolf manaðe. allt til þæss er konongrenn for at væiða i hina somu mork er Bisclaret i var. Dægar hundarner varo læystir þa funnu þeir¹ Bisclaret oc raku hann aller allan dag hundar oc væiðimenn.

¹) r. f. þær

sua at þeir höfðu nálega tækit hann og slitit og dræpet. Sem hann kændi konongenn þá liop hann þægar til hans at biðia ser miskunnar. Sem hann kom at honum. þá lagðe hann báða fætr i kne konongsens og kysti læggi hans og fætr.

6. Sem konongrenn læit hann þá ræddæzk hann miok. og kallaðe¹ miok a sina menn. Herrar sagðe hann. skyndit hingat og set huat undr her er til. Þetta kuikuendi hævir mannz vit. litillæzc og biðr miskunnar. Rækeð astr hundana alla og gætið at ængi liosti ne mæin gere. Þui þætta dyr hævir skýn og skilning. og kænnir mek at visu sua sem ec hygg. Þessu dyri gæf ec grið og frið minn. og vil ec ækki hær væiða daglangt. Þui nest snæri konongrenn hæim. en Bisclaret fylgði honum og sem nest matte hann. og vill ængom koste skiliazt við hann. og hafðe konongrenn hann með ser til kastala sins og unni honum. og likaðe honum æinka vel þætta dyr. og bauð hann allre hirð sinni at ængi skylldi mæin gera ne liosta dyr hans. sua sem þeir villdi hava vinatto hans. þuiat hann hafði alldregi fyrr þuilikt dyr sét. og fyrir þui þotte honum kynlegt og varðvæitte með myklom kærlæik goðom vistum og hinum villdasta drykk. og gætto aller þess er konongrenn bað at vera væl við dyret. og var þat iafnan með bæzstum riddarom þæim er konongenom varo kærastir. og suaf hueria nott hia konongs rækkio. og var þetta dyr huerium manne kært. er i hirð konongsens var. Hueriu sinni og er konongr for hæiman. þá fylgði dyret konongenom. og fann þá konongrenn at dyret unni honum. Sua var þat kurtæist og hogvært og miuklynt og goðviliat og alldri angraðezt þat við menn. og ængom² gærðe þat mæin. þui likaðe þat væl ollum.

7. Nv er um þann atburð þui nest at ræða. konongrenn gærði rika væizlo at tigna æina hotið kononglega. og stæfndi til ollum riddarom og rikom monnum og vinum sinum. er æigner og riki og scæmder helldo af honum. at koma og tigna hotið hans og þiggia væizlu hans. En i fylgð og fiolða þæirra þá kom sa riddari er fenget hafðe kono Bisclaret rikolega klæddr og riddaralega. En æigi kom honum þat i hug. at hann myndi þar finna sua ner ser og nalægan Bisclaret. Sem hann kom i konongs holl og Bisclaret hafðe kært hann. þá liop hann at honum og græip hann með tonnum. og kastaðe hann til iarðar. og myndi þá hava bitit hann og slitit og ubætelegt mæin gort honum. ef æigi være konongrenn. er kallaðe og hæitaðezc við hann. A þæim sama degi væitti hann honum annat atlaup. og æf hann væri æigi hæstr. þá myndi hann sua rettlega hava hæfnt sin. at allz ækki myndi a hava skort. Þetta þotte ollum kynlegt og undraðo aller miok i konongs

¹) r. f. kalla ²) r. f. æn

holl oc hirðliði. oc mællto þa flæstir huat þæssa myndi gægna. þui at hann let alldregi sua fyrr at ængom manne innan hirðar ne þeim er þannog varo komandi. oc ræddo þa at hann man þetta ægi hava gort saklaust. At visu kuaðo þær hævur þesse riddare nokot mæinat honom oc misgort við hann. at hann synir honom mæira grimlæik en engom oðrum þeim er her hævur fyrr komet. oc villdi giarna hæfna sin æf hann mætte. oc stoð sua buit at þui sinni. Nu sem konongrenn hafðe rikolega væitt væizlu sina. oc tigurlega halldet hana. þa tok sa hinn mykle fiolde iarlla oc lændra¹ manna oc riddara læyvi af konongenom hæim at fara. En i brottferð þærre var sa riddare fyrst allra er Bisclaret villdi bita fæginn at hann brott komsk. oc var þat ægi kynlegt at Bisclaret villdi sin a honum hæfna. er clæðe hans tok. sua at hann mætte (ægi) ham sinum skifta aftr.

8. Nu var þess litil stund amillum at þesse hœyverski konongr for oðru sinni a dyravæiðar i þessa sömu mork er hann dyret i fann. en Bisclaret fylgðe honum. Um kuældit sem konongrenn kom silla or morkenne. þa var tekit honum rikt hærbærgi i þui hinu sama fylki. Sem kona Bisclaret fra oc vissi at konongrenn var þar komenn. þa klæddezt hon sem pruðlegazt oc um morgenenn kom til konongsens at hitta hann. oc let færa honum með ser margar ríkar oc fagar forner. En þegar sem Bisclaret sa hana þangat komande. þa gat ægi halldet honum. oc ængi hæft hann. hann liop at hænni sem oðr væri oc matto aller sia huersso væl hann hæfndi sin. Hann upp ræistize oc ræif af hænni klæði sin. ænga suivirðing matte hann mæire gera hænni. þa hæitaðozc aller við hann. oc myndo þær hava bart hann. ef ægi være þar æinn hygginn maðr. er mællti til konongsens. Hærra kuað hann. lyðit þui er ec vil ræða til yðar. þetta dyr hævur miok lengi með oss veret oc huerr sem æinn varra manna hævur ofsamlega set þat oc gengit ner þui bæði nætr oc daga. en all dri syndi þat grimlæik ne all dri ængom manne ufríð fyrr en kono þessare. er her siom ver komna. þat væit guð oc tru min. at fyrir huetvitna hævur hann nokkora sok oc ræiði a hænni. sua a bonda hænnar. þæssa kono atte sa riddare er yðarr var hinn kæraste vinr. en nu er miok langt síðan er menn hava sua mist hans at engi væit huat af honum er orðet. oc allz ækki hovum af honum frægit. Taked þessa kono oc lateð ængia henni til þess er hon upp sægi hui þetta dyr hatar hana. hon man syna þat sem hon til væit. Marga kynlega atburði havom ver her set i Brætlandi. Konongrenn lyddi oc samþyktizt þegar ræðo oc raðe hans. þui at hann var hinn hyggnasti

¹) oc tilf. Cd.

raðgíafa hans. Let hann þar hallda riddaranom er fængit hafðe hennar. en hana let hann setia æina ser. oc þrængia henni sua mioc. at sakar astsemdar oc ognar konongs þa upp sagðe hon allt þat sem til var um hinn fyrra bonda sinn. huersu hon oc hann toko fra honum klæði hans. oc huersu hann taldi henni alla atburði sina. huersu hann hamskiptizk oc huert hann for. oc sagði at síðan er hon let taka klæði hans fra honum. þa var hann huergi seenn þar i fylkino. Hyggr hon at visu oc tryr at sonnu. at þetta dyr se iýanarlaus boande hennar oc herra. þa krafði¹ konongrenn klæði oc gangværiu hans af henni. oc kuaðsk at visu vilia hava. huert sem henni likar eða mislikar. oc let hann þa hana astr bera bunað hans. En konongrenn let þægar bæra til hans. oc villdi hann ækki til síá. er fyrir hann var lagðr. þa mællti hovuðraðgíafe konongs til hans i æinmæle. sa er fyrir hafðe raðet honum um Bisclaret. Herra sagðe hann. æigi gere þer nu rétt. Alldregi man hann her taka klæði sin i augliti yðru. ne or ganga ham sinum fyrir sua morgum monnum. þer seð huat til gængr. honum þykkir skomm oc suivirðing at skæpnu sinni. Latid læiða hann æinn saman i svæfnhus yðart oc bunað hans með honum. oc latið hann vera æinn saman miok langa stund. Konongrenn sialfr læiddi hann i svæfnloft sitt oc byrgði sialfr oc læsti allar hurðir yvir honum. Sem nokkor stund var liðin. þa gæcc konongrenn astr oc fylgðo honum tvæir iarllar. oc er þær kuamo i svæfnloftet. þa fundo þær riddara klæddan ollum bunaðe sinom sofande i rækkio sialfs konongsens. þægar sem konongrenn læit hann. þa skundaðe hann at honum oc lagðe hendr um hals honum oc kysti hann morgum sinnum. sua var hann feginn af fundi hans.

9. Sem þetta var sua buit þa gaf konongrenn honum myklo mæira en hann hafði aðr oc ver kunnum yðr at sægia. þa rak konongr brott or þui fylki kono hans oc gærðe hana utlæga um alla hennar lifdaga. oc fylgðe henni sa er fengit hafðe hennar. þui at hon svæik bonda sinn fyrer saker hans. Síðan atto þau morg born oc varo oll auðkænd. Margar konor komo af henni oc hennar afspringi. en allar varo afnæfiðar oc næflausar. Nu finnc æigi þat at sannare se þesse atburðr en ver hovum yðr sagt. þui at mart gærðezt kynlegt i fyrn-skonne. þat er ængi hœyrir nu gætet. En sa er þessa bok norrænade hann sa i bærnsko sinni æinn rikan bonda er² hamskiptisk. stundum var hann maðr. stundum i vargs ham. oc talde allt þat er vargar at hoðuzt mæðan. Er fra honum ækki længra sægiande. En Brættar gærðu liöð Bisclaret af þæssare sogu er þer havet nu hœyrt.

1) r. f. krafð 2) var hann tilf. Cd.

V.

Laustifs lióð¹.

1. Nu vil ec sǣgia yðr æinn atburð af huæim Brættar gærðu æitt strænglæiks lióð. oc kalla þeir þætta lióð Laustik. Sua er kallat i bræzko male. en i volsku russinol. en i ænsku nictigal. En þat er æinn litill fugl. er þægar sumra tækr. þa syngr hon oc gellr um nætr sua fagrt oc miori roddu at yndelegt oc ynnelegt er til at lyða.

2. I þui fylki a Brætlande er hinn hælgi Mallo huilir er æinn rikr oc frægr bœr. I þessom bæ bioggu tvæir riddarar. oc atte huarr þæirra sinn garð. Annarr þæirra var kuangaðr friðre oc fagre kono. hyggenné oc hæværskre. en annar ollum kunnegr oc auðlatinn dugande monnum oc sinum iafningium². Þessi hinn ungi riddare unni kono granna sins. sua miok oc lengi bað hann hænnar oc sua mikill goðlæikr fanzk hænni með honum. at hon unni honum yvir huetvitna framm. Or þui svæfnlofti er hon i svaf matte hon ræða við unnasta sinn. þa er hon stoð eða sat i lofte sinu. oc sua hann til hænnar or sinu lofte. oc þat þæim æigi mislikaðe. þui at þau varo bæði i myklo hœglifi. nema þat at æins at þau matto æigi saman koma sem þau giarna villdu. Með þæim hætti ælskodost þau længi. Nu æinu sinni sem sumra tok. þa tok laustik at syngia með hinum fægresta song oc kallaðe maka sinn til astar auka undir viðar laufom oc blomum. Sa er þa var ælskandi matte miok ihuga af fuglanna songum þat er honum likaðe at ælsca. Fyrir þui at riddarenn var astbundinn fæsti (hann) hug sinn i songum fuglanna. sem þar være allt þat er honum likaðe at hava. oc gaðe hann með ollum hug songanna fuglanna. er huatto hann til astanna. En fruon er hann sua miok unni. þa sa athævi unnasta sins. I tunglskineno þa er herra hænnar var sofnadr. þa stoð hon upp or rækkiu hans oc klæddizt skikkiu sinni oc gecc at standa hia glygginom. þui at hon vissi at unnasti hænnar stoð oðrum mægin i oðrum glugg oc hafðe þuilikt lif. sua at hann vakte driugast alla nottena. Oc bar þa sua at af oftsamlegre uppstoðu hænnar. at herra hænnar oc bonde reiddezc oc asakaðe hana miok horðum orðum oc spurði hana hui hon uppstoð oc huert hon gecc. Hon suaraðe honum. Herra minn kuað hon. engi maðr er sa lifande þæssa hæims. ef hann hœyrir læystik hinn litla fugl oc hans rodd huersu fagre roddu hann syngr nottena alla. at hann ma æigi huggazt oc glæðiazt af sua fogrum songum sem hann syngr. fyrir þui kuað hon gecc ec til glygsens. oc

¹) er her tilf. Cod. ²) r. f. iafningum

stænd ec þar lyða fogrum songum hans oc sætom. oc vil ec ængom koste kuað hon yðr þuisa læyna længr.

3. Sem herra hënnar hafðe þætta hœyrt þagðe (hann) af angre oc ræiði. oc hugði hann at hann skyllði at visu svikia laustik með nokkorum velum. oc sagðe hann suæinum sinum. oc gærðu þæir þægar rað oc gilldrur at væiða laustik. oc fæstu þæir þa lim oc gilldru a huern kuist allra viða er i var garðenom. sua at þæir toko þa laustik um siðir oc fengo hann kuikan herra sinom oc husbonda. En hann þægar gladdezc mioc oc fagnaðe at hann hafðe fengit fuglenn. oc gecc hann þægar i svæfnburet oc mællte. Fru sagðe hann kom hingat oc ræð við oss. ec hævi nu svikit laustik þinn saker þæss er þu hævir hueria nott valkat þec oc lengi vakat. Sem fruen hafðe skilt orð hans. ræiddezc hon oc rygðize oc bað herras inn at hann fae hænni fuglenn. En þægar hann af ræiði sinni¹ kastaðe honum dauðom a briost hænni. sua at hann blodgaðe linkyrtil hænnar af fuglenom dræpnom. þa tok fruen upp lik fuglsens. oc græt hon þa mioc oc bolvaði ollum þæim er svikumi laustik volldu. oc ollum þæim er snorur gærðu at svikia oc taka laustik. Siðan tok hon gullvofet pell oc vaðe þar i lik lostik oc likam. oc þar umhuærfis saumaðe hon gyllta bokstafe. at hænne var harmr oc hugsott at dauða hans. þui nest kallaðe hon æinn svæina sinna er hon bæzt truði oc bauð honum at bera sua buet fuglenn unnasta sinum. oc at hann sægðe honum huersso herra hënnar svæik fuglenn. oc at hann tæle unnasta hënnar sinn harm oc hugsott um þænna atburð. Sem svæinnenn kom til hans. þa færðe hann honum fuglenn oc sagðe honum allt þat sem fru hans hafðe boðet honum. En hann hinn kurtæisazti riddari harmaði mioc at laustik var sua af aufund oc illgirnd svikinn. oc let þægar bua hænni ker af gulli oc læsa með gullego loke. oc let i sætia dyra gimstæina umhuervis með fogrum hætti oc myklom haglæik. oc læsti laustik i þesso kære. Þesse atburðr for um allt Brætland oc gærðo Brættar af þæssom atburð strænglæik þann er þæir kalla laustik lið.

VI.

Desire lið².

1. Hug³ vil ec a leggja oc gaumgæfa at minnazc æins atburðar. af huæim þæir um þa daga varo. gærðu til minnængar fagran strænglæik i allzkyns liða tolum⁴. gígium oc simphonum. oc er þæsse strænglæikr

¹) oc tilf. Cd. ²) þessi strengleicr heitir i volsku mali Desire en (i) norrœnv tilfysilegr. Oestr. i Cd. ³) r. f. Nug ⁴) r. f. talum

kallaðr i volsku male Desire. en i norræno. tilfyselegr. er sua var fagr oc sætr at ængi um hans daga sanzð honum friðari.

2. A Skotlande er menn kalla Kalatir. nér þar sem hæitir Huiti-skógr hia havi hinu mykla er uttan at gengr. þar er oc su hin gula kapella. er aller þær er set hava sægia hina friðastò. þar bio forðum æinn riddari. hinn frægasti i sinu fostrlande. Allar þær æignir er hann atte hellt (hann) af Frannz konongi. hann var kuangaðr sua sem hann villdi æskia. oc unni hann mioc fru sinni. þui at hon var frið oc hin hygnasta. En þat æitt var þæim misfallet i. at þau atto all-ækki barnn. fyrir þui lifðu þau með harm oc hugsott. oc baðo þau oftsamlega guð. at hann skyldi hugga þau oc gæva sun eða dottur oc miskunna þæim. Eina nott sem þau lago i rækkio. þa mællte fruen við pusa sinn. Herra minn kuað hon. ec hævi sannfrægit oc oft hæyrt at fyrir sunnan Ænglandz sió i Provenz fylki er æinn dyrlegr hæilagr maðr er rikir menn með pusom sinom til fara. hann er sua mattoqr með guði. at aller þiggia bæner sinar af honum. er a hann hæita um þætta i sinum þurftum. huæðan sem þær ero ner eða fjarre. aller af honum þiggia þat er þær þaksamlega biðia. sua hævir guð iatt honum oc gævet honum mattoga gævo. oc allra hællzt þæirrar bænar. er biðia ser born eða retta arfa. at hann hævir morgum um þætta holpet. sua sem mer er at sonnu sagt. oc nokkorer af þæim er mer ero kunnegir. Herra minn kuað hon. bums oc forum yvir Ænglandz sió til þess hins halæita hæilags mannz. Herra hænnar iattaðe hænni þess er hon bað. Siðan bioggu þau færð sina oc foro þa skyndelega yvir Ænglandz sio. oc sændo siðan til hins hælga Egidii liknæskio æina af gulli er stoð .x. mærkr gullz. Offraðo þau a allteri sancti Egidii oc baðo gæva ser sun eða dottur. Sem þau hofoðo lokit bæen sinni þa snerozt þau astr oc foro hæim i fostrland sitt. En fruen var ulett með svæin-barne fyrr en þau kæme hæim. oc varð af þui pusi hænnar glaðr oc mioc bliðr oc feginn. Sem burðartimi pusu hans kom. þa let hann kalla sun sinn tilfysilegan. af þui at þau hafði lengi til fyst barnn at æiga. er ækki hafðu fyrr att. Nu hevir hinn hælgi Egidius gortt þæim iartæigner oc gævit þæim lengi tilfyselega giof.

3. Siðan leto þau fostra sun sinn mykilli virðing oc villd. þui at hann var astfolgenn oc oll lifs huggan þæirra. Hann gærðizc hinn friðasti maðr at likams væxti oc annliz skæpnu. En er hann kom a þann alldr er hann var færr hæinan at fara. þa sændu þau hann at þiõna kononge. oc nam hann at væiða allzkonar dyr með hundum oc huerskonar fugla með haukom. oc for sua mioc at þui. at ængi var væiðimaðr villdri með konongenom. Hann unni honum sem syni sinom.

Þui nest gaf hann honum hærklæði. oc gærði hann riddara. for þægar yvir Ænglannz sio oc dualdizc hann nokkora stund i Normanði oc for hann i Brætland at atræiðum. oc gærðezc hann af vasklæk sinum hinn frægasti af Frankis riddarum. oc var hann hinn vinsælasti af ollum þioðum þeim sem hann var kunnigr af riddarascap oc vasklæk sinum. En ef æinnhuerr riddare or oðru lande fære at frægia rœysti sina til atræiða eða þar sem ufriðr var. þa gærðes hann felage hans at tiä honum at hann skyllði æigi hærtেকinn vera ne sælldr ukunnum riddarum. Nu var Desire .x. vetr uttan landz sua at hann for ækki hæim þess amillum. frægði oc framði sialvan sec tignum oc scæmdom villd oc vinsælld huerskonar þioða. allt til þess er konongr sendi honum orð. at hann fari hæim i fostrland sitt. Sem hann kom hæim i konongs hirð. þa hellt konongr hann með hinni mesto tign (oc) æin-kænnelegom kærlæk saker kurtæisi hans oc vasklæiks¹. þui at hann var hinn raustasti riddari. vel i hinum harðastom viðrskiftum. oc hinn friðasti at vexti oc ollum limum (oc) likamsskæpnu. Sua var hann konongi kær oc væl þokkaðr. at æigi villdi hann lova honum at fara or hirð sinni. allt til þess er konongrenn kom (i) Kalátir. Ða sændi faðer hans æftir honum at hann skyllði hæim koma oc sia oc finna moðor sina. Nu var þat a andværðo sumre sem hann hæima huillzk hinn fiórða dag þa stoð hann mioc arlla upp oc klæddizc dyrom oc rikom guðóm gangværium. skyrta hans oc nesto likams klæði voru af huitu silki. ollu sumars blome huitare. en kyrtill hans oc yvirklæði af hinu bæzta skarllati. oc krafðe þa spora sina. oc var þa frammlæiddr hinn goðe hæstr hans með ollum ræiðarbunaðe. hann vill a stiga hæstinn oc riða at skæmta sér. Hæstrenn var hinn villdasti oc mykill væxti. en hann hinn liosasti at allum likam.

4. Sem hann var astiginn hæstinn þa syndizc hann yvir alla hinn friðasti riddare með fogrum fotum oc friðum oc væl voxnum bæinum. Studdizc hann i istigum sinum oc laust hann með sporum hæstinn oc læypti hann hæstinom uændilega dala. oc for hann með þessom hætti æinn saman on felaga oc stæfnde þangat sem menn kalla huitaskogenn. oc sa hann þar marga fagra viði með laufom oc blomum. oc hævir hann hœyrt fugla syngia sua fagre roddu. at hann lysti til at lyða. snys hugr hans allr oc hiarta. oc allr þottezc hann a lofte vera. Siðan ræið hann framm i morkena. I þeim skoge þar sem þykkastr var bio æinn æinsætomaðr. en hann var vanr at vitia hans stundum aðr en hann fære uttanlændis. Hann þa oft allden hit bæzta af honum i bærnsko sinni. þa er hann for at væiða með feðr sinom.

¹) r. f. vasklæks

oc vill hann til hans fara at tala við hann æf hann mætte. Nu sem hann kom at hinni gulo kapello. þá læit hann æigi fjarre mœy æina mioc friða oc væl klædda með brunaðo purpura. oc yvir i huitum skinnkyrtli með fogrum oc huitum yvirilit. mio um mitt och hin sægrsta at likams væxti. bæro hofðe með fogrum harflettingum. en bærfætt gecc hon at doggen skyllði ræinsa fætr hænnar. oc gecc hon til kælldunnar með uppuællande vatne undir æinum myklom viði. oc þar mœyin tvær¹ munnaugar. En riddarenn var hinn hirðlegste oc liop þægar af hæsti sinum oc tok upp mœyna oc villdi hana gæra unnasto sina. lagðe hana niðr oc myndi nesta hava læikit ser við hana sua sem ec hygg. þa er hon bað hann miskunnar ser. Riddare kvað hon. far brott hæðan. þat er þer ængi fræmð ne frægð at þu spillir likam minum. lat mec væra kyrra. oc scal ec væl ambuna þer. Ec em með æinni fru harðla friðre. i ollum hæimenom finnzc æigi sægre. ec scal nu bratt syna þer hana. ef þu ert til kuænna fœrr lat hana æigi komazc i fra þer². saker ængarra þæirra orða er hon mæler til þin. þuiat ef hon sæstir ast sina a þér. þa værðr þu alldregi fatekr ne annars þurvi. Hon hævir sua mykit gull oc silfr³ at eigi þarf at lata þic skorta. sva mikit sem þu villt hafa allt man hon lata i yðro valde vera. Haf enga grunsemd a mer at ec livga at þér. Ef hon hugnar þér eigi. þa skal ec þér eigi syniazc. Hvar sem ec em ver urvggr um mic. ec skal gera þat sem þer licar. Se kvað hon her trv mina. at ec skal hallda þat sem ec heit þér. at visu skal ec trva þer oc þinu male hvart sem þu ert ner eða fjarre.

5. Nu sem herra Desire heyrðe þessi orð hennar þa let hann hana vera kyrra. En mæren rann þingat sem frv hennar var i liosvm laufskala⁴. oc hallaðezc hon at einni fagre reckiv. Hvitillinn er a la reckivnni var gorr⁵ af tveim dyrvm pellvm. oc iaðarenn umhveruis laufvm saumaðr. En firir henni sat su hin friða mær. er Desire hafðe þangat leitt. Sem hann stoð fjarre. þa kallaðe mæren a hann oc mællte. þu maðr kvað hon. lit hingat oc se þat sem ec hét þér. tac her unndir laufom þessum þa frov er þu satt alldre friðare annlit. alldre sva fagrar henndr ne sva vel vaxna armleggi ne sva friðan licam i klæðom lagðan. ne friðare hár. ne hægre at hanndla. ne betr samannði kvenmannz hofði. með sva fogrvm harflettom. alldre var onnvr iamfrið alen ne fœdd. Nu hevi ec leyst mik kvað hon af þui sem ec hét þer. Gac nu fram oc óttazc ecki. ei skortir þec reysti ne drengskap. Sem hann hafðe heýrt orð hennar þa gec hann þangat oc festi þann hinn goða hest sinn. þægar sem hin rica mær

¹) r. f. baro tvær mœyiar ²) r. f. ser ³) her *begynder den anden Haand.*

⁴) r. f. lofskala ⁵) r. f. gort

leit hann. þa flyðe hon brott ór laufskala sinvm oc komz vndan þangat sem skogrinn var þiuckaztr. En herra Desire oflugr oc diarfr oc hinn skiotasti a fæti gat þegar tekit hana i hægre hond hennar. oc mællti til hennar bliðvm orðvm oc hogværrom. þu hin friða kvað hann ræð við mec. hui flyr þu unndan mér með sva mikilli ras. ec em einn riddare fæddr i þesso fylki. ec skal þinn vera unnaste. Ek skal astsamlega þiona þér at eignazc astarþocca þinn estir ollum mætti minvm. Mæren þegar hin kurteisasta laut honum oc þaccaðe. oc sagðe at hon hafnaðe honum ecki ne nitti þui er hann hana bæðe. oc iattaðe honum með goðvilia oc staðfestv astar sinnar. oc leco þau sem þeim licaðe. oc var hann þar mioc lengi með henni oc fór nauðigr ifrá henni. En hon gaf honum þa um siðir leyui oc sagðe honum oc sýnde hvar hann skyldi mega ræða við hana. Unnasti goðe sagðe hon Desire. þu skallt nu fara til Kalatir. en ec skal fá þér fingrgvll mitt. oc gæt þess vel er ec vil þer nu segia. at þu villizc ei af annarra kvenna astom. unn vel oc trvlega þeirre sem þu villt kosit hafa. En ef þu gætir þess ei. þa manntu tyna fingrgvlleno. En ef sva berr at. at þu tynir þui. þa fær þu þat alldre oftar sacar enskis lutar er þu kannt at gera. Ger nv vel kvað hon oc lat ei falla ferð þina oc skunnda til Kalatirs. þui at fyrr en þu toct at unna mer. þa vartu lofsæll af reysti þinni oc riddaraskap oc atgerðum. Engvm riddara samir at fyrirlata frægð¹ sina sacar kvenna asta. Oc færðe hon þa fingrgullit a fingr hans. Siðan kysti hann hana oc hellt henni i faðm sinvm. oc skilduzc þau þa með mikilli astsemð.

6. Þvi nest steig hann a hest sinn oc reið heim til herbyrgis sins. Upp neytti hann miclum fegiofvm oc rikum borðbunaðe oc gerðe allt sem mest til frægðar. sva at hann gaf meira á einum manaðe en konungr a missare. oc for hann oft heim i fylki at finna unnastu sina er hann yuir hvetvitna unni. oc funnuzc þau oft oc rædduzc við. Sva stoð ast þeirra at þau gato saman svn oc dottor. En hann vissi ecki til þess. þuiat hon gat ecki þess fyrir honvm. Einu sinni sendi konungr estir honum at fylgia ser. konungs þurftir varo at taca af vanda menn er mikit mein gerðu honum. En er konungrinn var af² for kominn. þa toc Desire leyui heim at fara aftr i fylki sitt Kalatir þar sem hann var fæddr. Um kvellidit sem hann var heim kominn. þa huilldizc hann þar um nottena. Vm morgeninn arla stoð hann upp oc steig a hest sinn at riða at skemta sér at hinum huita skogi. þar sem hann fann unnastu sina. engi með honum nema hann einn. Oc kom hann þui nest þar niðr sem sa hinn helgi einsetomaðr var er honum

¹) r. f. fegrð ²) r. f. a

var mioc kunnigr. oc ibugaðe hann þa at hann vill ræða við hann oc syna honum syndir sínar i skriftagang sinvm. þui at hann veit ei hvart gvð vill lofa honum astr at koma eða eigi. oc gecc hann þa inn i grasgarðenn oc fann einsetomannenn i capellu sinni. oc mællte til hans. Herra kvað hann. ec vil til skrifsta ganga oc taca lausn synda minna. Einsetomaðrenn iattaðe bæn hans oc laut honum. oc gecc hann þegar til skrifsta oc sagðe honvm syndir sínar oc viðskifti sitt oc unnasto sinnar. hverso hann kom hondum a hana i fyrstu. oc gaf einsetomaðrenn honum hiolp heilagrar cristin. oc heilræde lagðe fyrir hann. Sem hann hafðe signat sec oc beðit fyrir ser. þa gecc hann astr til hestz sins oc leit hann a fingr sina oc a hond. oc sa þa eigi fingrgvllit. oc vox þa harmr hans. þui at (hann) fann at tynz hafðe fingrgvllit. Alldri var hann fyrr sva rygr oc skvndaðe þannog sem hann var vanr at koma at finna vnnasto sina. oc hugðe þat at hon mynde þar vera. oc dvaldeze þar allan daginn oc villdi ræða við hana. En hvarki sa hann hana ne rædde við hana. þa mællte herra Desire. Hin friða unnasta min qvað hann. hui kæmr þu ei til min. þu hevir frá mér tekit fingrgullit. ec veit at þu þui völdet at ec hevi þui tynt. Alldri man ec fa ro eða huggan þessa heims kvað hann. Hvat hevi ec misgort. ec ann yðr frv yuir hvetvitna. At sonnv gerer þu ei rett til min. alldregi nittaða ec þer þa er ec gecc til skrifsta við einsetomannenn. Nu bið ec þic at þu miskunnir þvi er ec hevi misgort. ef ec hevi nockoð brotet i moti þui er rett er. Hin friða kvað hann reiz mér eigi. legg slica skrift a mik sem þv villt. þat sem einsetomaðrenn talde fyrir mer. fostur þær er hann lagðe a mic. þa skal ec fyrir lata ef þer þat betr þyckir. oc lyðnaz ollum þinum boðvm i ollum minvm atferðvm.

7. þa er hann bað oc beiddiz með hinvm bliðaztom orðvm er hann kunni mæla vnnindir lýðni oc esirlæte hennar. oc sva oft sem hann bað miskunn af henni. þa tiode honvm allzecki. þui at hon villde ei sia hann oc ei ræða við hann. oc fyrir þui var (hann) ollum hug ryggr oc bolvaðe hann þa einsetomanninvm oc staðenom oc ollum fortalvm hans. oc munni þeim er slict mællte. oc ollum þeim er hans vitia. oc hans ræðvm fram hallda. Siðan sem hann sa oc fann at ecki tyði þar at standa. þa stefndi hann heim til Calatir hugsvttar oc harms fvllr af þeim micla angre oc úro¹ er hann bar i hug sinvm. Mioc þyntize hann oc gerðize mioc sívcr. með þessvm hætti snæriz huggan hans i harm. gleðe hans i grát. leicr hans i mislican. ast hans i angr. scemd hans i sorg. atgerð hans til enskis. afl hans i vmát. sialfr hann i sottar kvol oc kvein. Hann var i þuisa

¹) r. f. uru

angre vel sva tolf manaðe. oc leto þa allir sem hann vøre farenn. oc sialfr sagðezc hann dauðvenn. Nu sem þeir tolf manaðer varo liðnir síðan hann varð sívcr. þa bar sva at. at skialldsveinar hans oc pionastomenn gengv frá honvm i' einvm tíma meðan hann svaf. Sem hann hafðe lengi sovit. þa vacnaðe hann oc vppsettizc. oc þótti honum þat kynlect oc mislicaðe honum þat mioc. at hann (er) sívcr oc staddr einnsaman. Sem hann var i þessarre ihugan. þa kom vnnasta hans at ræða við hann. oc kennde hann hana þegar oc hugði lengi at henni. Af þeirre hvggan ér þa fecc hann hallaðizc hann a olnboga sinn i reckivnni. þa kallaðe hon a hann oc mællte. Desiret kvað (hon). mioc ertv nv farenn. fælltr oc spilltr. hui villtv deyða þic sialfr. þat er engv nyt. costa viðr at rettazc. Nū hevi ec lengi hatað þec. oc þo hevir þu sialfr valldet. þu gecc til skrista oc sagðir vpp syndir ockrar. Nu fær þu alldri síðan singrgvllit sem þu fyr hafðer. þótti þer sva þungt lass i ast minni. Ei var viðskifti ockat hofvðsynd. þui at alldre var ec manni pusat. oc alldre gaf ec manni trv mina hiuskaps handzolum. þu at oc enga spusu. oc alldre festir þu þer kono. Nu með þui kvað hon. at þu leitaðer þer skriftagangs at þarfleyso. þa ertv varla froðr maðr. þui at ecki tioar skriftagangr þeim er eigi vilia af lata syndvm sinum. Sva ihugar þu. at ec vilia gera þer galldra með udað. en ei em ec þesskonar ilsku vetr. þa er þu gengr til kirkiv at biðia fyrir þer. þa skalltu mic sia stannda i hia þer. oc taca vigt brauð með þér. En þu heuir mikit misgort við mic. en ec hevi of mioc elskat þic. Nu skal ec sva oft vitia þin. at hveriv sinni skalltv sia mic oc leica þer við mic. Hætt nu oc aflat hornvm þinum. alldri fær þu mein af mér sa er leitar skriftagangs oc uppsegir syndir ocrar. þa svaraðe riddarenn henni. Hin friða frv min kvað hann. guð þacki þer. af þessarre vitian þinni em ec huggaðr oc heill. alldri fyrr fec ec sva mikinn fagnað. þui nest hvarf hon oc for brott. Af þessum fagnaðe hvarf sótt hans oc mincaðu harmar hans oc hugsottir. Síðan sem honum bættizc oc hann var fær til kirkiv at ganga. þa sa hann unnastu sina standa i hia ser oc taca uigt brauð með ser. oc stannda fyrir crossenom oc signa sic. oc ræddi hon þa sva oft við hann sem honum licaðe oc batnaðe honum þa skiott oc bættizc. at hann kendi ecki sottar. Hann hellt þa slict kostnaðe vpp sem fyr gerðe hann. aðr en unnasta hans reiddizc honvm.

8. Konungrenn unni honum með fullkominni astsemð oc ubrigðelegre vinattu. oc dvaldizc hann þa með konunge netr oc daga. oc bar þa sva at hann fór með honum a væiðar i morkena at skemtan sinni. oc varo þa færðir þeim bogar oc orvar at skiota dyr i morkinni.

Konungrenn oc Desire namo baðer staðar vnnðir einum miclvín viði. oc skutu þeir baðer i senn at einum hirti. oc gato þeir hvarki sært hann ne drepit. oc komo niðr skeyti þeirra skamt ifrá þeim i grasvollinn. sva at baðir þeir sa. oc þottozc þeir baðer suivirðir oc spottaðer. at hiortrinn komzc usarr vnnðan þeim. oc castaðo þeir þa bogum sinum. oc toco af benzlvn. oc toco orvar sinar þar sem þær varo niðr fallnar. þa mællte Desire. At visu ero þetta kvað hann sionhverfingar at við finnvu ei orvar ocrar er nv beint her niðr fello i augliti beggia occarra. at visu samir ocr undra þat er við siom oc uitum sva kynlect vera. Nu sem þeir ræddo þetta. þa sa þeir einn friðan svein vel vaxinn. fagran i asyn. clæddan kyrtli rauðvm af hinu bezta skallati. hann var hinn friðazti maðr oc mikill vexti. har hans gull með fogrvu loccum. annlit hit friðazta með rioðvm lit. oc bar hann baðar orvarnar i hendi sér. Oc hann hinn curteisazti i skipan orða sinna heilsaðe fyrst konunginum. oc fec honum or şina. en þui nest fec hann Desire sina or oc mællti fogrum orðvm oc bliðum til hans. Herra kvað hann. þu ert faðer minn. Moðir min sendi mic til þin at kannazc við frændr mina oc her dveliazc með þér. þa er þu ræddir (i) fyrstonni við moðyr mina a skoginum þa gaztv mic. oc gaf hon þer þa fingrgull eit. siðan tyndir þu þui oc var þer mikill harmr af þui oc ryggleicr. nu heui ec her þat fingrgvll með mér. oc skalltu lata á fingr þér. En Desire kende þegar fingrgullit oc toc sveininn i faðm ser oc kysti hofuð hans oc hals. munn hans oc kinnr betr en hundrat sinnum. Konungrenn oc allt hit villdazta hirðlið kysto sveininn oc toc við honum vel oc tigvlega. Oc sagðe þa Desire konunginom hvar hann var getinn. oc for hann þa með konunge. oc var vel latinn af hverium manni. Faðer hans unni honvm oc hafðe hann sér hinn kærazta. oc matte hann hvarki sova netr ne daga.

9. Sem hann hafðe verit með feðr sinum tva manaðr oc cannaz við foðvr sinn oc frændr. þa einn dag reis hann arla upp oc klæddizc. oc gec hann þa fixir foður sinn. sem hann kom frá kirkiu. oc villdi þa stiga a hest sinn. oc mællti þa sveinnin til foðvr sins. Herra kvað hann. skilit orð min. ec vil taca leyui af yðr oc fara til moðvr ininnar. þui at ec ma eigi her lengr vera. Nei sagðe faðer hans. firir gvðs sakar hui villtv fyrirkoma mér oc drepa mic. at sonnv villda ec helldr deyia en sia þic skiliazc við mik. Herra kvað sveinnenn. ec ma engvm kosti her lengr dveliazc. oc þegar leypte hann hestenom. En faðer hans fylgde honum oc þottezc of seinn vera at hann gat ei fylgt syni sinvm. þui at hann ottazc at hann tyni honum. Nv reið hann sem skiotazt. sva at iafnan lét hann hestenn spora kenna. Oft nefnde

faðer hans hann oc bað hann biða sin at ræða við hann. en sveinnen gaf ei gaum orðom hans. stefndi réttleiðes oc kom þui nest i morkena. Nu sem Desire hafðe fylgt honum allan dag. þa toc at kvellða oc natta. oc skvnnaðe hann þa ferð sinni sveinnen. en Desire sem hann matti skiotazt eftir honum til þess er hestrinn liop i einn mikinn við oc nauð hofði sino mioc fast. sva at hann fell opinn afr. oc steig hann þa af honum oc leiddi. hann estir sér. oc hafðe þann dag mikit erveðe oc vesolld. Nu misti hann sveinsens oc vissi hann ei hvert hann stefndi. En er hann hafðe riðit at skógenom¹. þa leit hann a hægre hond sér vnnidir eic einni mikinn elld. oc hugði at þar være nockor rikr maðr i landtiallde sa er um morgnenen villdi at veiðvm fara. eða hafðe þann dag at veiðum faret. oc firir þui at hann var þar nattaðr. þa skunndaðe hann til ellzens. oc fann þar dverginn einn saman vel klæddan goðom pellum. oc sat oc stappaðe pipar. oc hafðe steic við elld af einvm villigellti miclum oc feitum. I þui kom Desire at dvergenom oc heilsaðe dvergenom fogrom orðvm oc bliðom. En hann svaraðe hoqum engv oc let stannda piparenn. oc liop at taca hestinn oc lét af honum soðul. oc let firir hestinn nyslegit gras. Oc gec hann þa afr til riddarans. oc bio þegar af grasi oc einstapa eina reckiv. oc yuir breiddi einn cagur með miclvm hagleic gorvan. oc lét riddarann þar a sitia. En hann mælr ecki til hans oc gec hann oc bio pipar sinn. Sem hann hafðe vel vellt oc buit matenn. þa tóç hann tvær munnlaugar af gvlli gorvar oc eit bvit handklæðe oc gaf vatn riddaranom. En þegar sem hann leit munnlaugarnar. þa kennde hann. oc varo hinar somv sem hann sa meyna bera þa er hann cannaðezc við vnnasto sina. Dvergrenn lagðe þa mikinn borduc firir hann. siðan sallt disk oc knifa. oc fyllti þa mikit borðker af brenndu gvlli af hinve bezta vini. oc lét piparenn i einn silfrdisk oc steicarnar i annan meira disk. þa toc riddarenn knif oc skar af annarre steikenne goðan bita oc stac i piparenn oc bavð. dvergenom. oc hann tóç við oc át. siðan át hann sialfr þui at hann var hunggraðr. Siðan toc hann silfrkeret oc gaf dvergenom fyrst at drecca. oc toczc honum þa vel til at (hann) gaf dvergenom sva vel. hann toc² engan sva goðan bita at hann gaf honum ei annan iaftgoðan. Sem dvergrenn fann hann sva milldan. sva friðan. sva siðgoða³ meðferð. þa gat hann ei lengr leynt sec oc varð hann at syna oc b'rtá sec riddaranum er hann hafðe lengi leynzc.

10. Herra riddare kvað hann. at sonnv ertu ei acrcalla ne cotunga kyns. vel se þu oc uirðulega her kominn. þo at ec se barðr sacar þin. vil ec ei lengr hallda þogn firir þér né leynazc firir þér.

¹) r. f. skgenom ²) r. f. gaf ³) r. f. siðan goða

Ec vil segja þer þat sem tit er með mér. oc tigna þic oc þiona þer. Ec var i dag senndr imoti þer sacar þess at ver vissum at þu myndir her koma. þa svaraðe riddarenn honum. Vinr kvað hann gvð þacki þér. vel se þeim er þic hengat sennde oc sva mioc villdi virða mic. Herra kvað dvergrenn. ei vil ec leyna þic lengr. unnasta þin sende mic hengat. þa mællti Desire. Unnasta min herra kvað hann. þa em ec at visu sæll. þat veit trv min kvað dvergrenn. at ec segi satt. þui at (ec) skal til leggja allan mät. ec skal gera þic at ræða oc mæla við hana þat sem þer licar ef þu uill mer fylgia. Ec skal leiða þic sva (at) svefnburi hennar at þu skallt mega huilu hennar síá. Vin kvað hann riddarinn. giarna vil ec fylgia þer. Sem þeir varo upp staðner fra mät. þa fylgdi Desire dvergenom. oc gengo þeir þa baðer til þess er þeir komð þar sem bær einn var. oc leiddi hann hann þa at holl einni sva mykilli oc friðre at alldre hafðe hann set aðra iamfriða þeirri. oc gengo þeir fram oc komo þui nest sem eit mikit svefnhus var rikulega buit oc funnv þeir engar dyrr nema glyg einn oc mioc hát. Glyggrenn var mikill oc stoð openn oc sa þeir mikit lios i svefnhuseno. þui at þar brunnv digr stafkerti. oc i svefnhuseno varo tvgr¹ reckivr vel bunar oc tigulega. oc lago þar i þeim reckium tvær hinar friðaztu konor. hyg ec þær svafo. þa callaðe dvergrenn a Desire synande honum reckiurnar. Herra kvað hann. þat er unnasta þin er þar søfr. en systir hennar annan veg. þar mantu finna þionastu mey hennar. ec veit at þu kant hana. þessi mær var² riculega clæd. Desire bioz inn at komaz oc liop baðom fotom i glyggenn. oc fyrir þui at hann gat ei halldit sér. þa fell hann or glyggenom oc kom niðr firir reckiuna. En i þui er hann fell þa þaut mioc oc glumdi miclvn dyn. I þui vacnaðe systir vnnasto hans oc cæpte hare roddv. hialper. hialper. þegar hirðen oll i hollinni klædezc sem skiotazt oc liop til vapna. En mæren i svefnhuseno liop oc lauc þegar vpp svefnhuseno oc toc i hond riddaranom oc leiddi hann ut oc mællte þa. Herra kvað hon. nu gef ec ambvn þa er ec het i skog-enom. ef þu værer tekinn i þessu svefnhusi. þat trufesti ec þer. at þegar værer þu drepenn. oc myndi þa frou min reiðazc mer oc alldri. siðan min vin vera. En þu gæt³ sacar kurteisi þinnar. at ec tyna ei ombon þionasto minnar. Ef nockuro sinni kynni sva at berazc at þu kæmir i þann stað er þu megir min minnaz. fyrir guðs sakir kvað hon gleym mer þa eigi. Unnasta min kvað hann ottaz ei þat at ec biði ei firir þer. ef ec verð þar staddr sem ec megi hiolp veita þer. Oc fylgde hon honum til þess er hann kom til dvergsens. oc mællti

¹) r. f. tvgr ²) r. f. hellt ³) r. f. gect

hon þa reiðom orðum. Þu hinn illgjarne oc hinn dalegi dvergr. hui villdir þu suikia þenna hinn dyrlega mann. oc laust hon dverginnt með lofa sinum firir briost honum oc mællte. Fly undan með honum sem skiotast mattv. Oc foro þeir þa eftir með miclum skunnda til ellzens sem þeir mataðozc. oc kennde Desire at hann var skeinndr mioc oc hallaðezc a siðu sina. oc fann at dvergrenn spottaðe hann. oc nalega komit honum i vandræðe. Iafnskiót sem hann leit dag oc dags lios. þa setti hann soðul a hest sinn oc gyrðe hann fast oc steig a bac honum. oc stefnde afr i fylki sitt at hann var mioc siðusar. oc var honum þat mioc lengi með miclum verc oc meinlætum.

11. Mioc længre stundo siðan liðinni. þa veitti konungr hirðliði sinu i Calatir i castala sinvm. oc var þat at pikisdogum. Konungr bauð til þessarrar veizlu ollum sinum villdaztom grannom. iorlum oc lenndum monnvm. oc komo þangat flestir allir sem þeim samde til herra sins. Oc at þessarre veizlu var Desire. þui at konungr vnni honum yuir alla þa er honum varo kærer. Nu eptir¹ hofuðtiðir þa gengo or kirkiu allir menn. oc konungr skyllði matazc. oc konungr sat i hæstu sæti. þa kom inn riðande inn i hollena ein² hin friðazta iungfrou a huitvm hesti hinum hægazta. með henni var oc ein iungfrov a huitum mul. þær varo riculega klæddar. bunaðr þeirra var betri en hundrat marca brennz féar. þær baro fram þa tva sparhauca. Konungr oc hirð hans hugðo vandlega at þeim. þær varo sva eincanlega friðar. at engi hafðe fyrr set þessom iamfriðar at vexti oc at allre licams fegrð. Þessum meyum fylgde hin þriðia mæz eigi i ollvm heiminvn fannz hennar maki at fegrð oc friðleic. oc namo staðar fyrir konungenom. Su er ellzt var heilsaðe konungenom. Herra konungr kvað hon. skil orð min. Ec em her komin a funnd yðarn oc scere ec yðr þesse tvau hin friðo born. Gevið sveini þessum riddara vapn. oc gerit slic rað firir meynni sem þer vilit. oc tign yðarre³ samir. sua at tign yðor scæmdizc af. At sonnu kvað hon em ec moðer þessarra barna. en herra Desire faðer þeirra. Vel samir yðr firir at sia friðum bornum sva goz riddara oc slicrar frov sem ec em. sacar tignar yðarrar oc scæmdar. þui at ec em hingat komin or minv lannde. þa svaraðe konungrenn. hin friða frov kvað hann. giarna iatta ec þer þat er þu beiðizc. Ec skal gera oc frouva eftir mætti minvm. Stig af oc kom at sitia oc matazc með oss oc skemtið yðr. þat gære ec vist ei kvað hon. fyrr en þer haut þat gort er (ec) biðr yðr. Latið mic nu fyrst pusaz unnasta minvm. oc skal hann siðan fylgia mér. þui at ec vil bua með honum at gvðs logum. oc sva skal hann bua með

¹) r. f. þær ²) r. f. einn ³) r. f. yðarra

mér allan sinn aldr. sva at ec þurvi ei skriftagangs ne annarra licna.

12. Þa let konungrenn fram bera oll riddara klæðe oc vill gera sveininn riddara. konungr sialfr gyrðe hann sverðe en Orref konungr oc Loenes konungr bunnðv spora a fætr honum. Sem hann var rikulega oc tigvlega búinn oc riddare gorr. þa mællti konungr ollum a heyrandum. þessa mey skal ec lata varðveita mér til hannda oc gera hana drotning. þui at hvergi man finnaz onnur iamfrið. En herra Desire sat skamt ifra konunge. lysti oc til langaðe at pusaz vnnasto sinni. oc bua i frelsi með henni siðan. Oc gipti hana konungr oc let hann hana pusazc at cristnum logum i heilagre kirkiv. Sem þau varo pusat. þa toc su hin friða fröv leyui af konungi at fara heim i fostrland sitt oc villdi ecki lengr þar dveliazc. oc mællti þa til Desire. Stig a hest þinn. þu skalt mér fylgia. þui at nv er sun ockar riddare oc skal hann her estir dveliazc i þesso lannde. oc dóttir ockor er nu rikulega gift. hofu vit lokit goðre syslo. Vittv kvað hon at sonnu at þau skolu til occar koma at vitia. oc siá ocr sem fyrst. þa steig Desire a hest sinn oc fylgðe vnnasto sinni. er var leiðtogi hans i fostrlandd sitt. oc dvaldizc með henne siðan. oc fysti hann ecki astr at fara. En Bretar gerðo þessa sogu til aminningar¹. at ei skylde þessi atburðr gleymazc ne tynazc. oc af þessom atburð fagran strengleic². þann er þeir calla Desire strengleic oc lioð.

VII.

Tidorels lioð³.

1. Nv er at segia fra þeirre strengleics sogu er Bretar calla Tidorel. með hverium hætte er þat gerðizc. Hann var hinn ricazte konungr i Bretlannde. oc arfe margra konunga sinna ættingia. þessi konungr kvangaðezc i bernsku sinni oc fecc dottor hertoga eins. sva sem hann hað oc beiddiz sacar curteisi hennar oc villdi hana pusa sér. Bretlanz konungr hann tignaðe oc sæmde hana valde oc uirðing i leynd oc i liose drottning sina. en hon vnni honum einkennilega oc trygglega sem eignvm herra sinvm oc spusa. þau biuggv sva tiv vetr saman at þau átto ecki barn. með slicum hætti biuggv þau saman alla .xx. vetr. þui nest bar sva at at konungrenn dvaldezc i Nancsaborg sacar veiðimarcar þeirrar er þar var skamt ifra borgenne. þui at konungi licaðe skemtan oc dyra veiði með miohunndum. oc at fvglv með gravalum oc gashaukum.

¹) r. f. aminngar. ²) r. f. strengleic. ³) Heitir þessi strengleicr. *Ovsk. i Cd.*

2. Einn dag sem hann var riðinn með hirðliði¹ sínv a veiðar. þa gec drottning með meyvum sínum at skemta sér i einn fagran grasgarð eftir mat at² nóndags tíma liðnum. oc sende hon eftir meyvum oc rikvm konvm oc lec ser með þeim. oc gerðo þær ser miela skemtan oc ato þær þa flestar allar af margskonar goðo alldini. er þar var i garðenum. En drottning kennde at henne þyngdizc³ nockoð. oc lagðiz niðr vnnðir einvm nyvoxnvm uiði. þar sem henni hugnaðe bazt. oc hallaðez at mey einni er settizc unndir hofuð henni. Nu sem drottning kende ser þungleic þa kennde mæren miclu meira. oc sofnaðe þa drottning oc hallaðe hofðe sínv. Sem hon hafðe sofnað oc upp stoð. þa villde hon eftir ganga þeim er i brott varo gengnar. oc hon fann enga þeirra. þa sa hon einn riddara riða at sér tomlega með hægrefe. þesse var hinn fridaste maðr þar allra þeirra er þa varo livannde. hann var klæddr rikulega hinvm bezta bunaðe. i meira monnum⁴ virðulegr oc vel vaxinn. Sem hon sa hann at ser riða þa ottaðez hon at hon var einsaman stodd. oc nam hon þa staðar. oc stoð kyr. oc ihugaðe at þessi mynde vera ricr maðr sa er finna villdi konung. oc i þui kom hann at henne oc heilsaðe henne vel oc kurteislega. En hon þaccaðe. honum kveðiv sína. Ða tóç hann i vinstri hond hennar oc mællte fru kvað hann⁵

VIII.

Chetovel.

herklæddozc sem skiotazt oc ut riðu orborgenne. En riddarar þeirra biygguzc eftir þeim. þeir monu lióta nu harðan leic. þui at þeir er uttan varo borgarennar kenndu merki þeirra oc vapnabunað. oc riðu þa imoti þeim fíorom fíorir riddarar. tveir Flæmíngiar oc aðrir tveir Hommærkir. leto þegar síga merki sín oc stefndu at þeim. En hinir fyrir ufusir at flyia sa þa at sér riðande. leto síga spíot sín oc caus hverr sér felaga. allir fusir at finnazc. oc mættuzc þeir þa með horðum hoggvm. at þeir fíorer er imote varo fello aller i senn oc fecc engi vprisu.

2. Sv hin rica oc hin fríða frou var þa gengin i tvrn einn. oc matte vel kenna þa sína menn oc þeirra atævi. oc sa hon at hennar fíorer vnnastar sígrazc a hinum oðrum felagum er imoti þeim riðv. oc reyndozc þeir þa raustir oc frægaztir allra. En er at kom kvellde

¹) r. f. hirliði ²) r. f. a ³) r. f. þyngdinzc ⁴) maaskee feiskrevet for mun ⁵) her mangler 2 Blade i Cd.

Þá buðuz þeir of mioc fram. riðv einir fra liði sinu. sva fiarre at hirðlið þeirra vissi eigi hvar þeir komo. Fyrir þui keyftu þeir dyrt ofdirfð¹ sina. þui at þeir varo drepner þrir. en hinn fiordæ var særðr til ulivis i gegnum læret oc sva hann miðian oc igegnvm sva at ytti at baki bonum. En þeir er særðo þa castaðo skioldvm þeirra þar a vollenn i hia þeim. Allir harmaðo fall oc dauða þeirra. þui at þeir er særðo þa vissu ei hvat monnum þeir varo. oc villdo eigi hava drepit þa at ser vitandom. Þar varo stadder betr en tvau hundrat manna. Allir þegar sacar harms oc hormvngar er þeir fengo af falle slicra hofðingia er sva varo frægir oc vaskir oc vinsælir. at hvær maðr² unni þeim oc tignaðe þa með allzkonar þionasto. tocu þegar hialma af hofðum sér oc slitu har sitt. Siðan leto þeir berá lic þeirra til bæiarens.

3. Sv hin rika fru sem hon hafðe þenna atburð fregit. þa felh hon þegar sem dauð vøre til iardar. Sem hon upp stod. þa kærðe hon hvern³ þeirra með sinv nafne. Vesol kvað hon. hvat skal ec nu gera. alldre fæ ec huggan meðan ec livi. Ec unna þessom fiorum riddarom. oc girnumzc ec eian sem hvern þeirra fugvrra mer eigin spusa. þeir hofðu aller gnogan goðleic. oc hinir villdazto menn varo mér yuir hvetvitna unnande. Nu veit ec ei hvern mér samir mest at kæra. þui ma ec nu ei lengr fela ne leyna lunderni mitt. þar sem (ec) se dauða þria unnasta mina. en þec hinn fiordæ með dauðlegom sarom lifa. En þeim er i dag varo grafnir gerðe gvð micla oc millda miskunn. þa su hin rica frov sendi estir þeim er hon vissi hina hygnazto læcna. oc fecc riddarann i þeirra gæzlo. oc la hann þa i svefnhusi hennar allt til þess er læcnir hafðe grœtt hann. Einn dag sem hann var grœddr. þa rœdde frovuan mart við riddarann oc ihugaðe mart. En riddarenn hugðe þa at henne oc sa at hon var i mikilli ihugan. oc mælte hann þa til hennar. Frv min kvað hann. hvat ihvgar þu með sva michu athygli. Seg mer. Unnaste kvað hon. ec ihuga gratanade ast þina oc fall felaga þinna. oc vil ec lata gera strengleic um yðr fiora felaga er ec hafða elskat. oc skal ec kalla hann fiorfalldan harm. Riddarean þegar sem hann hafðe skilt svarade skiot. Lat gera frov kvað hann nyian strengleic. oc calla hann harmsfvllr. þui at sv er ec ann yuir allt þat er i er heiminv. se ec oftsamlega ganga i hia mér. oc rœðer við mec snimma oc silla. oc ma ec enga huggan af henni fa. firir þui skal strengleierenn vesæll heita oc harmsfvllr. Ðat veit trv min kvað hon. þat licar mer vel at strengleier þessi se sva kallaðr. Ðessi saga var efni oc upphaf. oc af

¹) r. f. ofdirf ²) r. f. mað ³) r. f. hveren

þessu var strengleicrenn gorr oc callaðr chetovel¹ i volsku. veslengr i norræno. Af þessvm las ec ecki fleira. en allzecki vil ec við auca ne nyia lygi yðr telia.

IX.

Douns liod².

1. Þenna strengleic er Doun heitir kunnv flestir allir er strengleiki hava nvmit. en ec vil segia yðr af hverium atburð er þessi strengleicr er callaðr Doun. Sva sem ec hevi sannfregit at retto minni þa bio i fyrnskoni ein mær norðr a Skottlande þar sem heitir Edenburg. hin friðazta oc hin kurteisazta. Foðvrleifð hennar var allt lanndet þat er hon i sat. Engi var annar þess lanndz hofðingi. Þesse mær er ec gat firir yðr metnaðezc af mikillæte rikis sins. hafnaðe allvm er i biveggv riki hennar. sva at engi var sva ricr ne raustr at hon villdi hafa ne elska oc ei villde hon þat heyra. Hon kvazc engan mann vilia hafa nema þannt er sva mikit gere sacar astar hennar. at hann riði á einvm degi or Suðantun er stendr a svnanverðo Englannde oc norðr til Edineborgar. þar sem hon sat á Skottlannde. þann kvazc hon vilia hafa. oc sa segir hon at skal fa hennar. Nu sem þetta var vpp komit. oc þeir er i þui riki biveggv þetta frago. þa er þat sannazt at margir viðrleitaðo oc skylldo fullkoma dagleið sina. Noccorer varo þeir er fullgerðo dagleiðena. en er komo til borgar-ennar þa gec mæren imoti þeim oc lignaðe þa með rikvm fagnaðe. oc let gera þeim hægja reckiu at drepa þa oc svkia unndir dyrum kultum oc rikum klæðom. En hinir er valcaðer varo oc móðer logðuz niðr sofnaðo oc lago dauðer. Þessi tíðennde varo víða fregin um þessa hina mikillato mey. sva at þetta var fregit vm allt Brettlannd er liggir i Frantz konungs riki firir svnan Englandz sio. Einn ricr oc raustr riddare er i Brettlannde bio fra þessi tíðennde. en hann atti einn goðan hest. oc hét hann Doun. En firir þui at hann treystiz vel vapnhesti sinvm. þa vill hann at uisv freista³. ef hann megi þessa dagleið upp inna.

2. Ðvi nest for hann skyndelega yuir Ænglandz sio oc lendi i Suðhantun. þaðan sennde hann sendimann sinn til meyarennar. oc sagðe hvar hann hafðe lent. oc sagðe at hon skylldo senda til hans fulltrva sina. þegar sem hon sa sendimenn hans oc heyrðe orðsennding hans. þa sendi hon giarna sina meann til hans. Nv var þat laug-

¹) r. f. thetovel ²) Doun heitir þessi strengleicr *Ovsk. i Cd.* ³) at visv tilf. Cd.

ardag einn mioc arla er Doun hof dagleið sina. oc reið hann þa sva skiott allan dag. at hann lavc dagleið sinni firir kvellð. oc er hann var kominn til Edeneborgar. þa var honum þar rikulega fagnað með mikilli tign oc sæmd.

3. Síðan sem hann hafðe rætt við meyna þat sem honum samde. þa leiddi hon hann i vel buit hus at huilazc þegar honum licaðe. En riddarenn bauð monnvm hennar at fa ser þurran elleveið oc þera þangat i svefnhusit. oc gerðo þeir sem hann mællte. Síðan byrgðe hann hurðena oc lagðizc i hia elldenum oc bacaðe sec. sva at a þeirre nótt svaf hann allzecki. oc ei lagðezc hann i huilu þa er honum var bvin. þeir er mioc moðer verða girnaz at liggia hægt. en. um morgonenn heuir þat snuiz til ubætilegs skaða. þui at þess harðare er moðr maðr ligr. þess skiotare endrskapaz honum afl hans oc styrer. Um morgonenn at primamalom þa stoð hann vpp oc klæddizc. oc þui nest gecc hann at ræða við meyna oc krefia formala síns. Ða svaraðe mæren. Unnaste kvað hon. þat ma ei enn sva vera. þui at þu verðr fara sva langt sem ælstr min flygr. síðan skalltu fa min ón amælis. sva at þat skal ei dvelia. þa beiddizc hann frest allt til þess er Balarð hestr hans være huilldr. oc sialfr umœddr. oc gaf hon honum frest til fiorða dags. Ða hof Doun ferð sina. Balharð liop en elstren flaug. oc er vnnr at hon sprengir hann ei. Um kvellðit komo þau bæðe i einn rican castala. Doun huilldizc þar sva lengi sem honum licaðe. oc þa er hann for i brott aftr til Ædineborgar at krefia þess er honum var skilt. mæren matti ei þa lengr syniazc honum. oc stefndi þa til sin ollvm hoðingivm oc hinum hygnaztom monnvm. er i varo riki hennar. oc eftir raðom þeirra þa giftizc hon Doun oc gerðe hann (herra) allz rikis síns með rikum sæmdum oc miclvm fagnaðe.

4. Doun helldr rica vezizv þrea daga eftir brúðlaup sitt. oc veitti miclvm fiollda af margskonar goðom drycc. En hinn fiorða dag mioc arla stoð hann upp oc klæddizc oc var honum þa fram leiddr hestr hans. oc gaf hann goðan dag spusv sinni. þui at hann vill nu heim fara i fostrlannd sitt. þa gret spusa hans oc illa lét oc bar mikinn harm at bonde¹ hennar vill við hana skiliaz. Frou kvað Doun. ec fer nu ifra þer oc veit ec ei hvart vit finnmz oftar eða ei. Ðu hevur fengit getning af mér. Ef sva er sem ec hygg. þa mantu sun fœða. þetta fingrgull mitt skalltu hirða honum. oc fa honum þa er hann er vaxinn maðr. Hon viðr toc fingrgulleno. En hann for sva buit i brott oc dvaldez þar ecki lengr. Nu var þat sannazt at frvvan var ulétt. En i þeim tima er sunr hennar fœddez. þa fagnaðo aller vinir hennar.

¹) r. f. bonde

Sva lengi hafðe hon hann i sinv fostri at hann matte vel riða oc fara at fuglaveiði oc dyra. Ða fecc moðer hans honum finnrgvll foðvr hans oc bauð honum at gæta vannlega. Siðan bio hon ferð svnar sins rikulega oc sennde til Fracca konungs vel lærðan ollum goðvm siðum oc hirðlegre heyveski. Hann dvaldezc sva lengi með Fracca konunge. at hann gerðe hann riddara. oc for hann þa hveruitna at atreiðvm oc reyndize hann sva oflugr at engi stoze honum i vapnum. sva at af reysti sinni gerðize hann lofsæll oc frægr firir alla felaga sina oc logunauta. oc gecc i felagskap hans mikill fioldi riddara. Siðan for hann með felagum sinum vt i Bretland. þangat sem heitir fiall hins helga Michaels til atreiðar. þui at hann vill kannazc við Breta. Nu sem var samnaðr mikill fiolde hvarstveggia liðs. þar var faðer hans i þeim flockinom imoti honum. oc lengi hafðe langat til at eiga vapnaraun við þann hinn unga riddara. Sem hann kom i fylkingena oc imoti honum. þa let hann siga spiotið oc stefnde at honum. oc mættuzc þeir þa með horðvm hoggvm. En svrenn fellde foður sinn. En hvargi vissi til annars. þui at Doun kennde hann ei. oc særðe sveinnen hann miclu sare i armlegginn. Sem hætti atreiðenni. þa sendi Doun estir sveinenvm at koma oc ræða við hann. oc hann þegar skiot þangat riðannde. Doun mællte þegar til hans. Vinr kvað hann. hvat manni ertv er felldir mic af hesti minvm. Herra kvað hann. ec veit eigi með hverivm hætti þat var. þeir manv vita er nestir varo. Vinr kvað Doun. rið hengat til min oc lat mic siá hendr þinar. En sveinnun var kurteiss oc dro þegar glofa sina af oc synde honum bæðe hendr sinar oc armleggi. Sem Doun hafðe set hendr sveinsens. þa kenndi hann fingrgull sitt á fingre hans. Sveinn minn kvað hann. i dag er við hittomzc i atreiðenni. þa vissa ec at þu vart ættingi minn. þu ert hinn oflugazti oc hinn harðazti i vapnum. kom oc kyss mic. þu ert svnr minn. ec em at visu faðer þinn. Mikil metnaðar kona er moðer þin. með miclo ærviðe gat ec sott hana. þa er ec hafðe spusat hana. þa for ec þui nest i fra henni. alldre siðan vitiada ec hennar. þat fingrgull er þu berr a hendi fec ec henni. oc veit ec at hon hevur (þer) fengit. þa er hon sendi þec i Fraccland. Herra kvað hann. satt segi þér. þa kystuz þeir með halsfaðman¹. Siðan foro þeir með hestum sinum yvir Ænglandz sio. oc færðe þa sveinninn faður sinn til moðvr sinnar. er lengi hafðe til langat heimkvamo hans. Hon tóe við honum i miclum fagnaðe sem eignvm spusa sinvm oc herra. Siðan lifðo þau i miclum friðe oc fagnaðe marga vetr

¹) r. f. halsfaðmnan

samþykkilega oc sœmilega. Nu um riddarann oc vm hest hans er honum var hinn kœrazte gerðo Bretar strengleic er heitir Doun.

X.

Tveggia elstanda liod¹.

1. Forðom i Normandi gerðizc einn atburðr er siðan var viðá freginn um tvau ungmenni er mioc elskaðozc. sva at vm siðir luku þau bæðe livi sinv af astar akefð. Af þessvm tveim ungmennom gerðo Bretar strengleic. er þeir calla tveggia elskannda. At sonnv var þetta i Neystric. er nv heitir Normandi. þar sem eit mikit fiáll er vndarlega hát. þar huila þessi tvau ungmenni a ofanverðo fiálleno. En aðrvm megin fiállzens mioc nér fiálleno let einn konungr gera micla borg með miclu athygli. er þa var herra þeirra þioða er Pistrar heita. oc konungr let calla borgena Pistres. oc sva heuir hon iafnan verit siðan callað². En bygð oc þus oll er kunnig at allt þat fylki heitir Pistra dalar. Sa konungr er þa bio þar atti eina dottur friða oc kurteisa mey. en ecki atti hann fleira barna. Hann tignaðe hana oc unni yuir alla lifannde. Rikir haðo hennar oc giarna villdo fa hennar. en faðer hennar villdi engvm kosti gifta hana. þui at hann matte alldre af henni sia. þui at hon var i hia honum bæðe netr oc daga. at hugga hann oc gleðia hann siðan hann hafðe mist drottningar sinnar. En margir leto illa yuir þui er hann gerðe hana ser sva kœra. sva at allir menn hans asacaðo oc avitaðo hann. Sem hann heyrðe at menn um orðaðo oc at taldo. þa firirkunni hann oc mislicaðe honum mioc. oc af þui var hann hugsivcr oc harmsfullr. oc tóç þa at ihuga með hverivm hætti hann mætti þui af koma. at engi biði dottvr hans. þa viti hann at sannv at sva hevur konungr mællt. Ef hann getr borit dottvr hans vpp i fiállt i faðme sinum. sva at hvilldize ei i millvm. þa skal hana fa hennar.

2. Nv sem þessi tiðennde varo fregin um allt landet. þa leitaðo margir við at bera hana er allzecki gato at syst. þeir varo nockorir er gato borit hana i mitt fiállit. en engi framarr. þui hættio þær sva-buit. Mioc lengi stoð sva buit vm konungs dottor. at engi villdi biðia hennar. þui at engi gat fullgort þat er viðr la. I þui konungsriki var einn ungr maðr svnr eins dyrlegs mannz. friðr oc vel mannaðr yuir alla aðra. hann ilutaðeze vm konungs dottor. Hann var oft lengi i konungs hirð oc unni mioc konungs dottur. oc optsamlega³ rædde við hana. at hon skyllði ialta honum astarþocca³ sinn. þui at hana var

¹) Tveggia elscandi *Ónsk. i Cd.* ²) *r. f. iafnan* ³) *r. f. opsamlega*

vaskr maðr oc hinn curteisazti. oc konungr lofaðe hann mioc oc var honum hinn kærasti. þau rædduz oft uið oc vnni hvart þeirra oðrv¹ tryglega. oc leyndu sem bazt. sva listvlega at eingi gat funnit ast þeirra. En þat angraðe þau mioc at þau matto ei finnaz ne saman koma. Sveinnen ihugaðe at honum var betra at biða með biðlunnd en skunnda með heimskre rapan. oc af fallannda von missa tilsió sinnar oc vettannde vanar. Hann var mioc astbvnndinn af henni oc hon af honum. þui nest bar sva at. at sveinnen kom til vnnasto sinnar er sva uar friðr oc vel mannaðr. oc kærir firir henni astarangr sinn. oc mællti at hon skyllði ei lengr valca hann i astarbanndum. oc bað hana fylgia ser i brott oc kvaz ei lengr bera þenna angr. En ef hann bæðe hennar oc hefðe þat uppi verit firir feðr hennar. þa vissi hann at faðer hennar vnni henni sua mikit. at hann minnde 'eigi gista hana honum nema hann gæti borit hana i faðmi sinum upp a fiallit. þa mællti mæren. Vnnasti quað hon. ec veit at visu at ei getr þu borit mic. þui at þu ert ei sva craftugr ne aflugr. En ef (ec) fylgi þer i brot. þa man faðir minn iafnan lifa með harm oc hugsott. reiðr oc angrfullr. En guð veit at ec ann honum sva mikit. oc sva er hann mer mioc kær. at allðri vil ec honum angr gera. þu verðr annat rað at hafa. þui at þetta hugnar mer vist ei. Ec a eina rica frændkono með rikum eignvm ut i Salernaborg. hon hevir þar² lengr verit en fimtigi vetra. oc er hon fullkomin i allzkonar læcnis kunnasto oc lengi vm þa kunnasto velt. hon kann allra grasa oc røta skyn. Ef þu villt til hennar fara oc færa henni bræf mit oc syna henni atburð þinn. þa man hon til leggja rað oc ræot. oc þau buðcagros gefa þer oc fa þer þa drycki. er mikinn kraft oc styrc manu gera þer. Siðan sem þu afr kæmr i þetta fylki þa skalltv biðia min firir feðr minvm. Hann man kalla þec bernscan oc segia þer formalann. en þu iatta honum giarnsamlega. með þui at ei ma með oðrvm hætti vera.

3. Sem sveinnen hafðe heyrt ræðo oc rað hennar. þa huggaðezc hann mioc oc þaccaðe henni. oc toc hann leyui af unnasto sinni oc for i fylki sitt. oc bio ferð sina skyndilega oc for ut i Salernaborg. oc huilize þar oc mællte við frændkono unnasto sinnar oc fec' henni bræuit. er hon sendi henni. Sem hon hafðe yuir séét bræuit. þa mællti hon at sveinninn skyllði dveliaz með henni til þess er hon hafðe reynt alla meðferð hans. oc styrcti hon hann þa með læningum. oc fece honum þesskonar drycc at allðre verðr³ hann sva valcaðr ne moðr. er hann a bergir þeim drycc. þa fær hann þegar fullkominn styrc oc fullgort megin oc allt afl. Sem hann hafðe þetta syst. þa for hann

1) r. f. oðrvm 2) r. f. þer 3) r. f. verð

heim i fostrland¹ sitt. oc hirti dryckinn i kerallde einu litlu oc hafðe með sér. Nu er sveinninn feginn oc glaðr. Er hann var heim kominn. þá dvaldizc hann litla stund i fylki sinu. oc for þegar til konungs at biðia dottur hans. Konungr syniade honum, ei dottvr sinnar. en þo let hann sem sveininvm være þat mikil heimska oc urað. Oc einn dag lét konungrinn stefna eftir vinum sinum sacar dottur sinnar oc sveinsens. er viðr vill leita at bera dottur hans upp a fiallit. oc samnaðizc þar þa mikil folc at sia þann atburð. Sem stefnudagrenn kom. þa var sveinnenn þar fystr allra oc gleymdi eigi drycc sinvm. A eingivnm hia Seine borg² samnaðiz þa sa hinn micli mannfiole. Konungrinn lét þangat koma dottor sina. var hon i engvm klædom nema serc einum. Sveinninn toc hana i faðm sér. oc fecc henni dryckinn. þui at hann vissi at hon minndi ei svikia hann. En þat man ecki tea honum. þui at engi hofsemd var með honum. Hann lióp með henni sem hann matti skiotazt. oc er hann var kominn i mitt fiallit. sacar fagnaðar þess er hann fecc af meynni. þa gleymdi hann drycc sinum. Sem mæren kende at hann mæddizc þa mællti hon. Unnasti kvað hon. drecc drycc þinn. þui at (ec) kenni at þu mæðizc. drecc oc enndrnyia styrc þinn. þa svaraðe (hann). Ec hevi yrit afl unnasta. ecki mæðizc hiarta. oc fyrir þui vil ec engvm kosti huilazc. Sem hann hafðe upsót tva luti feallsins. þa fell hann nalega niðr i uvit. Mæren bað hann morgvm bænum. Unnasti kvað hon. drecc læning þina. En hann villdi eigi heyra orð hennar ne trva orðvm hennar. oc for micla ferð með henni. oc komz hann þa upp a fiallit með henni með mikilli pining. þar fell hann niðr oc stoð alldri síðan vpp. oc rann hiarta hans allt or honum. oc la hann þar þa svabuit sprunginn.

4. Mæren sem hon sa vnnasta sinn. þa hugðe hon at hann lægi i úviti. oc settiz hon a kne i hia honum. oc villdi geva honum dryckinn at drecca. En hann matti allzecki mæla. nema með þessvm hætti do hann sem nu er sagt. Hon kærðe þa dauða hans með have ope. oc kastaðe þegar keralldeno frá sér er drycrenn var i. oc rann drycrenn or oc dreifðizc uiða vm fiallit. sva at allt þat fylki bættiz af þui. fyrir þui at þar fvnnuz morg goð gros síðan. er morgvm monnum bættiz er af drvcku þeim drycc. Nu er þat segiannde yðr fra meynni er sva var hyggin oc heyvesk oc hin friðazta. at hon fell þar niðr oc do af harm hia unnasta sinum. En þeir er biðv þeirra er þeir sa at þau komo ei ofan. gengu þa vp eftir þeim. oc funnv þau bæde dauð. þa fell konungr niðr oc la lengi i vuiti. oc bar sva mikinn harm at varla loddli liuit i honum. oc allt fólkit er þar var samnað bar með

¹) r. f. fostr ²) i Cd. b.

miclvm harmi dauða þeirra. Þrea daga helldu þeir likum þeirra ofan íarðar. þa var buin þeim steinþro oc logð i bæðe saman. oc reðo þat allir at þau skyllðo þar a fialleno vera gravin. oc er sva var gort. þa foro aller i brott. Af þessvm atbvrð barnanna var iafnan fiallit (kallat) tveggia elskannde. En Bretar gerðo siðan af þessvm atbvrð strengleic þann er þeir kalla tveggia elskannda.

XI.

Þuruna lið¹.

1. Þeir er bva i borg þeirre er heitir Svsvезun² vitu þenna strengleic er Gurnv heitir. hvar af hann var gor. oc með hverivm hætti. Gurnv var ættaðr af Brettlände dyrlegr maðr oc ricra manna. Faðer hans var ricr konungr. mioc hyggenn oc kurteiss. Møðer hans var ricra manna. Scota konungr var broðer hennar. Nu sem Gurnv var fullkominn maðr at afe oc skynsemð þa sendo þau hann til Skota konungs moðor broðor sins. Konungr toc vel við honum oc tignaðe hann yuir alla oc gerðe hann sér hinn kærastu. oc þui nest sem hann kunni riddara vopn bera. þa gerðe hann hann at riddara. oc eftir raðom raðgiafa sinna. þa gerðe hann hann iarl yuir þeim monnvum er Vales heita. Gurnv var hinn friðazti maðr. at allum limum vel skapaðr. oc unni einni mey er var systur dottir drotningarennar sva alla tolf manaðe. at hann gerðe henni ei kunnict oc ei bað hann hennar. þui at hann hugðe oc ottaðezc at hon mynde syniazc honum. oc hugleiddi hann með sér at betra er at hafa biðlund en rapa til uvissar vanar með skunnda. oc missa sva þess er til hyggr. Einn dag þui nest bar sva at. at Gurnv for at skemta sér i morc at veiða dýr. oc hafði við sér harpara einn. er meistare var. allra harpara þeirra er i þui lannde varo. Oc firir þui at Gurnv vissi at harparanom varo kunnigar allar meyar þess rikis. þa rannzacaðe hann af honum gor-samlega oc hveriar hellzt varo friðaztar at atferð oc kurteisi oc hveriar af þeim hellzt være ælskannde. Harparenn nefndi allar. en þa lofaðe hann mest yuir allar þa er Gurnv unni. Sein hann hafðe heyrt hann sva mioc lofa þa er honum bazt licaðe. þa lagðe hann hendr um hals honum oc mællti. Vin kvað hann. ec vil gera allt þat er þér vel licar. þui at þu veizt at þu matt mikit tia mer oc mikit at gera at. raða mer heillt oc micla hialp veita mér um þa mey er þu hevir sva mioc frægt oc lofat firir mér. Ec heui lengi elskat hana. en ecki heui ec enn rætt við hana. þa svaraðe harparenn. kynlect þycki mér kvað

¹) Her er Guruns strengleicr *Ovsk. i Cd.* ²) eller Svsvезun

hann. hui þu leitar ei rannzacs um sliet. En ef þer licar. ec vit við hana ræða oc segia þér annsvor hennar. Ða mælti riddarenn. þat vil ec giarna kvað hann. oc þess bið ec þic. Nu sem þeir varo komnir or skogenom oc metter¹ i castalanom. þa gleymdi ei harparenn ærenndi sinu. oc gecc þegar i drottningar loft oc settizc þegar hia frænnkonom drotningar oc meyiom. oc gerðe þeim skemtun oc gaman leic oc látr. oc mælti hann við unnasto Guruns. oc bar henni kveðiu hans. oc at hann ann henni mioc. oc villdi nu þegar hafa annsvor af henni. oc sagðe henni at hvergi fær hon fridare ne villdre mann at elska en hana er. Mæren þegar kurteislega þaccaðe honum orðsending hans oc sagðe. at hon hafðe dverg einn með sér. er faðer hennar fostraðe. oc sennde hann þangat með henni. Ef sva være at hon villdi nockorum manne vnna. þa bauð faðer hennar henni at hon skyllde raðom dvergsens² fylgia. Oc firir þui sagðe hon. þa er hon hevir heyrt orð dvergsins. þa skal hann vita svor hennar. þa for harparenn or lofteno oc kom til Guruns. oc sagðe honum svor hennar. at ef dvergenom licaðe. þa vill hon giarna vnna honum. þui at hon verðr at gera estir hans raðom. Nu ef þu mátt dverginn locca með fegiosum. oc sva fogr orð firir þera. at hann villdi samþyckia oc vera með vilia þinum oc hallda þinu male. þa mantv vel komazc at þinum vilia. þa callaðe hann svein einn til sin oc sendi hann skyndilega estir dverginom. oc steig dvergrenn þegar a hest sinn oc reið til herbergis Guruns. Sem iarlinn leit hann. þa liop (hann) up oc gecc imoti honum oc bar hann til sætis oc fagnaðe honum vel. þa lét hann honum færa af fe sinv gott borðker af brenndo silfre at þiona honum með oc rict silkipell til klæða.

2. Dvergrenn þegar sem hann sa giuir hans. þa sa hann at þat var allt sacar þeirrar fridu meyar er hann reð oc varðveitti. oc svaraðe at engar giuir vill hann þiggia af honum. kvazc ecki vera þurftugr gullz ne silfrs. Sidan for hann astr til meyiarennar oc sagðe. at herra Gurvn unni henni. oc þær giaver er hann bauð honum. En þa birti mæren honum at hann bað hennar mioc. oc orð sent henni. at hon skylldi iatta honum astarþocca sinn. En ec hevi skotið raðagerð minni til þin. Nu seg mér hvat þer synizc af þessu. hveriu mér samir at svara honum. Fru qvað dvergriinn. estir skynsemd minni vil ec gearna segia þér þat sem mér synizc bazt. Gurvn er goðr maðr. en ofgiarna vill hann heima sitia. ærit er hann milldr at gefa. en hann vill ei at fara atreiðvm. Ef hann villdi i viðrskifti riddare vera. þa mynde hann frægiaz af riddaraskap. Betre er raustr skialldsveinu en

¹) r. f. mett er ²) r. f. dvegsgens

ragr riddare, en þu mæli ec ei þetta til hans. Ða lo mæren oc svaraðe. Kynleg ero mer svor þin kvað hon, þat samir eí at þu amæliir honum, eða villtu at hann drepr sic sacar min. Þat veit trv min kvað hann dvergrinn, nv finn ec at sannu at þu annt honum, oc þu fylgir raðom oc eggian harparans. Ðat er hordomsmanna livi, þar sem þeir venta gi afar oc goezkv, lutaz þeir i slicu systlu. Nu fyrr en þau luku ræðu sinni, þa kom harparenn at leita svara meynnar um þat er hann hafðe fyrr rætt við hana, oc hafðe hann heyrnt allt þat er dvergrinn mælti, oc hann mælti þa reiðr til hans. Vesæll kvað hann, allz engi ertv, illr oc vandr oc af acrkorlum vesæll auki, þat være verðuct at ec skyta fœti minvm fyrir briost þer sva miklo hoggi, at þu lægir sprunginn af, er amæliir dyrlegom hofðingia, oc sva mynda ec gera at visv ef ei være þessi iungfru. Dvergrenn sortnaðe allr oc svaraðe harparanom, at hann laug. Eigi em ec vandr maðr, Ec em kvað hann gvðs skepna, oc heuir nattura geuit mér vit oc skynsemd, kurteisi oc goða kvnnasto. En þu hevur illa systlu oc vand atævi. Ða mælti mæren at þeir skylldo hættu deilld sinni. Harparenn spurðe þa meyna vilia sins. Mæren svaraðe hans orðum, at hon vill fylgia hans raðom, oc þu fram fara er honum synize. En þess bið ec kvað hon, at þu geuir upp reiði þina dvergi minum. Oc iatte hann henni þegar með gvðvm vilia bæn hennar, oc tóe hvart þeirra i hond annars, oc gengv til herbergis Guruns, oc ero þeir nu felagar framleidiz, þa leiddv þau Gurun a einmæli¹ oc sogðu honum timann nér hann skylldi finna hana, oc var þa dvergenom allr hugr á at þau skylldo finnaze sem fyrst. Gurun stoð mioc arla vpp oc klæddiz ricri gangveriv. Drottning gecc þa (i) kirkiu, en dvergrinn keiddi þa riddarann i drottningar loft, þar sem mæren var. En hann hafðe ihugat þat sem hann villdi mæla til hennar, oc bað þa hennar með hævilegum orðvm oc vel skipaðom. Sem mæren hafðe heyrnt orð² hans, þa iattaðe hon honum ast sina, at hon skal hava hann sem unnasta sinn, en hann se a þat at hann gere sva mikit fyrir hennar sakir sem honum samir at gera sacar ynnasto sinnar. Oc iatte hann þu oc þackaðe henni. Nu heuir Gurun þat með frælsi oc leyui at kyssa oc halsfaðma hana oc atti hann mioc lengi við hana með kurteisum leikum oc sælum kossom. Dvergrenn hugðe vannlega at viðrskifti þeirra, oc lo mioc at leic þeirra, oc ihugaðe hann þa oc mælltize einn viðr, þessi riddare kvað hann kann vel kyssa, macara være at hann kynni iamvel riða með riddara vapnvm.

3. Þesso nest for Gurun til herbergis sins, oc fylgdi dvergrenn

¹) r. f. einmæli ²) r. f. orði

honum oc var honum hinn kærasti. I þeim tíma er þetta gerðiz. þa safnaðez mikill herra norðan af Mæræf fiolmennilega i moti konung-
enom. oc stefndi þa konungr til ollu liði sinu oc uinvm sinum. þeir
ufríðinum vpp helldo nalgaðoz þa miok ríki konungs oc gerðo honum
oftsamlega skaða. drapo menn hans oc hertoco konor. Sætti þeim oft
a morkum. sva at einn dag er hann mætti þeim. þa æpti Gurvn
systurson konungs fyrst a þa. En hinir varo aðr varir við þa. vel
herklæddir. Oc er þeir saman komo þa sotto konungs menn þa mioc
vasklega. En hinir toco vel við þeim. oc fello margir af hvarom-
tvegivm. Gurvn sat á einum hinum bazta rauðvm hesti oc bar hann
a spíoti sinu eina fríða erme af hinv bazta silki. er unnasta hans gaf
honum. þa er hon gerðe hann unnasta sinn. Hann leypti fram hesti
sinum. oc stefnde at einum valskum riddara. En sa var konungs sunr
af Irlannde. Sem hann sa at hann stefndi at honum. þa hellt (hann)
spíoteno oc stefndi imoti honum. oc mættuz þeir með horðum hoggum.
En Gurun var krostugr maðr oc hinn aflugasti. skaut honum þegar af
hestinum ollum felagum hans asiannde. En einn felage hans af Got-
lannde. sa er hét Malkus. sem hann (sa) felaga sinn liggia opinn. þa
firirkunni hann mioc oc bar fall hans með miclum harm. Hann lét
siga merkit oc leyfti at Gurun með miclu spíoti oc lagðe hann horðu
spíotlagi. en ei gat hann fellt hann. en hann lagðe hann með spíotino.
sva at hann særðe hann. En i þui einn af bogmonnum þeirra skaut
at honum. oc laust hann unndir herðarblaðit. sva at broddrenn stoð
allr i hollde hans vpp yuir falinn. Sem Gurun kennde at hann var
sarr. þa snære hann afr hestenum oc hio hofuð af honum með
brugðnu¹⁾ sverðe sinu. oc kom þui nest til sinna manna.

4. Nv sem konunge var sagt (at) frænnde hans var mioc sár.
þa mislicaðe honum mioc. oc kunni þui illa oc reiddiz hann mioc
uvinum sinum. oc snæri liði sinu oc felldi betr en .iii. hundrat. oc
hertecnir varo iammargir eða fleiri. oc toku þeir þa at flyia sem
skíotast. En konungr villdi firir þui ei reca a land flottann. at hann
ottaðiz at þeir myndu hafa folgit lið sit i skogenum. oc bauð mannum
sinvm allum afr at snuazc. Þui nest reið hann at finna frænnda sinn.
oc fecc honum goðan læcni er skíot græddi hann. Mæren er sva
mioc unni honum. sem hon fra oc vissi til sannz. þa ottaðez hon
mynde alldre sia hann síðan. Hon gerðe ser mikinn harm sva at
nalega mynde hon springa. Síðan kallaðe hon dverginn oc mællti.
Gac skíot til unnasta mins oc spyr hann. ef hann se lífs venn. oc
sende mer orð ef hann ma heilsu fa. En ef þess er engi von. þa

¹⁾ r. f. bragan

skal ec ei liva eftir hann. Frou kvað hann. hætt at mæla slikt. ei samir þer at hava sva mikinn harm. Ef þessi deyr þa mattv brat fa nyia ást. þui at engi kona verðr raðlaus nema of gomul se. Vist'ertu kvað hon vandr oc illr. oc ill tilbrigði sinnaz i þer. eigi heui ec þat lunuð-erni. oc ei vil ec hafa. er kallat er hverflynde. Sem hon hafðe þetta mællt. þa gec dvergrenn til herbyrgis Guruns. Þegar sem Gurun sa dverginn. þa callaðe hann hann til sin oc spurðe hann um vnanstu sina. Hann talde honum þa at hon bar mikinn harm sacar hans nétr oc daga. Sem hann heyrðe þat. þa firirkunni hann mioc. þa callaðe hann þangat harparann. oc sende henni orð ifanarlaust. at hann verðr brat heill. Siðan for hann astr til meynnar oc sagðe henni þau tíð-ende. at unnaсти hönнар verðr bratt heill. Siðan for hann astr til Guruns oc sagðe honum. hversu mæren unni honum. Af þessum fagnaðe er nu fec hann af ast meyiarennar þa mællti hann til harparans. at hann skyllde safna nyia nota. þa sem hann matte fegrsta finna. vm Gurun hinn bazta vin sinn oc upphaf astar hans oc framfærðer. En hann þegar gerðe sem Gurun bað hann. oc gerðe hinn fegrsta strengleic um allan þann atburð til lyctar. Oc þessi er ein-kennilegr strengleicr af hinum fegrstum nótvu oc heitir Gurun. En Gurun þegar sem hann var heill oc græddr af sarom sinum. þa tóe hann á launvngu¹ meyna or drotnengar lofte eftir raðom harparans. oc mestr var hann vin hans. oc hafðe baða með ser dverginn oc harparann. oc foro oll saman i Cornbretalannd. oc tóe konungr vel við allum þeim. Siðan reyndizc Gurnv hinn bazti riddare. harðr i vapnum. oflugr oc sterer oc vaskr. sva at vm hans daga fannz ei hans maki. Margir segia þessa sogu með oðrum hætti. en ei las ec annat en nu heui ec sagt yðr.

XII.

Miluns lið².

1. Þeir er sogvr vilia segia. þa samir³ þeim með sundrskiftilegum hætti up hefia. Miluns sagu at segia yðr með fám orðum. oc firir hui er þessi strengleicr var gorr oc kallaðr Milun. Milun var i Valess fœddr dyrlegr maðr oc vel kyniaðr. I þui fylki bio einn ricr lenndr maðr. en ei er mér nafn hans kunnict. hann atti eina friða dottur. hoska oc hygna oc kurteisa mey. Sem hon fra til Milvns. þa toc hon at elska hann mioc. oc sendi til hans sendimann sinn oc sagðe. ef honum licar. þa vil hon giarna elska hann. En hann fagnaðe mioc þeim tíðendum

¹) r. f. launvngu ²) Her er Miluns strengleicr *Ovsk. i Cd.* ³) r. f. samirir

oc hennar orðsenndingum oc mælti til senndimannz hennar. Vin kvað hann. þu skalt fara aftr til fru þinnar oc færa henni þetta fingrgull. oc koma eftir mer þa er henni licar. oc skal ec þa fylgia þer. Sveinninn toc þa leyui oc for sva buit til fru sinnar oc fec henni fingrgullit. oc sagðe. at hann heuir syst þat sem hon vil. Scamt ifra svefnhusi hennar i grasgarðe einum setto þau fund sinn oc viðræðo sina. oc vitiaðe hann hennar sva oft at hon var með barne. Sem hon fann at hon var með hofn. þa sende hon eftir Milun oc cærðe firir honum oc sagðe honum atþvrð sinn. at hon var með barne. oc sacar hans hafðe hon tynt allre scæmð sinni oc foðurleifð oc allu aðru goðo. Milun svaraðe henni at hann vill gera allt þat er hon vill leggja til raðs. þa kvað hon. Er barnit verðr fœtt. skalt þu senda systur minni. er gift er i Normandie. ric oc auðig. kurteis oc hyggin fru. Bit um hals þui fingrgullit. oc man ec sennda með barneno bræf mitt. at þa er hann er fullkominn maðr at vexti oc kvnni skil oc skynsemð. þa fæe hon honum bræfit oc fingrgullit. oc segi honum at hann varðveiti vel. at hann megi af þessu finna foður sinn. Siðan sem hon hafðe fœtt eitt sveinbarn fagrt. þa festu þau fingrgullit um hals sveininvm. oc var hann sva buit brott sendr faður systr sinni. er vel toc við honum oc mioc unni honum. þa er hon vissi¹ hvaðan hann var. þa let hon hann elskolega oc með mikilli virct fostra. Milun brott fór ór fostrlande sinu með oðrum riddarvm. at fá sér leigu oc frægð. En unnasta hans er eftir sat heima var þui nest gift einum rikum oc raustum riddara oc aflugvm hafðingia. En þa er hon vissi at faðer hennar skyllde gista hana. þa bar hon atþvrð þenna með miclvm harm. At brvðlaupi hennar leiddi faðer hennar hana til spusa sins með mikilli² tign oc scæmd.

2. Sem Milun kom aftr i fostrlandd sitt. þa kunnai hann illa at hann hafðe latet unnasto sina. oc var mioc ryggur oc hugafullr. þa lét (hann) gera bræf oc inzigla. oc atti hann elstr eina er hann mikit unni. hann batt brævit um hals ælftar sinnar. oc batt unndir fióðrum hennar. oc kallaðe til sín einn af skialldsveinum sinum oc sagðe honum orðsending sina. Gac skiott kvað hann. oc skipt klæðom þinom oc bunaðe þinum. þa skaltu fara til castala frv minnar oc hava með þer ælstr mina. Hygg at at þu mættir þui aleiðis koma. at annatveggia þionastomær eða þionastokona fære fru minni þessa ælstr. Sejalldsveinninn gerðe þegar sem herra hans bauð honum. oc toc ælstena oc for leiðar sinnar brot um miðian bæen. Nu er hann kominn at borgarliðeno. þa callaðe hann til sin gæzломann oc durvorð borgarliðsens oc sagðe. Vinr kvað hann. lyð orðvm minum. Ec em fuglare oc livi ec við veiði mina. oc

1) oc tilf. Cd. 2) r. f. mikikilli

em ec vel kunnande at tacá fugla. I dag (toc) ec ælfr eina i gilldro minnæ undir Arluns fiallæ. oc vil ec gefa þenna fugl frv castalans. Þa svaraðe honum durvorðrenn. Vinr kvað hann. engum ukunnigvm manni er lofat at ræða við hana. nema hyski hennar oc heimamonnum. en ei at siðr ec skal freista oc viðrleita. ef ec mætti koma þer a fund hennar. Þui nest kom dyrvorðrenn i hollena. oc fann hann þar engan mann ihia henni nema tva eina riddara. oc snerezc hann þa aftr skyndilega oc leiddi hann þa skialldsveinenn sva leynilega. at engi vissi þarkvamó hans. oc engi spurðe hver hann var ne hvat hann villdi. Þeir komo baðer til frunnar oc færðo henni elstrena. oc fengo henni sialfre i henndr. Hon með miclvm fagnaðe viðrtóc oc strauc mivclega hofuð hennar oc hals. oc kennde hon brævit i þui. var folgit undir fiðrvm elstrennar. þa gec hon i loft sitt oc lét bera þangat elstrena oc kallaðe til sin mey eina. oc leysti brævit oc braut innsiglit. oc fann hit fyrsta orð Miluns unnasta sins. Nv var þat fyrst a brævino. at hon skyllði nœra æltrena¹ sva lengi sem henni licaðe. en þa er henni licaðe at senda hana i brott með brævi sinu. þa skyllde hon engan² mat geva henni a þrim dogvm. oc lata leiða hana unndir beran himinn. oc mynde hon þegar brott flivga til þeirra hibila³ er hon var fyrr von at vera. Frun umleitaðezc þa með list oc velom. at hon gat syst ser blec⁴ oc bocfell. oc gerðe bræf oc batt unndir fiðrvm ælftenni þa er hon hafðe fastat .iii. daga. oc slaug hon þegar skyndelega til castala Miluns. oc gecc þegar til hans. oc kallaðe hann ræðizmann sinn at geva henni mat. oc toc hann bræf af halsi hennar oc las þegar allt yuir oc huggaðez ðá mioc af bliðri⁵ kveðiu hennar oc iartegnum þeim er hon senni honum.

3. Vel .xx. vetr lifðu þau sva Milun oc vnnasta hans. at þau gerðo elstena sendemann sinn. sva at engi vissi nema þau tvau. En su hin rica fru systir Miluns. en fostraðe sun þeirra. hafðe hann sva lengi með sér at hann var fullkominn maðr at vizko oc skynsemd oc afle. þa let hon gera hann riddara oc fec honum bræf oc fingrgull þat er henni var sennt með honum. at fa honum þa er hann være vaxinn maðr. oc sagðe honum hvar moðir hans var. oc með hverium atburð faðer hans gat hann. þa er frun hafðe allt sagt honum. þa fagnaðe hann at faðer hans var ætgoðr oc ricr at eignum. oc ihugaðe hann at honum samir ei at rosa ser þui. at hann er sva rica manna. oc faðer hans sva frægr af reysti oc riddaraskap. nema hann kome ser i meiri fremd með aðrum riddarum. Bio hann þa brottferð sina or lannde. oc lét fostra hans allzecki skorta hann. dvaldizc þa eigi

¹) r. f. æltrena ²) r. f. engat ³) r. f. hibila ⁴) r. f. blez ⁵) r. f. bliðndri

lengr en um kveldit. vm morgininn toc hann leyui. En fostra hans gaf honum morg herklæðe. oc at hann skyllde vel reynaz at riddarskap oc kurteisi. Siðan kom hann yuir sio oc stefndi i Bretland norðr. oc hellt hann sec vel oc for at atreiðvm oc kannaðizc við alla þa er ricaztir varo i þui lannde. For þa hvervitna reysti hans oc riddaraskapr heim i fostrlandd hans. Milun heyrði mioc lofaðan þenna hinn unnga riddara. oc mislicaðe honum mioc at sa riddare var sva raustr. oc ihugaðe hann at fara skyndilega yuir Ænglannz sio oc gera atreið þessum riddara. at svivirða hann oc frægð hans. oc gerðe þetta kunnict vnnasto sinni oc vil hann hafa leyui af henni. Sem hon fra vilia hans. þa þackaðe hon honum oc kunni honum micla áfusu at hann uill fara ór lannde sinv. at leita sunar þeirra. Milun frá orðsennding hennar. bio rikulega ferð sina. oc kom upp i Normandie. Siðan for hann ut i Bretlandd oc hafðe með sér marga goða riddara. oc dvaldizc i Bretlandde til þess er paskar varo liðnar. þa safnaðezc mikill¹ fiolldi riddara vnnðir Michials fialli Normenndingar² oc Bretar. Milun kom þa fyrstr þar allra grimr oc vapndiarfr. oc spurðe hann aðra riddara hvar sa hinn goðe riddare var. oc varo þeir yrnir er honum sagðo. oc i hvaro liði hann var. þa sa Milun at hann reið einkar vel oc gaf stor hogg oc kennde hann af vápnom oc skipaðizc i fylking imoti. oc leyfti hvar at oðrvm sem skiotazt máttu hestar þeirra laupa. Milun lagðe hann með sva harðo hoggi. at þegar brast spiotskaptið i sunndr oc gat hann ei fellt hann. En sveinnin festi sva spiot sitt a honum at hann skaut honum af baki. Sem hann fell þa sa hann undir hialm hans at huitnat var har hans oc skegg. oc mislicaðe honum at hann fellde hann. oc tóç hann þa hestinn með beislino oc færðe honum i giof oc mællti. Herra kvað hann. stig a hest þinn. Guð veit mer mislicar mioc. at ec skyllde sva mikit misgera nockorvm þeim manni er á þinum alldre er. Milun lióp þegar a hest sinn. oc kunni honum micla afusu. oc kenndi hann þa fingrgullit a hennde honum. oc mællti þegar til hans. Vinr kvað hann. lyð orðvm minum. Seg mér hvat faðer þin heitir oc móðer þin oc sialfr þu. þa svaraðe sveinnen. Giarna vil ec segia þér þat er ec veit til. Ec hygg kvað hann. at faðer minn var færdr i Vales. oc er hann callaðr Milun. Hann unni eins rics mannz dottur. oc gat mic i leynd með henni. En foðursystir min fostraðe mec oc varðveitti mic sva lengi at hon gaf mer hesta oc herklæðe. oc sende mec i þetta land faður mins at leita. Oc nu fysir mic at fara i fostrland mitt oc finna hann yuir Ænglanndz sio með skunnda. þui at ec vil vita hvat tit er um foður minn. oc hverso

¹) r. f. mikil ²) r. f. Normenndingr

hann er til moður minnar hverso samþyckilega 'oc astsamlega þau ero saman. Milun matti ei þa lengr þegia. Hou drottinn gvð kvað hann. dyrlega hevir þu holpit mer oc hialpsamlega huggat mic. Sveinn minn kvað hann. þu ert at sannv sun minn. Sem riddarinn hafðe heyrnt orð hans. þa steig hann af hesti sinum oc kysti faður sinn sætom kossom. Þegar sem hætti atreiðvm þa for Milun i brot. þui at hann langaðe at ræða við sun sinn sva mart sem honum licaðe. oc varo þa baðir i einu herbyrgi. oc skorti þar ei micla skemtan oc goðan fagnað. oc var þar mikill fioldi riddara. Milun talde syni sinum frá mœðr sinni. hverso hann unni henni siðan oc hon honum. oc at þau gerðo ælftena senndimann sinn. Ðat veit trv min kvað hann goðr faðer. ec skal drepa bonda hennar. en þu skallt spusa moðor mina. Oc hætto þeir þa sva buit þeirre ræðo. Vm morgonenn biuggu þeir ferð sina oc foro skiott yvir Ænglanndz sio með goðum byr oc hægvim sio. Ðui nest einn dag sem þeir riðo rettleiðis heim. þa mœtto þeir sveini einum er komannde var fra vnnasto Miluns oc villdi fara i Brettlannd. Hann fecc Milun bræf innsiglat oc sagðe honum vtan bocar. at anndaðr var bonde unnasto hans. oc at hann skyndi heim oc dveli ecki ferð sina. Sem Milun þetta frá. þa var hann mioc feginn. oc riðv þeir þa sva lengi at þeir komo til castala frunnar. En engan mann spurðo þeir raz um. hvarki frændr né vini ne aðra menn. Sunr þeirra gifti feðr sinum moðor sina. Vm ast þeirra oc goðleic gerðo þeir i fyrnskunni¹ vm þenna atburð strengleic. er nv er þesse saga ritað sva sem ec gat giorst skyniat oc skilt.

XIII.

Geitarlauf².

1. Mioc licar mér oc giarna vil ec syna yðr þann strengleic er heitir i volsku chefrefuillenn. geitalauf i norrœno. hvar þessi strengleicr var gor oc kveðenn oc með hverium hætti. þat heui ec a boc leset þat sem margir segia oc sanna um Tristram oc um drotneng oc vm hina tryggazto ast þeirra. af hverio þau fengo margan harmulegan harm. oc um siðir do þau bæðe a einum degi. Marhæs konungr var reiðr Tristam frændda sinvm oc firirbaud honum riki sitt sacar þess at hann unni drotningenni. oc for hann i föstrlannd sitt Suðvales. þar sem hann var fæddr. oc var hann fulla tolf manaðe³ sva at hann fecc ei leyui afr⁴ at fara. Siðan lagðe hann sec i abyrgð lifs eða dauða.

¹) r. f. fyrskunni ²) Bretar calla gotulæf en ver kollvm Geitarlauf *Ovsk.* i Cd. ³) r. f. maðe ⁴) r. f. aftr

En þer latet yðr ei kynlect þyckia. þui at sa er ann trygglega er harmsfullr mioc þa er hann fær ei vilia sinn oc fyst¹. Tistram var mioc ryggr. oc firir þui for hann or fostrlande sino oc stefndi i Kornbretalannð. þannog sem drotning var firir. oc fals einnsaman i skogum. En þa er kvellða tóç þa fór hann ór oc toc sér herbyrgi. oc spurðe hvat tit var með konunge. þa sagðu þeir honum er fregit hafðu. at allir lenndir menn oc hafðingiar skolu safnazc i Tintaiol. þuiat konungr vill hallda þar hatið oc veita ollu hirðliði sinu oc hofðingivm. A pikisdogum skolu allir þar vera. oc man þar ei skorta skemtan oc rikan fagnað. oc skal þar þa drotningen vera. Sem Tistram hafðe heyrt þat. þa huggaðizc hann miök. þui at hon man ei fara sva um veginn. at hann se hana ei. Nu þann dag sem hann vissi at konungr skyldi þangat fara. þa kom Tistram i morkena þar i hia vegenum sem hann vissi at drotning skyldi vm riða. þa hio hann niðr einn heslivonnd oc telgdi ferstrenndan með knifi sinum. oc reist nafn sitt a stavenom. Ef sva kann at bera at drotning ser stafenn. þa man hon ihuga unnasta sinn. þui at sva hafðe henni oðru sinni atborit. Nu var ristio a stavenom. at Tistram hafðe þar lengi beðit hennar oc umlyz at spyria til hennar oc vita með hverivm hætti hann mætti sia hana. þui at hann ma engum kosti liva on hennar. Sva ferr með ocr kvað hann sem [viðuindill sa² er binnz um heslivið³. Meðan þessir tveir viðir bua baðer saman. þa liva oc bera lauf sitt. en sa er þessa vide skildi hvarn fra oðrum. þa deyr haslenn oc þui nest viðvinndillenn oc berr hvarki lauf. nema þorna oc firir verðaz bæðe. Hin friða unnasta min. sva oc eftir þeim hætti ero vit. Ei ma ec lifa on þin. oc ei þu on min. Drotning kom þa riðannde oc leit stafenn er stoð i veginum. oc toc stafenn. oc upp las þat er á var ristit. Riddara þa er fylgdo henni let hon nema stað. oc bauð þeim at biða sin. Hon kvaz vilia stiga af hesti sinum oc huilazc þar nockura stund. oc gerðo þeir sem hon⁴ mællti. En hon gec þa mioc fiarre liði sinu. oc kallaðe hon þa þionastomey sina. sem Brengveinn (het) er henni var iáfnan holl oc trygg. Oc gecc hon þa af vegenom at hon fann þann er hon mioc elskaðe yuir alla livannde. oc var i þeim funndi mikill fagnaðr hvarstveggia. oc mællti við hann i goðo tome allt þat er henni licaðe oc hana til hennar. Siðan sagðe hon honum með hverivm hætti hann ma fa sætt oc samræðe af herra sinum konunge. oc at konungrenn mioc iðraðezc at hann visti honum i brott. oc trvði vandra manna uraðom. þui nest skildizc hon við unnasta sinn. En þa er at kom skilnaðe þeirra. þa greto þau bæðe. Tistram dvaldizc i Vales allt til þess er

¹) r. f. fystr ²) r. f. við uindil si ³) r. f. hæsta við ⁴) r. f. h' d. e. hann

konungrenn móðorbroðer hans sendi eftir honum oc uppgaf honum reiði sina. Nv af þeim fagnaðe er hann fec i morkinni af huggan drotningar-ennar oc af syn hennar oc fundi. at mvna þau orð er hon mælti. Tistram er fullkominn var allzskonar strengleica er i horpu gerazc. fann þa nyian strengleic. Bretar kalla gotulæf. valskir menn chæfre-fuill¹. en ver megum kalla geitarlauf. En nv heui ec yðr sagt þat sem ec veit sannazt um þessa skemtan.

XIV.

Strandar liöð².

1. Nv samer oss þesso nest at skilia þann er heitir strandar strengleicr. hversu hann upp hefzc. Viliamr konungr er sotti Ængland lét gera þenna strengleic. þa er hann hafðe allt unndir sitt valld lagt oc vorðum skipat firir lanndamære. þa for hann astr oc steig a skip i Suhamtun. þui at hann hafðe fregit at lenndir menn er atto kastala i lanndamære Normandie³ flestir allir misgerðo við hann. oc a gengo riki hans. En hann sneri þa reiði imoti þeim oc samnaðe mikit lið imoti þeim oc fiolmennilegan her ór lonndvm sinum. Sem hann kom i Normanndie. þa settiz hann um kastala þeirra oc niðr braut. oc afr (reisti) sem honum bezt licaðe. upp sette þa alla. oc friðaðe vel allt riki sitt. oc gaf þeim verðuga refsing. er illir oc uruarmenn varo. Sem hann hafðe setit nokkora stunnd i riki sinu. þa fysti hann astr at fara yuir Ænglandz sio. oc for hann til Barbeslear bæar oc sat þar mioc lengi. oc for hvern dag með gashaukum oc veiddi tronur oc toc mikinn fiollda. Oc þar sat hann mioc lengi at biða goz byriar. oc samnaðez þar mikill skipafiolde at flytia her hans. En konungr villde ei hafa rað styremanna at rapa i uraðet veðr. fyrre dvaldez hann þar mioc lengi sacar þeirrar skemtanar. er honum licaðe sua vel oc yndelega hugnaðe. þa ihugaðe hann með retto athygli. at hann skal sendimenn sina gera með brævi sinu ut i Brettlannd til hinnar rauðu fru. er natturo kunni allra strengleica. oc iamnan at faret þesskonar skemtan⁴ oc allan hug á lagt or bernsku sinni. at hon skyllði gera honum einn nyfunninn strengleic með þeim hinum fegrstvm nótum. er hin margfroða kunnasta hennar mätte til finna. oc skyndilega sennða honum með þessum senndimannum. er þessa orðzennding bera henni. oc skal heita strandar strengleicr. Af þessvm strengleic

¹) r. f. chærefuill ²) Geitarlauf er her *Ovsk. i Cd.* ³) r. f. Normandier

⁴) r. f. skemtar

vill hann muna oc hveriv sinni minnaz þeirrar skemtanarsamlego seto er hann sat a Barbeflear strondv til byriar biðo.

2. Hann sennde þui nest i Bretlannd' alla þa er með honum varo baztir harparar. oc uið þeim ricar giafer oc fornir konunglegs orleics. Sem þeir varo til hennar komnir i Brettlannð ricar fornir sœrannde henni af konungs milleic. þa uiðrtoc hon með miclum fagnaðe oc morgvm þockum. Siðan leið litil stund þess i millum. þa gerðe hon strengleic þann er konungr hafðe beðit hana með brævi sinu oc senndi-mannum. oc frœdde harpara oc kenndi þeim strannðar strengleic. Sem þeir afr til konungs foro með miclvn fagnaðe oc bliðre gleðe. þui at þeir hofðu vel oc skiott syst allt þat er þeim licaðe. þui nest skolu þeir leica firir konungi þenna strengleic oc villdarmannum hans oc hirðliði. oc sogðu þeir er skiliannde varo. at alldre heyrðo þeir fyrr annan strengleic iamgoðan þessum. En með þui at konungr let lica sér þenna einkennilega yuir alla strengleica. þa læz ei harparean ne glyiarenn vera nytr nema hann være þenna kunnande vel at gera oc gorsamlega. oc for þessi¹ um allar hirðer konunga oc hertoga oc iarla. oc var engi su drottning hertoga ne iarla ne aðrar rikar frúr er ei leto lica sér þenna strengleic. Oc enn um vara daga ero þeir margir er þenna kalla hinn villdazta oc [konunglegar skemtanar² streng-leic. Nu las ec ei lengra i volsku male af þeima strengleic. en allz-ecki uil ec uiðr auca nema þat. at guð signi konunginn oc sœmi. varðveiti oc uirðe. er þessa boc let norræna verannðom oc viðkom-annðom til skemtanar. oc miskunni þeim er þetta ritaðe. amen.

XV.

Leicara liob³.

þat hava sagt oss Kornbretar at hins paris⁴ undir Leuns fialle vanndizc mikit folc oc fiolde at samnaz til veniolega a hverium tolf manaðom til hatiðlegar tignar þess hins helga nafns. þangat komo rikir riddarar fiolmennilega oc allar hinar friðaztu frúr oc meyar er i þui fylki varo. sva at engi frú var su er nockorrar fegrðar var. at ei kom þar rikolega búin a þeim degi. þar var þa mart rœt með korlvn oc konum. oc langar rœður gorvar⁵

¹) r. f. þess ²) r. f. konunglegar skemtaner ³) Leicara liob en i brezkv heitir þessi strengleicr Gumbelauc Oosk. i Cd. ⁴) eller varis ⁵) her mgl. 1 Blad.

XVI.

Januals liöð.

oc lengr mynde hann hafa dvalzæ ef henni licaðe. Oc mællti hon þa til hans. Unnaste kvað hon. statt vpp. þu mat ei her dveliazæ lengr. Nu samir þer brott at fara. en ec man her eftir dveliazæ. En einn lut vil ec segia þér. hveriu sinni er þu villt ræða við mec. þa ihuga þann stað er þu sér at manni samir at ræða oc finna unnasto sina roplaut oc amælis fra manna augsyn. oc skalltu þegar sia mic hia þer oc gera vilia þinn. Sem hann hafðe þetta heyrð þa gladdizæ hann mioc oc þaccaðe henni morgum þockum. kyssannde hana oc halsfaðmannde. En meyiarnar er i landialldit leiddv hann. klæddu hann rikum gangverum. Sem hann var sva rikulega klæddr. þa syndizæ hann hinn friðazti maðr. oc tóç hann þar nátverð¹ með vnnasto sinni² er honum samde ei at hafna. þar skorti ei allzconar sendingar. En riddarenn lét sér vel lica með kossum oc halsfaðman vnnasto sinnar. Sem þau upp stoðo fra natverðar borðvm. þa leiddu þær hest hans til hans. oc tóç (hann) leyui oc steig á hest sinn oc reið til borgarennar mioc ihugannde þenna atburð. oc ifaðez i hug sinum með hverium hætti þetta villdi verða.

2. Sem hann kom til herbergis³ sins. þa fann hann menn sina vel klædda oc helt þa nott rict borðhalld. oc vissi engi hvaðan þau fong komu honum. Hann sennde um alla borgena. at allir riddarar er hialpar varo þurfi skylldo til hans koma. oc let hann þeim veita vel oc virðulega af gnogvm fagnaðe. Ianval gaf þa margar oc ricar giaver. Hann leysti þa er hertecnir varo. Ianual klædde þa er leicarar varo. Engi⁴ var utlenzæ ne mallaus er Ianual gaf ei giavir. Ianual hafðe mikinn fagnað sva netr sem daga. þui at hann mælis oft við unnasto sina. oc er hon oll eftir hans vilia.

3. Nu sem mer var sagt. a þeim somum tolf manaðom um sumarit eftir Ions voku. þrir tigur riddara af konungs liði gengu allir saman at skemta sér i grasgarðenn vnnir turninom. oc illmdi allskonar sætvm grosun. I þeira flocki var herra Valuein oc hans hinn friði frænnde oc felage sira Iven. þa mællti herra Valvein hinn goðe riddare oc hinn kurteisi. er hvern mann gerðe sér at vin. Heðr kvað hann. nu hofum vér illa gort um Ianual felaga várn. er sva er milldr oc kurteiss. oc hann konungs sun. er vér hofum hann ei hingat með oss. Oc snæroz þeir þa astr til herbergis. en af bænóm oc

¹) r. f. nátverð ²) oc tilf. Cd. ³) r. f. herbergins ⁴) r. f. En

beiðingum þeirra þa gec hann með þeim. at hallda með þeim felag-skap sinn. En a þeim tíma þess sama dags þa sat drotning i stein-lofti sinu oc hallaðez i einn skurðarglygg. oc þriar friðar frur með henni. oc kennde hon þegar hirðlið konungs oc lanual með þeim. Oc mællti hon þa til einnar þeirrar er hia henni var. at hon skylde stefna til hennar allar hinar friðaztu meyiar hennar. þui at hon vill ofan ganga i grasgarðenn at skemta sér i hia konungs riddarom. (Oc fylgdo þa henni betr en þrir tigr meyia þær er friðaztar varo oc kurteis-aztar. oc gecc hon þa ofan um graddur. En riddararnir gengo allir imoti þeim oc fagnaðo þeim með miclum goðvilia oc hirðlegre heyveski oc leiddi sina hverr þeirra. oc er þau varo niðr sezcz. þa hof¹ þau kurteisa ræðo oc gaman kurteisrar² skemtanar.) Sira lanual gecc ser einn saman oc licaðe honum ei at kannazc við drotningena ne meyiar hennar. settiz mioc fiarri þeim. oc langaðe hann þa mioc estur vnnasto sinni at kyssa hana oc halsfaðma oc leica við hana siðnæmilegom leic. En firir þui at hann hafðe ecki þat er honum licaðe. þa virðizc honum enskis þat er hann sa þau skemta sér.

4. Nu sem drotningin sa at hann sat einnsaman fiarre oðrum. þa gecc hon beint at honum oc settizc i hia honum oc kallade hann til sin oc synde honum allan vilia sinn. Sira lanual kvað hon. lengi mioc heui ec þér unnat. lofat þec oc frægt firir morgvm. oc oft heui ec girnzc þic með mikilli fyst. Allan mattv hafa astarþocca minn. seg mer braðlega vilia þinn. Fru min kvað hann. mæl ecki slict. Vist ei licar mér ast þin ne unna yðr. Hvarki sacar þin kvað hann ne astarþocca þins vil ec vera svicare ne suivirðing herra mins. þa reiddizc drotningin oc (i) reiði sinni mismællti. lanual kvað hon. þat hygg ec at visu. at þer licar litt kvenna astir oc uirskifti. þui at þer hugnar betr at eiga við unga sveina oc gera syndgan vilia þinn a þeim. Slica skemtan lætr þu lica þer. Sem hann heyrðe þetta. þa fec hann mikinn harm oc angr af orðum hennar. oc var hann þa of skiotr at svara henni. at hann man oft iðrazc þess. þa mællti hann i angre sinum. Fru kvað hann. þesskonar iðn nam ec alldre. oc alldre fer ec at þeirre illzku. helldr em ec vnnasti þeirrar. er ein er verðug lofs oc frægðar er ec veit lifannde. Vittu oc frú kvað hann. þér berlega at segia at hin fatækazta i hennar þionasto er friðare en þér frú drotning. þa stoð drotningin upp oc gecc i brott i reiði sinni i svefn-loft konungs gratannde oc lagðezc i huilu sina. oc lezc vera siuk. oc sagðe þat opinberlega. at alldre skal hon upp risa fyrr en konungr gere henni rett af þui er lanual mismællti henni oc i orðum henni mismællti.

¹) r. f. hafa ²) r. f. kurteisara

5. Konungrenn kom þui nóst af veiðum ór morkinni. þar sem hann fór at veiðum. oc er hann kom i svefnhus drotningar oc drotning leit hann. þa¹ kærðe hon firir honum um Ianual er mismællti henni. oc sagðe honum at Ianual bað astarþocca hennar. en firir þui at hon syniaðezc honum. þa suivirðe hann hana i orðum sinum. oc rosaðe þui at hann atti þa vnnasto er sva var dyrleg oc ric oc máttog. at hann kvað villdre vera þa er fatœcazt var þionastomey unnasto hans en drotningin syndi sec vera. Konungrenn (varð) þegar mioc reiðr oc svor mikinn eið. ef Ianual getr ei vart sec máli konungs með retlendum. þa skal konungr lata á bal brenna hann eða hengia hann sem þiof a galga.

6. Ðui nest gec konungr or svefnlofti sinu oc sendi eftir þrim vinum sinum oc sendi heim eftir Ianual er þa hafðe œrinn harm oc vanddræðe. Hann var þa heima i herbergi sinu oc fann hann þa at sonnu at hann hafðe tynt unnasto sinni. þui at hann hafðe rofit oc uppsagt astarþocca hennar. oc var hann einnsaman i klefa sinum ahyggiofullr ryggr oc mioc, angraðr. Hann callaðe þa mioc oft a unnasto sina. En þat teði honum allzecki. hann kunni alldri sva œpa ne hormulega lata at hon villdi miskunna honum. Huilicr man hann nu synaz. I þui komo konungs senndimenn oc sogðu honum. at hann kæmi til konungs sva sem konungr bauð honum i þeirra orðum. er drotning hafðe rœgt hann. Ianual hafðe drepit sialvan sec ef hann mætti þui uidr koma i þeim micla harm þa hafðe hann. Siðan sem hann kom firir konung. þa syndize hann slicr sem hann var. hugsuocr oc harmsfullr. litlaus oc ryggr. þa mællti konungrenn til hans i mikilli reiði. Snapr kvað hann. mioc heuir þu svivirt mic. oc við mic gort suivirðlega. þu hofst i dag kvað hann illa oc unyta deilld. suivirðir mic oc spottaðer drotningena. rosaðer mikilli² heimsku. Of frið oc of dyrleg er unnasta þin. ef þionastomær hennar er villdre oc hoskare en drotning vár er. Ianual varðe sec með morgum afrogum. at alldri gerðe hann sinum herra sviuirðing. En nu heui ec kvað hann tynt unnasto minni. af þui er ec rosaðe mér af ástarþocca hennar. firir þui em ec harmsfullr. En þær sakir er konungr gaf honum. þa vill hann af þui sem konungs hirðlið getr sannazt sét.

7. Konungrenn var mioc reiðr. oc firir þui sendi hann þegar eftir ollu hirðliði sinu at dœma³ af þesso þat er rétt er. Sva at ei virðize konungi til hallmælis. þa gerðo þeir þat sem (hann) hafðe boðit þeim hvart sem licar eða mislicar. Sem allir varo þangat gengnir. þa dœmdo allir. at Ianual skal hafa einn dag eindagaðan ser til svara.

¹) r. f. þ ²) r. f. mikili ³) r. f. doma

en þess imillum skal Ianual fa konungi vorðzlumenn firir sec. at hann skal biða doms. at koma þa sialfr firir konung. Þa man konungs lið vera fiolmennare. þui at fair varo nu heima nema þeir einir er nestir gengo oc hinir kærastó varo konungi. Þa sendv þeir til konungs oc birtu honum þat sem þeim hafðe af sva voxnu male synzc. oc krafðe þa konungr vorzlumann. En Ianual var þa enn einnsaman fiarre uinvm sinvm oc frændum. I þui kom sira Valuein oc allir felagar hans oc gengv i vorzlu firir hann. Þa mællti konungrenn. Ek læt nu kvað hann Ianual i yðra vorzlu vpp a allt þat er þer haut af mér þegit. eignir oc castala oc rikar borgir oc allzkonar aðrar rikar giagar er lendum monnum ero¹ til scemdar gefnar oc eignaðar. Nu sem þeir höfðu i vorzlu gengit. þa gengo þeir til herbyrgia sinna. Riddararner fylgðo þa Ianual oc avitaðo hann mioc oc refstu honum at hann skyllði ei hafa harm sva mikinn af ast sinni. oc bolvaðo sva uhofsamlegvm astum. Nu sem sa dagr kom er þeir hafðo eindagat at dæma þær sakir er konungr gaf Ianual. þa varo þar samnaðer allir lenndir menn konungs. Konungr gaf Ianual þa sakir oc drotning. Þa komv konungs riddarar er i vorzlu höfðu gengit firir Ianual oc leiddu hann firir konunginn. Allir er at sato domenom varo ryggir mioc. oc harmaðo mioc at þeir skylldo dæma² hann sva dyrlegan mann. sva milldan oc kurteisian oc vel reyndan oc utlennzkan mann on hialpar oc hugganar allra sinna frænda. Margir varo þeir er at lica konungi oc drotning villdu spilla hans lut. Konungrinn bauð at skunnda domenom sacar drotningar er beið orskurðar þeirra.

8. Sem þeir skylldu skiliazc. þa sa þeir tvær meyar komannde a tveim friðum gangarom. varo hinar friðazto. Allir þeir er þar varo staddir hugðo at þeim vannlega oc kvaðoz alldre fyrr hafa iamfriðar seet. Þa gec herra Valvein oc þrir riddarar með honum til Ianuals oc sagðe honum fra meyiunum³ oc synde honum. oc huggaðezc hann þa mioc. En þa bað hann sira Valuein mioc með litillatlegom böenum. at hann skyllde syna honum hvar þeirra tveggia var unnasta hans. Hann svaraðe. Ec veit ei kvað hann hveriar þær ero ne hvaðan þær komo ne hvat þær villdu. ne hvert þær⁴ villdv fara. Þær riðu þegar fram oc namo ei staðar fyrr en þær komo firir konung. þa stigr þær af hestonom. þær varo hinar friðazto oc mællto kurteislega. Herra konungr kvaðo þær. latet ryðia svefnbur imoti frú occurre. þui at hon vill af hesti stiga oc hava herbyrgi með yðr. Konungr iatti þeim giarnsamlega þat er þær baðo. oc kallaðe til sin tva riddara. oc fylgdo

¹) r. f. er ²) r. f. doma ³) r. f. meynum ⁴) r. f. þær

þeir meyiunum vpp i svefnhusit. oc gerðo þeir þat sem þær beidduz. En þær mælltu ecki fleira at þui sinni.

9. Konungrenn krafðe þa af lendum monnum sinvm er i domenom sato svor þeirra oc orskurð domsens. oc sagðe at þeir hafðo mioc angrat. at þeir ðvoldu hann sva lengi. at segia honum þat sem þeir hafðo dæmt. Herra kvaðo þeir. ver skildvmzc þa er ver sám meyiarnar. oc hofðum ei þa lokit domenom. en nu skolum vér aðru sinni til settiazc domsens. Nu sem þeir varo oðru sinni samnaðer. þa gerðo þeir þrætto micla oc deilld. En i þeirre sundrþyckiu er þa gerðize þeirra imillum. þa sa þeir komande tvær meyiar rikolega bunar a hinum friðaztom hestom. oc glodduzc þa allir er (i) domenom sato sacar sira Ianuals. oc mællto þa allir. at þessar meyiar ero komnar Ianual til hialpar. er sva er vaskr oc vapndiarfr. kurteis oc milldr oc [konunglegrar tigundar¹. þa gec sira Iwein² til hans með felagum sinum. oc i þui komo meyiarnar til konungs oc stigu af hestum sinum. Hin ellre var snioll oc curteis. oc bar sniallega fram ærendi sitt. Herra konungr kvað hon. lateð bva herbyrgi fru, minni. hon er her nu komannde at ræða við yðr. Oc mællti þa konungrenn. at riddarar skylldo leiða þessar meyiar til þeirra svefnlofta³ er hann hafðe til vist hinum fyrrum meyonvm. oc syndize þa allum þessar miclu friðare en hinar fyrru. oc lovaðo allir baðar oc miclu meir hinar siðarro. Nu sem þær varo brott gengnar. þa krafðe konungr af lendum monnum dom þann er þeir skylldo dæma. oc kvað oflengi hafa staðit driugazt allan daginn orskurð þeirra. oc myndo þeir þa at fullu skiliazc. En i þui kom riðande um enndilangan bæen ein sva frið mær a sva goðum hesti. at i ollum heiminvn var engi henni iamfrið. ne hesti hennar annar iamgoðr. hann var huitr sem snior. sua var hann hogværr gangare. skiotr oc vaskr oc einkennilegr yuir allum dauðlegum hestum. at engi hafðe set þuilican. Mæren bar sparhauc a hægre hendi sinni. oc fylgdi henni einn hunndr. En fegrð oc heyveskleic hennar þarf ei aðra leið geta en fyrr er sagt. En hon reið helldr i skiotara lage. oc var engi sa i allre þeirre borg vngr ne gamall. er ei liop at sia hana. meðan hon reið vm borgena. Þeir er i domenom sato sem þeir sa hana. þa þotti ollum kynlect oc undarlect. sva at engi var sa imillum þeirra er ei festi augu sin a henni. oc þeir flestir er ornaðoz af asiön hennar. En þeir er vinir varo riddarans komo til hans oc sogðv honum. En hann er fyr sat gnufa ryggr oc ræddize firir dom konungs riddara sacar. lyfti vpp hofði sinu. þui at þeir sogðu honum. ef guði licar. at þessi mær man leysa hann oc frialsa. Sem hann hafðe

¹) r. f. konunglega tigurlega ²) r. f. Iveins ³) r. f. svenlofta }

heyrtr orð þeirra oc litið umm sec¹ at sia meyna. þa kennde hann hana at fullu oc svaraði þeim. þat veit trv min kvað hann. þessi er min unnasta. Ef hon miskvnnar mic ei kvað hann. þa hirðe ec ei hverr drepr mic. Ec em nu holpen at ec se hana. Mæren reið þegar i konungs garð. Engi maðr sa aðra iamfriða. Hon steig þa af hesti sinum er hon kom firir konung. oc hofðv þa allir augu sin a henni at kenna hana glægsynilega. Hon let af ser falla skickiu sina. at hon skylldi mega glæglega synazc. Konungr hinn kurteisazti stoð þegar vpp i moti henni. oc allir tignaðo hana oc sœmdo. oc allir kostaðo giarna² at þiona henni. Nu sem allir hofðu gorsamlega sét hana oc mioc lovat segrð³ hennar. þa mællti hon með þeim hætti sem hon vill ecki lengi þar dveliazc⁴. Herra konungr kvað hon. ec ann einum riddara hirðliðs þins. er sira Ianval er. honum varo sacar gefnar her innan hirðar. En ec vil at engvm se orð min til meina. oc vil ec at allir viti. at fru drotning heuir ranga soc a honum. þui at alldri bað hann hennar. En vm hœlni oc um rosan þa sem hann mællti. þa em ec komin at frialsa hann. at lendir menn yðrir dœmi hann frialsan. sva sem þeir rœddo i domi sinum. Konungr iatti henni þegar þat sem hon beiddizc. oc dœmdo þa allir Ianual frialsan. oc var þa klandalaus oc at fullu laus af asio þeirra. oc for þa mærin i brott. En meðan hon var i konungs hirð. þa tignaðo hana allir. oc þionaðo henni giarnsamlega með goðom vilia. En kónungr gat með engum kosti þar lengr dvalt hana. Uti firir hallar dvrum var standandi einn malmara⁵ steinn. I þui liop Ianual a steininn. Sem hon vt reið or hallardvrum. þa slaug hann up a hestinn at baki henni. oc reið hon með honum til eyiar þeirrar er Ualun heitir. þat hafa sagt hinir sannfroðastu menn. at sv er hin friðasta ey i heiminum. þagat var tekinn sa hinn ungi maðr. Siðan fra engi maðr til hans. oc firir þui kann ec ecki lengra telia yðr fra þeim. Her lycr þessarre sogu. havi þackir þeir er heyrðu.

XVII.

Jonets liob⁶.

1. Met þui at ec hof strengleica sogur. þa vil ec fram hallda starvi minu oc telia yðr þa atburði er mer ero kunnigir. En nv vil ec framleiðiz telia yðr fra Ionet. hvaðan hann var sæddr oc fra feðr hans. I Kornbreta lannde bio forðom einn ricr maðr gamall oc mioe

¹) r. f. ser ²) r. f. giar ³) r. f. segrðr ⁴) r. f. dveliazc ⁵) r. f. mamara

⁶) Ionet heitir þessi strengleicr *Ovsk. i Cd.*

alldraðr¹. En firir þui at hann var rikum auðæfom oc morgvum miclum eignum auðgaðr. þa fecc hann ser unga kono at fa ser arfa við til erfða oc auðæfa sinna er þeim mætti stiorna eftir hans daga. Mær sv er hann fecc var rikra manna oc agætrar ættar. hyggin oc heyvesk oc hin friðazta. hann unni henni mikit sacar fegrðar hennar. oc læsti hana iamnan i turni sinum i einv miclv lofte steinpildu. Hann atti þar systur með henni oc var gomul oc ækia. hafðe latet bonda sinn. hann hafðe skipat henni hia unnasto sinni. at² hafa grunsemd oc gæzlu a henni. Nu bar sva at i upphafi aprilis manaðar. er utifuglar taca at syngia siðveniolegum saungvum natturo sinnar hvetiannde hverr annan til astar oc auca. þa uppstoð sa hinn riki maðr einn dag mioc arla. oc klæddizc i skog at fara a veiðar. þa vacnaðe hin rica frv oc toc at grata þa er hon sa solarliosit. oc fann hon þa at gæzlu-kerling hennar uar brott gengin or svefnlofteno. Kærðe hon mioc lif sit oc þat er henni þotti at vera. andvarpaðe mioc oc gratannde einsaman mælltizc viðr. Vesol em ec kvað hon. oc ugæfo kvenmaðr. at ec heui sva þung orlog. Ec em her hertekin oc læst i þessum turn. ec man alldre heðan i brott komaz nema ec se dauð dregin. Þessi hinn gamle oc hinn abruðgi karl er ec em viðr byndin. hvat ottaz hann er her helldr mec i sva þrængri hertoku. at ec fæ ei frælsi til kirkiu at ganga ne helgar tíðir heyra. Ef ec mætti við mæla oc með honum ganga mer at skemta. þa mynda ec syna honum bliðlæti mitt. þo at ec hefða ei til þess fyst. Bolvaðir se minir frændr oc allir þeir er þat rað gerðo. at gífta mic þessum gamla manni. oc pusaðo mec hans callda licam. er sva hevir byrgt mec i þessum turn sem þióf i myrkvastofu. hann man alldre kunna deyja. Ofsamlega heui ec heyrnt sagt at menn hafa funnit i þesso fylki i fyrnskunni³ marga kynlega luti er leysti þa oc frialsaðo þa er ænglega varo staddir. Riddarar funnv friðar meyar oc kurteisar eftir vilia sinum. oc varo þeim sva leynilega vnnande at þau lifðu lengi sva roplaus at engi maðr vissi nema þær oc þeir. Nu ef sva hevir verit oc sva ma vera einnihverri. gvð er hvetvitna gerir geui mer vilia minn.

2. Nv sem hon var mioc slict kærannde. þa sa hon inn beraz at sér sem skuggi være eins mikils fugls vm einn litinn glygg. oc þotte henne kynlect oc vissi ei hvat þat mynde vera. oc i þui inn flaug vm glyggenn einn hinn friðazte gashaucr með fogrum fotum sva sem hann være fim sinnum eða sex mutaðr. hinn fegrsti fugl. oc settiz hann firir huilu frunnar. Sem hann hafðe þar litla stund setið oc hon leit til hans. þa syndiz hann friðr oc mikill riddare. oc þotti henni

¹) r. f. alldraðar. ²) r. f. oc ³) r. f. fyrskunni

þat hit mesta vndr. oc rærdize þa holld hennar oc bloð oc skalf hon oll af ræzlu oc gnufði hon með hofði sinu. Riddarenn var hinn kurteisazti oc mælti fyrri til hennar. Fru kvað hann. ottaz ecki þo at (ec) segi þer leyndarmal mit. Dyrlegr fugl er gashaucr. ver urædd oc urugg. ger mec vnnasta þinn. þui at firir þui em ec hingat kominn. Ec heui lengi vnnat þer. oc innan¹ hugar mioc fyst til þin. alldre vnna ec kono fyrr en þer oc alldre skal ec annarre vnna en þer. [ei mætti ec² til þin koma or fósturlande mínv. nema þu hefðer beðit mec. En nu ma ec at visu vera vnnaste þinn. Frun toc at hvggazc oc toc þa klæðe af hofði ser oc svaraðe honum. Giarna vil ec gera þec unnasta minn ef þu tryr a sannan gvð sva at ast ockor megi saman falla. Frv kvað hann. þu mælir rett. ec vil engum kosti at þu haur sacar a mér ne illa grunsemd eða tortrygð. Ec trui vel a skapara allrar skepnu er frialsaðe oss or helvitis pinslum. er Adamr hinn fyrsti faðer var i batt oss. er af þui bannaðo tré át er gvð firirbauð honum. Alla trv mina kvað hann skal ec segia þer. sva at ei skalltu þar um þurfa ifaz. þa svaraðe hon. vel heuir þu mællt. oc steig (hann) þa i reckiu hennar oc lagðize i hia henni. en ei villdi hann hondum á henni taca. oc ei kyssa hana ne halsfaðma. Í þui kom kerlingin afr oc fann fruna vacna. oc sagðe henni at var timi til upp at stannda. oc villdi hon þa færa henni klæðe sin. En hon svaraðe oc kvazc vera sivo. oc mælti hon skyllði skunnda prestinom til sin. þui at hon ræðiz mioc at deyia. þa mællte kerlingin. Herra þin kvað hon er i skog farenn. oc skal engi maðr her koma nema ec ein. þa var fruin mioc angrað oc lét sem hon være i úviti. En þa ræddiz³ kerlingin oc gec i brott oc læsti loftino⁴ eftir ser. oc kallaðe prestinn sem skiotazt. oc kom hann þa laupande sem skiotazt oc hafðe helga þionasto með sér. oc toc riddarenn við þionastonni. Siðan gec kapalinenn i brott. oc læsti þa kerlingen lofteno. Fruin la þa ihia unnasta sinum oc biuggu þau með miclum fagnaðe. þa er honum licaðe tóç hann heimleyui oc for i brott i fosturlannd sitt. Hon bað hann þa morgum bænum at hann skyllði oft vitia hennar. Frv kvað hann. þa er þer licar man ec til þin koma. En þu gæt vanndlega at vit verðem ei svikin. Þessi kerling man svikia ocr oc segia herra sinum. En ef sva kann at at berazc sem nu heui ec sagt. at vit verðom suikin. þa komumzic ec ei sva i brot at ei verð ec drepinn. Riddarenn for þa i brott en unnasta hans eftir dvaldize með miclum fagnaðe oc mikilli gleði. Um morgonenn stoð hon heil upp. oc var blið oc gloð alla þa viku. hellt hon þa licam sinn sem hon matte yndilegst. oc enndr fœcc skiot alla

¹) r. f. innar ²) r. f. ef ec mætti ³) r. f. reiddize ⁴) r. f. losteno

fegrð sína. Nu licar honni bezta kurseta sin i turninum. En fyrir þui at nv hugnar henni eigi onnur skemtan. þui at hueriu sinni er herra hennar heiman for. dag oc not snimma oc siðla hafðe hon vilia sinn af vnnasta. lati guð hana hans niota. Sacar þess hins miela fagnaðar er. hon hafðe af vnnasta sinum er sva oftsamlega kom til hennar. þa hon um snære siði sinum. oc oll pryddiz fegrð hennar. þa fann herra hennar smasmugall. oc ihugaðe hann þa at allir hagir hennar oc hamnar hennar oc meðferðir varo með oðrvm hætti en verit hofðu. oc mællti hann þa til systur.

3. Þessi er nú kvað hann kynlegr atburðr. at fru vor byr sec pruðlega. Spyr hana þess hvat velldr þui. þa svaraðe kerlingen honum at hon kvaðz ecki til þess vita. nema þat at eins at hon undi þa betr einsaman en fyrrmeirr. þat kvaz hon hafa funnit at sonnu. þa mællti herra hennar. þat veit trv min þat ma vel vera. Nu samir þér einn lut at gera um mœrna þa er ec [em vpp staðinn¹ arla. oc þu heuir aftr læst hurðinni. þa seg henni at þu villt brott ganga oc lata eina saman. oc fel þec i nockorom leyndum stað. sva at þu megir slá hvat þa gerizc með henni er hon er einsaman. oc hvaðan þessi fagnaðr kæmr henni at hon er sva pruð oc blið. Oc varo þau þa samþycc a þetta rað. Nu er harmr at þau er sva unnuzc monu svikin verð af þessum vsoma er nu er raðenn þeim uvitanndom at bleckia þau oc suikia. Ðui nest at þeim dogvm sva sem sagt er. þa lét konungr sem hann skyllði heiman fara oc sagðe kono sinni. at konungr einn gerðe eftir honum bræf sitt at koma til fundar sins. oc kvaz hann skylldo skiott aftr koma. oc gecc hann þa or svefnhusi sinu oc læsti hurðena. oc stoð þa kerlingen upp oc klæddiz. oc fal sec a bac refsunum oc leyndiz sva. at verða uis þess er þar gerðizc oc hon hafðe lengi girnz oc forvitnaz. Fruin la kuirr oc vakannde. þui at hana langaðe mioc eftir unnasta sinum. oc kom hann þa þegar iamskiott. sva at engi stunnð leið þess imillum. oc komo þa bæðe saman með miclum fagnaðe oc bliðlæti oc astsamlegum ræðom. allt til þess er timi var til upp at risa. þui at þa varð hann brott at fara. Hon la oc hugði at vannlega hverso hann kom oc brott fór oc ræddizc hon mioc þat sem hon sa hann mann oc þui nest gashauc. Nu sem konungr var heim kominn. er ei langt heiman farenn. þa sagðe kerlingin honum oc syndi þat sem hon sa um riddarann. oc var hann þa mioc ahyggiofullr um riddarann oc mart ihugannde. oc let hann skyndilega gera gadda af iarni oc stæla oddana alla oc let hvætia sva hvassa sem hinn hvassasta harknif oc let setia firir glyggenn þar sem hann vanndizc inn at fluga.

¹) r. f. vpp stat vm mœrna

4. Vm morgonenn i dagan stoð hann upp oc kvaz vilia i skóg fara at dyrom. oc gec þa kerlingin með honum at fylgia honum. Sem hann kom til manna sinna. þa gec hon aftr at sofa. þui at hon gat ecki set a sva andverðvm degi. En frun vacte oc beið riddarans er hon unni sva tryglega. oc mælti at hann mætti vel koma til hennar at vera með henni i goðo tome. Oc dvaldizc hann þa ei lengi oc kom fliugannde i glyggenn. en gaddarnir stoðo firir glyggenum. oc laust einn i gegnum licam hans. sva at bloðit gaus ór sareno með mikilli rás. Sem hann kende sec særðan til ulifis þa sleizc hann af gaddunvm oc komz sva inn oc steig i reckiuna ihia henni. oc bloðgabozc oll reckiuklæðen hennar af bloðras hans. oc sa hon þa oc kenndi hann saran oc angraðez hon af þui með miclum harm. Ða mælti hann til hennar. Sceta kvað hann unnasta min. nu heui ec latið lif mit sacar þin. oc sagðe ec þér at sva minnde fara. þu oc fegrð þin oc bliðlæti þitt heuir drepit ocr bæðe. Sem hon heyrðe þa fell hon drivgum i uvit oc la hon mioc lengi sem dauð være. En hann huggaðe hana með astsamlegum orðom. oc sagðe at ecki teði henni harmr ne sorg hennar. Hann sagðe henni at hon var með hofn oc at hon man fœða sun vaskan mann oc raustan. Hann skal vera huggan hennar oc skal hon kalla hann Ionet. Hann skal hefna þeirra beggia oc drepa uvin þeirra. Sem hann hafðe þetta sagt henni. þa mátti hann ei þar lengr dveliazc firir bloðras. þa fór hann brot með miclum harm. oc fylgde hon honum með tomlegre gongv. oc komzc hon i glygg einn oc liop ut oc var þat unndr at hon drap ei sialfa sec. þui at glyggrenn var betr en x alna har. Hon var i engum klæðom nema serc einum. oc fylgde hon þa bloðrasinni er var forvegr hennar. er or hafðe runnit licam hans. sva lengi at hon kom um siðir þar sem var mikill hellir. Oc er hon kom i hellinn. þa var þar sva myrct at hon matti ecki siá. oc skunndaðe hon um hellinn. þui at hon hugðe at vnnaste hennar være i hellinum. af þui at hon sa forveg bloðsens liggia. En hon sa þar allzecki lios. oc hellt hon rettom vege um hellinn oc kom þui nest or hellinom þar niðr sem fagr vollr var oc engiar grasvaxnar. oc fann hon þa forveg bloðsens a graseno. oc þotte henni þat kynlect. Fylgdi hon þa bloðrasinni um endilangar ænggiarnar.

5. Þvi nest leit hon firir sér mioc micla borg. oc var [borg veggiað¹ oll umhveruis. I þeirre borg varo hus oc hallir oc turnar sva skinannde sem silfrklæðe være. at sonnv varo þeir rikir er þar biuggo. Oðrum megin at turnenom varo stoðuvotn reyrvaxin oc veiðiskogar með als kyns dyrum. en annan veginn at borgarliðe rann

¹) r. f. borgveggia

mikil a oc breið. þar lendu skip oll. oc myndi betr vera en fugur hundrat skipa. Borgarlið var opet. oc gec þa frun i borgena oc fylgdi forvegi bloðsens vm enndilangt strætið at castala einum. Engi mællti við hana. þui at hvarki sa hon karla ne konur. Sem hon kom at castalsholl. þa sa hon mikinn forveg bloðsens. oc kom hon þa i eitt fagrt loft. oc sa hon þa einn riddara i reckiu sofa. oc firir þui at hon kennde hann ei. þa stefndi hon fram. oc kom þui nest i annat loft oc fann þar annan riddara sofanda. oc gecc hon fram i þriðia loft. oc fann hon þa reckiu unnasta sins. Staur þeir er upp helldo reckiunni varo af brenndo gulli. en reckiuklæðe hans kunni engi virða. sva varo þau dyr oc ágæt. en kertastickur þær er þar stoðo firir reckiunni er upp helldo kertum þeim er brunnu netr oc daga. varo villdri gulli oc silfre einnar ricrar borgar. Þegar¹ sem hon (sa) vnnasta sinn. þa kenndi hon hann. oc hon harmsfull fell i vuit a hann. Hann toc vel við henni er yuir hvetuitna unni henni oc kærðe dauða sinn er hann hafðe fengit af henni. Sem hon uiðr rettiz or uviti þa huggaðe hann hana mioc astsamlega oc mællti. Hin friða unnasta min kvað hann. miskunn firir guðs sakir. far sem skiotazt i brott oc fly. Nu dey ec a þessvm miðium degi. I þessum castala man þa hefiazc mikill harmr. Ef þu verðr her funnin. þa munu þeir pina þec oc drepa þec með spiotom. þui at allir vitu minir menn. at ec em dauðr sacar þin. Nu em ec ryggr oc hyggiufullr sacar þin. þa svaraðe honum frv hans. Ef ec aftr fer til spusa mins. þa man hann drepa mic. þa mællti riddarenn. Ei skal sva vera kvað hann. oc fecc hann henni eitt litið fingrgvll. oc mællti. Alldre skal herra þinum i hug koma glæpr þinn meðan þu varðveitir fingrgull þetta. þat sem þu heuir misgort. Helldr skal hann sœma þic til goðra luta. þa fecc hann henni sverð sit. oc særðe hana við gvð oc alla helga. at hon fai engom þetta sverð. nema hirði syni sinum til þess er hann verðr vaxinn maðr oc fullkominn at vexti oc raustr riddare oc hinn vaskasti. I þenna tima man hon heiman fara oc sun hennar til veizlu þar sem er eitt muncliui. þar munu þau sia leg eitt. oc man þeim þar vera sagt oc endrnyiat oc sagt hverso faðir sveinsins var drepian oc suikinn. þar skal hon fa syni sinum sverðet oc segia honum allan atburð hverso hann var getinn. oc hvern faðer hans er. þa munu þær sia hvat hann athefzc.

6. Sem hann hafðe mællt til hennar þetta. þa gaf hann henni eitt dyrlect bliet² oc mællti. at hon skylldi sem skiotazt brot fara. Hon for þa brott með fingrgvllino oc sverðeno. er henni var mest til hugg-

¹) r. f. Ðe ²) r. f. bilet

anar. Sem hon var ór komin borginni oc varla halfan fiorðung fra borginni. þa heyrðe hon at allar klockur borgarennar ringdo oc op oc hormuleg læti þeirra er i castalanom varo. þa vox harmr hennar. (fell hon) fiorom sinnum i úvit. oc er hon viðr rettize þa stefnde hon at hellenom oc gec um sem skiotaszt. oc kom þui nest i fostrland sitt oc til bonda sins. oc bio marga vetr með honum. oc gat hann alldre þess er hon hafðe misgort. Sva gec þat vǫnnlega or minni hans sem hann hefðe þat alldre vitað. hvarki auitaðe hann hana ne mismællti til hennar. Sem sun þeirra var fœddr. þa leto þau vandlega fostra hann. hyerr maðr vni honum oc tignaðe hann. Ionet var hann kallaðr. I ollu þui konungs riki var engi hónum iamfriðr ne iamningi hans at vǫnnleic ne reysti. hinn milldazti oc hinn mesti reystimaðr. Nu er hann var fullkominn at alle. þa var hann gor riddare. Heyrit nu hverso at bar a þeim hinum samum tolf manaðom. At hatið hins helga Arons er halldin er oc helgat i Karlunborg oc morgum oðrum borgum. þa var herra hennar boðit til þeirrar hatiðar með vinum sinum sem landz siðvenia var til. Hann biozc heiman rikulega oc hafði með ser sun sinn oc spusu sina. oc bar þa sva at at hann for þangat. En a vegenum villtuz þau. oc vissu ei hvar þau varo komin. En með þeim var eitt ungmenni i ferðenni. oc gerðize hann þa leiðtogi þeirra oc leiddi hann þau um veginn einn sva lengi at þau komo at einum sva fogrum castala. at i ollum heiminum var engi annar iamfriðr. Innan castalans var eit muncnivi oc biuggo þar hinir reinlifazto menn. þar herbergdu þau er fylgia skylldo til hatiðar. I sialfs abota herbyrgi var þeim rikolega þionat. oc þau virðolega tignat. Um morgeninn gengo þau til kirkiu at heyra messo fyrst oc ferðazc siðan. oc kom þa herra abote til þeirra oc bað mioc at þau dveldize þar oc þiggia fagnað hans. Hann leiddi þau at sia þau hin dyrlego hus. er munkarnir i biuggu. hit friða svefnloft oc hina dyrlego holl er muncarnir i mataðoz. oc syndi hann þeim allan garðinn. Siðan er þau hafðo framt offrennd sina. þa gengó þau til borz. Sem þau varo mett. þa gec aboti með þeim i þau hus er þau hosðu ei fyrr séét. oc i þui komu þau i capitulo. oc sa þar eitt mikit leg er hult var gullvofno pelli er hvelgort var oc allt gvllodvm saumat. At hosði oc fotom oc umhveruis legit brunnv .xx. kerti. kertistickur varo af brenndv gulli. en reykelsis¹ ker með hveriu þeir reyctu þann hinn sama dag leget með mikilli tign var af gimsteini þeim er heitir amatiste. þa spurðu þau þa er þar varo barnfœddir i þui fylki um legit. hvern sa være er sva tigulega var grauinn. Hinir sem þeir heyrðo tocu þegar at grata oc gratannde² mællto. Þessi var

¹) r. f. rekelsis ²) r. f. grataundo

hinn vaskasti oc hinn villdazti. hinn friðazti oc hinn harðazti i vápnvm. hinn virðulegste oc hin vinsælazti. er i heiminn hevær komit. Hann var konungr yuir þesso ríki. aldre var fœddr honum kurteisare maðr. Hann var svikinn i Caroen borg oc þar drepinn sacar astar einnar frv. Aldre síðan hófðu ver hófðingia. þui at ver hófum lengi oc marga daga beðit svnar hans. er hann gat með þeirre fru sacar hveffar hann var svikinn. Sva sagðe hann oss at hann skyldi vera arfe hans.

7. Sem frun hafðe heyrt þessi tíðennde þa kallaðe hon hare roddv sun sinn til sin oc mællti. Hinn friði sunr kvað hon. heuir þu heyrt hvat atburð oss hevir. hinn gat vist. Þessi er faðer þinn er her huilir. er þessi hinn gamli karl drap með svikum sinum. Oc iatte hon þa firir ollum. er þar varo. at sa hinn same riddare er þar hvilldi gat hann oc var faðer hans. Nu sæ ec þer sverð þetta kvað hon er ec hevi lengi varðveitt. oc talde hon honum allt þat hit sannazta ér hon vissi um foður hans. þui nest fell hon i uuit ofan a legit. oc mællti aldre orð við menn. þar upp gevande ond sina. Sem hon var dauð oc sveinninn fann þat. þa bra hann þegar sverðeno þui er faðer hans atti oc hio hófuð af stiupfeðr sinum oc hefndi þa foður sins oc mæðr sinnar. þui nest þessum atburð locnom þa dreifðuz oc frægðoz þessi tíðenndi um allt landit. oc kusv þa allir Ionet sér til hófðingia. oc foðurleifð sína skipannde. Þeir síðan er viðr komo oc þenna atburð frago longv síðan. gerðo af þessu fagran strengleic vm harm oc meinlæti er þau baro sacar astar sinnar. Her lycr þessarre sogu. Guð se miskunnare þeim er þessi boc var norrœnað.

XVIII.

Naboreis liöð¹.

I Kornbreta lande var konungr einn. er callaðo Naboreis. Naboreis var einn riddare curteis oc vaskr oc vapndiarfr. grimr uvinum. goðgiarn vinum. atti mikit ríki. mioç rica oc auðga foðurleifð. hann fecc ser kono ricrar ættar dyrlega oc pruða. friða oc heyveska oc vel vaxna. Hon lagðe allan hug a þat at klæðazc vel oc buaz snyrtilega. laza klæðe sin oc bva hófuð síl með hverskonar kvenna hófuðbunaðe. er hon fann til fegrðar var oc kvenna pruðleics. þui at hon var uhofsamlega dramblætis kona. Naboreis bonde hennar at hugði síðveniu hennar oc mislicaðe honum mioc at hon villde sva ofprvðlega bvazc. oc reiddiz hann henni oftsamlega oc refsti henni leynilega með horðum orðvm. oc ræddi hann iðulega vm metnað hennar oc

¹) Naboreis streingleicr *Oesk. i Cd.*

drambyisi. mikillæti. ofspruðleic. oc sagðe at þat var ei sæcar hans. helldr af þui at hugr hennar stoð a oðrum. Hann kvað ser lica athævi hennar. þo at hon være ei sva mikillat ne sva uhofsom i skarti sinu. i lazan klæða sinna oc hofuðfallda. oc sva einkennilego drambe er hon bar 'a ser. Nu sem hon villdi engum kosti hafna ne af lata tiltekiu (oc) uhofsamlego drambe sinu. þa senndi Naboreis bonde hennar eftir morgum þeim monnum er villdazter¹ varo. oc er þar komo hinir skyldazto frænndr hennar. þa kærðe hann firir þeim þat sem honum mislicaðe i atævom hennar. oc sende hann henni þa orð með frændom hennar. at mioc angraðe hann at hon vill ei af lata ofstarki sinu. Ef henni licaðe þa villde hann giarna at hon eftir late raðom hans oc af late ofstarki sinu. En nu heyrir hverso hon svaraðe bonda sins orðsendingvm. Herrar kvað hon. ef bonda minum mislicar oc firirkann at ec klæðe mic. oc at ec bvmzc virðulega sem siðr er friðra oc kurt-eisra kvenna. þa kann ec engan annan orskurð orðzenndinga hans. en þat at þér segit af minni hennde. at hann late lengi vaxa skegg ocampa. siðan skere hann af hvartveggia. þa hevir hann vel hefnt sin sem abruðigr herra. Þeir er heyrðu svor frunnar gengv fra henni. oc logu mioc at orðvm hennar. oc gerðo ser gaman af svorum hennar. oc var þetta mioc viða dreift oc fregit hvervitna. þeir er skola helldo at gera strengleiki gerðo fagran strengleicssong vm Naborez. oc kallaðo strengleikinn nafns² hans.

XIX.

Ricar hinn gamli³.

Ek vil telia yðr einn strengleic oc segia yðr soguna. af hveriu efni hann var gorr. Þessi strengleicr heitir Ricar⁴ hinn gamli. Forðom bio i syðra Bretllannde einn ricr konungr. hann atti friða dottur. hann vnni henni mikit oc tignaðe hana mioc. þui at hon var frið oc kurteis. hon kunni vel harpa oc gigia. I þui fylki var einn vaskr oc kurteis riddare oc mioc frægr er hon mioc vnni með astarþocca. oc var hann oc at sliko mikill vjnr hennar. Konunginum var þetta sagt oc mislicaðe honum þetta at hann fra slict. þa skipaðe hann riddarom i loft sitt at varðveita hana netr oc daga. þa bar sva at einn dag eftir mat. at hon gec at skemta sér oc settiz i þann glygg er yztr var i lofte hennar. oc hallaðez þa a stolpa einn. oc er hon ut leit um glyggenn. þa sa hon vnnasta sinn unndir lofteno i garðenom. oc miskenneð hann eigi. Hon var buin rikum klæðom. oc licaðe henni

¹) r. f. villdazte ²) r. f. nafs ³) er her tilf. Cd. ⁴) r. f. ir

mioc at sia hann. oc var hann einnsaman þangat genginn i kastalann at verða i augliti hennar oc sia hana. Sem hann leit hana þa nam hann staðar oc gec hvegi. En mæren syndi honum með henni sinni oc bende honum at ganga i grasgarðenn einnzaman on felaga at skemta sér. er þar var vndir lofteno sem (hon) svaf. oc mællti hon at hann skyldi þar biða. Hann gerðe sem hon mællti. En hon gec þa til manna sinna. þa toc hon horpu sina oc slo. oc gladde mioc felaga sina. Hon krafðe vinet oc gaf þeim mikit at drecca. at a litille stundo varo þeir allir ofdrucnir. oc sofnado þeir þegar allir. oc lago drvcnir sem dauðir være. Sem mæren sa þa sofnande. þa kallaðe hon þionastomey¹ sina til sin oc fecc henni horpu sina. oc særðe hana biðiannde at hon slai strengena oc lati ei niðr falla horpuslattinn meðan hon gengr at finna unnasta sinn. oc at hon hyggi at vandlega at riddarar hennar vacni ei. meðan hon var i brotto. Hin gerðe þegar sem hon mællti. En hon gec þa i brott til unnasta sins. oc rædde við hann slict sem henni licaðe i goðo tomi. oc er þau bæðe villdv þa skilduzc þau. Sem hon astr kom. þa svafo þeir er gæzlumenn. hennar varo, þa gec hon ifrá þeim i svefnloft foður sins oc gec firir hann. oc heilsaðe honum. En konungr faðer hennar callaðe hana til sin oc spurðe hana hvat hon villde. oc synde hon honum þa vilia. Herra minn kvað hon. miskunn firir guðs sakir. fylg mer kvað hon i svefnloft mitt. þa iatti faðer hennar henni þat er hon bað. oc leiddi hann þa i svefnloft sit. oc sa hann þar gæzlo menn hennar sofande. þa synde hon honum oc mællti

¹) r. f. þiona

ANHANG.

*Levninger af 4 Membranblade, 666 b qv. i den arne-magnæ-
anske Haandskriftsamling i Kjøbenhavn, hvilke paa Grund af Haand
og Format maae antages at have henhørt til de i Slutningen af den
Upsalske Codex manglende Blade.*

1ste Blad¹.

1ste Spalte. . . . kvað na
i heim yggan. ne
. iazc af slikum car yðr
at elska þit þui vel a leið
na hana. oc ræða ðo þeir hann með h
. diz nockoð. Um or at skemta
sér an tan gat fra honum er hann
hafðe a meyn gr hans i harm
gan a meynni. A þ hvarki eta ne drec
. sinn oc reckiusveine ioc meit mec kvað
. alldre fa. þa mællt minn kvað hann.
þar þa

4de Spalte. y
. af hallda af
. Rumaborgar kei hofð-
ingia. En ec ir firir sva lengi
. þui nest þagðe einninn settiz niðr
. matte engv svava² vað hann hui
þegir licar oc gongvm siðan
varir við ocr. Ec kal mæla. hon vill

¹) Af dette Blad er den øverste Deel bortskaaren, og den tilbageblevne Halv-
deel er saaledes beklippet, at der kun er tilovers Levninger af første og fjerde
Spalte, nemlig de første Ord i hver Linse af hin, og de sidste af denne.

²) Her har et Cap. sluttet.

lifa on hennar hin niv caus ec yðr. oc
 leic minn. þa er gec firir lit(!) soc. En þo . . .
 helldr er þessi goð enn heyrðe kær-
 ing hans

Þdet Blad¹.

1ste Spalte. lega þer han
 þer havit
 ga yðr eftir eina heui ec her
 iggit af vnnasto yðarr ir ef
 yðr likar. oc festi az bannd sitt. oðlét ofan sig
 þa við oc skilduz þau af þeirre ugaðe oc mælli at þessa
 ast man er hann ma ei sva mart við hana ræða se
 kyssa hana eða halsfaðma eftir vili hit zama ihugaðe mæren.
 hon yuirlit sinum af þeirre nyio ast. er þa
 fengit með miclu meinlæti oc angr m. biðu þau bæðe þa
 nott til dags at iðr sva sem þau höfðu firir mælt. N .
 sem þau höfðu fyrr funnizc. þa stoðo ðe arla
 upp. oc er þau komo bæðe þa ti mæren fyrst (til) hans.
 hiarta mitt k oc unnaste miðn oc þagðe hon þa oc ihugaðe
 einninn mælli þa til hennar. Unnasta friðazta. keisarenn
 hevir orð sent me þinum. oc skulu við skiott fara til hans . . .

4de Spalte. a
 þess hann er
 En ec veit kvað keis-
 aren þat ma vel vera herra
 hann villde af syni yð
 Nu ma ec sanna a honum mic kvað keisarenn. þat
 veit helgi herra. at alldre man fyrr en (ec)
 heui utlægt hann or riki mi skal ec stefna honum i brot.
 En ef r fara riki sinu firir orðzendingum mi al
 ec samna ollum her minum. oc skal az hann oc borg
 hans.

þa for keisarenn heim oc la alla þa nott ahyggiofullr um þetta.
 at firir ko toganum. oc or riki sinu (!). Um morgonenn . .
 æf gera oc var þat upphaf bræfsens. at bauð hertoga
 Placenzo borgar. at fare or riki sinu. fyrr en land hans er
 En ef hann dvcls i riki sinu halfan ma man hann engan

¹⁾ Med dette Blad forholder det sig som med det første, paa det nær, at her i
 Almindelighed er mere tilbage af Linierne.

fianna þann er honum vili gi viðr hialpa. þui at þa skal borg hans or oc allt hyski hans drepit oc hertekit

3die Blad.

1ste Spalte. hann i se e or komiz meðan er þesse vandræðe upp va
 keisaranom þessarre raðagerð sunar keisarans. oc sagðe honum al allz ecki hverso hertoginn skal vera utl at keisarinn er honum reiðr. Nu sem sveinn fðe heyrt orð hans alldri sva fyrr var hann ha fullr oc gec þa ser einnsaman fra oðrum monnum oc gret mioc af miclum harm. Reckiusveinn hans er var fehirðir hans. oc ubrigðelegr vinr. kom til herra sins. oc þegar sem hann fann at herra hans hafðe sva mikinn harm. þa rannzacaðe hann þegar oc estirleitaðe ef hann hefðe nockoð tíðennda fregit. Ia kvað sveinninn. nu tyni ec unnasto minni. Hertoginn man nu vera rekinn or riki sinu. þui at keisarenn man gera honum mikinn usrið. Seg mer nu kvað hann hveria bio(1)þ þu villt mer gera. þui at ec ann þér. oc ec try þer yuir alla lifannde menn. villtu hialpa mér at ec tyna ei lifi minu. oc at ec drepi ei sialfan mek. Ia herra kvað hann. eftir mætti minum. Far nu kvað hann til unnastu minnar. oc spyr hana ef hon vili fylgia mer. oc þola oc bera með mer illt oc gott. þa svaraðe fehirðir hans. Firir guðs sakir hui mæle þér slict. hvert vili þér hafa hana. hon er ei von at vera gongukona. Ec a einn foður broður oc er hann hofuðkonungr yuir ollu Spania- lannde. ec skal hafa hana til hans. eftir þui sem ec hygg hann man vel viðr mer taca oc uirðolega fagna mer oc henni. En þer skolut fylgia ocr oc vera hofðingi occar. far skiot kvað sveinninn oc klæz ollum klæðom. oc faret i Placenzina oc dveliz þar til þess er þu hittir unnasto mina. oc seg henni allt þat sem satt. er. at (ec) scere hana oc bið sakar astar occarrar. þa komi hon til min með þér. sva at engi lutr dveli hana. þui at ec skal brott stelaz

*2den Spalte*¹. . . . m
 oc ge þegar h
 ef hon vill
 sia hann sem ec gan mat eta fyr

Sva buit for þ sveinninn i brott
 grataande um nottena þ nnenn til Plac- enzo borgar. oc k dags. oc þann hinn zama dag

¹⁾ Her ere 11 Linier aldeles bortskurne og de øvrige mere eller mindre defekte.

fann na. oc sagðe henni kveðiu unnasta he at hann er kominn eftir henni. Herra kvað hvat skal ec gera eða hverso skal ec þanga . . fara. oc foður minn oc moður firir lata. með hverium hætti ma ec eftir sitia. Ec hygg at sonnu oc veit ec at visu. at hugr unna[s]ta mins er með þeim hætti. eftir þui sem ec hygg. at skiot man honum snuaz . . . dauða. ef ec hafne hann at hugga. En erom bæðe saman. þa man hann gera v sinn á mér. En ei at siðr þo at mér iz til vandræða. þa vil ec gera vili Reckiusveinninn er heyrðe ræður h svaraðe henni heyvesklega. Hin kvað hann kom diarflæga oc glaðl fagnaðe til unnasta þins. þui at

*3die Spalte*¹. ca
 henndr
 morgvm morgum oc sø
 a með miclum
 ar latum oc samþyc fagnaðe
 er þa fen þau ollum harm. er fyr
 oc sofnaðo þar bæðe a ve er daga tóç. Nu sem
 reekiv þau sofannde er með þeim var a e
 þau mioc horðvm orðvm at þau vill[d]v þar sofa a almennilegum vege.
 oc lét allilla at þeim. Siðan mællti reckiusveinninn til herra sins.
 hvat raðe skolu vit nu hafa at biarga þér oc unnasto þinni. Ef faðer
 þinn mætti na henni þa minndi hann harða refsing gera henni. þa
 svaraðe sveinnenn heilhuglega. Ec g . . . ei set með hverium hætti við
 bæðe me . . . biargaz oc holpen vera. firir guðs sacar . . . ec þec
 hialpar oc miskunnar. ef þu villt . . . pa ocr oc sysla ocr mat oc
 drycc. þa sko . . . it fara i fylki þetta oc þar vera full . . . anað allt
 til þess er þetta fylki se fri . . oc ufriðenom hætti. Herra kvað reek
 . . . veinnenn. þér hauit velmællt oc þat kosit . . . azt ber. Ganget
 nu kvað hann i fylsnir

4de Spalte. æiarens i
 þui bili er hvf gag til matar sins. Er
 búfear þeirra. oc koma hvern dag oc fœra ser
 mat oc drycc. þa me mataz til þess er ec kæm
 oðru . . . yccar. þa gengu þau inn i hellinn. oc ha . . . þau allan vilia
 sinn. En sa er gæta skylldi þeirra var þan dag allan með búfear
 hirðvm. hveriu sinni er hann kom or borginni. þa færðe þeim mat oc
 drycc. bann bio iamnan ner hellinum. oc var vorðr þeirra. oc varð-

¹) Her er det samme at bemærke som ved anden Spalte.

maðr. sva at oft gat hann skilt þat sem þau mællto. oc set þat sem þau at hofðuz. oc með þessum hætti lifðu þau oc undu vel.

Nv samir mer at segia yðr hvat keisarenn at hafðez. hann um settiz með ollvm her sinum Placenzoborg sidan er hann hafðe tynt syni sinum. sva at hverr maðr um allt riki hans oc at hertoginn hafðe tynt dottur sinni. þeim mun var ufriðrenn harðare. borgin var oll um sez af her keisarans. sva at þeir vunnv þa hinn hæsta turn. hertoginn komz brott or vm nótt oc for or þui lannde. Keisarenn let allt niðr briota kastala oc turna oc borgar veggi. oc allt svmaret sat hann um borgena. fyrr en keisarenn hafðe eytt¹ allt oc unnit. þau er i hellinum hafðo leynz sætto þeim tima er herrinn skyldi brott fara. oc sogðv at þau máttu or fara hellenom. sva sem hafðo fyrr raðet oc ætlat². En þeim varo seen onnur orlog. þui at keisarenn sem hann var brott³. oc leyui geuit ollu liðeno hverium at fara i frialsi heim til sinna hibila. þa hofz þar sva mikil illveðre. at hvarki menn ne bvfé máttu vt ganga ór husum vndir beran himin. hvarki matti sea gras ne velli. sva gerðizc mikit sniofall. at engir varo hamrar ne dalar er ei varo fullir oc fonnum huldir. oc la þessi snior alla vikuna. sva at ei mincaðe

4de Blad.

1ste Spalte. þa er hann . . .
 hellinum
 . . . var. oc oc gratande at leita. hann
 þuiat þ heyra ne finna dyr . . .
 a hellinum er af toc þann hinn micla snio. þa m[æddi
 hun]grenn þau sva at naliga varo þau fa sveinninn toc
 at kera unnasto sina. oc mæ hann þa harmfullri roddu. hin
 friða unnasta min kvað hann oc hin sæta. at visu heui ec svikit þec.
 þui at ef ec hefða ei vnnat þér. þa værer þu rikulega gift oc agæt
 frú mikils rikis. en sacar heimsku minnar oc illrar dirðdar. þa er nu
 hertoginn faðer þinn brott rekinn oc moðer þin utlæcz. þu unnir mér
 sva mikil oc truðir mer sva vel. at þu firir lezt hvetvitna at koma til
 min. Nv verðo vit bæðe her deya saman. hiarta mitt er fallit er
 licamr minn skelfr. halsfaðma mec oc leg mec i faðm þinn oc kyss
 mec. at mer se hugro oc huggan af þér. þui at bæðe skolu vit i senn
 deya. þa toc at þeya oc mincaðe snioenn. sva at þa matti sea
 hellinn. þa liop hann þannog með skunnda. oc er hann kom þar þa
 heyrðe hann kæring þeirra. oc gecc hann fram oc fann þau bæðe

¹) r. f. heytt ²) r. f. ælat ³) her er noget udraderet, synes at have været farcenn

saman liggjannde i faðme. En hann settiz þá á kne fyrir þau oc huggaðe þau til matar. En þau varo sva þunnumegin oc sva mioc faren af fastunni. at matr teði þeim þá allzecki. sva at þann hinn sama dag luku þau lifi sinu fyrir kvæld. En aðr mællto þau mart við reckiusveininn oc særðo hann oc baðo at hann leti bera lic þeirra til bæiarens oc klæða lic þeirra. Oc gerðe hann sem þau baðo. oc gecc estir monnum til bæiarens oc leiddi þá til hellissens. oc tocu þeir barnanna lic oc haro til bæiarens oc logðv bæde i eina steinþro oc grofo innan borgar i einni kirkiu. sva sem siolf hafðo þau¹

vin sveinninn

K fra alldre tíðe
 var yuir skipaðr upp gor
 þá farenn . . . ríki. oc for borg
 oc dvaldez þar þrea d er funnin varo. oc athug .
 bæde saman. oc spurðe hann þ sem hann kom i
 fostrland sitt lif þeirra fagran strengleic. oc segia . .
 er at þessi strengleic er fegrstr all strengle. crenn
 tveggja elskande. oc þesarre sogv.

Grelentz saga.

Nv vil ec segia yðr einn atburð um mann þann er Grelent var kallaðr. Sa strengleic er um hann var gor er hinn fegrsti með goðvm notvm oc vel licandom. Grelent var fœddr i Kornbretalannde. dyrlegr maðr oc vel kunnande. hann var hinn friðazte karlmaðr vel vaxinn skepnu. hinn bazti drengr oc hinn milldazti. hann var nefndr i aucnefni Grelent var viðr konungi þeim er þá daga var yuir Bretlande. hellt mikinn vfríð imoti gronnum sinum. Hann stefndi hvaðan æva riddarom til sin. oc hellt þá með sér mikinn fiollda². Oc kom Grelent með þeim oc toc konungr vel með honum. þui at hann var hinn friðazti maðr. Konungr tignaðe oc sœmde hann einkennilega yuir aðra. En Grelent var hinn iðnazte i hversdaglegom atreiðvm oc angraðe mioc (u)vini konungs oc sina. Drotning-fra frægð³

 ara æll af

¹) Her beg. 2den Spalte, hvor 4 Linier ere bortshaarne, samt de øvrige helt til Enden af denne Strengleik mere eller mindre defekte. ²) r. f. fiolldi

³) Her begynder 3die Spalte, hvor de tre første Linier ere bortshaarne og de paafølgende 15 mere eller mindre defekte.

..... þa at hiarta. þa
 min kvað hann mioc
 gerir hann sec vin gen.
 Ec vil kvað hon þui at ec em nu i mikill
 ac oc seg honum at hann komi til
 honum ast mina oc astar þoc fru kvað
 hann gefa honum micla bioz sveinninn oc gec i
 fra henni.^o oc est til herbyrgis Grelenz. oc kvadde
 teislega oc sagðe honum ærende sitt at hann . . . gi til drotningar at
 ræða við hana. En hann þegar villdi ei dvelia. oc mælti vinr kvað
 hann far firir. ec man fylgia þer. Þa steig Grallent á gangara sinn
 oc komo þeir baðer i castalann firir konung. stigv þeir af hestum
 sinum. oc gengo þaðan til drotningar. Sem hon leit þa. þa kallaðe
 hon þa til sin oc tignaðe þa mioc oc sœmde. Hon tók Grellent i faðm
 sinn oc halsfaðmaðe hann atsamlega oc mælti mart til hans kurteis-
 lega. En hann svaraðe henni heyvesklega oc ecki þat er til astar
 horfði. Þa þagðe hon lengi oc hugsaðe mart. oc þótti henni kynlect
 at hann bað ei astar hennar. ne elska sec með astar þocca. Hon
 spurðe þui nest ef hann atti nockora vnnasto. eða ef honum licar at
 unna. þui at drengskapr hans oc reyssi gerir hann verðvgan ricrar
 astar. Fru kvað hann. engre ann ec. þat er ei allra manna at unna
 kurteisum konom. þeim samir at vera reyndr¹ i fullkomnum goðleic.
 er girniz at vera verðugr ricrar astar. Margir ræða við margar um
 astir² er ei k . . . astum . . . kurteisi er
 astar þocca

Drotning sem hon he sv svor Grelenz. þo at
 fyrr gengit fyrstr at elska. þa svorum
 hans mart i huga. oc mæltte til hans. Grellent vnnaste kvað
 hon. ec an með ollum hug oc hiarta. oc iatte ec þer
 allan astar þocca. ver þu minn. ec skal vera þin. Fru min kvað
 hann. guð þacki þer. En engvm kosti ma þetta vera. þui at (ec) em
 leiguriddare konungsens. oc heui ec heitið honum trvnað oc trygleic.
 firir þui vil ec alldre gera honum skom ne sviuirðing ne niðazc á hoðding-
 iaskap hans. Sem hann hafðe þetta mælt. þa toc hann leyui oc gecc i
 brott. Nu er drotning sa hann sva buit ifrá sér ganga. þa andvarpaðe
 hon af ollu hiarta oc var hon þa sva rygg oc reið at hon vissi ei hvat
 hon skillde at hafazc. En ei at siðr hellt hon fram ast oc ætlan sinni.
 Hon sendi honum ricrar fornir. en hann hafnaðe at fulllo. oc villdi
 engum kosti þiggia ne viðr taca. Nu ser hon oc finnr at þess er engi

¹) r. f. reyndir ²) Her beg. 4de Spalte.

vón er hon villdi með honum. þá spillti hon allt þat er hon matte hans male firir konungenom. oc gearna villde hon koma honum i vandræðe. En meðan er ufriðrenn stoð. þá dvaldizc Grelent með konungenom. oc upp neytti hann allt féar þat er hann hafðe til þess er allz ecki var eftir. oc let konungr segia at hann hafðe ecki til at giallda honum mala hans. þui at drotning talmaðe oc mælli oft i meinmæli við konung. at hann skyldi allz ecki gefa honum. oc sagðe at hann var jllz eins verðugr. oc at hann skyldi honum brott visa or því fylki. Hvat skal nu Grelent at hafazc. ei er kynlect at hann se ryggr. þui at allt þat er hann atti var uppi. sva at allzecki var eftir. þat er hann mætti veðsetia nema mottvll eian er litils var verðr. oc sveinn



Anmærkninger.

Fortalen.

Fortalen bestaaer af to Dele, den første (S. 1) tilhører den norske Oversætter selv, den anden (S. 2) den franske Digt-Samling, hvis Indhold udgjør Gjenstanden for hans Oversættelse. I Begyndelsen af sin Fortale gjør Oversætteren Rede for sit Arbeides Hensigt. Han vil bevare i Mindet Fortidens Dyder og underlige Begivenheder — om Sandheden af det Fortalte synes han ikke at nære nogen Tvivl —, paa det at kommende Slægter deraf kunne hente Fornøielse og Kundskab, samt ved at agte paa Exemplerne blive bedre Mennesker og befordre sin evige Salighed. I Slutningen handler han om sit Verks Oprindelse.

S. 1. L. 19—20. Hacon konongr (d. e. Kong Haakon Haakonssøn, der styrede Norge fra 1217 til 1263) let norræna or volsko male: „lod oversætte paa Norsk (fornorske) fra det franske Sprog“. Benævnelsen valskt mål eller valska brugtes nemlig om det romansk-franske Sprog (lingva romana, romans, romaunz) og betegner her det nordfranske. Den har sin Oprindelse fra Folkenavnet Valir, hvorved de gamle Nordmænd egentlig betegnede Frankriges Beboere af keltisk Herkomst (Galli); deraf ogsaa Landsnavnet Valland (Gallia) for Frankrige. — Ljóða bok eg. Sangbog, her en Bog indeholdende franske Sange oversatte paa Norsk i ubunden Stiil. — S. 1. L. 21. Syðra Bretland d. e. Bretagne i Frankrige, saaledes kaldet af Nordmændene til Forskjel fra det egentlige Bretland d. e. Wales; i gammel Fransk benævnes det Bretagne la menor (Britannia minor), det mindre Britannia. — Franz, efter det Franske France, eenstyvende med Frakland, Frakkarki, Frankrige med Hensyn til det herskende Folk, Frankerne, Frakkar (li Franceis). — Ved Ljóðsöngur maa her forstaaes Digt, indrettet til at synges efter en vis Melodi under Ledsagning af Instrumentalmusik. — S. 1. L. 22—23. De her opregnede musikalske Instrumenter høre til de i Middelalderen i det vestlige Europa mest benyttede og oftest omtalte. — Harpa, Afs. hearpe, nfr. harpe, sfr. arpa, mlat. harpa, arpa, Harpe; den skal i Middelalderen almindelig have haft en triangulær Form og 25 Streng. — Gígja, mlat. giga, nfr. gigue, sfr. gigna, guiga, Gige, et Strenginstrument nærbeslægtet med fiøla, nfr. viole, vièle, sfr. viola, viola, Violin, jfr. n. f. Anm. t. S. 14. L. 38. — Simphan eller Simfon, mlat. symphonia, efter Du Cange et Slags Tromme. — Organ, mlat. organum, nfr. organ, orgene, sfr. orgue, Orgel; i Middelalderen brugtes meget Haandorgel, som bares bundet over Skulderen, og paa hvilket man spillede med den høire Haand, medens man styrede Piberne med den venstre. — Timpan, mlat. tympanum, nfr. tympan, et Slags Tamburin. — Salterium, mlat. psalterium, nfr. psaltère, salteire, sfr. psalterion,

et Strenginstrument med 10 Streng, der sloges med et Plectrum (Du Cange). — Corom (saal. dat. pl.; nom. sgl. cor), mlat. chorus, efter Du Cange et musikalsk Instrument, hvis nærmere Beskaffenhed dog ikke kjendes. — Om Middeltalderens musikalske Instrumenter jfr. Roquefort-Flaméricourt: *de l'état de la poésie française dans les XIIe et XIIIe siècles*. Paris 1815. p. 98—131.

Den anden Deel af Fortalen (S. 2) tilhører den gamle franske Bearbejder af de bretoniske Sange og danner Indledningen eller Prologen til den Samling af saadanne, overførte i franske Vers, hvilken Forfatteren (Digterinden Maria af Frankrige, Marie de France?), tilegner en unavngiven Konge (man formoder: Kong Henrik III. af England, 1216—1272). Naar man her sammenligner den norske Oversættelse med den franske Original, saadan som denne findes hos Roquefort: *Poésies de Marie de France* I. p. 42—46, viser det sig, at den første er meget fri, og blot gjengiver den sidste Tanker i Hovedsagen. Dette kan forklares dels af Oversætterens Maneer i det Hele, dels maaskee ogsaa deraf, at den franske Text, som har foreligget ham ved hans Arbeide, ikke har i Ect og Alt svaret til den af Roquefort leverede, eller ikke paa alle Steder været den norske Bearbejder fuldkommen tydelig. Muligen kan desuden en Stræben efter at lempe Originalens Udtryk paa de Forhold, under hvilke den norske Oversættelse blev til, nemlig i Følge Foranstaltning af en norsk Konge, have bevæget Oversætteren til med vel beraadet Hu, at gjøre enkelte Forandringer. Tankegangen, som den fremtræder i den norske Oversættelse er følgende: Dem som Gud har forlenet Vid og Kundskaber og Meddelelsesevne sømmer det ikke at skjule disse Guds Gaver hos sig, men ogsaa at lade dem komme Andre tilgode og derved tillige selv vinde Berømmelse. Oldtidens Viismænd fremsatte sine Lærdomme i et dunkelt Sprog, overladende til Efterkommerne nøiere at forklare dem. Senere begyndte i alle Lande de kundskabsrigeste Mænd at udtale sig i Modersmaalet. Da det nu sømmer dem, som ville bevare sit Liv dadelfrit, stedse at arbeide noget for af sin egen Viden at oplyse Andre, saa er det faldet Forfatteren ind at oversætte en eller anden god Fortælling for paa denne Maade at gjøre den forstaaelig og underholdende for saa mangé som muligt. Han har hertil valgt de Sange, som han havde hørt i det søndre Bretland (Bretagne) om der forefaldne underlige Begivenheder, og hvad der udgjør disse Sanges Indhold vil han nu samle i en Bog og tilegne sin Konge. Det skal glæde Forfatteren, om hans Arbeide vinder den forstandige Høvdings Bifald, og behager Klerker og Hirdmænd i hans Hof. — De enkelte Punkter, hvori denne Tankegang væsentlig afviger fra Originalens, skulle i det Følgende paapeges.

S. 2. L. 1—2. snilld at birta ni. vizku sína oc kunnasto: „Veltalenhed til at lægge sin Forstand og sine Kundskaber for Dagen“. — S. 2. L. 4—5. som goðlæiðr . . . umbotum: „naar deres Velvillie bliver berømt i Befordringen af Andres Bedste“ d. e. derved at den virker til Andres Gavn. — S. 2. L. 6. þa . . . fyrnskonne; her paaberaabes i den franske Original Grammatikeren Priscians Vidnesbyrd: *Ces le tesmoine Priscien*. Roquf. Prologue l. 10. — S. 2. L. 7. diupom skilnengom: „med dyb Betydning“. — S. 2. L. 10. þat sem . . . skilnengar: „det som hørte til Forklaring og ret Opfatning“. — S. 2. L. 13—14. sua at . . . tungum; hertil findes egentlig intet tilsvarende i den franske Text hos Roquefort; den norske Oversætter anfører uden Tvivl dette, at de sildigere Tiders Lærde udtrykte sig i Modersmaalet, som et Mærke paa deres Stræben efter at hæve den Dunkelhed, hvori de ældre Tiders Viismænd indhyllede sine

Lærosætninger. — Hvad der i den franske Text svarer til den norske Oversættelses paa var siðr . . . tungum (S. 2. L. 6—14), nemlig Prol. l. 9—22. er noget dunkelt, og kan neppe forklares saaledes, at det udtrykker den norske Oversætters Tanke. Stedet lyder som følger: *Custume fut as ansciens, ceo le tæsmoine Prestien, es livres que jadis feseient, assez oscurement diseient, pur ceus ki à venir esteient et ki aprenðre les deveient, ki puessent glosser la lettre, e de lur sen le surplus mettre; li philosophe le saveient et par eus mesmes entendeient, cum plus trespassèrent le tens, et plus furent sutil de sens, et plus se savèrent garder, de ceo ki est à trespasser, hvilket synes at burde oversættes: „Det var de Gamles Sædvane, det bevidner Priscianus, at naar de forfattede Bøger, da taledes de temmelig dunkelt for deres Skyld, som kom efter dem, og skulde forstaae dem, at de kunde glossere (d. e. nøiere udvikle og forklare) det Skrevne, og af sin egen Forstand fuldstændiggjøre det; Philosopherne forstode og fattede det af sig selv, da Tiden skred længere frem, og de bleve mere subtile af Forstand og bedre vidste at vogte sig for hvad der bõt undgaaes“. — S. 2. L. 18. or völsku i bókmal snua: „oversætte fra Fransk i Bogsprog“; bókmal betegner i Kongespeilet (C. 6. S. 14. Anh. S. 188. L. 14. f. n.) og paa flere Steder Latin; dette er sandsynligviis ogsaa nærværende Forfatters Mening, og Talen er altsaa om en Fortællings Oversættelse fra Fransk paa Latin. Dette svarer imidlertid ikke til hvad der er sagt i det Foregaaende og ikke heller til det næst paafølgende at þat . . . skilia. Her finder desuden en iðinefaldende Uoverensstemmelse Sted mellem den norske og den franske Text, i hvilken sidste det hedder (Prol. l. 30.): e de Latin en Romaunz traire: „og oversætte (Fortællingen) fra Latin paa Romansk (d. e. Fransk)“, altsaa netop det Modsatte af hvad den norske Oversætter udtrykker. Meningen i den franske Text (Prol. l. 28—42.) er i det Hele: Forfatteren har først tænkt paa at skrive en god Fortælling (bone estoire faire) og oversætte den fra Latin paa Fransk, men da dette ved nærmere Eftertanke forekom ham mindre hensigtsmæssigt, eftersom allerede saa mange andre havde foretaget sig det samme, bestemte han sig til at gjengive i Vers de Folke-Sange (blot lais, at de vare bretoniske nævnes ei her udtrykkelig), som han havde hørt. — Om den norske Oversætters Udtryk grunder sig i en Skrivfeil, i det han egentlig har villet sige: or bókmal i völsku, eller i en virkelig Misforstaaelse af Grundtexten, eller endelig i en særegen Betydning, som han muligens har lagt i Ordet bókmal, lader sig vanskelig afgjøre. — S. 2. L. 19. liöð gjengiver her den franske Texts lais. — S. 2. L. 23. Dat. konongi maa sættes i Forbindelse med fram telia i næst foregaaende Linie. — or guð leðe . . . goðlæiks: „hvem Gud, i det han satte ham over os, forlenede Forstand og Magt, Lykke og Overflod af mangfoldig vidt berømt Godhed (gode Egenskaber?)“. — S. 2. L. 27. oc hans hirðar etc. har intet tilsvarende i den franske Text hos Roquefort og synes saaledes at være et Tillæg af den norske Oversætter.*

I. Guiamars liöð.

Denne Fortælling benævnes i den franske Text hos Roquefort (I. p. 48—113) *Lai de Gugemer*, og begynder der med en Indledning (l. 1—20), som ganske mangler i den norske Oversættelse, og i Grunden heller ikke har det ringeste med Fortællingens Indhold at gjøre. Den er imidlertid for saavidt mærkelig, som deri

findes visse Udtryk, hvoraf man har udledet, at Marie af Frankrige er denne Digt-Samlings Forfatterinde, nemlig Ordene (l. 5—6): *Oiez, segnurs, ke dit Marie, ki en sun tens pas ne s'ublie*. Forresten indeholder den et Udfald mod Bagvaskere, der stræbe at nedsætte udmærkede Mænds eller Kvinders Fortjeneste.

Cap. 1. S. 2. L. 31. *sua sem ritningar hava synt mer*, i den franske Text (l. 25): *sulunc la lettre è l'écriture*; dette Udtryk viser, at den franske Oversætter i det mindste i denne Fortælling har haft skrevne Kilder for sig, og altsaa ikke i sit Arbejde har fulgt mundtlige Overleveringer alene. — S. 2. L. 33. Odels konongr, i den franske Text (l. 29): *Artus*, hvormed vel er meent den berømte Sagnhelt af dette Navn. — S. 2. L. 35. lændr maðr; saaledes gjengives stedse i disse Oversættelser det franske barun. — S. 2. L. 36. Leunsborg, i den franske Text (l. 32): *Liun*, uden Tvivl det nuværende Leon eller St. Pol de Leon, fordum Hovedstaden i Landskabet Leonais i det nordvestlige Bretagne (i nuv. Dep. Finisterre); dette Leonais udgjorde i den tidligere Middelalder et særskilt lidet Fyrstendømme, der i Midten af det 13de Aarh. blev forenet med Hertugdømmet Bretagne. — *Dridias*, i den franske Text (l. 33): *Ordialis*. — S. 3. L. 3. Vngen, i den franske Text (l. 38): *Noguent*; efter et andet Haandskrift: *Uogine*.

Cap. 2. S. 3. L. 14. Flandr, i den fr. Text (l. 53): *Flaundres*, *Flandern*. — S. 3. L. 16. Lorenge, i den fr. Text (l. 55): *Loreine*, *Lothringen*. — Burgunnie, i den fr. Text: *Burguine*, *Bourgogne*. — Angeo, i den fr. Text: *Angwe*, *Anjou*. — *Gaskunnia*, i den fr. Text: *Gascuine*, *Gascogne*.

Cap. 3. S. 3. L. 29. væiðemonnum, i den fr. Text (l. 80): *ses vénéors* et *ses berniers*, af hvilke Ord det første svarer til den norske Oversættelses og betegner: Jægere i Almindelighed, det andet derimod: Tjenere (Hundevogtere?). — S. 3. L. 33. færðe honom, her: førte (bar) for ham. — *sporrakka dýra oc villisvina*: „de Hunde, som skulle opspore Dyrene (Hjortene) og Vildsvinene“; i den fr. Text (l. 87—88): *son arc li porteit un vallez, sun hansart et sun berserez*: „en Tjener bar for ham hans Bue, hans Pile og hans Lause“ (*Roquef.*). — S. 4. L. 1. *nam staðar etc.*: „stod fast i Hesten“; her siger den fr. Text (l. 100—102) ikkun, at Pilen traf hans Laar, saaledes at han maatte stige af Hesten, hvilket falder rimeligere. — S. 4. L. 4. *gaurr*, et Skjældsord: slet, lumpen Karl; i den fr. Text (l. 109): *vassau*, eg. *Vassal*, *Tjener*. — S. 4. L. 10. þuilik er her n. pl. og maa referere sig til de foregaaende Ord *hugsotta oc harma* (sgl. *hugsott*, *harmr*) af hvilke det første er f., det andet m. g. — S. 4. L. 14. þessi orlog etc.: „denne Skjæbne skal i Sandhed gaae i Opfyldelse for dig“; hertil er intet svarende i den fr. Text.

Cap. 4. S. 4. L. 31. hafnar vagr: „en Havne-Vaag“ d. e. en Vaag, som danner en Havn; i den fr. Text (l. 152): *Braz fu de mer, hafne i aveit*. — *gecc hann . . . treet*: „han gik ombord paa Skibet og reiste Masten“; her afviger den norske Oversættelse fra den fr. Text, hvor det tilsvarende Udtryk (l. 154) er: *dunt Gugemer connut le tref*: „(et Skib) hvis Segl(?) Gugemer kjendte“. Fremstillingen i den norske Text, at den saaredé *Guiamar*, om hvem det nedenfor siges, at han ikke uden store Smerter kom ombord paa Skibet, „reiste Masten“, er lidet rimelig; men heller ikke i den franske Text er Meningen ganske klar. — S. 4. L. 34. *sem væinn viðr være allt*, herefter er i den fr. Text (l. 161—166) et Tillæg, der ei har noget tilsvarende i den norske; Indholdet heraf er:

„Skibets Segl (veile) var heelt af Silke, saare skjönt, naar det udfoldedes; Ridderen blev meget tankefuld, thi han havde ikke hørt omtale, at Skibe kunde komme i den Egn“; dette passer ei godt til hvad ovenfor er sagt, at „han kjendte Skibets Segl“. — S. 4. L. 38. forfialar: de Fjæle, som dannede Sengens Forside; det Udtryk i den franske Text (l. 173), som herved skal gjengives, er: *li pecun è li limun*: „Fodstykkerne og Stolperne“. — S. 4. L. 39. *pell*, svarende til *fr. paile, pali, mlat. pillum*, var Benævnelser paa et Slags kostbart Tøi, hvis nærmere Beskaffenhed nu ikke mere kjendes; det udtrykker ellers her den *fr. Texts*: *drap d'Aufrique*, afrikansk Tøi (l. 177). — S. 5. L. 1. *kullt*, i den *fr. Text* (l. 178): *coute*, af hvilket Ord ogsaa Formerne *keulte* og *coltre* findes, beslægtet med det *lat. culcita*; det norske Ord er aabenbare laant af det Franske, og betegner her et Teppe eller en Overdyne. — S. 5. L. 2. *koddi*, Hovedpude, i den *fr. Text* (l. 180): *oreillier*. — S. 5. L. 3. *skylldi allrdri ælldazt*, i den *fr. Text* (l. 182): *il ne l'éust jamais kenu*: „han havde det (Hovedet) aldrig graahaaret“. — S. 5. L. 4. *sabelina skinn*, det samme som almindeligere udtrykkes ved *safari, Sobel*, baade Dyret og sammes Skind.

Cap. 5. S. 5. L. 22. *hin mætasta . . . kuenskum*: „den ypperste i alle Egenskaber, der udmærke belevne Kvinder“. — S. 5. L. 38. *byrllaðe af byrla*, forrette en Skjønkers (Mundskjønks) Tjeneste, her uden Tvivl blot: opvarte ved Bordet; i den *fr. Text* (l. 262): *et à sun mengier la serveit*. — S. 6. L. 2. *sua sem Ouidius etc.*, herved betegnes Ovids Digt *de arte amandi*. Denne Skildring af Loftværelsets eller Salens Udsmykning med Malerier afviger noget fra den franske *Texts* (l. 233—246). — S. 6. L. 6. *með frunne . . . hæim kom*: „denne Pige var stedse hos Fruen, naar hun foer hjemme fra og indtil hun kom hjem“, altsaa: hun var uadskillelig fra Fruen, naar denne var ude af Borgen.

Cap. 6. S. 6. L. 17. *kastaðe skikkiu sinni*: „hun kastede (af sig) sin Kappe“, nemlig for at være lettere i sine Bevægelser; i den *fr. Text* (l. 279): *son mantel ôste la pucele*.

Cap. 7. S. 6. L. 25. *vit skulom*, saaledes findes oftere i denne Oversættelse Subjectet foran sit Verbum i Eftersætninger, hvilket ikke ellers er den almindelige Constructionsmaade, som her vilde være: *skulom vit*.

Cap. 8. S. 7. L. 1. *at ec gere . . . fallenn*: „at jeg gjør dig bekendt med den Hendelse, som har truffet mig“. — S. 7. L. 2. *hit minna Brætland* betegner det samme som *syðra Bretland* (s. o. f. Anm. t. S. 1. L. 21.), nemlig Bretagne, og er en ligefrem Oversættelse af den *fr. Texts* (l. 317): *Bretaine la menor*.

Cap. 9. S. 7. L. 22. *er bol oc bál brænni*: „hvem Ulykke og Baal brænde“ d. e. ham skee en Ulykke! i den *fr. Text* (l. 350): *maus fus et male flambe l'arde!* „den onde Ild og den slemme Flamme brænde ham“!

Cap. 11. S. 8. L. 9. Her er den *fr. Text* (l. 402—412) vidtløftigere, i det den nemlig lader *Guamar* yttre, at han vil aabenbare sin Kjærlighed for hende, og hvis hun støder ham fra sig, da staaer intet andet tilbage for ham end at døe af Sorg; dog beslutter han sig ved nærmere Eftertanke til at fortie sin Smerte. — S. 8. L. 12. *innan tanna ser*: „inden sine Tænder“ d. e. ved sig selv; ligefrem Oversættelse af den *fr. Texts*: *entre ses dents* (l. 419). — S. 8. L. 13. *oc (var)* at komet: „og det var nær ved; det var paa Nippet“. — S. 8. L. 16. Ved Slutningen af dette Capitels Indhold har den *fr. Text* (l. 427—428) en Overgang, som

her mangler: Si il ad mal pur li amer, ele ne s'en puet nient loer: „hvis han føler Smerte paa Grund af sin Kjærlighed til hende, saa kan hun ikke roge sig af at have det bedre“.

Cap. 12. S. 8. L. 26. oc mællte . . . staðen; dette Spørgsmaal lægger den fr. Text Ridderen i Munden (l. 442—444). — S. 8. L. 29. þu matt unna . . . ast þinni: „du kan elske paa den Maade og den Kvinde (din Kjærlighed kan være saaledes beskaffen og gjælde den Kvinde), at det vel sømmer din Kjærlighed“; dette udtrykker dog ikke fuldkommen den fr. Texts Ord (l. 449—450): amer poez en itel guise, car bien est votre amur assise: „I kan elske paa en saadan Maade; thi eders Kjærlighed er vel anbragt“.

Cap. 13. S. 9. L. 1. glæymdi hon wigi: „lod hun det ikke gaae upaaagtet hen“. — S. 9. L. 2. hon kændi . . . af honum: „hun mærkede, at hun følte en hæftig Kjærlighed til ham“. — S. 9. L. 15. su kona . . . syniazt længr: „den Kvinde, som er koket (skartsöm, i den fr. Text l. 517: femme vilainne de mestier), for hende passer det, at lade sig bede længe og gjøre sig kostbar og vise sig stor paa det, for at man skal holde hende for saa meget bedre, som hun længere gjør Vanskeligheder“. — S. 9. L. 21. þriu missare: tre Halvaar; i den fr. Text (l. 537): an è demi. — þat misfell þeim: „den Ulykke hendte dem“. Her har den fr. Text (l. 538—544) et lidet Tillæg, indeholdende en almindelig Bemærkning om Lykkens Ustadighed.

Cap. 14. S. 9. L. 33. er æftir fallde etc.: „som kan opfolde (d. e. opløse igjen) denne Folding“; æftir betegner her det samme som strax ndf. (l. 35) aftr: tilbage i sin tidligere Tilstand; den fr. Text (l. 564): ki despléer le porrat. — S. 9. L. 37. með þeim formala: „med den Betingelse“.

Cap. 15. S. 10. L. 5. fannz þat . . . með þeim: „det forekom Alle (Alle fortolkede det), som om der var en ægteskabelig Fortrolighed mellem dem (som om de levede paa en saa fortrolig Fod med hinanden som Mand og Kone)“; noget tilsvarende hertil findes ei i den fr. Text. — S. 10. L. 6. riddare gjengiver her den fr. Texts (l. 581): cambrelenc, der ellers andensteds oversættes med: rekkjusveinn, Kammertjener. — S. 10. L. 16. wina digra furustong . . . hengo, i den fr. Text (l. 597—98): une grosse perce de sap, u suleient pendre li drap; en saadan Stang at hænge Klæder paa har altsaa i Middelalderen hørt til det almindelige Husgeraad endog i en fornem Frues Værelse. — S. 10. L. 28. þa scal þegar . . . illa: „da skal man strax drive ham i Havet; omkommer han, da er det ham (Borgens Herre?) en Glæde; men hvis han kommer levende og frisk fra Skibet, da vil (alligevel) han (Ridderen?) være ilde tilfreds (føle sig ulykkelig)“. Saaledes kan maaskee dette Sted rettest forklares, skjönt det altid bliver Tvivl underkastet, til hvem af de tvende Hovedpersoner, Borgens Herre eller Ridderen, ho nom paa hvert af Stederne efter Oversætterens Mening skal vise hen, ligesom ogsaa om han ved reka i haf har tænkt sig, at man skulde kaste Ridderen i Havet og lade det komme an paa, hvorvidt han ved Svømmen kunde redde sig ombord paa Skibet og siden bort til et andet Land, — eller at man skulde lade ham i Fred gaae ombord, og saa lade Skibet styre sin egen Kurs til Havs; det sidste forekommer os at stemme bedst med hvad strax nedenfor siges. Det tilsvarende i den fr. Text (l. 616—18) lyder: il le metreit giens en la mer; s'il garesist, ceo li pesast, et bel li fust se il neiaast, hvori den samme

Utydelighed finder Sted. — S. 10. L. 39. vapnhæst, i den fr. Text (I. 640): *dextrier*, mlat. *dextrarius*, Stridshest.

Cap. 17. S. 11. L. 37. fyrir þui . . . græiva sins eg: „fordi han havde noget at sysle med en af sine Grever“, hvilket uden Tvivl her (jfr. I. 38) skal sige, at han laa i Krig med ham; dette siges ligefrem i den fr. Text (I. 695); *si guerroit un sien veisin*. Da her bruges Ordet *veisin*, Nabo, saa maa formodes, at der i den fr. Text, der forelaa den norske Oversætter, har staaet et andet Ord f. Ex. *vavassin*, *Undervassal*, eller ogsaa har han i Hast forvelet *veissin* med et saadant. — S. 12. L. 1. graddornar: Trappen som førte ned fra Borgen. — S. 12. L. 2. rækkiosveinn eg. Sengesvend d. e. en Svend som gjør Opvarning i Sengeværelset, i den fr. Text (I. 702): *camberlenc*, *Kammersvend*. — S. 12. L. 4. alfkona gjengiver den fr. Texts (I. 706): *fée*. — S. 12. L. 25. bliathonden, af bliat, et fremmet Ord, mlat. *bliaudus*, *bliaus*, *blialdus*, nfr. *bliaut*, Benævnelse paa et vist Klædningsstykke, maaskee et Slags Overkjortel eller Kappe, har muligen ogsaa betegnet et vist Slags Tøi (Blyant); her altsaa: Baandene i hendes Bliat eller Kjortel, i den fr. Text (I. 740): *de sen bliaut trença les laz*: „han sønderskar Baandene i hendes Kjortel“.

Cap. 18. S. 12. L. 30. atræið: Kampridt, Dystridt, af at: Hidsen, Kamp, brugtes eenstyvende med *burtreið*, *turniment*, baade om alvorligere Kamp og om blot Lystkamp; i den fr. Text (I. 746): *turnéiement*. — S. 12. L. 34. þui at Meriadus . . . upp a mikla aumbun: „thi Meriadus havde sendt ham Bud med indstændig Begjæring“; *ðmbun* eg. Gjængjæld, Løn, altsaa efter Ordene: „paa en stor Gjængjæld“ d. e. „med den Erklæring, at han vilde være ham stor Forbindtighed skyldig“. — S. 13. L. 10. nu hævi-oc ihugat mikla hæmsku: „nu har jeg tænkt en stor Daarskab“, det var en taabelig Tanke jeg nu havde. — S. 13. L. 18. mær þæsse, nemlig Meriadus's Søster. — S. 13. L. 21. til fehirðis sins: „til sin Skatmester“; *fehirðir*, den som har ens Gods i Forvaring; i den fr. Text (I. 798): *un cambrelenc*, en *Kammersvend*. — S. 13. L. 31. oc kynlegt þotte ni. honum: „og det forekom ham besynderligt“. — S. 13. L. 36. huærium atburð, for: með h. a.: „med hvilken Hændelse har jeg fundet dig her“, hvorledes er det gaet til, at jeg har fundet dig her. — S. 14. L. 2. halldet for hefir halldet.

Cap. 19. S. 14. L. 10. sem æiginn hans riddare, i den fr. Text (I. 845): *ses humes* liges: hans *Vassal* (*homo ligius*); Oversætteren maa have fundet, at det norske Udtryk *handgenginn maðr*, som ellers er saa almindeligt, ikke i den Betydning, hvori Nordmændene toge det, ganske passede til det ovennævnte franske. I Norge, hvor *Lensvæsenet* var ukjendt, manglede man ogsaa i Sproget fuldkommen tilsvarende Udtryk for de Forhold, der vare hiin Institution egne. — S. 14. L. 18. til banlagaraz . . . atreiðar, i den fr. Text (I. 860): *qui fust venus pur turneier*: „som var kommen for Turneringens Skyld“; Ordet *banlagaraz*, hvis det ikke er en Skrivfeil, vide vi ikke at forklare. — S. 14. L. 20. oc sa (skal) skioott dauðr ef nokot bilar honum: „og den skal faae en hastig Død, som (eg. hvis han) i nogen Henseende svigter ham“; i den fr. Text (I. 864): *mult est huniz qui or li faut*: „og den bliver meget udskammet, som nu svigter ham“. — S. 14. L. 38. gigia gjengiver her den franske Originals *rote*, mlat. *rota*, *rocta*, et Navn, som udledes af det keltiske *Cruit*, *Crwth*, der betegnede et blandt de keltiske Folkefærd hjemmehørende Strenge-Instrument (s. F.

Wolf über die *lais* p. 242—246); De la Villemarqué (*Chants populaires de la Bretagne*. 1846. I. xxxiv.) forklarer det gamle *rota* eller *chrota* som *censtydedend* med senere *Tiders rébek*, et Instrument med tre Streng, der strøges med en *Buc*; altsaa et Instrument lignende vor *Langleik*, *Islændingernes lángrspil*, helst naar dette behandles som paa Island, nemlig stryges med *Buc*; i Norge slaaes det med et Stykke Fiskebeen. — strænglæiks liod, dette Udtryk hvormed Originalens *lai* her gjengives, tydeliggjør paa det bestemteste den norske Oversætters Begreb om det nævnte franske Ords Betydning, nemlig: Digt, som synges med Accompanement af Strengelæg eller i det Hele af musikalske Instrumenter. — S. 14. L. 39. *notur* (Enkt. nota), *Noder*, her: Melodi sat i *Noder*. — Den hele Slutning: En af *þessare sagu* etc. lyder i den fr. Text (l. 885—888): *De cest cunte k'oi avez fu Gugemer le lai troyez, qu'hum dist en harpe è en rote, boine en est à oïr la note.*

II. Eskiulioð.

Titelen hos *Roquefort* (I. p. 138—477) er: *Lai del Freisne*, efter Hovedpersonens Navn: *La Freisne*, der paa Norsk gjengives ved *Eskia*, dannet af *askr*, *Ask*, *Asketræ*.

Cap. 1. S. 15. L. 4—6. Her sægir . . . *kunnasto minni*; i den fr. Text (l. 1—2): *Le lai del Freisne vus dirai sulunc le cunte que jeo sai*; af disse Udtryk vil *Roquefort* slutte, at Oversætteren i det Stykke har fulgt en mundtlig Beretning.

Cap. 3. S. 17. L. 12. *i æitt huitt silkipell*, i den fr. Text (l. 121): *en une chince de chesil*: „i et Svøb(?) af fint Linned“. — oc *yvir þetta . . . kringlum*: „og over dette et overmaade kostbart Klæde (pell) guldvirket i Hjul og Kredse (med cirkeldannede Figurer indvævede med Guld)“; i den fr. Text (l. 123): *et desus un paile roé*; det fr. *paile* er, som allerede ovenfor sagt, samme Ord som det norske *pell*, et Slags kostbart Tøi, og *Tillægsordet roé*, mlat. *rotatus* (af *rota*), prydet med hjulformede eller cirkelformede Figurer (Du *Cange*, som netop bemærker, at dette Udtryk bruges om *figureret Tøi*). — S. 17. L. 16. *æyri*, i den fr. Text (l. 129): *un unce*, en Unze. — S. 17. L. 17. *iagunnzze*, i den fr. Text (l. 130): *jagunce*, et Slags Ædelsteen; *Roquefort* forklarer det ved *Granat*. — *umhuervis . . . bokstafer*: „rundt om Ædelstenen vare Bogstaver“; i den fr. Text (l. 131): *esteit lettrée*, hvorpaa (l. 132—134) lægges til, hvad i den norske Oversættelse mangler: *là à la meschine est trouvée bien sachent tuit vereiement qu'ele est née de bone gent*: „der hvor Pigebarnet er fundet kan man vel med Sandhed vide, at hun er født af godt Folk“. Det var altsaa i denne Hensigt, at man svøbte Barnet i kostbart Tøi og medgav det den dyrebare Ring. — S. 17. L. 25. *bø rikan oc læynelegan*; *bø* maa her forklares ved *Stad* eller *Landsby*, og *Tillægget læynelegan* skal vel efter Oversætterens Mening betegne: *afsideliggende*, lidet bemærket; den fr. Text (l. 149) har derimod: *en une vile riche è bele*: „i en rig og smuk By“, og lægger til (l. 151): *en la vile out une abeie*: „i Byen var et Abbedi“.

Cap. 4. S. 18. L. 3. *lysti lampa*: „bragte Lamperne til at lyse“. — S. 18. L. 16. *pæll*, her i den fr. Text (l. 208): *pali*.

Cap. 5. S. 18. L. 27. *þui at þat . . . i volsku male*, et Tillæg af den norske Oversætter; i den fr. Text (l. 228—30) heder det: *pur ceo qu'al freisne*

fut trovée, la Freisne li mistrent al nun, et le(la?) Freisne l'apelet hum. — S. 18. L. 37. i kuønmannum: „blandt Kvinder“. — S. 18. L. 38. at gøðom . . . kunnasto: „med Hensyn til god Undervisning i mangfoldige Kundskaber“; i den fr. Text (l. 239): de bona escole: „af en god Skole“, af god Opdragelse. Den fr. Text er i det Hele kortere i sin Beskrivelse af hendes Fuldkommenheder (l. 235—242).

Cap. 6. S. 19. L. 4. Dool, i den fr. Text (l. 243): Dol, en Stad i Haut-Bretagne, i nuværende Depart. Ile et Vilaine, i Nærheden af St. Malo; Biskoppen af Dol gjorde en Tid Paastand paa Metropolitan-Værdigheden i Bretagne. — S. 19. L. 11. Gurun, i den fr. Text (l. 246): Burun. — hann for til atreiðar . . . riddaraskap sinn, i den fr. Text (l. 249) ikkun: a un tournoiement ala. — S. 19. L. 25. til brøðralags þeirra, i den fr. Text (l. 267): pur aveir lur fraternité: „for at optages i deres Broderskab“; ved brøðralag forstaaes altsaa mlat. fraternitas: det Forhold hvori Lægfolk ved beviste Velgjerninger kunde komme til en Klosterorden eller et vist Kloster, saaledes at de deelagtiggjordes i Brødrenes eller Söstreneres Forbønner og desuden fik friere Adgang til Klosteret.

Cap. 7. S. 19. L. 34. hiuskapr betegner her, som man af det 8de Cap. seer, ikke ordentligt af Kirken indviet Ægteskab, men kun et ægteskabeligt Samliv; Ridderen tog Eskia hjem til sig som sin Frille. — S. 20. L. 7. lært þæc . . . kuensku: „undervist dig vel i høvisk og beleven Kvindelighed“ d. e. i den Høviskhed og Belevenhed som sømmer en Kvinde.

Cap. 9. S. 20. L. 34. Hæsla, af hasl, Hasseltræ; i den fr. Text (l. 335): La Codre. — S. 21. L. 3. brott send, maa her forstaaes om en midlertidig Bortskikkelse, da man siden gjenfinder Eskia i Ridderens Hus; i den fr. Text (l. 349) heder det kun: El Fresne cele fu celée: „Eskia blev bortgjemt, skjult“. — S. 21. L. 4. pusa bruges her i sin egentligste Betydning: trolove sig med; nemlig om den offentlige med kirkelige Ceremonier fuldbyrdede Forlovelse, i den fr. Text (l. 350): espusée, af hvilket Ord (mlat. sponsare) det norske pusa eller spusa er dannet.

Cap. 10. S. 21. L. 13. erkibyscop s. ovf. Anm. t. S. 19. L. 4.

Cap. 11. S. 21. L. 24. Foran miklu maa underforstaaes með sua. — S. 21. L. 35. rækkiokonor oc svæfnburs svæinar, det kvindelige og mandlige Tyende, som havde med Opvartningen i Sovekamrene at gjøre; den sidste Benævnelser er eenstyvende med det kort efter følgende rækkiosvæinar, som gjengiver den fr. Texts camberlencs. — S. 21. L. 37. kastaðe hon skikio sinne: „hun afkastede sin Kæppe“ nl. for at være mere ledig til sin Gjerning; jfr. Anm. t. S. 6. L. 17. — S. 22. L. 2. fornt pæll, i den fr. Text (l. 399): li dras esteit d'un viel bofu(?). — S. 22. L. 6—7. erkibyscop . . . rækkio þeirra; det var Skik i Middelalderen, at ved fornemme Folks Bryllup Ægtesengen blev indviet ved Velsignelse af en Geistlig, som i dette Tilfælde var Erkebiskoppen selv. — S. 22. L. 21. hon afklæððis skikkio sinni, her afkaster hun sin Kæppe for at vise sin Ærbødighed mod den hun taler med; jfr. Kongespeilet S. 66. 81.

Cap. 13. S. 23. L. 9. um foran let synes her at staae ganske overflødigt; i den fr. Text (l. 474): e nostre pali od li porter. — S. 23. L. 17. fyrr en syndin . . . tvæfalldaðizc: „førend Synden forøgedes og fordobledes“, nemlig derved at Ridderen ægtede en Söster af den Kvinde, med hvilken han forud havde

levet i ægteskabeligt Forhold. — S. 23. L. 29—31. Slutningen: nu sem þessi atburðr etc. lyder i den fr. Text (l. 515—518): Quant l'aventure fu séue coment ele esteit avenue, le lai del Freisne en unt trové, pur la dame l'unt si numé.

III. Equitans liod.

Titelen hos Roquefort (l. p. 114—137) er: Lai d'Equitan.

Cap. 1. S. 24. L. 1. oc (let) af þeim (atburðum) gera til skemtanar: „og (lod) af dem (disse Begivenheder) gjöre til Skjæmt eller Underholdning“ d. e. og lod dem tjene til Underholdning. — S. 24. L. 2—3. oc varo . . . at gera; hertil findes intet tilsvarende i den franske Text.

Cap. 2. S. 24. L. 5. ræfsingastiore vil vel her sige: en stræng Styrer, en Styrer, som över stræng Retfærdighed eller straffer strængt Forbrydelser; gjengiver den fr. Texts (l. 12): sire justis: „en retfærdig Herre“. — Namsborgar, i den fr. Text (l. 12): des Nauns, af Nantes. Equitan benævnes ellers senere i den fr. Text (l. 27. o. fl. St.): li reis, Kongen. — S. 24. L. 9. ræðesmann gjengiver her den fr. Texts (l. 21): seneschal, som nærmest svarer til den norske Hirdemandsmand, der benævntes: dróttseti; dog övede Seneschallen i Almindelighed, der hvor denne Embedsværdighed fandtes, en dømmende Myndighed, som den norske Drotsete ikke besad. — S. 24. L. 11. rettyndi staaer her uden Tvivl i Betydningen: Justits, Dommermyndighed. — S. 24. L. 14. i at valkatz: „bekymre sig med, bebyrde sig med“. — S. 24. L. 18. at þoat . . . væri, et dunkelt Udtryk, hvis Mening dog maa være: „som om Naturen havde skjænket hende alt hvad som hörte til Skjönhed“; i den fr. Text (l. 34): en li former muat nature: „i at danne dem (hendes Træk) havde Naturen forandret sig (gaaet udenfor sin almindelige Orden)“. — Istedet for det fölgende (l. 19—22): engi var . . . unna hænni, har den fr. Text (l. 35—37) en udförligere Beskrivelse af hendes Skjönhed og ender med: el reame ne out sa per: „i Riget havde hun ikke sin Lige“.

Cap. 3. S. 24. L. 37. Sua er hann . . . fyrir valki: „saa er han i sit ganske Hjerte og ved hende bleven forandret, at han er opfyldt af Sorg og Bekymring, og maa stedse have hende for Öie; thi han kan ikke væрге sig mod denne Plage“.

Cap. 4. S. 25. L. 3. Hov! i den fr. Text (l. 65): Allas! ak! — S. 25. L. 9. mec ventir . . . gærði mer: „jeg troer, at jeg vil komme til at elske hende og troligen vil holde hende min Kjærlighed og Oprigtighed“ d. e. vil blive standhaftig i min oprigtige Kjærlighed til hende. Det tilsvarende i den fr. Text (l. 70—74) passer ikke aldeles til Oversættelsens Udtryk: Jeo quit que mei l'estuet amer, e si jo l'aim, jeo ferai mal; ceo est la femme al Seneschal. Garder lui deis amur è fei, si cum jeo voil qu'il face à mei: „jeg troer, at jeg vil komme til at elske hende; og hvis jeg elsker hende, begaaer jeg en Forbrydelse; hun er Seneschalens Hustru. Jeg skylder ham (Seneschalen) den Kjærlighed og Troskab, som jeg vil, at han skal udvise mod mig“. — S. 25. L. 10. en e . . . umsát, i den fr. Text (l. 75): si par nul engin le saveit: „hvis han ved nogen List fik det at vide“, hvoraf maa sluttes, at her i den norske Oversættelse skal underforstaaes af foran nokkorri; Meningen bliver da: hvis hendes Herre og Egtemand kommer under Veir hermed (neml. deraf Kjærlighedsforstaaelse)

ved nogen Speiden og Luren. — S. 25. L. 12. vel setiazc: „vel sætte sig, vel gaae over“. — S. 25. L. 15. Engi maðr . . . bætazt af henni, i den fr. Text (l. 83—84): *suz ciel n'ad hume, s'ele amast, ki de amur n'en amendast*: „under Himlen gives der ikke nogen Mand, hvis hun elsker (ham), som ikke af hendes Kjærlighed skulde blive bedre“, hvor Roquefort uden tilstrækkelig Grund har rettet *hume* til *femme* og derved faaet en anden Mening ud, end den som den norske Oversættelse udtrykker, nemlig, at Enhver maatte blive bedre Menneske ved hendes Kjærlighed. — S. 25. L. 18. illa kunna: „tage det ilde op“. — S. 25. L. 25. er byr i eg. „som boer i“, som er forbunden med. — S. 25. L. 34. hon bryddir . . . sarbót: „hun stikker og spidder ham, hun piner ham og plager ham; hun er hans Feber, men kan ogsaa være ham til Saarbod“ d. e. kan ogsaa læge hans Saar; hertil findes intet svarende i den fr. Text.

Cap. 5. S. 26. L. 3. fræsta mer suor min: „give mig Frist med mit Svar“. — S. 26. L. 12. af yðro lane: „af eders Overdragelse“ d. e. som Len af eder. — oc myndir þu . . . unna mer: „og du vil, som jeg troer, forestille dig, at jeg skulde svigte dig, og ansee det for farligt (eg. gjøre dig en Fare af) at elske mig“; i den fr. Text (l. 135—36): *que dériez à mun espeir le danger de l'amur aveir*: „at I afvender (undgaar), som jeg troer, den Fare at elske“.

Cap. 6. S. 27. L. 3. gaf þa . . . fingrgulla sinna: „de gav hinanden da sin Forbindelse med Skifte af sine Fingerringe“, d. e. de stadfæstede da sin Forbindelse ved at skifte Ringe. — S. 27. L. 20. felaglegom vilia: „hans Ønske at vedligeholde den kjærlige Forbindelse“.

Cap. 8. S. 27. L. 36. lykr nasom: „lukker sine Næsebor“ d. e. opgiver sin Aand.

Cap. 10. S. 28. L. 27. Den fr. Text (l. 271—72) siger, at hvert af Badekarene blev sat foran dens Seng, for hvem det var bestemt; herved bliver den paafølgende Ulykke bedre forklaret.

Cap. 11. Den tilsvarende Moral lyder i den franske Text (l. 305—308): *Ki bien vodreit reisun entendre, ici purreit ensample prendre: Tel purçace le mal d'autrui, dunt le mals revertit sur lui.*

Cap. 12—13 indeholde den norske Oversætters Betragtninger i Anledning af Fortællingen om Eqvitan, hvortil intet svarende i den franske Text.

Cap. 14 gjengiver det franske Digts Slutning, som i Roqueforts Text (l. 309—312) lyder saaledes: *Issi avient, cum dit vus ai, li Bretun en firent un lai, de Eqvitan cum il fina, e la dame qui tant l'ama.*

IV. Bisclâretz liod.

Den franske Titel hos Roquefort (l. p. 178—201) er: *Lai du Bisclaveret*.

Cap. 1. S. 30. L. 27. Bisclâret het hann . . . vargulf, i den fr. Text (l. 3—4): *Bisclaveret ad nun en Breton, Garwall l'apelent li Norman*; ved Nordmandingar, li Norman, forstaaes her de franske Normanner, Indbyggerne af Normandi; vargulfr betegner: Varulv, Menneske omskabt til Ulv, og er beslægtet i sin Oprindelse med Garwall, der antages at være en Forvanskning af werwolf (s. Roquef. l. p. 179 Not. 1); man har da her Forklaring paa Navnet Bisclâret eller Bisclavéret.

Cap. 2. S. 31. L. 14. þat vœit tru min: „det veed min Tro“, en Bekræftelse som meget brugtes i Norge i det 13de Aarhundrede, og til hvilken her svarer i den franske Text (l. 42): par fei.

Cap. 3. S. 31. L. 24. miskunnið orðum yðrom: „skaan eders Ord; tag eders Ord i Vare“, eller: „tal naadigen, vær naadig i eders Tale“; i den fr. Text (l. 53): pur Deu merci. — S. 31. L. 29. ec hamskiptumk: „jeg skifter Ham“, jeg omskæbes, i den fr. Text (l. 63): jeo deviens Bisclaveret. — S. 31. L. 36. þa vœra ec iafnan i þeim ham, i den fr. Text (l. 75): Bisclaveret sereie à tuz-jurs. — S. 32. L. 5. hon fiaraðe hann uppi, eg: „hun fjærede ham oppe“, hun bragte ham til at blive staaende paa Grund, en Talemaade laant af Sölvæenet, som her betegner: hun fik besnakket ham, hun fik ham i sin Magt.

Cap. 4. S. 32. L. 20. þu hævir lengi i valkatz: „du har længe gjort dig Møie for“.

Cap. 5. S. 32. L. 36. þa biuggi sa kono hans: „da kom den i Besiddelse af hans Kone“.

Cap. 8. S. 34. L. 24. ræif af hænni klæði sin, i den fr. Text (l. 235): le neis li esracha del' vis: „rev hende Næsen af Ansigtet“. Hvad der kan have givet Anledning til den her forekommende Forskjel mellem den norske og den franske Text, lader sig vanskelig med Bestemthed afgjøre; men at den franske Text har det rette, viser tydelig nok Beretningen i det 9de Cap. om Konens kvindelige Efterkommere, at de nemlig alle vare næseløse. — S. 35. L. 3. sakar astsemdar: „paa Grund af sin Kjærlighed“ nl. til sin nuværende Mand, som var sat fast, og ikkun ved hendes Bekjendelse igjen kunde blive frigiven.

Cap. 9. S. 35. L. 31. Margar konor . . . næflausar, i den fr. Text (l. 312—14): plusor femmes de cel lignage, c'est vérité, senz néis sunt néies, e si sovient esnaséies: „flere Kvinder af denne Slægt, det er Sandhed, fødes uden Næse, og blive saaledes næseløse“. — S. 35. L. 34. En sa . . . sægiande er naturligviis den norske Oversætters Bemærkning, til hvilket intet svarende findes i den fr. Text; denne slutter derimod med følgende Ord (l. 315—18): L'aventure k'avez oie, veraie fu, n'en dutez mie; de Bisclaveret fu feit li lais, pur remembrance à tut-dis-mais: „Den Begivenhed, som I have hørt, var sand, tvivl ikke derpaa; om Bisclaret blev Sangen gjort til Erindring for evige Tider“.

V. Laustiks lioð.

Titelen til den franske Text hos Roquefort (l. p. 314—327) er: Lai du Laustic, hvilket sidste Ord er det bretoniske eptik, Nattergal, med den franske Artikel foran.

Cap. 1. S. 36. L. 3—5. En þat . . . at lyða er en Bemærkning af den norske Oversætter hvortil intet svarende i den fr. Text.

Cap. 2. S. 36. L. 6. I þui fylki . . . huilir, Landskabet omkring Staden St. Malo i Bretagne, i det nuværende Departement Ile et Vilaine.

Da man ikke alene besidder den franske versificerede Text af denne Fortælling, men ogsaa et bretonisk Folkedigt i Th. H. de la Villemarqués chants populaires de la Bretagne (1846) l. p. 248—58, hvilket maa antages for at være Kilden til den franske Bearbejdelse, saa have vi troet, at det vilde være af Interesse for

Læserne at sammenligne disse tvende Digtninger baade indbyrdes og med den norske Bearbejdelse, og derfor meddele vi dem her, den bretoniske gjengivet efter Ville-marqués ordrette franske Oversættelse, den franske efter Texten hos Roquefort.

Oversættelse af den bretoniske Original.

St. Malo's unge Frue græd i Gaar ved
sit høie Vindue:

Ak! Ve mig! min stakkels Nattergal
er død. —

Sig mig, min unge Hustru, hvi staaer
du op saa tidt,

Op saa tidt ved Midjenat af Sengen
fra min Side,

Med blottet Hoved og bare Been? Hvi
staaer du saaledes op? —

Naar jeg, kjære Mand, ved Midjenat
staaer op af min Seng,

Da er det fordi jeg saa gjerne seer de
store Skibe komme og gaae. —

Det er sikkert ei for et Skib du saa
tidt gaaer til Vinduet hen;

Det er ei for Skibes Skyld, hverken
for to eller for tre,

Det er ei for at see paa dem, ei heller
paa Maanen og Stjernerne.

Sig mig, Frue, hvorfor staaer du op
hver Nat. —

Jeg staaer op for at see til mit lille
Barn, der sover i Vuggen. —

Det er ikke heller for at see, for at
see et Barn sove;

Kom ei og fortæl mig Historier; hvorfor
staaer du saaledes op? —

Min gamle lille Mand, bliv ei vred,
jeg skal sige dig Sandheden:

Det er en Nattergal jeg hører synge
hver Nat; den synger saa lystigt, den
synger saa sødt;

Den synger saa sødt, saa vidunderlig
deiligt hver Nat, hver Nat naar Havet
stilles. —

Da den gamle Herre hørte det, da
blev han eftertænksom i sin Hu;

Da den gamle Herre hørte det, da
sagde han saa ved sig selv:

Det være nu sandt, det være nu Løgn,
Nattergalen maa fanges! —

Tidligt den følgende Morgen som han
stod op, gik han til Gartneren.

Gode Gartner, hør mig! der er en
Ting, som gjør mig Sorg:

Der er i Haven en Nattergal, som ei
gjør andet end synge den hele udslagne
Nat,

Synge den hele udslagne Nat, saa
stærkt at den vækker mig.

Fanger du den i Aften, giver jeg dig
en Guldpenge. —

Aldrig saa snart hørte Gartneren det,
for han satte en Done i Haven;

Og han fangede en Nattergal, og han
bragte den til sin Herre;

Og da Herren tog den i sin Haand,
lo han af Hjertet.

Og han kvalte den og kastede den til
den arme Frues hvide Barn. —

Se der, se der, min unge Hustru, der
er din deilige Nattergal;

Til dig har jeg fanget den; jeg haaber,
min Smukke, den vil gjøre dig Glæde. —

Da Fruens unge Hjertenskjer fik dette
at vide, sagde han sørgmodig:

Nu ere vi fangne, min Elskede og jeg;
vi faae ei længer see hinanden

I Maaneskin ved Vinduet som før vi
pleiede.

Den gammelfranske Bearbejdelse.

Lai de Laustic.

Une aventure vus dirai
Dunt li Bretun firent un lai;
Laustic ad nun ceo m'est avis,

Si l'apelent en lur pals:
Ceo est reisun en franceis
e Nihtegale en dreit engleis.

A Seint Mallo en la cuntrée
 Est une ville renomée;
 Deus chevaliers illec mancient,
 E deus forez maisunz aveient,
 Pur la bunté des deus baruns
 Fu de la vile bons li nuns.
 Li uns aveit femme espusée,
 Sage, curteise, mut acemée;
 A merveille se teneit chière,
 Sulunc l'usage e la manière.
 Li autres fu un bachelers,
 Bien ert conu entre ses pers,
 De pruesce, de grant valor,
 E volentiers feseit honur,
 Mult tenéot e despendeit,
 E bien donot ceo qu'il aveit.
 La femme sun veisin ama;
 Tant la requist, tant la préia,
 E tant parot en lui grant bien,
 Q'ele l'ama sur tute rien,
 Tant pur le bien qu'ele oï,
 Tant pur ceo qu'il iert près de li.
 Sagement e bien s'entreamèrent,
 Mut se covrirent e esgardèrent
 Qu'il ne fussent aparceüz,
 Ne desturbez, ne mescreüz:
 E ensi le poient bien fère,
 Kar près esteient lur repère;
 Preceines furent lur maisuns,
 E lur sales, e lur dunguns.
 N'i aveit bare ne devise,
 Fors un haut mur de pierre bise;
 Des chambres u la dame jut,
 Quant à la fenestre s'estut,
 Poiet parler à sun ami,
 Del autre part, e il a li;
 E lurs aveirs entre-changier,
 E par geter e par lancier.
 N'unt guères rien qui lur despleise
 Mut esteient amdui à eise,
 Fors tant k'il ne poient venir
 Del tut ensemble à lur pleisir.
 Kar la dame ert estreit gardée,
 Quant cil esteit en la cuntrée;
 Mès de tant aveient recur,
 U fut par nuit, u fut par jur,
 Que ensemble poeient parler;

Nul ne poet de ceo garder,
 Qu' à la fenestre ne venissent.
 E illoec s'entreveïssent.
 Lungement se sunt entre-amé,
 Tant que ceo vint à un esté,
 Que bois e près sunt reverdi,
 E li vergier ièrent fluri.
 Cil oiselez par grant duçur,
 Mainent lur joie ensum la flur;
 Ki amer ad à sun talent,
 N'est merveille s'il i entent.
 Del chevaliers vus dirai veir,
 Il i entent à sun poeir;
 E la dame del autre part,
 E de parler e de regart:
 Les nuits quant la lune luseit,
 E ses sires cuché esteit,
 De juste li sovent levot
 E de sun mantel s'afublot;
 A la fenestre ester veneit,
 Pur sun ami qu'el i saveit.
 Qui autre teu vie demenot,
 E le plus de la nuit veillot.
 Délit aveient à véer
 Quant plus ne poeient aver.
 Tant i estut, tant i leva,
 Que ses sires s'en curuça,
 E meinteifeiz li demanda,
 Pur quoi levot e u ala?
 Sire, la dame li respunt,
 Il n'en ad joie en cest mund,
 Ki n'en ot le Laustic chanter;
 Pur ceo me vois ici ester,
 Tant ducement le oi la nuit,
 Que mut me semble grant déduit.
 Tant me délit, e tant le voil,
 Que jeo ne puis dormir del oil.
 Quant li sires ot que ele dist,
 De ire e mal-talent eh rist.
 De une chose purpensa,
 Que le Laustic enginnera;
 Il n'ot vallet en sa meisuf,
 Ne face engin, reis u lasçuns,
 Puis le mettent par le vergier.
 Ni ot codre ne chastainier,
 U il ne mettent laz u glu,
 Tant que pris l'unt e retenu.

Quant le Laustic éurent pris,
 Al Seigneur fu rendu tut vis.
 Mut en fu liez quant il le tient,
 As chambres la dame s'cu vient;
 Dame, fet-il, u estes -vus?
 Venez avant, parlez à nus:
 Jeo ai le Laustic englué
 Pur qui vus avez tant veillé.
 Désor poez gésir en peis,
 Il né vus esveillerat meis.
 Quant la dame l'od entendu,
 Dolente e cureçuse fu;
 A sun seigneur l'od demandé,
 E il l'ooist par engresté;
 Le col li rumpit à ses deus meins,
 De ceo fist-il ke trop vileins;
 Sur la dame le cors geta,
 Si que sun chainse ensanglanta,
 Un poi desur le piz devant,
 De la chambre s'en ist à-tant.
 La dame prent le cors petit,
 Durement plure e si maudit
 Tuz ceus qui le Laustic trairent
 E les engins e laçuns firent.
 Kar mut l'unt coleré grant hait.
 Lasse, fet-elle, mal m'esteit!
 Ne purrai mès la nuit lever,
 Aler à la fenestre ester,
 U jeo suleie mun ami veir,
 Une chose sai-jeo de veir,

Il quidra ke jeo me feigne
 De ceo m'estuet que conseil preigne:
 Le Laustic li trameterai,
 L'aventure li manderai.
 En une pièce de samit
 A or brusdé e tut escrit
 Ad l'oiselet envelopé;
 Un sien vallet ad apelé,
 Sun message li ad chargié,
 A sun ami l'ad enveié.
 Cil est al chevalier venuz
 De par sa dame li dist saluz;
 Tut sun message li cunta,
 E le Laustic li présenta.
 Quant tut li ad dit e mustré,
 E il l'aveit bien escuté,
 Del aventure esteit dolenz
 Mès ne fu pas vileinz, ne lenz;
 Un vasselet ad fet forgier,
 Uncques ni ot fer ni acier;
 Tut fu d'or fin od bones pières,
 Mut précieuses e mut chières,
 Covercle i ot très bien asis,
 E le Laustic ad dedenz mis:
 Puis fist la chasse enséeler,
 Tuzjurs l'od fet od li porter.
 Cele aventure fu cuntée,
 Ne pot estre lunguès celée;
 Un lai en firent li Bretun
 E le Laustic l'apellent hum.

VI. Desire liod.

Den franske Text til denne Fortælling findes ikke i Roqueforts Samling, men er udgiven af Fr. Michel i hans *Lais inédits des XIIe et XIIIe siècles*. Paris 1836. p. 5—37, og har der Titelen *Lai del Désiré*.

Cap. 1. S. 37. L. 36. i allzkyns . . . simphonum er et Tillæg i den norske Oversættelse, hvortil intet svarende i den franske Text. — S. 38. L. 1. kallaðr . . . tilfyselegr; i den fr. Text blot: *Ço est li lais del Désiré* (p. 5. l. 5.). tilfyselegr er naturligviis en Gjengivelse paa Norsk af det franske *désiré*, den ønskede, den eftertragtede.

Cap. 2. S. 38. L. 3. A Skotlande, i den fr. Text: *En Escocce* (p. 5. l. 7). — Kalatir, i den fr. Text: *Calatir* (p. 5. l. 8). — Huitiskogr, i den fr. Text: *la blanche lande* (p. 5. l. 9). — S. 38. L. 4. *hin gula kapella*, i den fr. Text: *la neire chapelle*: „det sorte Kapel“ (p. 5. l. 11). — S. 38. L. 6. *rid-dari*, i den fr. Text: *vavasur*: „Vassal“ (p. 5. l. 18). — S. 38. L. 7. *af Frannz konongi*, i den fr. Text (p. 6. l. 2): *del rei d'Eschoce*: „af Kongen af Skot-

land“, hvilket ogsaa Sammenhængen medfører at være det Rette, hvad enten nu den norske Oversætter har læst anderledes i sin Original, eller begaaet en Feil af Uagtsonhed. — S. 38. L. 14. fyrir sunnan Ænglandz sið i Provenç fylki, i den fr. Text (p. 6. l. 14): en Provence de là la mer, d. e. i Provence paa hiin Side Havet; ved Englands sjør forstaaer altsaa her den norske Oversætter Havet mellem England og Frankrige. Paa de Steder nedenfor hvor samme Benævnelser forekommer har den fr. Text blot: la mer d. e. Havet. — S. 38. L. 25. til hins hælga Egidii, i den fr. Text (p. 7. l. 4): a Saint-Gile. Den hellige Egidius, eller Saint-Gilles, var en fransk Helgen, til hvis Ære et berømt Kloster var oprettet nær Rhoneflodens Munding paa dennes vestre Side i det nuværende Depart. Var, altsaa egentlig ikke, som ovenfor siges, i Provençe, men i Languedoc. Baade Klosteret og den hosliggende By benævntes efter Helgenen, ligesom og det Grevskab, hvori begge vare beliggende. Da Greverne af Toulouse i 11te og 12te Aarh. ogsaa benævnte sig Grever af St. Gilles eller St. Egidius, saa gav dette Anledning til at Nordmændene almindelig benævnte Languedoc, og muligens ogsaa undertiden Provence med, efter den berømte Helgen, nemlig St. Egidii Land, land hins helga Egidii. — S. 38. L. 31. tilfysilegan; her oversættes Navnet paa Norsk, uden at det franske Navn nævnes; i den fr. Text (p. 7. l. 17): apeler le funt Désiré.

Cap. 3. S. 39. L. 1. þui nest . . . riddara, i den fr. Text (p. 8. l. 6) blot: Pus l'adoba à chevalier: „siden slog han ham til Ridder“ eg. væbnede han ham til Ridder, meddelte ham Ridderskabets Insignier, nemlig ridderlige Våaben. — S. 39. L. 2. for hann . . . atræiðum, i den fr. Text (p. 8. l. 9): e en Britaine turneia: „og han turnerede (deeltog i Turneringer) i Bretagne“. — S. 39. L. 4. af Frankis riddarum, i den fr. Text (S. 8. l. 10): des Franceis; Meningen er: han blev meget priset af de franske Riddere. — S. 39. L. 22. skyrta hans . . . huitare, i den fr. Text (p. 9. l. 15—16): Braiz, chemise ot de chensil plus blanche que n'est flur en avril: „han havde (var iført) Buxer, Skjorte af fint Linned hvidere end Blomster i April“.

Cap. 4. S. 39. L. 31. uændilega dala, maa vel betegne: gennem uendelige (meget lange) Dale; i den fr. Text (p. 10. l. 6): Tote la ville contrevall: „ned gennem hele Byen“. — S. 40. L. 3. með brunaðo purpura: „i brunrødt eller mørkt Purpur“ (jfr. Fgrsk. S. 115); i den fr. Text (p. 11. l. 1): d'une purpre bise: „af mørkt Purpur“. — i huitum skinnkyrtli skal vel her forstaaes enten om en hvid Kjortel, bremmed med Skind, eller om en Kjortel bremmed med hvidt Skind; det hele lyder i den fr. Text (p. 11. l. 1—4): Vestue d'une purpre bise e de une mult bele chemise. La colur ot blanche e rovente, e de cors fu ben faite e gente. Her synes la colur etc. at betegne Pigen Udseende, og i saa Fald er intet sagt om Kjortelens Farve. Det er uvist hvorledes den norske Oversætter har opfattet Meningen; maaskee burde der rettest i den norske Text sættes (.) efter skinnkyrtli, og det følgende med . . . yvirilit henføres til Pigen selv, ikke hendes Klæder. — S. 40. L. 8. bar mœyiu tvær munnlaugar, saaledes efter Sammenhængen og den fr. Text rettet fra: baro tvær mœyiar munnlaugar; i den fr. Text (p. 11. l. 9): Dous bacins d'or tent en ses meins. — S. 40. L. 22. Se kvað hon . . . fiarre, i den fr. Text (p. 12. l. 12—14): Jo vus afi la meie fei, aiderai vus à grant bosoing, ou seit de près ou seit de loing: „Jeg giver eder min Tro (mit trofaste Løfte), jeg skal hjælpe eder naar I høiligen trænger dertil, hvad enten det er nær eller

fjærnt“. Verbet trua maa altsaa her i den norske Oversættelse betegne: være tro, det vil her sige: hjælpe, understøtte.

Cap. 5. S. 40. L. 27. loftskala i Cod. er en aabenbare Skrivfeil for laufskala d. e. Lövhytte, hvortil det i Texten er rettet; i den fr. Text (p. 12. l. 19): Ço fu dedenz une foillée. — hvitillinn . . . saumaðr, Oversættelsen er her ikke ganske svarende til Udtrykkene i den fr. Text (p. 22. l. 21—23): La coilte fu à eschekers de deus pailles ben faiz e chers; et tut pareit la flur novele: „Sengeteppet var i Ruder, af to velgjorte og kostbare Tøier, og det Hele lignede den friske Blomst (nemlig med Hensyn til de levende Farver)“. hvitill er en Benævnelse paa Sengeteppet, som endnu bruges i visse Dele af Norge, og Oversætterens Mening er vel snarest, at Teppet ikke alene paa Oversiden bestod af kostbart Tøi, men ogsaa var foret med lignende. — S. 40. L. 31. tac: „sæt dig i Besiddelse af“; i den fr. Text (p. 13. l. 3—5): Vassal, fet ele, ke gardez ça? dedenz cele foile la pernez ço ke jo vus promis: „Mand! siger hun, hvad betragter I der? i denne Løvsal tag det som jeg har lovet eder“. — S. 41. L. 14. oc gæt þess vel . . . fingrgvilleno, i den fr. Text (p. 14. l. 24 — p. 15. l. 4): E une chose vus dirai. Or vus garder de méserrers, si vus penex de ben amer; si vus meffetes de nent, l'anel perdrez hastivement: „og een Ting vil jeg sige eder: vogt eder nu for at fare vild, hvis I vil gjøre eder Umage for at elske vel; hvis I forseer eder noget, skal I strax tabe Ringen“. Forbudet synes efter hvad der siden fortælles snarest at have maattet gaae ud paa, at han ikke maatte omtale deres Kjærlighedsforstaaelse for Nogen. — S. 41. L. 18. þa fær þu þat alldre oftar: „da faaer du den (Ringen) aldrig oftere“; i den fr. Text (p. 15. l. 7) derimod: a tuz jorz mès m'avez perdue: „da har du for bestandig tabt mig“.

Cap. 6. S. 41. L. 26. Upp neytti . . . frægðar, i den fr. Text (p. 15. l. 19—20): mut despendi e mult erra, de nule ren ne se targa: „han gjorde store Udgifter og reiste meget om og var i ingen Henseende hovmodig“. Man seer, at den norske Oversættelse ikke svarer fuldkommen til den franske Text. upp neytti svarer til det franske despendi (jfr. S. 91. L. 4), og det Hele maa i den norske Oversættelse forklares: „han gjorde store Udgifter til Foræringer og til at holde et pragtfuldt Bord, og havde i alt hvad han foretog sig først og fremst sin Berømmelse for Öie“. — S. 41. L. 33. af for rettet fra a for ifølge Sammenhængen og den fr. Text (p. 16. l. 9): Quant il esteit repeiré. — S. 42. L. 3. aftr at koma, i den fr. Text (p. 17. l. 2): ne set quant il vendra mès: „han veed ikke naar han skal komme“; dette Udtryk her har maaskee bevæget Oversætteren til ovenfor at sige á för, da han nemlig derved har tænkt paa Desirés Tilbagekomst til Hjemmet fra den Reise, paa hvilken han fulgte Kongen, medens dog den franske Text her neppe har andet i Sigte end Desirés Tilbagekomst til Kapellet. — S. 42. L. 6. oc laut honum, i den fr. Text (p. 17. l. 8): si li clina: „han böiede sig ned til ham“, nemlig for at høre hans Skriftemaal.

Cap. 7. S. 42. L. 28. þa er hann . . . hennar: „da han bad og anraabte med de blideste Ord han formaaede at fremsøre, i det han lovede hende Lydighed og Føielighed“. — S. 42. L. 32. stað enom, her Kapellet eller Eneboerens Bolig, i den fr. Text (p. 19. l. 6): l'ermitage. — S. 42. L. 33. hans ræðum fram hallda, hör uden Tvivl her forklares: „som samtale med ham“ heller end: „som følge hans Tale, som lyde hans Ord“; i den fr. Text (p. 19. l. 10)

heder det nemlig: ne ki jamès i parlerunt: „som nogénsinde tale med ham“. — S. 42. L. 38. atgerð hans til enskis: „hans Virksomhed blev til intet“ d. e. den ophørte aldeles. — S. 43. L. 1. leto . . . farenn: „Alle ansaa ham som fortabt“. — S. 43. L. 3. skialldsveinar hans oc pionastomenn, i den fr. Text (p. 20. l. 2): si esquier e si sergant. — S. 43. L. 9. af þeirre hvggan . . . reckivnni; Meningen er vel, at den Trøst, han hentede af at sees sin Elskede, gav ham Kræfter til at reise sig i Sengen paa sin Albue. — S. 43. L. 11. fœlltr oc spilltr, i den fr. Text (p. 20. l. 16): tut afolez e tut périz: „ganske tosset og forloren“; altsaa betegner verb. fœla her: at gjøre til Taabe; af fól. — S. 43. L. 26. alldri fær þu . . . ocrar; Oversætterens Mening med disse Ord er vel: „Du faaer aldrig (for Fremtiden) noget Meen af mig, saa at du (ég. den der) søger Skriftegang og bekjender vore Synder“; i den fr. Text (p. 21. l. 23—24): mès já cœtes plus n'i aurez, ne confessiun n'en querrez: „I vil for Fremtiden ikke derved føle mere (saadan Smerte) eller søge Skriftemaal derfor“.

Cap. 8. S. 44. L. 6. toco af benzlvn. oc toco orvar sinar; hvad der her skal forstaaes ved Udtrykket toco af benzlvn vide vi ikke; ligefrem kunde det oversættes: „de toge (dem nl. Buerne?) ud af Spændingerne“; hvis her ingen Feilskrivning finder Sted, kan der maaskee sigtes til en eller anden Egenhed ved Bueskydningen, hvilken nu ikke kjendes; mærkeligt er det imidlertid, at der, som nedenfor vil sees, intet tilsvarende findes i den franske Text. Det senere toco maa forklares ved: „grebe efter, søgte efter“; muligen kunde dog her være en Feilskrivning for sotto. I den franske Text (p. 23. l. 9—14) er Meningen klar: Lur arcs gettent e funt descendre, lur setes volent prendre, là où les virent chair ne poeient trover ne aveir: „De kaste sine Buer og stige af Hestene, de ville tage sine Pile, der hvor de saae dem falde, men de kunde ikke finde dem“. — S. 44. L. 7. þa mœllte Desire; i den fr. Text (p. 23. l. 15) er det Kongen som taler til Desire: E, Deu! dit li reis à Désiré. — S. 44. L. 27. Faðer hans . . . ne daga; Oversætterens Mening med disse Ord er vist nok den, at Desire selv ikke kunde sove af Glæde over at have fundet sin Søn. I den fr. Text derimod (p. 25. l. 7—8): Desirez l'aime e tent si cher, ne pot nuit ne jor leisser: „Desiré elsker ham og har ham saa kjær, at han hverken Nat eller Dag kan forlade ham“. Uden Tvivl har den norske Oversætter misforstaaet det franske Ord leisser.

Cap. 9. S. 45. L. 6. sva at hann fell opinn aft: „saa at den (Hesten) faldt ganske overende“, eg. faldt saaledes at den vendte Benene i Veiret; i den fr. Text (p. 26. l. 20): arère chet tut reversez. — S. 45. L. 12. nattaðr: „overfalden af Natten“. — S. 45. L. 13. dverginn; den bestemte Form brugt for den ubestemt. — S. 45. L. 19. af grasi oc einstapa, i den fr. Text (p. 28. l. 4): d'erbe e de junc e de beuere: „af Græs og Siv og Bregner(?)“ Einstapi er endnu mangesteds i Norge Navnet paa den Art Bregne, som ellers kaldes Ormegræs. — S. 45. L. 20. cagur, i den fr. Text (p. 28. l. 6): tapi: „Teppe“. — S. 45. L. 27. sallt disk; disse Ord bør forenes; i den fr. Text (p. 28. l. 21): la salere: „Saltkar“. — S. 45. L. 31. silfrkeret; heri er en Modsigelse til det Foregaaende, hvor Drikkekarer siges at være af Guld; i den fr. Text (p. 29. l. 7): le hanap: „et Drikkekar med Stet“.

Cap. 10. S. 46. L. 6. Unnasta min; her et Udraab af Forundring: „min Kjæreste!“ — S. 46. L. 13. bær, i den fr. Text (p. 30. l. 19): chastel. — S. 46.

L. 14. holl, i den fr. Text (p. 30. l. 20): la chambre. — S. 46. L. 29. mæren i svefnhuseno, herved forstaaes Tærnen. — S. 46. L. 35. ombon þionasto minnar: „Fordelen af min Tjeneste“; i den fr. Text (p. 32. l. 10): Gardez, pur vostre gentrise, ke jo ne perde mun servise. — S. 46. L. 37. Unnasta min, her blot: „min Kjære!“ i den fr. Text (p. 32. l. 14): bele amie. — S. 47. L. 4. eftir=aftr. — S. 47. L. 6. hallaðezc a siðu sina: „han hældede sig paa sin Side“ d. e. han hældede sig til den ene Side, nemlig paa Grund afSaaret; i den fr. Text (p. 32. l. 24): sur sa cuche s'est apuiez: „han stöttede sig paa sit Laar(?)“. — oc fann . . . vandræðe, hertil er intet svarende i den fr. Text. — S. 47. L. 9. at hann d. e. sva at hann: „i den Tilstand at han“. — siðusar, i den fr. Text (p. 33. l. 5): mut fu bleciez sur le cousté. — S. 47. L. 18. þa kom . . . sparhauca, i den fr. Text (p. 33. l. 19—p. 34. l. 2): par mi la sale vint errant sur un mul ben amblant une mult riche damaisele, ensemble od une pucele, vestues furent richement: lur dras valent cent marz d'argent; dous blancs mulz chevauchèrent e dous blancs esperveres portèrent: „gjennem Salen kom ridende paa en Mule, der gik godt, en meget herlig Dame; med hende fulgte en Pige; de vare rigt klædte, deres Klæder vare værd 100 Mark Sölv; de rede to hvide Muler og bare to Spurvhöhe“. sparhaukr, espervere, mlat. spervarius, en Spurvchög, et mindre Slags til Jagten afrettede Höge. — S. 47. L. 24. þessum . . . hin þriðia mæ . . . hennar maki; her har den norske Oversætter gjort sig skyldig i en betydelig Misforstaaelse af sin Original; i den fr. Text (p. 34. l. 7—8): od eles ot un damaisel, en tut le siècle n'ot si bel: „med dem (nemlig de tvende Damer) fulgte en Yngling, i hele Verden fandtes ikke hans Mage i Skjönhed“. Oversætteren har forvexlet damaisel, Yngling, Junker, med damaisele, Dame, og derved forvansket Meningen, uagtet det Følgende noksom viser, at her er Tale om tvende Damer og en ung Herre (s. ndf. L. 28).

Cap. 12 S. 48. L. 4. en Oref konungr oc Loenes konungr, i den fr. Text (p. 35. l. 19—21): De Moreis e de Leoneis aveit à la feste dous reis: „ved Festen var der to Konger af Morais og af Leonais“; her nævnes ikke Kongernes Navn, men deres Rigers. — S. 48. L. 20. En Bretar gerðo etc.; i den fr. Text (p. 37. l. 4—7): Pur remembrer cest aventure, en anciant un lai trové, si l'apelerent Désiré.

VII. Tidorels lioð.

Af denne Strengleiks saga, som den i første Linie benævnes, er, paa Grund af en Lacun paa to Blade i Haandskriftet, ikkun Begyndelsen levnet. Dens franske Original er ikke, saavidt vides, udgiven, og vi have saaledes ikke havt Anledning til hverken at sammenligne den med denne eller til efter samme at give en Udsigt over det manglende Indhold.

Cap. 1. S. 48. L. 27. Bretland, skjönt her ingen nærmere Bestemmelse tilføies, maa dog forstaaes om hit syðra Bretland eller Bretagne i Frankrige. — S. 48. L. 35. Nancsaborg, Staden Nantes ved Loire. — S. 48. L. 37. með gravalum oc gashaukum: „med Graafalke og Gaaschöhe“; grávalr og gáshaukr betegnede større Arter af Jagtfalkene, ligesom sparhaukr (see ovf.) en mindre.

Cap. 2. S. 49. L. 10. sofnat, her mindre egentligen brugt for sofit: „da hun havde sovet“.

Der er al Anledning til at troe, at den herværende Lacune i det gamle Haandskrift ikke omlatter mere end Slutningen af denne og Begyndelsen af den næstfølgende Fortælling.

VIII. Chetovel.

Titelen til den franske Text af denne Fortælling hos Roquefort (I. p. 368—387) er: *Lai du Chaitivel* d. e. „den Ulykkelige Sang“ eller „Sangen om den Ulykkelige“. Indholdet af Fortællingens Begyndelse, som i den norske Oversættelse paa Grund af Lacune i Haandskriftet mangler, er i Korthed følgende:

I Nantes i Bretagne levede en meget yndig og vel opdragen Frue, der var saa indtagende, at enhver Ridder, som saa hende, om end blot en eneste Gang, ikke kunde undgaae at blive forelsket i hende. Hun kunde vist nok ikke elske dem alle igjen; men hun vilde heller ikke ved at tilbagestøde dem gjøre dem fortvivlede. Fire Riddere i Bretagne, skjönnne, rige, tappre og af Landets bedste Familier, erklærede hende sin Kjærlighed og stræbte af yderste Evne ved sine Bedrifter at tildrage sig hendes Opmærksomhed, og at overgaae den ene den anden. Fruen, som saa deres Anstrængelser, deres Hengivenhed og deres Mod, vilde gjerne gjøre et Valg, men vovede det ikke, da hun ei kunde blive enig med sig selv om hvem af dem hun skulde foretrække. Ved at erklære En af dem for sin Elsker, tabte hun de tre. Hun holdt gode Miner med dem alle, modtog deres Galanterier og deres Sendebud og gjengjældte dem med lignende, uden dog at binde sig til nogen af dem. Hun lod hver af dem være i den Tro, at han var den udvalgte. Alle bare de Tegn paa hendes Kjærlighed, den ene en Ring, den anden et Erme, den tredie en Fane, den fjerde et Axelbaand. Alle havde de til Stridsraab den smukke Frues Navn. Ved Paaske-Festen fandt en stor Turnering Sted paa en Slette udenfor Nantes, ved hvilken de fire Elskere optraadte. Der indfandt sig Riddere fra flere Lande, franske, normanniske, flamske, brabantiske, fra Boulogne, fra Anjou og fra flere Steder. Indbyggerne fra Nantes's Omegn havde ogsaa i store Skarer begivet sig derhen. Ved denne Turnering kjæmpede man med Heflighed. De fire Riddere væbnede sig og rede ud af Staden med sit Følge. (Her begynder den norske Oversættelse ved den 85de Linie i den franske Text).

Cap. 1. S. 49. L. 27. Flæmingiar, i den fr. Text (I. 92): *Flamens* d. e. *Flamlændere* fra Flandern. — S. 49. L. 28. *Hommgrkir*, i den fr. Text (I. 92): *Henoiers* d. e. *Hennegauere* fra Hainaut eller Hennegau. — *Ieto . . . siga merki sin*: „lode sine Fane synke“; her forstaaes ved merki den lille Fane eller Vimpel, som var fæstet til Lansen og viste Ridderens Farve. Udtrykket siger altsaa ganske det samme som i den næste Linie *Ieto siga spiot sin*: „lode sine Spyd eller Lanser synke“ d. e. fældede sine Lanser til Kamp. — *hinir fyrir*: „de foran“ d. e. de som vare foran dem, nemlig de fire Elskere. — S. 49. L. 31. *at þeir = sva at þeir*. — S. 49. L. 35. *vnnastar*, i den fr. Text (I. 109): *ses druz*. — S. 50. L. 1. *buðuz . . . fram*: „vovede de sig alt for meget“. — S. 50. L. 4. *oc sva (a) hann miðian . . . honum*: „og ligeledes (blev han saaret) midt paa Legemet, og gjennemboret, saaledes at Vaabenet kom ud gennem hans Ryg“.

Cap. 3. S. 50. L. 33. *fiorfalldan harm*: „firedobbelt Sorg“, i den fr.

Text (l. 204): quatre dols. — S. 50. L. 35. harms svllan, i den fr. Text (l. 208): le Chaitivel. — S. 50. L. 37. vesæll . . . harmsfullr, i den fr. Text (l. 226) blot: le Chaitivel. — S. 50. L. 39. Ðessi saga etc., i den fr. Text (l. 231—240): Issi fu li lais comenciez, e puis parfaiz è anunciez, icil k'il portèrent avant, quatre dols l'apelent alquant. Chescun des nuns bien i afiert; car la matire le requiert: le Chaitivel ad nun en us, ici finist, kar ni od plus, plus n'en oi, ne plus n'en sai, ne plus ne vus en cunterai: „Her blev Sangen begyndt, og siden fuldført og fremsagt; af de som fremsagde den, kaldte nogle den de fire Sorger. Ethvert af Navnene passer godt paa den; thi Indholdet fordrer det. Chaitivel er det almindelig brugelige Navn. Den ender her; thi jeg har ikke meer, eller har hørt meer, eller veed mere derom, eller kan fortælle eder mere derom“.

IX. Douns liöð.

Den franske Text til denne Fortælling er saavidt vides endnu uudgiven.

Cap. 1. S. 51. L. 8. sva sem . . . minni: „eftersom jeg med Sandhed har hørt (har hørt paalidelig berette) efter ret Erindring“; Forfatteren paaberaaber sig her mundtlig Tradition. — S. 51. L. 12. hafnaðe: „slog Vrag paa“. — S. 51. L. 16. Suðantun, samme Sted, som nedenfor Cap. 2. S. 51. L. 33. kaldes Suðhamtun, nemlig Southampton i Hampshire, hvorfra i Middelalderen almindelig Overfarten fandt Sted til det nordlige Frankrige.

Cap. 3. S. 52. L. 14. at primamalom: „ved Prima-Tid“ d. e. Klokken 6 om Morgen, den Tid da efter kirkelig Beregning Dagen begyndte og man holdt den første Gudstjeneste, prima hora. — S. 52. L. 15. krefia formala sins: „kræve sin betingede Løn“. — S. 52. L. 17. ælfr = alpt: Svane; tamme Svaner omtales ogsaa andensteds i disse Fortællinger s. n. f. Miluns liöð.

Cap. 4. S. 52. L. 31. gaf hann goðan dag spusv sinni: „han tog Afsked med sin Egtefælle“. — S. 53. L. 10. Bretland, som sædvanlig her: Bretagne. — S. 53. L. 11. fiall hins helga Michaels d. e. Mont St. Michel, en i Middelalderen bekjendt Fæstning hørende til Normandi (i det nuv. Departement la Manche) men beliggende paa Grændsen mellem dette og Bretagne, til hvilket sidste den her regnes.

X. Tveggia elskanda liöð.

Fortællingen om de tvende Elskende findes i fransk Text hos Roquefort (l. p. 252—271) og bærer der Titelen: *Lai des deus amanz*.

Cap. 1. S. 54. L. 9. Neystrie, i den fr. Text (l. 7): Neustrie. — Þar sem eit mikit fiall er; Roquefort gjör opmærksom paa, at et *Priori des deux Amants* findes i Normandi ved Seinen paa et Bjerg af 350 Fods Høide. — S. 54. L. 12. er þa var herra . . . Pistrar heita, i den fr. Text (l. 14): *qui estoit sire des Pistreis*; þiöð er her i den norske Oversættelse mindre rigtigen brugt, da her ingenlunde er Tale om et Folkefærd, en Nation, men kun om Indbyggerne af en liden Stad med dens District. — S. 54. L. 13. Pistres, i den fr. Text (l. 16): *Pistre*, nu *Pitre*, en Stad ved Seine-Floden, et Stykke ovenfor Rouen, ligger over for Staden Pont de l'Arche. *Pistre* var i Middelalderen et kongeligt

Slot (Roquefort I. 254). — S. 54. L. 14. en byggð . . . PISTRA dalar: „men Bygden med alle de derværende Huse er bekjendt, at (nemlig) hele det Fylke (Landskab) heder Pistres-Dalene“, d. e. Bygden med dens Boliger og hele Landskabet er bekjendt under Navnet Pistres Dal. I den fr. Text (l. 17—20): Tuzjurs ad puis duré li nœns, uncore i ad vile è meisuns: nus savum bien de la cuntrée, li Vals de Pistre est nomée: „Navnet har siden altid vedligeholdt sig; endnu er der en Stad og Huse; vi kjende godt Egnen, den kaldes Pistre-Dalen“. Roquefort bemærker, at under Aar 1119 findes Stedet omtalt hos den normanniske Skribent Ordericus Vitalis med Navnet: Vallis de Pistris (vallée de Pistres). — S. 54. L. 24. oc tóe þá . . . konungr mællt, Meningen synes her at være: „han begyndte da at overveie, hvorledes han kunde afvende det, at nogen skulde beile til hans Datter, da (i saa Fald) vide han (den som beiler til hende) for vist, at saa har Kongen sagt“. I den fr. Text (l. 29—34) lyder Stedet: Cumença sei à purpenser, cument s'en purrat délivrer, que nul sa fille ne quesist, e luinz è près manda è dist: Ki sa fille vodreit aveir, une chose séust de veir: „Han begyndte at overveie, hvorledes han kunde befrie sig derfra, at nogen skulde forlange hans Datter, og sjernt og nær lod han forkynde: hvo der vilde have hans Datter, maatte tage een Ting i Betragtning“.

Cap. 2. S. 54. L. 35. hann ilutaðezc vm konungs dottor: „han gjorde sig Umag for at faae Kongens Datter“; i den fr. Text (l. 51—52): de ben faire, pur aveir pris, sur tuz autres s'est entremis: „han foretog sig fremfor andre at gjøre sig Umag for at vinde Prisen“. — S. 55. L. 5. Sveinnen ihugaðe . . . vettannde vanar: „Ynglingen betænkte, at det var bedre for ham at vente med Taalmodighed, end at skynde paa med taabelig Overilelse, og i det hans Haab glippede forfeile sin Hensigt og sin Forventning“; i den fr. Text (l. 66—68): Mès li vallez se purpensa que meuz en volt les maus suffrir, que trop hastet è dunc faillir: „men Ynglingen betænkte, at det var bedre for ham at lide Længsel, end at haste for meget og derved forfeile sit Maal“. — S. 55. L. 21. Salernaborg, i den fr. Text (l. 93): Salerne d. e. Salerno i Nedre-Italien, i Middelalderen berømt af sin medicinske Skole. — S. 55. L. 22. fimtigi vetra, i den fr. Text (l. 95): plus de trente ans: „meer end 30 Aar“. — læcnis kunnasto: „Lægekundskab“, i den fr. Text (l. 96): l'art de phisike. — oc (underf. hefir) lengi. — S. 55. L. 25. buðcagros, eg. „Budike-Græs“ (af buðkr, Daase, Budike) d. e. medicinske Urter; i den fr. Text (l. 103): lettuaieres.

Cap. 3. S. 55. L. 35. til þess . . . meðferð hans: „indtil hun havde prøvet hele hans Opførsel“, i den fr. Text (l. 130): tant que sun estre ad tant séu. — S. 56. L. 10. hia Seine borg, i den fr. Text (l. 168): davers Seigne d. e. „ved Seine“; maaskee det b. i Haandskriftet, som her er opløst borg rigtigere aldeles lades ud af Betragtning saaledes at der blot læses hia Seine. — S. 56. L. 25. rann hiarta hans . . . sprunginn, i den fr. Text (l. 203): li quors del ventre s'en parti: „Hjertet løb ud af hans Mave“. — S. 56. L. 39. varla loddi liuit i honum: „neppe hang Livet i ham“. — S. 57. L. 2. steinþro: „Steenkiste“, brugtes allerede i de ældste Tider om det indvendig steensatte Gravsted, i hvilket Liget lagdes, naar det begravedes ubrændt: i den fr. Text (l. 234): sarcu de marbre: „Ligkiste af Marmor“. — S. 57. L. 5. En Bretar gerðo etc., i den fr. Text (l. 241—42): Issi avint cum dit vus ai li Bretun en firent un lai: „her hendte som jeg har sagt eder, Bretonerne gjorde derom en Sang“.

XI. Guruns liod.

Den franske Text til denne Fortælling er, saavidt vides, endnu ikke udgiven.

Cap. 1. S. 57. L. 9. Svsvvezun; om Stadens Navn skal læses saaledes eller Svspézun lader sig ikke afgjøre, da *p* og *v* i Haandskriftet ofte ganske ligne hinanden; er Svsvvezun rigtigt, forstaaes maaskee derved den franske Stad Soissons i Depart. Aisne. — S. 57. L. 19. Vales betegner her Indbyggerne enten af Wales eller af Gallia; senere i Fortællingen om Milun (S. 61) betegner det Landskabet sely. — S. 57. L. 23. betra er at hafa biðlund . . . til hyggr, jfr. S. 55. L. 5: „bedre er at have Taalmodighed end at styrte ubesindigen mod det usikre Haab og saaledes gaae Glip af sit Maal“. — S. 58. L. 1. leitar ei rannzacs: „ei undersøger nøie“. — S. 58. L. 19. vera með vilia . . . þinu male: „understøtte dit Ønske og tage sig af din Sag“.

Cap. 2. S. 58. L. 32. Foran ord maa underforstaaes hefir. — S. 58. L. 38. Ef hann . . . riddare vera: „hvis han i sine Foretagender vilde være en Ridder“. — S. 58. L. 39. skialldsveinn: „Væbner“. — S. 59. L. 5. Ðat er . . . livi: „Det er Rufferes Liv (eller Adfærd)“, uden Tvivl en Bebreidelse til Harpespilleren. — S. 59. L. 23. þau, mærkeligt er det, at neutr. plur. her bruges, da Pronomenet dog refererer sig til Harpespilleren og Dvergen.

Cap. 3. S. 60. L. 2. Mæræf, det almindelige norske Navn paa Landskabet Murray i Skotland. — S. 60. L. 5. sætti þeim: „han (Gurun) traf dem“. — S. 60. L. 11. eina friða erme; dette Ærme, som var ham skjænket af hans Elskede, har han eftir Tidens Skik som et Kjærlighedstegn paa sit Spyd istedet for Fane eller Vimpel. — S. 60. L. 17. af Gotlande; enten menes herved den svenske Ö Gotland; eller Gutlande, som uden Tvivl har staaet i den franske Text, har skullet betegne Jylland eller maaskee baade det svenske Götaland og Danmark.

Cap. 4. S. 61. L. 4. tilbrigði, her uden Tvivl: „Naturel“. — S. 61. L. 15. safna nyia nota: „samle nye Noder“ d. e. opfinde en ny Melodi: nota maa her være af Ekt. nóti m. g. — S. 61. L. 18. Oc þessi . . . nótym: „og denne Strengleg udmærker sig ved den skjønneste Melodi“. — S. 61. L. 23. Cornbretaland, her har uden Tvivl i den fr. Text staaet Cornwaille (s. n. f. Anm. t. S. 66, L. 3); overalt hvor dette Navn i de franske Lais forekommer, er det usikkert om dermed menes Cornwallis i det sydvestlige England (hvilket Nordmændene ellers almindelig betegnede ved Navnet Kornbretaland), eller Districtet Cornouaille i Nedre-Bretagne (Basse-Bretagne) omkring den nuværende Stad Quimper (Dep. Finisterre). Oftest har uden Tvivl det sidste været meent i de gamle bretoniske Original-Sange, om det end af de franske Bearbejdere kan være misforstaaet. — S. 61. L. 26. Margir segia etc. maa ganske vist antages at høre den franske Text til, og tilkjendegiver saaledes, at den gamle franske Forfatter har vidst, at Sagnet om Gurun fortaltes paa forskellige Maader, men han har kun havt den Bearbejdelse, han følger, skreven for sig.

XII. Miluns liod.

Den franske Text af denne Fortælling findes hos Roquefort (I. p. 328—367) og bærer der Titelen: Lai de Milun. Sammenlignet med denne Text viser den norske Oversættelse sig mere forkortet, end Tilfældet er med nogen af de fore-

gaaende Fortællinger. Imidlertid findes ingen saa betydelige Forskjelligheder mellem begge, at man derved kan berettiges til at antage, at en anden Bearbejdelse af Sagnet end den hos Roquefort har foreligget den norske Oversætter. Forkortelserne have alt Udseende af at være foretagne ganske vilkaarligen af denne.

Cap. 1. S. 61. L. 30. þeir er sogur . . . oc kallaðr Milun. Stedet er her i Oversættelsen noget dunkelt, i den fr. Text (l. 1—8) lyder det: Ki divers cuntes veut traitier, diversement deit comencier, et parler si rainablement, k'il seit pleisibles à la gent. Ici comenceraï Milun, e mustrai par brief sermun, pur quoi è coment fu trovez li lais ke ci vous ai numez: „Den som vil behandle forskjellige Fortællinger, bør begynde paa forskjellig Maade (maa variere sin Indledning), og tale saa fornuftigen at han kan behage Folk. Her vil jeg begynde Milun og i kort Tale yise, hvorfor og hvorledes den Sang (li lais) blev digtet, som jeg saaledes har nævnt for eder“. Seer man hen hertil, saa bliver det høist rimeligt, at i den norske Text et Par Ord ved Uagtsomhed ere udeglemte foran eller efter Ordene: Miluns saga, nemlig ec hef eller ec byria, og at der i saa Fald skulde være (.) efter hefia; den franske Texts Mening er da nøiagtigen gjengiven. — S. 61. L. 32. Vales, i den fr. Text (l. 9): Suhtwales d. e. Syd-Vales, hvormed maaskee er meent det franske Gallia, modsat det engelske Wales. Sammenhængen i den franske Text tyder herhen. Den norske Oversætter har imidlertid forstaaet det om Wales i England, og herfra kan uden Tvivl enkelte Uoverensstemmelser mellem den franske Text og den norske Oversættelse, som i det Følgende skulle paapeges, forklares. — S. 61. L. 33. dyrlegr . . . kyniaðr; istedet for disse faa Ord har den franske Text (l. 9—20) en vidtløftigere Skildring, som vi her ville gjengive deels for at give et Begreb om den norske Oversætters Maade at forkorte Fortællingen paa, deels fordi Stykket i sig selv har Interesse ved de Lands-Navne som deri forekomme: Puis le jur k'il fu adubez, ne trova un sul chevalier, k'il abatist de sun destrier; mut par esteit bons chevaliers, francs è hardiz, curteis è fiers; amez fu conuz en Irlande, en Norweje è en Guhtlande, en Loengre è en Albanie. Eurent plusurs de li envie; pur sa pruesce iert mut amez, e de muz princes honurez: „Fra den Dag han blev gjort til Ridder, fandt han ei nogen anden Ridder, som han jo stødte af Hesten; paa mange Steder viste han sig som en god Ridder, tapper og dristig, beleven og stolt. Hans Rygte strakte sig til Irland, til Norge og til Gotland, til Loengrien og til Albanien. Mange misundte ham. For sin Ridderlighed blev han meget elsket og hædret af mange Fyrster“. Guhtlande skulde man her troe betegnede hele Danmark og Sverige i Modsætning til Norweje, Norge, snævre end blot Jylland, som Roquefort troer, eller Æn Gotland. Loengre d. e. Loegria, en gammel britisk Benævnelse for en Deel af det nuværende England, efter en britisk Stamme Lloegrwys. Albanie d. e. Albin, det gamle gæliske Navn paa Skotland. — S. 62. L. 12. systur minni; her angives den Frue, som var udseet til at fostre og siden virkelig fostrede Barnet, at være dets Moders Søster, hvilket ogsaa stemmer med den franske Text (l. 68). Nogle Linier nedenfor (l. 19) kalder imidlertid Oversætteren hende Barnets: Faster, senere (S. 63. L. 29): Miluns Søster og endelig (S. 64. L. 35) atter Barnets: Faster; men dette er alt aabenbare Uagtsomheds-Feil og Misforstaaelse af det i den franske Text paa sidste Sted (l. 455) benyttede Ord aunte, Tante, hvilket baade kan betegne Faster og Moster. — S. 62. L. 12. i Normandie, i den fr. Text (l. 69):

en Norhumbre d. e. i Northumberland. Uden Tvivl har Oversætterens Misforstaaelse af den franske Texts Suhtwales (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 32) bragt ham til her at forandre Northumberland til Normandi, i det Hele at tænke sig Localitetsforholdene omvendt af hvad den franske Text virkelig udtrykker. — S. 62. L. 19. faður systir sinni, rigtigere móður s. s., see ovf. — S. 62. L. 22. leigu, her: Sold, Løn for sin Tjeneste som Kriger, jfr. n. f. Anm. t. S. 90. L. 32.

Cap. 2. S. 62. L. 29. elfr (i den fr. Text snart cisne, snart cigne): „tam Svane“, jfr. Anm. t. S. 52. L. 17. — S. 62. L. 31. skialdsveinn gjengiver her den franske Texts esquier d. e. Væbner. — S. 63. L. 2. undir Arluns fiallæ, i den fr. Text (l. 185): de suz Karliun, uvist hvad Sted dermed forstaaes, maaskee det nuværende St. Malo i Bretagne, Dep. Ile et Villaine (s. n. f. Anm. t. S. 80. L. 14); Arluns fiallæ burde altsaa læses Karluns f., og Tillægget fiallæ er uden Tvivl kun hentet fra det franske Udtryk de suz: „under“. — S. 63. L. 7. tva eina riddára; den fr. Text (l. 199—200) lægger til, at disse to Riddere vare sysselsatte med Bretspil: sur une grant table séeient od uns grantz eschés déduieent: „de sad ved et stort Bord 'og morede sig med et stort Bretspil“. — S. 63. L. 15. fann . . . unnasta sins; i den fr. Text (l. 229—30): al primer chief trova Milun, de sun ami cunut le num: „i Begyndelsen (af Brevet) fandt hun Milun; hun kjendte sin Vens Navn“. I Henhold hertil maa man forklare Ordene i den norske Oversættelse: „hun fandt, at det første Ord (i Brevet) var Miluns hendes Elskers“, d. e. hun kjendte paa det første Ord at Brevet var fra Milun; det var nemlig almindelig Brug i Middelalderen, at Brevskriveren nævnte sig i Begyndelsen af sit Brev, idet han aflagde sig Hiilen, hvori ingen Underskrift brugtes, men blot Segl, enten, naar Brevet var aabent, hængende nedenunder, eller ogsaa trykket udenpaa, saaledes at det sammenhæftede den Traad eller Pergaments-Strimmel, hvormed Brevet var sammenhæftet og lukket. — S. 63. L. 26. iartegnum, i den fr. Text (l. 273): les enseignes d. e. de Tegn, hun sendte ham, deels til Erindring om sig, og deels for at forsikkre ham om at Brevet virkelig var fra hende.

Cap. 3. S. 63. L. 28. systir Miluns, rigtigere systir unnastu Miluns s. o. f. Anm. t. S. 62. L. 12; den fr. Text har her (l. 291) blot la dame. — S. 63. L. 37. nema hann kome . . . riddarum: „med mindre han udmærkede sig blandt andre Riddere“. — S. 64. L. 3. siðan kom hann yuir sio oc stefndi i Bretland norðr; det tilsvarende Sted i den fr. Text (l. 319—322): A Suht-hamptune vai passer, cum il ainz pot se mist en mer, a Barbeffluet est arrivez, dreit en Brutaine est alez: „Han (Miluns Søn) drog til Southampton, gav sig til Söes saasnaert han kunde, kom til Barbeffluet (Barfleur i Normandi) og gik lige til Bretagne“. Her seer man aabenbare, at der i den franske Text er Tale om en Reise fra England til Frankrige, medens i den norske Oversættelse det omvendte antydes, og Bretland maa forklares om Britannia eller Wales (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 32). — S. 64. L. 8. Ænglannz sio, i den fr. Text (l. 352) blót: mer: Havet. — S. 64. L. 13. upp i Normandie svarer her til den fr. Text (l. 375): en Normandie est passez. Her synes rigtignok den franske Bearbejdelse at lade Milun komme fra England til Frankrige, efterat have paa det første Sted taget Afsked fra sin Elskede, og der bliver saaledes ogsaa i den, som det synes, en Modsigelse. Maaskee har den franske Digter selv været noget i Vildrede med de i hans bretoniske Original nævnte Localiteter, saaledes at det ikke heller for

ham har været klart, hvad der i Fortællingens Begyndelse meentes med Syd-Vales. — S. 64. L. 16. vnddir Michials fialli, i den fr. Text (l. 387): al munt Seint-Michel; jfr. o. f. Anm. t. S. 53. L. 11. — S. 64. L. 34. i Vales, i den fr. Text (l. 449): de Gales; denne Benævnelse bestyrker den o. f. ved S. 61. L. 32 yttrede Formodning. — S. 64 L. 35. foður systir min, rigtigere: moður s. m., jfr. o. f. Anm. t. S. 62. L. 12; det tilsvarende i den fr. Text (l. 453—55): en Northumbre fu envéez, la fu nurri è enseigneur; une vieil apnte me nurri: „til Northumberland blev jeg sendt, der blev jeg fostret og opdragen; en gammel Tante opfostrede mig“. — S. 64. L. 36. sende mec i þetta land faður mins at leita; i den fr. Text (l. 458) blot: en ceste tère m'envéa. Da her er Tale om Frankrige, bestyrker Udtrykket det ovenfor ved S. 61. L. 32 yttrede. Den franske Text kommer imidlertid ligesom den norske atter i Vildrede, naar den stræx efter (l. 461—63) fortsætter: hastivement mer passerai, en ma cuntreie m'en irrai; saveir voil l'estre mun père etc. — S. 65. L. 2. Hou drottinn gvð, i den fr. Text (l. 473): E Deu. — S. 65. L. 17. vttan bocar: „udenfor Bogen“ d. e. udenfor det i Brevet skrevne; i den fr. Text (l. 516): par parole d. e. mundtlig. — S. 65. L. 22. Vm ast þeirra . . . oc skilt; i den fr. Text (l. 533—36): De lur amour è de lur bien firent un lai li aucien; e jeo qui l'ai mis en escrit al recunter mut me délit: „Om deres Kjærlighed og om deres Lykke gjorde de Gamle en Sang; og jeg som har sat den i Skrift har megen Fornøielse af at fremsføre den“.

XIII. Geitarlauf.

Den franske Text, der findes hos Roquefort (l. p. 388—99) og nøiagtigere i Fr. Michels Tristan (II. p. 141—46), bærer Titelen: Chèvrefoil, hvoraf den norske: Geitarlauf eller Geitalauf (Gjedebled, Caprifolium) er en ligefrem Oversættelse. Den egentlige norske Benævnelse paa Planten, efter hvilken Digtet er kaldet, findes ellers længere hen i Oversættelsen (S. 66. l. 21), nemlig: vidvindill, svarende til det endnu paa mange Steder i Norge brugelige Vivendel. Denne lille Digtning udgjør egentlig en Episode i de berømte og vidtudbredte romantiske Sagn om Tristan og Ysolt, hvilke i Forbindelse med Artur-Sagnene fra først af synes at være udgangne fra de keltiske Britter, men siden, efter at være overførte i det franske Sprog, have i mangfoldige Bearbejdelser spredt sig over den største Deel af Europa.

S. 65. L. 28. chefrefuillenn, det franske Navn med den norske Artikel hæftet til Enden. — S. 65. L. 30. drotneing, nemlig Ysolt eller Ysond. — S. 65. L. 32. Marhæs, i den fr. Text (l. 11): Markes. — S. 65. L. 33. frænnda sinvm, i den fr. Text (l. 12): sun nevuz, som her maa forklares ved: Søstersøn. — S. 65. L. 34. Suðvales, i den fr. Text (l. 16): Suht-Wales; her kan atter være Spørgsmaal om ikke dermed i den gamle bretoniske Original-Sang har været meent Gallia. — S. 66. L. 3. Kornbretalannd, i den fr. Text (l. 27): en Cornwaille, om Betydningen heraf s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 66. L. 7. Tintaiol, i den fr. Text (l. 39): Tintagel, en Stad, hvis Beliggenhed ei mere kjendes. — konungr vill hallda . . . hofðingivm, i den fr. Text (l. 40): li reis i veolt sa curt tenir. — S. 66. L. 20. Sua ferr með ocr etc.; af den efterfølgende Lignelse, der ganske vist i det gamle bretoniske Digt har været Hoved-

sagen, maa naturligviis Fortællingens Navn udledes. — S. 66. L. 21. heðslivið er rettet fra Haandskriftets hæsta við, hvilket saabenbare er en Skrivfeil; i den fr. Text (l. 70): la codre. — S. 66. L. 31. Brengveinn, i den fr. Text (l. 90): Brenguein. — S. 66. L. 32. at hon = sua at h. — S. 66. L. 39. dvaldize i Vales. i den fr. Text (l. 105): à Wales s'en r'ala: „drog tilbage til Wales“. — S. 67. L. 4. Tistram . . . nyian strengleic, i den fr. Text (l. 112—13): Tristram, ki bien saveit harper, en aveit fet un nuvel lai: „Tristram, som vel forstod at spille paa Harpe, havde derom gjort en ny Sang“. Det er klart at strengleikr her i den norske Oversættelse ligesom lai i den franske Text betegner baade Digtet og den derhen hørende Musik eller Melodi. — S. 67. L. 5. Bretar kalla gotulæf . . . skemtan, i den fr. Text (l. 115—118): Gotelef l'apelent en engleis, Chèvrefoil le nument en françois. Dit vus en ai la vérité del lai que j'ai ici cunté: „Gotelef kalder man den (Sangen) paa Engelsk, Chèvrefoil benævner man den paa Fransk. Jeg har nu sagt eder Sandhed om den Sang (lai), som jeg her har fortalt“. Naar der i den norske Text staaer: Bretar kalla gotulæf, saa maa Bretar her forstaaes enstydende med Enskir menn d. e. Engelmænd, ikke om de keltiske Briter.

XIV. Strandar lið.

Den franske Text hertil findes, saavidt bekjendt, ikke udgiven. Sit Navn har Fortællingen, eller Sangen hvoraf den er dannet, draget af Kong Vilhelms Ophold paa Stranden ved Barfleur i Normandi.

Cap. 1. S. 67. L. 11. Viliamr konungr etc., Vilhelm Bastard eller Erobrer, Hertug af Normandi og Konge af England fra 1066 til 1087. — S. 67. L. 13. vorðum . . . landamære: „ordnet Forsvaret for Landsgrændserne“. — S. 67. L. 15. i landamære Normandie: „inden Normandis Grændser“. — misgerðo við hann: „svog sin Troskab mod ham“. — S. 67. L. 19. upp sotte þa alla: „han opsøgte dem alle (de oprørske Lendermænd eller Baroner)“. — S. 67. L. 22. til Barbeflear bæar: „til Staden Barfleur“, i den Tid det almindelige Overfartssted fra Normandi til Southampton i England; jfr. Anm. t. S. 64. L. 3. — S. 67. L. 26. rapa i uraðet veðr: „give sig uforsigtig ud i farligt Veir“. — fyrre: „heller“. — S. 67. L. 29. Brettland, her Bretagne. — S. 67. L. 30. Foran at faret maa underforstaaes: hafði. — S. 67. L. 32. nyfunninn . . . nótum: „en nyopfundnen Strengleigs-Sang med de fagreste Noder“, d. e. med den skønneste Melodi. — S. 68. L. 2. til byriar biðo, eg til Börens Oppbeiclse d. e. for at vente paa Bör.

Cap. 2. S. 68. L. 3. Hann sennde . . . harparar; da Talen her netop er om Harpespillere, Musikkyndige, saa er det tydeligt, hvad allerede synes følge af Udtrykkene S. 67. L. 33, at her Melodien betragtedes som det Væsentlige, — noget som end mere bestyrkes ved Udtrykkene nedenfor L. 9. oc frædde . . . strandar strengleic, samt L. 12. leica . . . strengleic. — S. 68. L. 16. glyiarenn; Ordet glyiari er her uden Tvivl eenstydende med leikari d. e. Spillemand, Musikant. — S. 68. L. 18. hertoga ne iarla: „Hertuginde eller Jarlefrue“. — S. 68. L. 20. konunglegrar skemtannar strengleic: „en Strengleig (d. e. en Sang med Melodi), som var værdig at tjene en Konge til Underholdning“. — S. 68. L. 21. Nu las etc. maa uden Tvivl forstaaes som den norske

Oversætters Bemærkning; i alle Fald maa han have betydelig omskrevet sin franske Originals Ord. Slutningen L. 24. oc miskunni . . . amen maa være af Afskriveren, hvem maaskee den forudgaaende Bøn for Kongen (der havde foranstaltet Oversættelsen), ogsaa kan tillægges.

XV. Leikara lióð.

Til denne Fortælling kjende vi ei heller den franske Original og kunne saaledes hverken udfylde det manglende af Indholdet eller ved Jævnførelse med Originalen søge Oplysning om det dunkle, rimeligviis feilskrevne Sted i försté Linie: at hins paris el. varis. Ved Kornbretar forstaaes uden Tvivl Indbyggerne af Cornouaille i Bretagne (s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23), og ved Leuns fiall maaskee et Fjæld i Landskabet Leonais i Bretagne (s. o. f. Anm. t. S. 2. L. 36).

Den Lacune som her findes i Haandskriftet har ikke omfattet meer end eet Blad, der har indeholdt Slutningen af nærværende Fortælling, hvilken altsaa har været temmelig kort, og Begyndelsen af den næst følgende om Januar.

XVI. Januuls lióð.

Den franske Text til denne Fortælling bærer hos Roquefort (I. p. 202—251) Titelen: *Lai de Lanval*, og ifølge hans Oplysning (p. 203. Not. 2) benævnes Fortællingens Helt i gammel Engelsk: *Launfal*. Navnet *Januul* i den norske Oversættelse maa altsaa ansees for urigtigt, hvad enten nu Feilen har sin Oprindelse fra det franske Haandskrift, som forelaa Oversætteren, eller fra en Mislæsning af ham eller fra hans Afskriver.

Fortællingens Begyndelse, hvilken her paa Grund af Lacunen i det gamle norske Haandskrift mangler, er i Korthed efter den franske Original-Text følgende:

„Da Kong Arthur engang opholdt sig i Cardueill (ubekjendt, hvor beliggende, men rimeligviis et Steds i nuv. England) for at forsvare sit Rige mod Skotterne (*les Escos*) og Picterne (*les Pis*), som ødelagde Landet, især Logrien (*la terre de Logres*, s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 33), uddeelte han ved Pintsefesten store Gaver til sine Grever, Baroner og Riddere af det runde Bord (*a cex de la table réunde*). Een eneste blev ved denne Leilighed forbigangen, nemlig Ridderen *Lanval*, en Kongesøn af høi Æt, der dog troligen havde tjent Kongen, og forresten var afholdt af alle sine Jævnninger for sin Tapperhed, Gavmildhed, Skjønhed og Ridderlighed. *Lanval*, der var fremmed paa Stedet og fjærnt fra sit Hjem, tog sig denne Tilside-sættelse meget nær. En Dag red han ud af Staden og kom til en Slette gennemstrømmet af en Bæk. Han steg af Hesten, som han slap løs paa Engen, lagde sig ned i Græsset med sin sammenfoldede Kappe under Hovedet og overveiede sin sørgelige Stilling. Da fik han Öie paa tvende prægtig klædte Piger, hvis Mage i Skjønhed han aldrig havde seet. Den ældste bar en Skaal af purt Guld, den anden et Haandklæde; de gik lige henimod det Sted, hvor *Lanval* laa. Denne sprang strax op og hilsede dem. Da sagde den ene af dem, at hendes Frue sendte dem for at indbyde ham til hende; hun opholdt sig i et Telt ganske nær ved. Ridderen fulgte dem strax tilfods. Teltet var prægtigt, saaledes at hverken Dronning *Semiramis* eller Keiser *Octavian* havde havt et prægtigere. Inde i det fandt han en Pige, der i Skjønhed overgik Lilien og den friske Rose; hun hvilede paa

et prægtigt Leie, over hendes Kjortel var kastet en Kaabe af alexandrinsk Purpur foret med hvídt Hermelin; men hendes skjønne Hals og Bryst kom dog tilsyne hvidere end Hvidtornens Blomst. Hun gav Lanval Plads ved sin Side og erklærede, at hun var kommen did fra sit fjerne Hjem af Kjærlighed til ham; hun vilde gjøre ham lykkeligere end nogen anden Fyrste paa Jorden. Lanval svarede, at han for hendes Kjærlighed vilde opoffre alt; hans høieste Önske var at forblive hos hende. Hun skjænkede ham sit Hjerte, og derhos den Gave, at jo mere Penge han anvendte, desto rigere skulde han blive; men hun forbød ham at aabenbare deres Forbindelse for nogen, thi da vilde han tabe hende for stedse. Lanval tilsvor hende at være taus og forblev ved hendes Side lige til Aftenen; han skulde gjerne have dvælet der længere om det havde behaget hende“.

Her begynder den norske Oversættelse ved den 155de Linie i den franske Text.

Cap. 1. S. 69. L. 7. þa ihuga . . . manna augsyn: „da betænk, at det maa være paa et Sted, hvor du indseer, at det sømmer en Mand at tale med og møde sin Elskede under fire Öine uden Dadel og ond Omtale“; i den fr. Text (L. 162—64): ja ne saiez cellui penser, u nus hum puist truver s'amie sans reprove et sans vilonie: „I maa ikke vide (det maa ikke falde eder ind) at tænke paa det Sted, hvor ikke en Mand kan finde sin Elskede uden Bebreidelse og uden Skam“. — S. 69. L. 12. landtialldit, i den fr. Text (l. 171): tref. — S. 69. L. 14. nãtverð, i den fr. Text (l. 179): le souper. — S. 69. L. 16. En riddarenn . . . vnnasto sinnar, i den fr. Text (l. 182—86): E il à grant joie le prent; un entremès i eut plénier, ki mult plaiseit au Chevalier, car s'amie baiseit auvent, et acoleit estreitement: „og han modtager det (Maaltidet) med stor Glæde; en Mellemet var der fuldt op af, som meget behagede Ridderen; thi han kyssede ofte og omfavnede ömt sin Elskede“.

Cap. 2. S. 69. L. 21. þau fong: „disse Midler“. — S. 69. L. 25. leicrarar, i den fr. Text (l. 209): les jongléurs: Gjøglere, omstreifende Musikanter. — S. 69. L. 26. mallaus, i den fr. Text (l. 211): privé, hvilket der modsættes estrange, fremmet, og altsaa betyder: bekjendt. Den norske Oversætter maa have misforstaaet Ordet.

Cap. 3. S. 69. L. 29. Nu sem mer var sagt, i den fr. Text (l. 217): Ceo m'est avis. — S. 69. L. 32. Valuein, i den fr. Text (l. 223): Gauvains. — S. 69. L. 33. sira svarer her til det franske sire, som vel ikke paa nærværende Sted, men paa andre Steder i Digtet findes i den franske Text, og betegner saaledes det samme som herra. — Iven, i den fr. Text (l. 224): Ivains. Gauvain og Ivain ere forresten bekjendte Navne i Artus-Romanerne. — S. 70. L. 1. hann, her Januar. — at hallda með þeim felagskap sinn: „for at holde Kameratskab med dem“. — drotning, Kong Artus's Dronning, Genievra. — i steinlofti . . . skurðarglygg: „i sin Steensal og hældede sig til et i Muren udhugget Vindue“; i den fr. Text (l. 235—36): a une fenestre entaillée s'estoit la roïne apoiée. — S. 70. L. 9. graddur: „Trappen, Trappetrinene“, i den fr. Text (l. 246): les degrés. — S. 70. L. 13. kannaz við, gjöre Bekjendtskab med, hilse paa, tale med. — S. 70. L. 15. leica . . . leic: „drive med hende den sædvanlige Spas“.

Cap. 4. S. 70. L. 21. oft heui ec . . . fyst: „ofte har jeg havt stor Attraa til dig“. — S. 70. L. 26. mismællti, i den fr. Text (l. 274): mesparlat;

Meningen er her: „udtrykte sig paa en upassende Maade“. — S. 70. L. 31. at hann = sva at h. — S. 70. L. 33. er ein er . . . lifannde: „som er den eneste levende Kvinde, hvilken jeg yeed fortjener Lov og Berømmelse“. — S. 70. L. 39. af þui er Ianual . . . henni mismællti; her synes nogle af Ordene at staae overflødige og at være komne ind ved Skriverens Uagtsomhed; mismæla maa ellers her være brugt i Betydningen: „tiltale fornærmelig, utilbørligen“.

Cap. 6. S. 71. L. 16. i klefa sinum, i den fr. Text (l. 335): en une cambre; klefi: „et lidet Sideværelse“. — S. 71. L. 19. Huilicr . . . synaz: „hvorledes mon han nu vil vise sig!“ maa vel, her forklares som et Udraab; i den fr. Text (l. 349—50): Las cument se cuntentera cil cui li rois guerroierra: „Den Ulykkelige! hvorledes vil han føle sig tilmode, naar Kongen paafører ham sit Fiendskab“. — S. 71. L. 25. Snapr, i den fr. Text (l. 361): Vassal, jfr. Anm. t. S. 4. L. 4. — S. 71. L. 26. þu hoftr . . . deilld: „Du begyndte i Dag en ond og unyttig Strid“; i den fr. Text (l. 362): mut cumençastes vilain plait. — S. 71. L. 29. hoskare, i den fr. Text (l. 368): plus vaillans: „kjækkere“. — S. 71. L. 30. með . . . afrofum: „med mange Undskyldninger“. — S. 71. L. 33. þa vill hann af þui sc. þat hafa: „da vil han deri underkaste sig den Dom“.

Cap. 7. S. 72. L. 1. vorðzlumenn: „Borgensmænd, Cautionister“; til det Hele svarer i den fr. Text (l. 388—89): ke Lanvax deit aveir un jur, mais plége truiet à sun seignur: „at Lanval skulde have en Dag (nl. paa hvilken hans Sag skulde paadømmes) og stille sin Herre Borgen“. — S. 72. L. 9. vpp a allt þat: „saaledes at den (eders Borgen) gjælder alt det“. — S. 72. L. 17. Konungr . . . drotning: „Kongen og Dronningen anklagede da Janual“; i den fr. Text (l. 415) ikkun: li rois é la roine i fu: Kongen og Dronningen vare der tilstede“.

Cap. 8. S. 72. L. 25. Sem þeir skyldu skiliaz: „idet de skulde skilles ad (dele sig)“, en ligefrem Oversættelse af den franske Text (l. 469): quant il deveient départir, hvilket her betyder: „da de skulde stemme i Sagen“, eg. skille sig ad, træde til tvende Sider, for derved at tilkjendegive hvilken af to modsatte Meninger man erklærer sig for. — S. 72. L. 26. a tveim friðum gangarom, i den fr. Text (l. 471): sor deus blans palefrois anlans; gangari skal saaledes uden Tvivl her betegne: Pasgjænger. — S. 72. L. 32. Hann svaraðe . . . villdv fara; hertil findes intet tilsvarende i den fr. Text (l. 480); derimod findes i denne omtrent det samme indskudt senere (l. 513—22), hvor det mangler i den norske Oversættelse (s. n. f. S. 73. L. 15). — S. 72. L. 36. latet ryðia svefnbur, i den fr. Text (l. 487—88): rois, faites canbres délivrer, e de pailles encurtiner.

Cap. 9. S. 73. L. 4. at þeir hafðu mioc angrat sc. hann: „at de havde i høi Grad fortørnet ham“; i den fr. Text (l. 497): que mut l'unt curé-cié. — S. 73. L. 6. ver skildvuzc, i den fr. Text (l. 499): nus départimes. — S. 73. L. 10. a hiðum friðaztom hestom, i den fr. Text (l. 508): chevaucent deus muls espansois: „de rede to spanske Muler“. — S. 73. L. 14. konunglegrar tigundar: „af kongelig Slægt“, — S. 73. L. 15. her (foran hvad der svarer til Sætningen oc i þui etc.) indskyder den fr. Text (l. 913—22) et Spørgsmaal til Janual, om nogen af de ankomne var hans Kjæreste, og et Svar ligt det som her findes o. f. S. 72. L. 32. — S. 73. L. 23. kvað . . . orskurð

þeirra: „sagde, at deres Dom var bleven altfor længe udhalet, næsten hele Dagen“. — S. 73. L. 24. myndo . . . skiliazc, i den fr. Text (l. 543) atter: *jà le departissent aitant*. — S. 73. L. 30. En fegrð . . . er sagt, hertil findes intet svarende i den fr. Text, derimod findes strax foran (l. 555—65) en Beskrivelse af Damens Udseende og Dragt, hvilken vor Oversættelse forbigaaer. — S. 73. L. 35. ornaðoz: „bleve hede“; de fleste bleve hede ved at see hende; i den fr. Text (l. 577): *n'i ot un seul qui l'esgardast, de droite amur ne s'escaufast*: „der var ikke en eneste, som betragtede hende, uden han jo blev varm af sand Kjærlighed“. — S. 73. L. 37. gnufa ryggr: „nedtrykt af Sorg“; jfr. Anm. t. S. 76. L. 2. — S. 74. L. 9. allir kostaðo giarna: „alle gjorde sig med Fornøielse den Uleilighed“. — S. 74. L. 12. einum riddara hirðliðs þins, i den fr. Text (l. 609): un tien vassal. — S. 74. L. 19. en ec vil . . . til meina: „men jeg vil at mine Ord ikke skulle være nogen til Meen“; Oversætteren synes hermed at ville lade Fruen sige, at hendes Erklæring kun skal gaae ud paa at frelse Janual, ikke paa at skade Dronningen, nemlig ved at aabenbare den Kjærlighedserklæring hun havde gjort Ridderen. Det kunde imidlertid dog ogsaa hende, at Oversætteren her ved ord min har villet udtrykke: min Ros d. e. den Berømmelse han har givet mig. Den fr. Text har her (l. 612): *ne voeus mie que mal li tort*: „jeg vil ikke, at det skal komme ham (hende?) til Onde“. — S. 74. L. 19. klandalauss: „dadelfri“. — S. 74. L. 23. einn malmara steinn, i den fr. Text (l. 628): un grant peon de marbre bis; hermed menes uden Tvivl en Steen udenfor Hallens Dør bestemt til at lette Opstigningen paa Hesten. — S. 74. L. 26. Ualun, i den fr. Text (l. 635): Avalon, i Middelalderens Latin: Avallonia, et Slags Paradis i de gamle brittiske eller bretoniske Sagn, hvilket man i den senere Middelalder henlagde paa det Sted, hvor Glastonburys Abbedi var beliggende, i det nuværende Sommersetshire i det sydlige England. I dette Abbedi troede man, at Kong Arthur var begravet. — hinir sannfroðastu menn, i den fr. Text (l. 636): li Breton d. e. Bretonerne. — S. 74. L. 29. Her lycr etc.; hertil findes intet svarende i den fr. Text; det er altsaa et Tillæg af den norske Oversætter.

XVII. Jonets lioð.

Den fr. Text bærer hos Roquefort (l. p. 272—313) Titelen: *Lai d'Yweneec*. Sammenlignet med denne viser den norske Oversættelse sig paa flere Steder, især i Begyndelsen, noget forkortet, aldeles som Tilfældet er med den forudgaaende Fortælling om Milun.

Cap. 1. S. 74. L. 33. Met þui at . . . feðr hans. Denne Begyndelse svarer vel i Hovedsagen til den franske Texts, men denne er dog noget vidtløftigere. Der siges, at Jonets eller Yweneccs Fader hed Eudemarec (l. 9—10): *icil qui gendra Ywenecc il ot à nun Eudemarec*. — S. 74. L. 36. I Kornbretalaunne, i den fr. Text (l. 11): en Bretagne; om Navnet Kornbretaland, som gjengiver det franske Cornwaille, s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23; angaaende den fr. Texts Bretagne, er det her uvist om dermed menes Bretagne i Frankrige eller Britannia, dog er det første maaskee rimeligst, og her skulde man da søge den strax efter i den fr. Text og længere henne i den norske (S. 81. L. 4) nævnte Stad Caerwent, Caroenborg. — S. 75. L. 1. Om den gamle Høvding tilføier den fr. Text (l. 13): *de Caerwent fu avoez, e du pais sire clamez; la cité*

si est sor Douglas: „han blev nævnt efter Caerwent, og kaldtes Landets Herre; denne Stad ligger ved Douglas“. — S. 75. L. 5. Om den gamle Høvdings unge Brud tilføier den fr. Text (l. 25—28): *Purqu'en fereie autre parole, ne n'ot sun per desc'à Incole, ne très-que Yllande de là; grant péchié fist qui li duna: „med andre Ord: hun havde ikke sin Mage lige til Incole og ikke engang paa Ylland (Irland?); den begik en stor Synd, som bortgiftede hende“.* — S. 75. L. 6. i einv miclv lofte steinþildu, i den fr. Text (l. 32): *en une grant chambre pavée: „i et stort steensat Kammer“.* — S. 75. L. 8. at hafa grunsemd . . . henni: „for at udspeide og bevogte hende“; istedet herfor har den fr. Text (l. 35—54) en langt udførligere Skildring af den unge Frues ubehagelige Stilling: den gamle Paapasserske fulgte hende overalt, endog til Messen, og lod hende ikke tale et Ord med nogen uden sit Vidende; Fruen havde hverken Kammersvend eller Dørvogter, som turde træde ind i hendes Værelse eller tænde hendes Lys. Hun havde vel flere Kvinder til Opvartning, men disse boede et andet Kammer. Saaledes blev hun behandlet i 7 Aar. Hun og hendes Mand havde i denne Tid ingen Børn med hinanden. — S. 75. L. 13. oc fann hon . . . svefn-lofteno; i den fr. Text (l. 61—64) lægges her til, at den gamle Kjørling, efter at have lukket Døren for den unge Frue, gik i et andet Værelse med sin Psalmebog (un sautier) for at læse i den (ele voleit verseillier). — S. 75. L. 26. hann man alldre kunna deýia; her tilføier den fr. Text (l. 91—94): *quant il dut estre baptisiez, si fu el flun d'Enfer plungiez. Durs sont li nerf, dures les veines, qui de vif sanc sunt tutes plaines: „da han skulde døbes, blev han dyppt i Helvedes Flod (Styx); stærke ere hans Nerver, stærke hans Aarer, som ere ganske fulde af levende Blod“.*

Cap. 2. S. 75. L. 36. gashaucr, i den fr. Text (l. 114): *ostoir*, Lat. *astur*, *asturco*, *asturcus*, et større Slags Høge eller Falke. — med fogrum fotum, i den fr. Text (l. 114): *giez ot es piez*: „den havde Bænd paa Fødderne(?)“. — S. 75. L. 37. mutaðr, i den fr. Text (l. 115): *mues*, Lat. *mutatus*, et Udtryk som brugtes om den Falk, som havde overstaaet den aarlige Fjæderkastning og den dermed forbundne farlige Sygdom, hvilken kaldtes i Middelalderens Latin *muta*, paa Fransk: *la mue*, — Ord der, ligesom det her brugte oldnorske *mútaðr*, ere beslægtede med vort nubrugelige myte, om Fuglene at fælde Fjær. En Jagt-Falk maa have været agtet høiere jo oftere den havde overstaaet denne Mytning. Stedet i det Hele lyder ellers i den fr. Text (l. 113—15): *en la chambre volant entra, giez ot espiez, ostoir sembla, deci ne (d. e. de cinc) mues fu ou désis (d. e. de sis)*: „den (Fuglen) kom flyvende ind i Kammeret, den havde Bænd paa Fødderne, den lignede en Gaaschøg, den var af fem eller sex Mytninger (den havde overstaaet Mytningen fem eller sex Gange)“. Den fr. Text hos Roquefort maa her, i Medhold af den norske Oversættelse, berigtiges som i Parentes er antydnet. — S. 76. L. 2. gnufði hon með hofði sinu, jfr. Anm. t. S. 73. L. 37, i den fr. Text (l. 122): *son chief covri*: „hun tildækkede sit Hoved“. — S. 76. L. 8. ei mætti ec, denne Rettelse støtter sig til den fr. Text (l. 135): *mès ne pooie à vus venir*. — S. 76. L. 9. toc þa klæðe af hofði ser, i den fr. Text (l. 140): *sun chief descuvri*: „hun afdækkede sit Hoved“. — S. 76. L. 17. þurfa ifaz; herefter har den fr. Text (l. 159—68) et Tillæg, som er af Vigtighed for rigtig at forstaae det følgende: *Se vus de ce ne me créez, vostre chapelain demandez: dites que mals vus asoupisse, si volez aveir le servise, que Diex*

a el munt establi, dont li péchéor sunt gari: la semblance de vus prendrai, le corps Dame-Dieu recevrai; ma créance vus dirai tute, ja ne serez de ce en dute: „hvis I ikke troer mig heri, saa kald eders Capellan, sig ham, at I befinder eder meget ilde, saa at I vil have den Tjeneste (Sacramentet), som Gud har indstiftet til Synderes Redning. Jeg skal paatage mig eders Lignelse, modtage Herrens Legeme og fremsige hele min Tro; da skal I ikke være i Tvivl herom“. — S. 76. L. 27. helga pionasto, i den fr. Text (l. 190): Corpus Domini. — S. 77. L. 7. smasmugall: „smaalig, nøieregnende, mistænkelig“.

Cap. 3. S. 77. L. 15. þa er ec em vpp staðinn, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 249): au matin quant g'ière levez. — S. 77. L. 22. Ðui nest . . . sagt er; i den fr. Text (l. 261): Tiers jurs après ice cunter d. e. „tredie Dag derefter at regne“. — S. 77. L. 27. a bac reflunum, i den fr. Text (l. 268): derrier la curtine: „bag Forhænget (Tapetet)“. — S. 77. L. 40. Den fr. Text (l. 299—300) lægger her ved Slutningen til: Hé! Dieux, qu'il ne le set ou voit, et la traïsun n'aperçoit: „Ak Gud! at han ikke mærker eller seer det, og opdager Forræderiet“.

Cap. 4. S. 78. L. 20. Ionet, i den fr. Text (l. 334): Iwenec. — S. 78. L. 23: með tomlegre gongv: „med langsom Gang“; i den fr. Text (l. 340) derimod: à mult haus cris: „med meget høie Skrig“. — S. 78. L. 25. x. alna har, i den fr. Text (l. 343): vint piez: „tyve Fod“. — S. 78. L. 26. serc einum, i den fr. Text (l. 345): sa chemise. — forvegr: „det Spor, som viste hende Vei“. — S. 78. L. 28. mikill hellir, i den fr. Text (l. 350): une hoge, hvilket Roquefort, uden Tvivl urigtig, oversætter: une petite cabane: „en liden Hytte“.

Cap. 5. S. 78. L. 36. var borg veggiað, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 365): de murs fu close tut entour: „den (Borgen) var med Mure indsluttet rundt omkring“. — S. 79. L. 3. at castala einum, i den fr. Text (l. 378): dusc' au Chastel. — S. 79. L. 5. at castals holl (saal. f. castala holl), i den fr. Text (l. 381): el palès: „i Paladset“. — S. 79. L. 6. i eitt fagrt loft, i den fr. Text (l. 383): en une basse chambre, „i et lavt Kammer“. — S. 79. L. 9. Stauir þeir . . . brenndo gulli, i den fr. Text (l. 392): li pécol sunt d'or esméré: „Sengestolperne ere af rensset Guld“.

Cap. 6. S. 79. L. 38. bliet, saal. rettet i Medhold af den fr. Text (l. 442—43): un cïer bliant li a duné, si li cumanda à vestir: „en kostbar Kaabe gav han hende og bød hende at ikklæde sig den“; om Ordet bliet s. o. f. Anm. t. S. 12. L. 25. — S. 80. L. 7. vunnlega: „ganske, aldeles“. — S. 80. L. 8. mismællti: „tiltalte med haancende Ord“, i den fr. Text (l. 462) derimod: ne ne gueta: „han vogtede ikke paa hende“. — S. 80. L. 14. At hatið hins helga Arons . . . i Karlunborg, i den fr. Text (l. 473—74): A la feste saint Aaron k'um célebroit à Carlion; efter Roquefort (l. p. 36. not. 4. og p. 542. not. a) var en Ö St. Aaron beliggende ved det nuværende St. Malo i Bretagne. Ifølge Lai de L'espine (Roquef. l. p. 542) var der i Carlion et Kloster St. Aaron, i hvilket i Middelalderen en Mængde bretoniske Sagn fandtes bevarede i Skrift. Staden Carlion skulde saaledes have været beliggende der hvor St. Malo nu ligger. Er denne Formodning rigtig, saa bestyrkes det ovenfor (Anm. t. S. 74. L. 36) yttrede, at den fr. Texts Bretagne her maa forstaaes om Bretagne i Frankrige, og følgelig den norske Texts Kornbretaland sammesteds om Landskabet Corn-

oaille i Nedre Bretagne. — S. 80. L. 22. eit muelivi, i den fr. Text (l. 487): une abeie: „et Abbedi“. — S. 80. L. 27, piggia fagnað hans: „modtage hans Beværtning“. — Hann leiddi þau at sia . . . mataðoz, i den fr. Text (l. 497—98): si lur musterra sun dortoir, sun capite et sun refroitoir: „Da skulde han vise dem sit Dormitorium, sit Capitel og sit Refectorium“. — S. 80. L. 30. offrennd synes her at svare til offécines i den fr. Text (l. 502) og altsaa at betegne Messen. — S. 80. L. 33. er hult var . . . saumat, i den fr. Text (505—6): cuvert d'un cuer paile roé, d'un rice orfroi parmi bandé: „hedækket med et kostbart figureret Klæde, besat i Midten med rigt Guldarbeide“, jfr. o. f. Anm. t. S. 17. L. 12. — S. 81. L. 4. Caroen borg, i den fr. Text (l. 525): a Caerwent, jfr. o. f. Anm. t. S. 74. L. 36.

Cap. 7. S. 81. L. 10. hvat atburð . . . vist: „hvilken Hændelse har vist (ført) os hid“; i den fr. Text (l. 534): que Dex nus ad amenés ci: „at Gud har ført os hid“. — S. 81. L. 20. oc kusv . . . skipannde: „alle kaarede da Jonet sig til Høvding og til at raade for sin Fædrenerv“; i den fr. Text (l. 557—58): Lur segnur unt fait d'Iwenec, ainz que il départist d'illec: „de gjorde Iwenec til sin Herre, før han drog bort derfra“. — S. 81. L. 21. þeir síðan . . . astar sinnar, i den fr. Text (l. 559—62): Cist qui cest aventure oïrent, lunc tens après un lai en firent, de la plainte et de la doulur, que cist suffrirent pur amur. Hermed slutter den franske Text. Det paafølgende i den norske Text (l. 23): Guð se etc. er naturligviis et Tillægs-Ønske af den norske Oversætter.

XVIII. Naboreis lioð.

Den franske Text til denne lille Fortælling findes, saavidt vides, ikke udgiven.

S. 81. L. 27. I Kornbreta lannde s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 81. L. 32. laza klæðe sin: „smykke sine Klæder med Baand eller Snorer“; les laz bruges i den fr. Text i Lai de Gugemer (l. 740) om de Baand, med hvilke en Kvinde-Kjortel sammenhæftedes, Snørebaand (s. o. f. Anm. t. S. 12. L. 25), og lac, laz, latz betyder i det gamle Sydfranske: Baand, Kjæde, af det Lat. laqueus (s. Raynouard: lexique Roman); Verb. lacier betyder at binde (Lai de Graelent l. 720, hos Roquefort); af disse franske Benævnelser er da i det Oldnorske det her forekommende Verbum laza og det tilsvarende Substantiv lazan (s. n. f. S. 82. L. 4): „Udstafferen med Baand“, dannet. — S. 82. L. 5. er hon bar a ser: „som hun bar paa sig“ d. e. som hun viiste i sit Ydre, i sin Klædedragt. — S. 82. L. 13. Herrar kvað hon . . . abrúðigr herra. I dette Fruens Svar maa det Vittige, den egentlige Brod i Fortællingen have ligget, og man maa tænke sig, at Fremhævelsen heraf har været Hovedsagen i det gamle bretoniske Original-Digt. Saaledes som det her forekommer, uden Tvivl nóiagtig stemmende med den gamle franske versificerede Bearbejdelse af den bretoniske Sang, har det — i det mindste for vor Tid — næsten aldeles tabt det Bidende og Træfende, som rimeligviis oprindeligen har ligget deri, og som har været begrundet i en eller anden Skik, hvilken vi nu ikke kjende. — S. 82. L. 20. þeir er skola helldo at gera streingleiki; en mærkelig Underretning, som viser, at der hos de gamle Bretoner har været Diger-Skoler, i hvilke man uden Tvivl øvedes ikke alene i Verskunst men ogsaa i musikalsk Foredrag af Digtene.

XIX. Ricar hinn gamli.

Heller ikke til denne Fortælling have vi kunnet opspore den franske Original, og kunne saaledes ikke udfylde den Deel af Indholdet, som ved Lacunen i Slutningen af det gamle Haandskrift er gaaet tabt.

S. 82. L. 27. i syðra Brettlannde: „i Bretagne“ s. o. f. Anm. t. S. 1. L. 21. — S. 82. L. 37. miskennde hann eigi: „tog ikke Feil af ham“.

A n h á n g.

Den første Fortælling, af hvilken her Brudstykker meddeles, har rimeligviis i Haandskriftet fulgt umiddelbar efter Fortællingen om Ricar den gamle. Den franske Text til den havé vi ikke kunnet opspore. Hvad Titel den har baaret kan ikke af de levnedé Brudstykker med Bestemthed udfindes; thi Slutningen er paa Grund af de manglende Ord uafgjørende. Sætningen: at þessi strengleicr er fegrstr all . . . strengleicrenn tveggia elskannde, kan nemlig tænkes udfyldt paa to Maader; enten saaledes: a. þ. st. e. f. allra oc heitir st. t. e., i hvilket Fald Ordene: strengleicrenn tveggia elskaunnde giver os Navnet paa nærværende Fortælling, hvilken da havde baaret samme Navn som en anden forud i Samlingen forekommende; eller ogsaa kan den tænkes udfyldt: a. þ. st. e. f. allra oc st. t. e., i hvilket Fald den franske Bearbejder maa tænkes at sammenligne nærværende Fortælling med den anden af ham forud behandlede, der bærer Titelen: de tvende Elskende, og erklære som den almindelige Mening, at disse to Digtninger vare de skjønneste i sit Slags.

Fortællingens Emne synes, for saavidt det af Brudstykkerne lader sig uddrage, at være følgende: En Søn af den romerske Keiser (Rumaborgar keisari) og en Datter af Hertugen af Placentia (Placenzoborg, Piacenza) flygtede med hinanden bort fra sine Forældre, uden disses Villie og Vidende, med Bistand af en Kammersvend (rekkjusveinn). I Anledning heraf reiste sig en Krig mellem Keiseren og Hertugen, der endte med Placentias Indtagelse og Ödelæggelse. Imidlertid skjulte de tvende Elskende sig i en Hule i Nærheden af Placentia, hvor en Hyrde skaffede dem den nödvendige Næring. Men engang reiste der sig et heftigt Uveir med Snefog, der rasede saaledes i flere Dage, at Folk ei kunde færdes paa nogen Vei. Indgangen til Hulen skjultes ved store Snedynger, og da endelig ved indtrædende Töveir den tro Kammersvend gjenfandt Hulens Aabning og kom ind til de unge Mennesker, traf han dem liggende i hinandens Favn saa udmattede af Ilunger, at de ikke mere stode til at redde, men döde den samme Dag.

Fortællingens Emne synes ikke at staae i nogen Forbindelse med Bretagne og Britterne — med mindre maaske Kammersvenden har været fremstillet som en Bretagner, hvilket man af Brudstykkerne ikke kan skjönne. Der kan altsaa, da Emnet ei er bretonisk, reises Tvivl om hvorvidt denne Digtning, ligesaaavel som de öyrige i Samlingen, er af bretonisk Oprindelse og fra først af en bretonisk Folkesang. Det kan vistnok ikke betvivles, at den har havt Plads i den Samling af franske Lais, der forelaa den norske Oversætter, og det er derhos höist rimeligt, at den der, ligesom i den norske Oversættelse har havt baade foran og efter sig

Digtninger over bretoniske Emner og af bretonisk Oprindelse; man skulde altsaa, hvis man alene saa hen til den norske Oversættelse, slutte, at Fortalens Ord (S. 2. L. 19): *liod þau er ec hævi hæyrt er gor varo i syðra Brætlande*, ogsaa vare anvendelige paa denne Digtning, og dens bretoniske Oprindelse dermed beviist. Men her maa man dog bemærke, at den norske Fortale — skjönt vist nok, hvad dens senere Deel angaaer, en Oversættelse af Fortalen for den franske Samling af *Lais* — ikke nøiagtigen gjengiver sin Originals Ord, ikke engang dens Mening; og just paa nærværende Sted nævnes i den franske Text (l. 33) ikke Bretagne udtrykkeligen, men blot *Lais*, Folkesange, uden noget Tillæg (des *Lais pensai k'oi aveie* d. e. jeg tænkte paa de *Lais*, som jeg havde hørt). Uagtet man nu vel maa antage, at den franske Digter nærmest har havt de bretoniske *Lais* for Öie, saa kan det dog ikke negtes, at hans Ord kunne tages i en videre Betydning og udstrækkes til Folke-Digtninger i den bretoniske Maneer og Form, om de end ikke vare af bretonisk Oprindelse eller i det bretoniske Sprog. At bruge Benævnelsen *Lais*, skjönt vistnok oprindelig egen for bretoniske eller brittiske Folkesange, i en saadan videre Betydning, var i det 13de Aarhundrede intet usædvanligt (s. Wolf: *über die Lais* p. 9). Ifølge det Anførte bliver det altsaa med de os foreliggende Oplysninger umuligt at afgjøre, hvorvidt nærværende Digtning med Hensyn til sin første nationale Oprindelse skal regnes til samme Klasse som Samlingens Övrige eller til en særegen.

Grelentz saga.

Denne Fortælling (i Oversættelsen kaldes den simpelt hen: *saga*) har i det gamle norske Haandskrift fulgt umiddelbar efter den senest omhandlede. Dens franske Text er os bevaret hos Roquefort (I. p. 486—541) og bærer der Titelen: *Lai de Graelent*. Efter denne kunne vi altsaa udfylde det manglende Indhold, hvilket forövrigt har en saa paafaldende Lighed med Fortællingen om *Lanval* eller *Janual*, at man neppe kan betvivle at begge Fortællinger, trods Heltens forskellige Navn, i Grunden ere lidet afvigende Bearbejdelser af eet og samme Emne, skjönt Afvigelsen uden Tvivl allerede er indtraadt medens Digtningen endnu kun var til som bretonisk Folke-Sang.

S. 89. L. 21. *Nv vil ec . . . licandom*, i den fr. Text (l. 1—4): *L'aventure de Graelent vos dirai si que jeo l'eulent; bun en sunt li lai à oïr e les notes à retenir: „Grelents Hendelser vil jeg fortælle som jeg har hørt dem; Sangen er skjön at höre og Musikken at erindre“*. — S. 89. L. 23. i Kornbrétalande s. o. f. Anm. t. S. 61. L. 23. — S. 89. L. 25. *hann var nefndr . . . gronnum sinum*; her er en Forvirring i den norske Text, maaskee noget er udeglemt af den gamle Afskrivér; det tilsvarende i den fr. Text (l. 8—10) er følgende: *pur çou ot nun Graelent-Muer. Li reis qui Bretagne teneit vers ses veisins grant guerre aveit: „af denne Grund blev han kaldet Grelent-Muer (el. Mor). Den Konge som styrede Bretagne havde stor Krig med sine Naboer“*. Maaskee burde her altsaa læses: *hann var nefndr i aucnefni Grelent Mor. hann var viðr konungi þeim er þa daga var yuir Bretlande. Sa hellt mikinn vfríð imoti gronnum sinum. Tilnavnet Muer eller Mor betegner: „den Store“ (De la Villemarqué: *Chants popul. de la Bretagne*. 1846. I. p. xlv). — S. 89. L. 33—34. S. 90. L. 1—2 o. s. v. Indholdet af disse forskaarne*

Linier er efter den fr. Text (l. 19—43) i Korthed: Dronningen hørte Rygtet om Grelents Tapperhed og Skjønhed og fattede Kjærlighed til ham. Hun kaldte sin Kammersevend (chanbrelenc), udsurgte ham om Grelent, og da hun ogsaa af ham hørte hans Ros, erklærede hun at hun vilde skjænke ham sin Kjærlighed og sendte Svenden til ham for at forkynde ham hendes Ønske. Svenden sagde Grelent, at Dronningen vilde tale med ham, og Grelent begav sig strax til hende. — S. 90. L. 11. á gangara sinn, i den fr. Text (l. 49): sur un cheval ferrant munta hvilket Roquefort forklarer om en afrikansk Hest. — S. 90. L. 16. oc ecki þat er til astar horföi, i den fr. Text (l. 65): ne li dist rien qui bien ne siéce: „han sagde intet til hende som jo sømmede sig vel“. — S. 90. L. 18. Mellem ne og elska maa underforstaaes hana. — S. 90. L. 25. Disse mangeltagige Linier have ifølge den fr. Text (l. 77—120) indeholdt en Fortsættelse af Grelents Betragtninger over den ægte Kjærlighed og Begyndelsen af Dronningens ligefremme Kjærligheds-erklæring. — S. 90. L. 32. leiguriddare, i den fr. Text (l. 123): saudoiers: „Soldat“, jfr. o. f. Anm. t. S. 62. L. 22. — S. 91. L. 6. talmaðe: „holdt den (Lønnen) tilbage“. — S. 91. L. 11. mottull einn, i den fr. Text (l. 156): un runcin, som Roquefort oversætter: un cheval de bagage, en Lasthest eller Arbeidshest, uden Tvivl det spanske rocin, daarlig Hest, Skindmær.

Den norske Text ophører nu, paa Grund af Lacunen i Haandskriftet, ved den franske Texts 158de Linie. Indholdet af Fortællingens øvrige Deel er efter den franske Text følgende:

Grelent var ved Kongens og Dronningens Unsaade og Had bragt i en fortvivlet Stilling af Fattigdom og Hjælpeløshed. En Dag i Mai Maaned forlod han sin Bolig for at ride ud paa Landet; hans Ridetøj og Klæder var alt saa usselt, at det vakte Borgernes Spot, da han red gennem Staden, uden at dog Ridderen i sin Nedslagenhed lagde Mærke dertil. Han kom i en Skov, gennemstrømmet af en Elv; her sprang pludselig en ganske hvid Hind op foran ham. Grelent forfulgte den længe med Iver, men kunde ikke naae den, skjönt han var den ganske nær. Under denne Jagen kom han ud paa en Slette. Her var en klar Kilde og han saa en ung Pige bade sig i Kilden, medens to andre Piger opvartede hende; hendes Klæder vare ophængte i et Træ. Da Grelent blev opmærksom paa hende, glemte han Hinden og hensank i Beundring af hendes Skjønhed. Han drillede hende først ved at bemærte sig hendes Klæder; siden erklærede han hende sin Kjærlighed. Hun svarede ham først med Stolthed; men han overvandt hendes Modstand, og til Slutning lovede hun ham sin Gjenkjærlighed, ja tilstod, at hun selv havde fremkaldet Mødet ved Kilden. Hun lovede at ville skjænke ham Rigdom i Overflod og at ville jævnlig besøge ham; men eet Løfte maatte han gjøre hende, nemlig at han aldrig med et Ord skulde aabenbare deres Forbindelse eller omtale hende for Nogen. Derpaa skiltes de. Strax Grelent var kommen hjem igjen til sin Bolig, indfandt der sig hos ham en Riddersvend med en uforlignelig Stridshest, de herligste Klæder og Guld og Sølv i Mængde; alt, erklærede Svenden, var en Gave til ham fra hans Elskede, og Svenden selv skulde træde i hans Tjeneste, om han ønskede det. Nu indrettede Grelent sin Bolig med Pragt, klædte sig herligen, levede høit, spredte sine Gaver rigeligen til alle Kanter, og vandt saadan Anseelse hos Stadens Borgere, at de agtede ham ikke mindre end sin Herre; han tilbragte Dage og Nætter i Lyst og Glæde under jævnlige Besøg af sin Elskede. Da næsten et Aar saaledes var forløbet, førte hans Pligt ham atter til Kongens Hof, hvor alle Baroner mødte ved

Pintstid, og bleve bevertede af Kongen. Ved saadan Leilighed havde Kongen indført den Skik, at han efter Maaltidet lod sin Dronning stige óp paa en Forhöining, hvor hun viste sig uden Kaabe for de samlede Herrer, at disse kunde beundre hendes Skjönhed og herlige Skabning. Dette skede ogsaa nu; og Kongen henvendte sig til de Omstaaende med det Spørgsmaal, om de nogensinde havde seet en saa fuldkommen skjön Kvinde. Alle forsikkrede Kongen om, at de ei havde fundet hendes Mage. Grelent alene taug og smilede; thi han tænkte paa sin Elskede, hvormeget hun overgik Dronningen. Men Dronningens Öje hvilede hemmelig paa ham, og hun forbittrede over hans Ringeagt. Hun anklagede ham strax for Kongen, som den der spottede hende, medens de Andre kappedes om at bevidne hende sin Beundring. Kongen kaldte Grelent og spurgte ham i Alles Paahör om Aarsagen til hans Taushed og spodske Smil. Grelent svarede med Ærbödighed, at han ei havde kunnet være enig i de Andres Ros; da han troede, at Dronningens Lige var at finde; og da Kongen trængte heftigere ind paa ham, erklærede han, at han kjendte en Kvinde der var mange Gange skjønnere end hun. Dronningen blev rasende; hun opfordrede sin Herre til at lade Grelent fremføre den Kvinde, han roste saa höit; en Sammenligning skulde da finde Sted mellem dem begge; fandtes hun ligesaa skjön som Dronningen, da skulde Grelent være sageslös, men hvis ikke, skulde Kongen skaffe Dronningen Ret for den Krænkelse, der var hende tilföiet. Kongen böd, at Grelent skulde gribes og sættes i Fængsel, indtil han havde fremført den Skjönhed, han havde omtalt; dog lod han sig siden for saavidt formilde, at Grelent fik sin Frihed mod Borgen og Udsættelse paa et Aar; næste Pintse skulde han möde for Kongen og dennes Baroner, at svare for sig. Nedslagen forlod Grelent Hoffet, og hans Sorg tiltog da han kom til sin Bolig og der ikke længere fandt sin Svend, som hans Elskede havde sendt ham; han kaldte sin Elskede, men hun aabenbarede sig ei for ham; han anraabte hende om Naade og önskede sig Döden, men alt forgjæves. För Aaret var rundet var Grelent saa hentæret af Sorg og Savn, at hans Styrke og Mod saagodt som var aldeles knækket. Til den bestemte Tid blev han afhentet af sine Borgensmænd og fört for Kongen; men paa dennes Spørgsmaal, hvor hans Elskede var? kunde han kun svare, at han ikke medbragte hende; det var ham en Umulighed; Kongen fik gjöre ved ham hvad han vilde. Kongen henvendte sig da til de forsamlede Herrer og böd dem dömmе Grelent; han mindede dem om, at den ei kunde tjene ham troligen, som forhaanede hans Dronning. Herrerne traadte nu sammen for at danne Retten; men længe herskede Taushed blandt dem, da det gjorde dem ondt at fælde en saa herlig Ridder. Da man endelig skulde til at begynde Forhandlingerne, traadte en Svend ind, der bad dem dvæle et Öieblik; thi tvende Jomfruer nærmede sig saa skjönne, at man ei fandt deres Mage i Riget; maaskée kom de for at redde Ridderen. Kvinderne, som ankom, vare af udmærket Skjönhed og pragtfuldt klædte; de steg af sine Pasgjængere, som de overlode til Svendene, og traadte for Kongen. De bade ham udsette Dommens Afsigelse en liden Stund, da deres Frue agtede at komme for at tale til Grelents Gunst. Kort efter kom til Paladset tvende andre Jomfruer, endnu skjønnere end de første; de fremsatte den samme Begjæring. Baronerne betragtede dem med Beundring og maatte indrömme, at de overgik Dronningen i Skjönhed. Men da deres Frue kom, reiste den hele Forsamling sig; hendes Skjönhed var uförlignelig, og hendes Klæders Pragt og hendes Ridetöis Kostbarhed uvurderlig. Hun red lige hen for Kongen, steg der af og overlod Hesten til sig selv. Hun henverste

sig til Kongen med Ynde og bad ham høre hende: Forsamlingens Hensigt var at dømme Grelent for hans Opførsel den Gang da Dronningen viste sin Skjönhed; han taledede ved denne Leilighed ilde, idet han vækte Kongens Vrede, men han sagde dog Sandhed, forsaavidt han paastod at ingen Kvinde kunde sammenlignes med hans Tankers Gjenstand i Skjönhed; nu kunde man betragte hende, og saa dømme om Grelent burde frifindes eller ei. Alle som med een Mund udraabte, at Fruen havde Ret, og Kongen selv bifaldt deres Dom og erklærede Grelent frifunden. Imedens dette foregik pönsede Ridderen paa, hvorledes han kunde følge sin Elskede, og lod sig bringe sin hvide Stridshest. Da Fruen havde opfyldt Öiemedet for sin Komme, tog hun Afsked med Kongen, steg til Hest og drog afsted med sine Jomfruer. Grelent fulgte hende i flyvende Gallop gennem Staden, idelig anraabende hende om Naade; men hun fortsatte sin Færd uden at svare ham. Endelig kom de til en klar og dyb stærkt strömmende Flod; Fruen styrer sin Hest ud i Strömmen, Grelent gör det samme trods hendes Advarsel, at han vilde drukne. Vandet gaær over hans Hoved, men Fruen griber Hestens Bidsel og förer den tilbage til Aabredden. Hun heder ham paany at sjerne sig, hvis han vil undgaae Döden, og rider derpaa atter ud i Strömmen. Grelent kan ikke overtale sig til at give Slip paa hendé; han styrter sin Hest i Vandet, men Strömmen river ham fra den, og han er paa Veien at drukne. Da anraabe alle Jomfruerne sin Frue om at have Medlidenhed med ham; hun lader sig röre, griber ham fat i hans Klæder, förer ham til den anden Bred og lader ham følge sig til sit Land. Indbyggerne i Bretagne sige, at Grelent fremdeles lever der. Grelents Stridshest, som undslap af Strömmen, savnede sin Herre; den vendte tilbage til Skoven og gav sig ikke Fred Nat eller Dag. Man forsögte at gribe den, men det vilde aldrig lykkes. Længe efter hörte man hvert Aar, paa den Tid da Grelent var forsvunden, Hestens Trampen og Vrin-sken i det dæp sögte sin Herre. „Tidenden om den gode Hest og om Ridderen, som fulgte sin Elskede, spurgtes over hele Bretagne. Bretonerne gjorde en Sang (un lai) derom og kaldte den Graalent-Mor“.



Ordregister.

- ábreizl, *n.* Dyne 5⁴, 22⁴.
 ábrúðigr, *skinsyg*, jaloux 5²⁴, 7²⁰,
 75¹⁹, 82¹⁰.
 ábyrgð, *f.* Ansvar; Fare, Risiko: leggja
 sik i á., udsætte sig for Fare 65³⁴.
 ættingi, *pl.* -gjar, *m.* Slægting 16³³,
 48²⁰.
 afnefjaðr, som har mistet Næsen 35³².
 afróg, *n. pl.* Undskyldninger, Reengjød-
 relse for en Beskyldning 71³⁰.
 áfúsa, *f.* Taknemmelighed 27³⁹, 64^{11,30}.
 akrkarl (-kall), *m.* Agerarbejder, Bonde
 45³⁷, 59¹⁰.
 álfkona, *f.* en Fee 12⁴.
 almennilegr, almindelig 87²⁰.
 ámæli, *n.* Daddel 16³⁴; Paatale, Ind-
 vending 52¹⁷.
 angr, *m. ellers ogs. n.* Sorg, Fortræd
 10¹⁰, 25²¹, 31¹⁰, 55¹¹.
 angra (að), plage, smerte 4²²; angrast
 við, gjøre Fortræd 33²⁴.
 angraðr, bedrøvet, ærgerlig 71¹⁷.
 aptrkváma, *f.* Tilbagekomst 31³⁷.
 armleggr, *m.* Overarm 17¹⁰.
 ásjón, *f.* Aasyn, Ansigt 73³⁵.
 askr, *m.* Ask 18⁵.
 askviðr, *m.* Asketræ 17³⁴.
 ástarangr, *m.* Elskovssmerte 55⁹.
 ástarvél, *f.* Elskovskunst 6², *jof. Anm.*
 ástarþokki, *m.* Kjærlighed 9¹⁰, 27⁶.
 ástbundinn, forelsket, fængslet af Kjær-
 lighed 36²¹, 55⁷.
 ástfólginn, hót elsket 38³⁵.
 at, *rel. part.* = er 12²⁷.
 atævi = athæfi, *n.* Færd, Adfærd 13⁷;
 2) Foretagende 1.
- atgerðir, *f. pl.* Foretagender, Bedrifter
 1¹⁰.
 athygli, *n.* Opmærksomhed, Eftertanke
 32¹³, 67²⁰.
 atreið, *f.* Turnering, Dystrenden 12²⁰,
 14¹⁰.
 auðga (að), gjøre rig 75².
 auðlátinn, som let lemper sig, giver
 efter, venlig, omgængelig 36⁹.
 auki, *m.* Forøgelse, Fremvæxt, Frem-
 bringelse, Afkom 59¹⁰.
 avunda (að) = ófunda, misunde 4²⁰.
 ávúsa, *s.* áfúsa.
 banlagaraz(?) 14¹⁰, *jof. Anm.*
 beint, *adv.* lige, netop, just 44⁹.
 beisl, *n.* Bidsel 64²⁰.
 benzl(?) 44⁹, *jof. Anm.*
 berfætt, barfodet, 40⁹.
 bernskr, barnagtig, tosset 55²⁰.
 bíða, *f.* Venten, Oppebien 68².
 biðill, *m.* Beiler 26³⁹.
 biðlund, *f.* Taalmodighed 55⁵, 57²¹.
 bila (að), svigte 12³⁰, 14²¹.
 biti, *m.* Bid, Mundfuld 45²⁰.
 bjuggi = bjó, *præt. af* búa 32³⁰.
 blek, *n.* Blæk 63²¹.
 blíathönd, *n. pl.* 12²⁵, *jof. Anm.*
 blíet = blíat 79³⁰.
 blóðga (að), gjøre blodig 78¹⁰.
 blóðlát, *n.* Aareladning 28⁹.
 blóðlátinn, aareladet 27⁹.
 boðmenn, *m. pl.* Gjæster 21¹¹.
 bókmál, *n.* Latin 2¹⁰; heilagt bókmál,
 hellige Skrift 30¹².
 borðhald, *n.* Bordhold, Bevertning
 69¹⁰.

bráðskeytilegr, overilet, hastig 9¹².
brauðmoli, *m.* Bróðsmule 29²⁰.
broddr, *m.* Pil 3⁴⁰, 60²².
brydda (dd), stikke 25³⁴ (broddr, *m.*).
buðkagras, *n.* medicinsk Urt 55²² *jöf. Ann.*
búms = búmst, búumst *af* búast, lad os gjöre os færdige 38²².
byrla (að), være Mundskjænk (byrli, byrlari), skjænke i 5²², *jöf. Ann.*
bölva (að), forbande, *m. dat.* 7⁷.
daglangt, hele Dagen igjennem; vil ek ekki hér veiða daglangt, jeg vil ikke mere jage her i Dag 33¹¹.
dálegr, ond, slet 47¹.
dauðvænn, som man ikke kan vente skal leve, Dóden nær 31²², 43².
dramb læti, *n.* Overmod, Overdaadighed 81²².
drambvísi, *f.* Storguthed, Overmod 82¹.
drjúgr, dröi, i Overflödighed, af Varighed; drjúgast, *adv.* som oftest, for største Delen 36²², 73²²; drjúgum, stærkt, voldsomt 78¹⁶.
dugandi, dygtig, brav 17⁷.
durvörðr, -varðar, *m.* Dörvogter 62²⁰.
dynr, *m.* Drön, Larm 46²².
eignaðr, som besidder Eiendomme, formuende 15⁶.
eignarspúsa, *f.* ægteviet Hustru 20²² = eiginkona 20²⁰.
eindaga (að), fastsætte eller beramme en vis Termin, bestemt Dag 71²⁰, 72¹⁵.
eindagr, *m.* bestemt Dag, fastsat Termin 21¹⁰, *ellers alm.* eindagi, *m.*
einkannlega, særdeles, fortrinligen 13².
einkennilegr, særdeles, fortrinlig, mærkelig 2²⁵, 39¹²; -lega, *adv.* 48²⁰.
einn, eitt at einn, eet alene, ikkun eet 7²².
einstapi, *m.* Bregne 45¹⁰.
eldiviðr, *m.* Brænde 52⁷.
elstr, *gen.* elstr *ell.* elstar, *acc.* elstr *ell.* elft, *f.* Svane 52, 62, 63.
en = er, *rel. part.* 63²⁰.
endrskapá (að), skabe igjen, reproducere 52¹².

eng, *gen. og pl.* engjar, *f.* Eng, Mark 56¹⁰, 78²².
er = ef, hvis, dersom 7²².
fagræli, *n.* smuk, sledsk Tale 26²².
faldr, *m.* Fold, 9²², 13²².
falr, *m.* Fal, den indhule Deel af en Pil eller Spydodd, hvori Skaftet befæstes 60²⁴; upp yfir falinn, op over Faleu *d. e.* saaledes at hele Odden var trængt ind i Saaret.
falda (að) saman, folde sammen, lægge sammen 9²¹.
fáls, *adj.* falsk, bedragerisk 30⁷.
fámenni, *n.* faa Folk 24²⁷.
farinn, fortabt, ödelagt 43¹.
félagskapr, *m.* Kammeratskab 14⁹.
ferðast (að), færdes, reise 80²².
ferstrendr, firkantet 66¹².
festar, *f. pl.* Forsikkring; taka við trygðar festum 32²².
filsbein, *n.* Elfenbeen (fill, *m.* Elefant) 4²⁰.
fjara uppi 32², *s. Ann.* S. 103.
fjarski, *m.* Fjernhed, det at være langt borte; koma einum i fjarska, skaffo langt bort 21²⁰.
fjórfaldr, firedobbel 50²².
flöð, *n.* Flod (*mods.* Ebbe) 6¹².
fæltr, tosset 31²², 43¹¹, *jöf. Ann.*
foldr = faldr 12²², 13¹⁰.
forfjalar, *f. pl.* Forfæle 4²², *jöf. Ann.*
formáli, *m.* Aftale, Contract 32²², 55²⁰.
fórnir, *f. pl.* Gaver 34²¹.
forvegr, *m.* Spor 78²², 79²².
fóstra, *f.* Fostermoder, Fosterdatter 18²², 63²⁰.
frægja (gð), gjöre berömt, forherlige 1¹⁷, 2⁵, 39⁶, 10.
fremd, *f.* Forfremmelse, Hæder 63²².
fresta (að), opsætte, forhale 26².
fræða (dd), oplære, belære 1⁶, 68⁹.
fróu = frú, *f.* Frue 40²², 47 *o. s. v.*
frouva = frou, frú 47²², 50²⁷.
fuglari, *m.* Fuglefænger 62²⁰.
fullgórlega, fuldkommen 19²⁰.
fullkoma (að), fuldkomme, udføre 51¹², *ellers* fullkomna.

- fulltrúi, *m.* höitbetroet Mand, Fortrolig 51²³.
- fylgi, *n.* Ledsagelse; fylgismær, *f.* Selvskabadame 61^o.
- fylsnir? *Skrivfeil* for fylsni, *n.* Skjulested, Gjemmested 87²⁰.
- fyrirkunna (-kann, -kunna) einu, optage ilde, blive vred over 91⁴, 131^o.
- firirverðast (-varðst), forkomme, tilintetgjøres 66²⁴.
- fyrnska, *f.* gammel Tid, Oldtid; i fyrnskunni, i gamle Dage 30²⁷.
- fönn, *f.* Snedyng 88¹⁷.
- gadda (að), gjennebore (eg. med et Söm, gaddr) 25²⁴.
- ganga, *f.* Gang, Gaaen 78²².
- gangari, *m.* Ganger, Hest 72²⁶.
- gangverja, *f.* Gangklæder 35^o, 39²².
- garðr, *m.* = grasgarðr, Have 37⁷.
- garðshlið, *n.* Gjørdesled 17²⁰.
- gáshaukr, *m.* Gaaschög 48²².
- gaud *n.* Gjöen 3²⁰, 17²².
- gaumgæfa (ð), give Agt paa, lægge Mærke til 37²². *Kunde her ogsaa læses* gaum gæfa *d. e.* gaum gefa.
- gaumgæfð, *f.* Varetagen, Paapassen 24¹¹.
- gaurr, *m.* lang Person, lang Rekel 4⁴.
- geðlauss, characterlös, ustadig 26¹⁷.
- gera (ð) þik at ræða við hana, skaffe dig hende i Tale 46^o.
- gerða álmar víðan garð, opføre et alentykt Gjørde 5²⁰.
- geta (gat), traktere, forsyne 7²⁴.
- getning, *f.* Undfangelse 52²².
- gígja, *f.* Gige 1²², 14²⁸, *sef. Anm.*
- gígja (að), spille paa Gige 82²⁷.
- gildra, *f.* Snare 28⁴⁰.
- gildra (að), stille (Snarer) ud for 29²⁰.
- gjarnsamlega = gjarna 13²⁰.
- gjósa (gaus), sprudle frem med Fart og Susen 78^o.
- gjörsamlega, fuldkommen, aldeles 11⁷, 7²².
- glyggr, *m.* = gluggr, gluggi, Viindu 10^o, 36.
- glýjari, *m.* Spillemand, Gjögler 63¹⁶.
- gnúfa, heldende med Hovedet (af Sorg) 73²⁷.
- gnúfa (fð), lude, helde med Hovedet 76².
- göðgæt, *f.* Bevertning, Traktement 21²².
- góðlyndi, *n.* Sagtmodighed, Venlighed 21⁷, 20.
- góðlyndr, sagtmodig, blid 21²⁴.
- gradda, *f.* oftere *pl.* Trappe 12¹.
- granna, *f.* Naboerske, Nabokone 16¹¹, 23^o.
- grasgarðr, *m.* Have, Urtegaard 61^o.
- grávalr, *m.* Graafalk 48²².
- grunsemd, *f.* Formodning, Mistanke 8²², 32¹.
- guðsifi, *m.* Daabsvidne 15¹⁰.
- gullgörr, arbeidet, gjort af Guld 4²⁰.
- gyrða (rð), omgjorde, binde Sadelen med Buggjorden 47^o.
- göngukona, *f.* omvankende Betlerske 86²².
- hafna (að), give Slip paa, lade fare, forsmæne, *m. dat.* 9⁷.
- hafnarvágr, *m.* stor Havbugt tjenlig til Havn 4²¹.
- halla (að) = hallmæla, dadle, laste 16²⁶.
- hallmæli, *n.* Daddel 71²⁷.
- hálsaðma (að), omfavne 31¹¹, 59²²;
- hálsaðman, *f.* 69¹².
- hamnar = hafnar = athafnar (*ir*), *pl. af* athöfn, *f.* Færd, Adfærd 77^o.
- hamskiptast (*pi*), bytte, skiftellam 30²⁰.
- hanagaldr, *m.* Hanegal 17²².
- handla (að), have mellem Hænder, haandtere 40²⁴; *ellers* höndla.
- handsala (að), love höitideligen ved Haandtag 9²⁰.
- hann, man; þá viti hann at sönnu, da vide man for vist 54²², *sef. Anm.*
- hárfletta, *f.* Haarflette 40²².
- hárflettingr, *m.* Haarfletning 40^o.
- harpa (að), spille Harpe 82²⁷.
- harpari, *m.* Harpespiller 57²⁴.
- hasl, *m.* Hassel, Hasseltræ 66²².
- heilhuglega, oprigtigen, ligefrem 87²⁴.
- heimleyfi, *n.* Hjemlov 76²⁰.

hengat = hingat, hid 13¹⁰.
 herbergja, herbyrgja (gð), *v. a.* herberge 12²⁷, 14²³, 24²⁰; *v. n.* tage ind, logere 19¹³, 80²³.
 herbúinn, rustet til Kamp 12²³.
 herðarblað, *n.* Skulderblad 60²³.
 hertaka (-tók) fange, tage til Fange i Krig 60⁵.
 hertaka, *f.* Fangenskab 75²⁰.
 hertoga, *f.* Hertuginde 68¹⁶.
 hesli, *n.* Hasseltræ 20³⁶.
 hesliviðr, *m.* Hassel, Hasseltræ 66²¹.
 heslivöndr, *n.* Hasselkjep 66¹⁴.
 heyveski, *f.* Høviskhed 53⁹.
 heyveskr = høveskr.
 higsta (st), hulke 27²⁵.
 hirðlegr, som hører til Hoffet (hirð), hofmæssig, beleven 40⁶.
 hjálpsamlega, med god Hjælp, tilstrækkeligen 65³.
 hjartkolla, *f.* Hind 3³⁶.
 hjúskapr, *m.* Ægteskab; ægtekabelig Omgang 10⁹, 19²⁴.
 hlutast (að) í, blande sig i, tage Deel i, være med 54³³, 59⁶.
 hnjóða (hnaud), banke, slaae, støde imod 45⁶.
 hægelifi, *n.* = hóglifi, roligt, behageligt Liv 36¹⁶.
 hælmi, *f.* Pralen, Skryden 74¹⁶.
 hófsemd, *f.* Maadehold 56¹⁴.
 hór = hár, hói 5^{29, 34}; hován grøens *m.* grjóts vegg 5²⁹, *Apposition til garð* 5²⁰.
 hórdómssaðr, *m.* Kobler, Ruffer 59⁶.
 hreinlífr, kysk 24¹⁹.
 hróplauss, uden Dadel 69⁶, 75²⁰.
 hugástlega, inderlig, kjærligen 19¹⁹.
 hugfastr, fast i Huen, som ligger paa Hjerte 9⁶; hugfastlega, *adv.* 20¹³ (*hugfastalega er form. Skrifteil i Cd.*).
 hugkæmilegr, kjær, behagelig 7²⁶.
 hugnast (að), behage, falde i Ens Smag 19¹⁴.
 hvaðanæva, fra alle Kanter, allevegne fra 89²⁶.
 hvelgörr, arbeidet med kredsformige Figurer 80²³.

hverflyndi, *n.* Vægelsind, Ustadighed 61⁵.
 hverflyndr, ustadig, flygtig 26¹⁷.
 hvetja (hvatta), tilskynde, opmuntre 36²³, 75¹⁰; hvæsse, gjøre skarp 77²⁶.
 hvítill, *m.* Sengetæppe 40²⁷.
 hvítna (að), blive hvid 64²⁵.
 hyggja (hugða) at, betragte 6²⁶.
 höfn, *f.* Foster 15¹⁰, 19²⁶.
 höfuðráðgjafi, *m.* fornemste Raadgiver 35¹³.
 höfuðsynd, *f.* stor Synd 43¹⁶.
 hörpuslátt, *m.* Harpespil 83¹¹.
 i, *m. dat.* iblandt 11¹², 18²⁷.
 iðinn, flittig, flink 89³⁰.
 iðna (að), arbeide, sysle med 2¹⁶.
 ifanarlaust, utvivlsomt 35⁶.
 ifask (að) í, nære Tvivl, være i Uvisshed 13³², 22³⁰.
 illmæla (lt), bagvaske, tale ilde om 15²².
 illmálugr, bagtalersk 15²¹.
 illveðri, *n.* Uveir 88¹⁵.
 ilma (ð), dufte 69²⁹.
 ilutast (að), *s.* hlutast í.
 inna (nt), opregne; inna upp dagleið, tilbagelægge en Dagsreise 51²⁰.
 innsigla (að), forsegle 62²⁹.
 ístig, *n.* Stigbøile 39²⁰.
 jamfríðr, ligesaa smuk 3⁴.
 jarla, *f.* Jarlekone, Grevinde 68¹⁶.
 jätta (jätta *ell.* jättaða), siges ja til, indrømme, tilstaa; *j.* einum eins *ell.* eitt, tilstaa En noget 38¹⁸⁻¹⁹, 41⁹⁻¹⁰, 42⁶.
 Jónsvaka, *f.* St. Hans Dag 69²⁶.
 jungfrú, *f.* Jomfru 47.
 kapalin, *m.* Kapellan 76²⁶.
 kertastika = kertistika, *f.* Lysestæge 79¹¹.
 kistill, *m.* liden Kasse 20¹¹.
 klæðna, *uregelm. gen. pl. af klæði* 21¹³, *sef.* fylkna i fylkna þing.
 klandalauss, dadelfri, fri for Tiltale 74¹⁹.
 klefi, *m.* lidet Sideværelse 71¹⁶.
 klokka, *f.* Klokke 18⁴; klokkari, *m.* 18¹.
 koggi, *m.* Hovedpude 5².

- kæla (ld), kjøle 29²².
- kolla, *f.* Dyr af Hunkjønnet uden Horn (*her* = hjartkolla) 4², 7⁴.
- koma upp, blive bekendt, rygtes 9²¹, 10⁴; koma við, komme til, indtræffe 13³⁰, 15²⁷; *k.* einu af, afskaffe, bringe til at ophøre 54²³.
- kostr, *m.* Kaar, Vilkaar; engum kosti, paa ingen Betingelse, paa ingen Maade.
- kotungr, *m.* fattig Mand, Beboer af en ussel Hytte (*kot, n.*) 45²⁷.
- kröptugr, kraftig 55¹⁶.
- kult, *n.* Sengeteppe 5¹, 51²².
- kúrseta, *f.* stille, kjedeligt Ophold 77¹ (*af kúra*(ð), ligge stille; *man kan vel ikke godt antage Skrifteil for kyrseta*).
- kvelda (að), blive Aften, aftnes 45⁴.
- kvennaðr, *m.* Kvinde 4¹⁰, 6⁷.
- kváma, *f.* Komme, Ankomst 11².
- kvángask (að), gifte sig, tage sig en Kone 11⁶.
- kvenska, *f.* kvindelig Færdighed, fortræffelig Egenskab 5²³, 15²⁴, 19²⁹, 20⁶.
- kvirr = kyrr, rolig, stille 77²⁰.
- kvísl, *f.* Gren, Forgrening 3²⁷.
- kyngóðr (*comp.* kynbetri, *superl.* kynbetri), af god (fornem) Herkomst 11¹¹.
- kynjaðr, som har sin Herkomst fra; vel *k.* = kyngóðr, af god Slægt 61³¹.
- kögurr, *m.* Teppe 45²⁰.
- lag, i fyrra lagi, tidligen 18³.
- lakr, daarlig; *alm. i compar.* lakari = *lat.* deterior, daarligere, mindre god 5⁶.
- lampi, *m.* Lampe 18⁴.
- lán, *n.* Overdragelse, Laan 26¹²; *pl.* Gaver (Guds) 29¹⁴.
- laufskáli, *m.* Løvhytte 40²⁷, 41¹.
- laug, *f.* Bad; lauga (að), bade 18¹².
- laugargerð, *f.* Tilberedelse af Bad; ganga um l., lave Badekarene tilrette 28²⁰.
- laugarker, *n.* Badekar 28¹¹.
- laza (að), smykke med Baand eller Snorer 81²⁰, *sef. Anm.*; lazan, *f.* 82⁴.
- leg, *n.* Gravsted, Gravmæle 79²³.
- leiga, *f.* Sold, Løn = máli, *m.* 62²², *sef. Anm.*
- leiguriddari, *m.* Ridder som er i Ens Sold 90²².
- leita (að) við, forsøge, bestræbe sig for 30²⁴, 56⁷.
- léttlætiskona, *f.* letfærdigt Fruentimmer 9¹².
- leyna (d) einn, skjule for En, einu, noget 22¹⁹, 37²; *sjældn.* leyna eitt, skjule noget 38⁹, 50²¹; l. einn eitt, noget for En (*l. celare aliquem aliquid*) 31⁴⁰.
- líffi, *n.* Liv. Leynet 59⁶.
- listugr, flink, dygtig, listig 26²³, 32¹²; listulega, *adv.* 55².
- lítillæzic for lítillætuzic, *altsaa af lítillátast* (*præt.* -lézt) = lítillætast (*præt.* -lættist) 33⁷.
- litlaus, bleg 13⁵, 71²⁶.
- ljósta (laust) einu upp, opdigte 16²².
- loða (dd) við, hænge ved 56³⁰.
- lofsæla, *f.* almindelig Agtelse og godt Lov 16¹⁷.
- lofsæll, agtet, hædret 19⁶.
- lok, *n.* Laag 37²⁰.
- makr, bekvem, passende; *brugeligere i compar.* makari 59²⁷.
- malmari, *m.* = *det alm.* marmari, Marmor 5²⁰, 74²².
- mánaðr, *gen.* -ðar, *pl.* -ðir *ell.* -ðr, *m.* Maaned 43², 44²⁰.
- manga (að), handle, høre 25²⁶.
- margfræði, *n.* mangfoldig Kundskab 1⁹.
- margfróðr, særdeles bevandret i gamle Sagn 1⁷.
- með = við, imod 89²².
- meina (að), gjøre Meen, Ondt 34⁴.
- metnast (að), hovmode sig, være stolt 51¹⁰.
- mikillæti, *n.* Storhed, Herlighed 51¹⁰; *ellers* Stolthed.
- mikillátr, stolt, stor paa det 26²⁰.
- minka (að), *impers. m. acc.* snjóinn minkaði, Sneen tog af 88²⁶.
- misfalla (-felli), falde, træffe sig uheldig 9²⁰, 38⁹.
- miskenna (nd), tage fejl af, ikke kjende 82²⁰.

miskunnari, *m.* en som ynkes over,
 er naadig 81²⁴.
 mislikan, *f.* Mishag 42²⁷.
 mismæla (*tt*), tale ilde om, einum 16²⁷,
 70^{26,29}, *jof. Ann.* 71³.
 missari, misseri, *n.* et Halyaar 9²⁰.
 mistaka (-tók), gjøre et Feilgreb, Mis-
 greb 23⁷.
 misverk, *n.* Synd, Misgjerning 9¹⁴.
 misverki, *m.* = misverk 16¹⁰.
 mjóhundr, *m.* Jagthund, Mynde 48²⁴.
 mundangshóf, *n.* det rette, passende
 Forhold 28²⁸.
 munklifi, *n.* Kloster 79²².
 munnlaug, *f.* Vaskevandsfad 40⁹. (*eg.*
 mundlaug, *af* mund, *f.* Haand).
 múta (*að*), fælde Fjer (om Fugle);
 mútaðr, som har fældet 75²⁷.
 mykla = mikla (*að*), forherlige, ophøie,
 gjøre stor 9¹⁶.
 myrða (*ð*), ombringe hemmeligen 16²⁰.
 nagli, *m.* Nagle 4³⁴.
 nálægr, nærliggende, nær; *n.* frænd-
 kona, Nærpaarørende 16²⁹.
 nátt (*að*), blive Nat 45²; náttadr, over-
 falden af Natten 45¹².
 náttverðr, -ar, *m.* Aftensmad 69¹¹.
 nauð 45⁶, *s.* hjóða.
 negling, *f.* Sammennaglen 4³⁴.
 neikvæða (*dd*), negte, fornegte 16¹⁹.
 netja (*að*), indvikle som i et Net 9⁴;
 ínetjaðr (*net*, *n.*) 24³⁵.
 nóndagstími, *m.* Tiden ved Kløkken
 3 om Eftermiddagen 49².
 norræna (*að*), oversættie paa norsk 1²⁰.
 nóti, *m.* Note, Musiktegn, Melodi 14²⁹,
 61¹⁵.
 nunna, *f.* Nonne 17²⁶.
 nunnusætr, *n.* Nonnekloster 19⁶.
 nýbrettinn, som elsker Forandring
 26^{20,22} (*i den fr. Orig. noveller*).
 nýsleginn, nylig slagen, afmeiet 45¹⁸.
 nývaxinn, nylig opvoxen, ung (*om et*
Træ) 49⁷.
 nókkviðr, nogen 31³³.
 óersala, *f.* Galskab, Raseri 25²⁶.
 ofanverðr, som hører til det øverste

af noget; á o. fjallinu, oppe paa Fjel-
 det 54⁶.
 ofdirfð, *f.* for stor Dristighed, Dumdri-
 stighed 50².
 ofstark, *n.* Overmod (?) 82^{10,12}.
 óhófsamlega, umaadeligen 5²⁴.
 olnbogi, *m.* Albue 43⁹.
 opinn, aaben; paa Ryggen, med Be-
 nene i Veiret 45⁹, 60¹⁸.
 orða (*að*), tale, føre Snak om 54²⁰.
 óst = ást, *f.* Kjærlighed 19¹⁰.
 ósynjum (*ellers ósynju*, at ósynju), uden
 Aarsag, unyttigen 25¹⁴.
 pikisdagar, *m. pl.* Pindsedagene 47¹²,
 66⁹.
 piparr, *m.* Peber 45¹⁴.
 prímmál, *n. pl.* Kl. 6 om Formidda-
 gen 52¹⁴, *jof. Ann.*
 purpura, *n.* Purpur 5⁴, 40², *almind.*
 purpuri, *m.*
 púsa, *f.* Hustru 3², 15⁹.
 púsa (*að*), ægte 31², *ogs. p.* (*sér*) pús-
 ast 20²⁹, 47²⁸, 48^{9,11}; troløve 21⁴, *jof.*
Ann.
 púsi, *m.* Ægtefælle 5²⁵.
 ragr, rög, ragt, feig, kujonagtig 59⁷.
 rannsak, *n.* Undersøgelse 58¹.
 refill, *m.* Tæppe, Tapetseri 77²⁷.
 refsingastjóri, *m.* 24⁹, *jof. Ann.*
 rekkjusveinn, *m.* Kammersvend 12²,
jof. Ann.
 réttleiðis, *adv.* den lige Vei, ligefrem
 45².
 reykja (*kt*) røge 80²⁶.
 reyrvaxinn, sivbevoxet 78²⁹.
 riðusótt, *f.* Feber 25²⁵.
 rikisstjóri, *m.* Rigsstyrer 25²¹.
 ríkulega, prægtigen 3¹⁰, 6¹⁸.
 rækt, *f.* Omhu, Omsorg 55²⁶.
 róp, *n.* Bagvaskelse 15²⁰.
 róplaus, uberygtet 15²⁵; *r.* ok svá
 svivirðinga (*sc. laus*), *eg.* hróplaus.
 rópa, hrópa (*að*), føre i Vanrygte 15²².
 runnr, *m.* Busk, Krat 3²⁶, 32¹⁰.
 sæta (*tt*), passe op, lure paa; *s.* einum
 60², 88¹¹.
 sakir, formedelst 4⁶.

- saklaust, uden Aarsag 34⁴.
samfallinn, harmonerende, overensstemmende 8²¹.
samfelling, *f.* Sammenfælding, Fuge 4⁸³.
samkund; *f.* = samkunda, Forsamling 21²⁹.
samræði, *n.* Enighed, Forsoning 66²⁶.
samvist, *f.* Samvær, Samliv 9²¹.
samþykkilega, samdrægtigen 54¹.
samþykkir, enig; á eitt 77²⁰.
sannfræða (dd), belære, undervise 29⁶.
sauma (að), sømme, brodere 37²⁰.
siða (að), lære gode Sæder 20⁷.
siðgöðr, beleven 45²⁵.
siðvenjulegr, sædvanlig; til siðvenjulegs burðar í tíma (*form. Skriffeil for burðar tíma*) 15¹⁰.
sinn = þeirra 21⁶.
sjá (sá), see; sjá af einu, undvære, være foruden 54¹⁴⁻¹⁵.
sjóm = sjám, *af* sjá 34²¹.
sjónhverfing, *f.* Synsforblindelse, Hexeri 44⁷.
skartsamr, tilbøielig til Stads og Overdaadighed i Klæder; koket (skart, *n.* Stads, Pragt i Klædedragt) 9¹⁵.
skemtanarsamlegr, morsom, fornøielig 68¹.
skera (skar) or, fælde Dom i, afgjøre (*heraf* orskurðr, *m.*) 30⁴.
skil, *n. pl.* kunna skil ok skynsemd, være kommen til Skjelsaar og-Alder 62¹⁵.
skiljast 72²⁶, 73⁶, *s. Ann.*
skírnarhald, *n.* Holden over Daaben 15¹⁵.
skjalfr = skelfr 25⁶.
skjóta (skaut) einu til, henskyde til, overlade Afgjørelsen til 58²².
skunda (að), skynde paa, haste med, *m. dat.* 72²³.
skundi, *m.* Skyndsomhed, Hast 17²⁴, 47⁴.
skurðr, *gen. -ar, pl. skurðir, m.* Udskjæring, udskuaren Zirat 4²⁹.
smásmugall, subtil, nøieseende 77⁷.
snjófall, *n.* Snefald 88¹⁷.
snyrtilega, elegant 81²⁹.
soðinn, kogt (*af* sjóða, sauð) 28¹⁴.
soðna (að), koge, blive kogt 28¹⁰.
særa (ð), besværge 79²⁸, 83¹¹, 86²⁸.
sortna (að), blive sort, blegne 59¹³.
sparhaukr, *m.* Spurvehøg 47²¹.
spjótlag, *n.* Spydстик 60²¹.
sporrakki, *m.* Støver, Jagthund 3²³.
sprengja (gð), sprænge 52²¹.
spúsa = púsa 16⁸, 65¹².
spúsi, *m.* Ægtemand 15²⁸.
staðfestu, *f.* Bestemthed, Sikkerhed 41¹⁰.
stæla (d), stalsætte 77²².
stafkerti, *n.* Lys 5⁶, 46¹⁸.
standast einum, staa sig imod 53⁷.
stappa (að), støde, stampe 45¹⁴.
steik, *pl. -ar, f.* Steg 45²⁸.
steinþilðr, belagt med Steen 75⁶.
steinþró, *f.* Steenkiste 57².
stíga (steig) yfir, overvinde 14²⁶.
stjúpaðir, *m.* Stiffader 81¹⁸.
sturla (að), forfærde, forskrække 22²⁷.
stöðuvatn, *n.* Dam, stillestaende Vand 78²⁹.
sumra (að), blive Sommer, somres 36¹⁶.
sundrskiptilegr, forskjellig 61²⁸.
sundrþykkja, *f.* Uenighed 73⁹.
svá sem segi, saa at sige 2⁷.
svefnbúr, *n.* Sovekammer 46¹⁰.
sýsa (st), udrette, udføre, = sýsla 12²⁸, 13¹⁹, 54²⁸.
söx, *n. pl. en* Sax 9²⁶, 12²⁸.
telja at, dadle, kritisere, paatale 16²⁸, 54²¹.
tér, *s. tjá*.
tíðaveizla, *f.* kirkelig Forretning 5²⁷ (veita tíðir, forrette Gudstjeneste).
tigurlega, værdigen, som det anstaaer Ens Værdighed (tign) 34⁸.
tilbrigði, *n. pl.* Natur, Karakter 61⁴.
tilfýsilegr, ønskelig, værd at attraae 38.
títt, paa, Færde; þat sem þar var títt 10⁹, 21¹, 22²⁹.
tjá (tér, tæði), nytte, hjælpe 25⁷, 29²⁹, 34.
tjóa (tjóði), hjælpe, nytte 42³⁰, 43¹⁹.

tog, *n.* Dragen, Trækken; leida i togi, have i Ledebaand 10²⁰.
 tömlega, langæmt, i Ro og Mag 3²², 49¹².
 tortrygð, *f.* Mistillid 16⁹, 76¹³.
 tortryggleiðr, *m.* = tortrygð 32¹.
 trúfesta (st), forsikre ved sin Tro 46²¹.
 trú, trúr = trúi, trúir *af* trúa 86¹⁷.
 þryggva (gð), forsikkre, tilsikkre 27²⁰.
 tunglskin, *n.* Maaneskin 36²⁶.
 tvefalda (að), fordoble 23¹⁷.
 tvíburur, *f. pl.* Tvillinger 15¹¹, 21², 23⁶, *alm.* tvíburar, *m. pl.*
 tönn, *f.* Tand; innan tanna sér, ved sig selv 8¹², *jof. Anm.*
 úbætilegr, som ikke raades Bod paa 33²⁶.
 úbrigðilegr, uforanderlig 43²⁷, 86¹¹.
 úgæfa, *f.* Ulykke 75¹⁶.
 úhófsamlegr, umaadelig, overvættes 8⁵, 72¹⁴. *jof. óhófsamlega.*
 úhófsamr, umaadelig 82².
 úlétt, frugtsommelig 15⁹, 38²⁸.
 um, hen igjennem, over; um skógiinn 17²¹; honum er um þat, han synes om, holder af 19²⁶; húa um urugt, være tryg, sikker 26²².
 umlýz = umlýzt *af* hljóðast um, lytte omkring sig, forhøre sig allevegne omkring 66¹⁸.
 umsætr, *n.* Efterstræbelser, Baghold 29²².
 una (nd), være tilfreds, fornøiet 88².
 uppneyta (tt), opbruge, forbruge, *m. dat.* 41²⁶, *n. acc.* 91⁴.
 uppstaða, *f.* Opstaaen 36²⁹.
 úró, *f.* Uro; úróar eldr 8¹.
 utanlendis = utanlands 39²⁸.
 útifugl, *m.* vild Fugl 75⁹, *mods.* alifugl.
 útlægja (gð), forvise, gjøre fredlös 85²⁸, 88²⁰.
 vagga, *f.* Vugge 18⁹.
 valda (veld, *præt.* völdi), raade over, beherske, *m. dat.* 8²¹; volde, forarsage 8¹⁹.
 válka (að), volde Besvær, Møie 37¹², 55¹⁰; válkast í 24¹⁴, *jof. Anm.* 32²¹.

valskr, fransk 1²⁰.
 van = vanr 32²; *anm.* *m.* son = sonr, vin = vinr.
 vápnhest, *m.* Stridshest 10²⁰.
 vargulfr, *m.* Varulv 30²¹, *s. Anm.*
 varkynna (nd), ynke, føle Medynk med 6²⁰.
 varnaðr, *m.* Varetøgt 17²⁷.
 varsla, *f.* Borgen, Caution 72⁸.
 veggjaðr, forsynet med Vægge, Muur, 78²¹.
 veiði, *f. indecl.* 24²⁰ Jagt, *alm.* veiðr, veiði *f., gen.* veiðar.
 veiðimörk, *f.* Jagstrækning 28²⁰, 48²².
 véla (t) um, befatte sig med, tage sig af 19¹³, 25¹⁴, 55²³.
 venjulega, sædvanligen 68²⁶.
 veslingr, *m.* ulykkelig Person, Usling 51¹.
 veita = vætta, vænta 55⁴.
 viðrkomandi, tilkommende, fremtidig; *mods.* verandi 1^{6,9}, 23²⁶, 30¹⁴.
 viðrleita, *s.* leita við.
 viðrræða, *f.* Samtale 10², 62⁶.
 viðvindill, *m.* Caprifolium, Gjedeblad 66²¹.
 vildr, kjær, god 10¹², *comp.* vildri 47¹⁴, 26¹⁴, *superl.* vildastr 26²⁴.
 vinsælazt (ld), blive venuesæl 1¹⁷, 3⁸.
 virkja (kt), pleie, behandle med Omhu 4², 5⁸.
 vísti = vísaði *af* vísa (að) 66²⁷; víst = vísat 73²⁰, 81¹⁰.
 vörzlumaðr, en Borgensmand, Cautionist 72¹.
 yfir, *adv.* oven over; yfir í hvítum skinnkyrtli, ovenover i d. e. uden paa havde hun en hvid o. s. o. 40².
 yfirlitr, *m.* Ansigtssfarve, Udseende 40⁴.
 yndilegr, glædelig, fornøielig 20¹⁹, 36², 67²⁶.
 ynnilegr, elskelig 36⁵.
 yrinn = ærinn, tilstrækkelig, nok 56¹⁹.
 þarkváma, *f.* Didkomst 63⁹.
 þekkiast (kt), behage 2²⁶.
 þengat = þangat, did 18⁶; þingat *d. s.* 19²⁰.

þjóðgata, *f.* Alfarvei 17¹⁹.
 þokkaðr, *afholdt* 39¹⁷.
 þokkatz einum, *viðe Yndest hós, behage* 3⁸.
 þungleikr, *m.* Upasselighed, Ildebefindende 25²².
 þunnmeginn, *adj.* afkræftet, mat 89².
 þurfi, *adj.* som trænger til, behøver 40¹⁸.
 þurft, *f.* Trang, Behov, Fornødenhed 38¹⁷, 41²².

þyngja (*gd*); honum þyngist, hán bliver sövnig 49⁶.
 þögn, *f.* Taushed 45²⁹.
 öngja = öngva, pine 34²⁶.
 öngr, *trang, snæver; streng* 16⁹; önglega, *adv.* 74²⁸.
 öngva (*gd*), bringe j Knibe, Betryk 14¹³, 25²⁴.
 öskra (*ad*), fare sammen af Rædsel, gysc 32¹².

UNIV. OF MICHIGAN.

JUN 10 1914

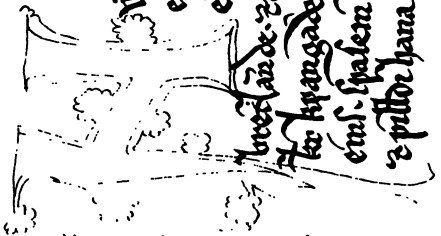
Trykfell.

S. 9	L. 1	f. o.	bon	l. hon
- 24	- 9	—	skyndsæmð	l. skynsæmð
- 37	- 14	—	herras inn	l. herra sinn
- 40	- 4	—	skinnkyrtli með	rettere skinnkyrtli. með
- 45	- 27	—	sallt disk	l. salttdisk
- 77	- 22	—	at þeim dogvm	l. a þeim dogvm
- 99	- 10	—	notur	(Enkt. nota) l. notum (Enkt. nóti)

þa m. skade þene mocharm hēnar. Zgecc hon
 þa tal hēnar z huggadi hama z mahtu þru mun
 þette þæssom hoimlegō Latō. þa mer hūc adaqre
 gūa moyrana ec. þa koma hēnū sua þra þer at aldon
 seallcu þa hysyng ne top ne hār ap hēnū z skal
 hon aldon ostar kom ai þur auglir. þe skal þeta þa
 na cal kerkū dūta hādā z halþna. Z þokkorr dugan

Latō droccēn. þa ker hūc þa gatas þm rajn er þub
 þm er þar þer þeta bātū malkūþ þm at ægi
 þem hon auk. *Þu mē*
 þon þm þa æc hon a bak ser z þa æm mīkū
 alkynð saym. m ar yū z þyk krun kumbū at getaz
 geja þm skugga um þm. þir þolar brūna þm
 þar þm þm þa plantade undir þāna yd Lagde hon

em þer komū apūnd ydury z þore er yd þe se
 tpaū hm frdo þm. Gend þem þe sūm vīdara
 þapr. Z gert þe tad þir meym. þem þer þ. l. z
 dūg vīdara samir. Sna at tūgn ydū somdise af
 at þom kyad hon em es moðer þe sūm þa rna. En
 þerra de þre fader þe rna. Uel þamir ydū þat ac þa
 fridum þomun þa gōz vīdara z luctar frōp se
 ec em. Sacar tūgnar vīdara z somdar. þm at æ



er ar legia þra þre þrengler. þa
 er þre ar ealla t. d. d. med þmum hāre
 er þe d. d. d. þāu þat hm t. d. d. þe r.
 þre d. d. d. z ac þe margra þa. þm ac tūgā. þe
 þe þm gādere þe rna. z þe d. d. d. þe rna
 em. þm þe h bad z þe d. d. d. þe rna
 z þe d. d. d. þe rna. z þe d. d. d. þe rna



